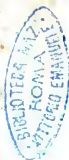
2

THOMÆ BARTHOLINI

EPISTOLARUM MEDICINALIUM CENTURIA IV.

Variis Obſervationibus curioſis & utilibus referta.

HAFNIÆ,
Typis MATTHIÆ GODICCHENII.
Sumptibus PETRI HAUBOLD, Acad. Bibl.
ANNO cIↄ Iↄc LXVII.

MUSARUM DELICIO

PETRO SCHU-MACHERO

SER. REG. MAJEST. DAN. ET NORWEG. ETC.

A SECRETIS ET ARCHIVIS,

POLYHISTORI ET POLY-GLOTTO

QVI SUPRA ÆTATEM AD MAGNA SURREXIT

CUM QVO PALLAS DE INGENIO

APOLLO DE LAUDE CERTAVIT

AMICO CONSTANTI FI-DE COLENDO SUAS ET AMI-CORUM EPISTOLAS ANI-MI AMICI TESSERAS

L. M. Q. D.

TH. BARTHOLINUS.

TH. BARTHOLINUS Lectori S.

PErgimus in ſuſcepto Epiſtolarum argumento, qvartamqve Centuriam tanto promptius exhibemus, qvod priores lectæ ſint cum applauſu & expetitæ. Benevolentiæ eruditorum, qvi meas nugas aliqvid eſſe putant, omnia adſcribenda, nihil mihi. Reſpicio enim qvid non ſum, mecumqve habitare ſcio. Magnorum Virorum amicitiis, qvibus gratiores mihi dies eunt, publico placere ſtudeo, operisq; tenuitatem excuſo. Hinc fructum amicitiæ perdidiſſe me exiſtimarem, ſi familiares Epiſtolas tam nitidas, tam eruditas, & non uno genere

ſplendidas ſolitudini tineisq; ſervarem. Privatas Principum epiſtolas inter linteos libros olim ſervatas, exemplo D. Valeriani apud Vopiſcum didicimus. Ego principum amicorum literas, amoris officiiq; & eruditionis inſtrumenta, in publicum profero, æternitati ſacra, qvæ ſuo cocco rubent, etſi inter mea ſint, ad nigram culinam aut cucullos damnanda:

— alios commendat epiſtola.
Peccat
Qvi commendandum ſe putat
eſſe ſuis.

Spondeo autem, ſi verum fatearis, laſſum Te ad ſecundas Epiſtolas non perventurum. Varia enim artis ſecreta & Naturæ miranda

randa paſſim proſtant, qvæ nollem diutius carceres morderent. De reliqvis diſſertationibus, qvas epiſtolæ continent, & cum fama authorum & rerum Natura deliberandum. Qvicqvid ultro citroq; tabellariorum manticas oneravit, Tuum erit, ſola judicii æqvitate redimendum. Niſi fata interceſſerint, Centurias plures, ad prælum paratas, poſthæc expecta. Poſſem qvidem tandem deſinere: at animus curioſus in ocio ſeneſcente, opere paſcitur, ut reliqvam vitæ partem, ſi qvæ futura, illis impendamus ad qvos jucundum erit temporis negotioſi jacturam perveniſſe.

INDEX AMICORUM
à qvibus vel ad qvos
EPISTOLÆ
In Centuria Qvarta
ſcriptæ.

Joh.

Joh. Dan. Horstius Med. D. & Archiater Darmst.
Joh. Jac. Wepferus Med. D. & Poliater Scaphus.
Johannes Schefferus Argentor. Prof. Upsaliensis.
Joh. Theod. Schenckius. Med. D. Prof. Jenensis.
Joh. van Horne Med. D. Profess. Leidensis.
Martinus Bogdanus Med. D. & Med. Bernensis.
Martinus Schoockius Med. D. Profess. Francof. Honorar. & Ser. Elect. Brand. Consil.
Matthias Jacob. Matthiades Profess. Hafniensis.
Nicolaus Cornelius Nob. Panormitanus.
Nicolaus Hoboken Med. D. Ultrajectinus.
Nicolaus Stenonis Hafniensis Med. D.
Olaus Borrichius Med. D. & Profess. Hafniensis.
Paulus Barbette Med. D. & Poliat. Amstel.
Philippus Jacobus Sachs à Lewenheimb Med. D. Poliat. Uratislav. & Colleg. Acad. Nat. Cur.
Reimundus Maria de Pistorinis Med. D. & Prof. Bononiensis.
Thomas Bartholinus.

Amplis-

Amplissimo & Excellentissimo
VIRO
DN. D. THOMÆ
BARTHOLINO,
In Regiâ Acad. Hafn. Professori Honorario & Facult. Medicæ Decano perpetuo, Collegæ honoratissimo.
Cùm suas, Amicorumq; Epistolas Medicas publicaret.

UT doctum implesti meritis ingentibus orbem,
Et via, quâ licuit crescere, nulla fuit;
Crescis inexhausto, dũ crescere cogis Amicos,
Quos tecũ in famæ publica, sponte levas;
Dum secure Tui trahis in consortia laudum,
Quicquid Apollineâ nomen ab arte meret.
Pellæo atq; Tibi par gloria: solus ut ille
Sol fuerit, comites, astra minora, tulit,
Perdiccasq;, Clytosq;, Hephæstionasq; Cleandros,
Et Polypercontas, Parmeniosq; suos.
Sed nimia est Barthline *Tui vicinia Phœbi,*
Quem propiùs stellæ dum venerantur, hebent.

Olaus Borrichius.

TH.

TH. BARTHOLINI EPISTOLARUM MEDICINALIUM CENTURIA QVARTA.

EPIST. I.

Cur Nicotianæ pulvis oculos clariores reddat? De Lactea gelatina observatio.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

QVo majori me voluptate ultimæ Tuæ bearunt literæ, eo sollicitum magis reddiderunt, qvæ à respondendo huc usq; detinuerunt impedimenta; spero nihilominus conjunctissimum mihi Matthiadem, qvæ nos inter fuit familiaritas, proxenetæ munere functurum, si qva aliàs intercessione opus apud illum, cujus humanitas cum ejusdem eruditione toto orbe decantatissima de palma contendit. Discipuli scripta Collegis Tuis, imo Regi nostro clemen-

mentiſſimo commendando placuiſſe Tibi eadem non verbis magis, qvam re oſtendiſti. Lætum me reddit non tam Tua in me laudando facundia, qvæ tenuitatis propriæ conſcio ruborem incutit, qvam propenſus, unde amiciſſimum illud prodiit judicium, animus. Vera qvidem à laudato laudari laus eſt, & qvis Te plures in Medicina laudis titulos meritus? Ego verò licet à Candore Tuo fictum omne alieniſſimum eſſe ſciam, novi tamen Præceptorum Te conſvetudini hac in parte morem gerere. Laudant illi diſcipulorum labores, non ut iſtô præconiô dignos, ſed qvo animum illis addant, & ad altiora accendant. Sic licet, qvæ omnibus admirationi eſt, Tua in ſecando dexteritas facile videat conatus meos & labores in re tenui & olim tantum non ab omnibus neglecta fuiſſe occupatos, ut tamen concepta ſemel ſpes alatur, tuis ad majora laudibus ſtimulantur. Sed & digna Cedro monumenta Tua meo, qvam Whartoniano, vaſculo meliorem pollicentur fortunam; ſcilicet parum Tibi videbatur noſtris me hominibus laudaſſe, niſi & univerſo literato orbi notum reddidiſſes nomen meum. Ne vero ſumma Tua benevolentia qvicqvam relinqveret intactum, etiam id egiſti, ut de Clementia Regis ſecurus eſſem. Sane,

qvoties

qvotiescunq; hæc omnia mente revolvo, in contrarias partes divisus animus nescit, majoremne ex lætissimo hoc nuntio perceperit voluptatem, an ex imbecillitatis propriæ consideratione dolorem. Unicum tamen solatium mihi reliqvum, qvod sperem, qvas meæ opis non est referre, grates cœlum relaturum, qvod tot tua promerita summa gloria & omni felicitatis genere compensabit. Qvod D. Blasium spectat, ingenuè profiteor summâ me tristitiâ affectum, cum ab hujus loci Professoribus audirem, qvæ illis per Juniorem Blasium à Seniore nuntiata; non causæ gratia, qvandoqvidem tot se mihi illico offerrent argumenta, ut vel accusatoris arbitrio electus judex qvicunq; salva conscientia illam damnare non potuisset; Sed ipsius nomine, qvo cum ea de re mihi certandum: adeoq; ut nihil naturæ meæ magis adversum qvam stylum contra illum arripere, sic nec gratius qvicqvam erit, qvam si tota res Te arbitro posset componi. Norunt hoc illi qvibus mea contra D. Blasium nota argumēta, qvi me licet gravissimè ab ipso apud Præceptores accusatum, licet amarulentissimis literis provocatum, ex tanta argumentorum segete non nisi unicum ab ipsius scriptis mihi suppeditatum proposuisse sæpius mirati sunt. Mihi

verò nec mordaces ejus literæ, nec convitiorum plauſtra tanti viſa ſunt, ut eorum nomine modeſtiæ limites transgrederer. Nec Deuſingii opprobria moror, qvi me modeſtiam docebit: Scilicet illam ex prodromo ejus diſcam, ubi ſe non Bilſii fautorem modò, ſed & vitiorum convitiorumq; ejusdem imitatorem manifeſtiſſimè prodit. De modo, qvo Nicotianæ pulvis imbecillitatem viſus emendat, multa meditari temporis anguſtia non permiſit: aliis enim inſerviendo, nobis, ut par eſt, non vacamus. Qvod ſi autem in arena capiendum conſilium, &, qvæ ſub manu ſcribentis naſcuntur, tuo ſiſtenda conſpectui, veniam dabis ſi in qvibusdam à vero transverſum egerit præcipitantia. Cum caloris ſit minutas & faciles motu partes, qvâ data portâ, diffundere, cumq; Nicotianam ſubtiliſſimis ſcatere particulis manifeſtiſſimum ſit, non dubito, qvin impulſi in nares pulveris vires una cum ſubtiliſſimis effluviis non modo per excretorios lymphæ ductus (qvi in naribus ut copioſiſſimi, ita & breviſſimi) conglomeratas glandulas tunicæ narium ſubſtratas ſubeundo ſangvinem aggrediantur, craſſosq; in eo & viſcidos humores incidendo ad excretionem aptos reddant, ſed & per continuum punctis lacrymalibus canalem ſurſum

latæ

latæ palpebram inter oculiq; globum se insinuent, ibiq; si non aliud peragant, saltem obductam corneæ viscіditatem sensim fluidiorem reddant. Nec enim semper ea humoris palpebras interius oblinentis est limpiditas, qvin aliqvando immistæ crassiores viscidioresq; particulæ tunicis oculi adhæreant, discussis tenuioribus: id qvod beatæ memoriæ Parenti contigit sæpius, qvi Zingiberis radicem saliva humectatam oculis admovendo post uberem humoris effluxum brevi pristinam oculis aciem restituebat. Scilicet subtiles, acutæ & calidæ Zingiberis particulæ & membranas stimulando lachrymas provocabant, & crassum, qvi membranis obductus erat, humorem incidendo attenuandoq; liberiorem radiis aperiebant ingressum. Qvid si qvis opinaretur tenuissimas medicamentorum istorum partes ipsam corneam penetrare, humoresq; attenuando depurandoq; transmittendis radiis aptiores reddere? Credidere multi in fascinatione ex infecti corde ascendentes spiritus per ejusdem oculos una cum radiis in alterius oculos penetrare, sangviniq; se jungere, adeoq; similem ibi morbum producere, id qvod in Lilii Gyraldi Dialogis me legisse existimo, ut alios, qvorum nomina festinanti non succurrunt, si-

lentio involvam. Qvid qvod & acutissimus Cartesius per easdē membranas lachrymis exitum patere in suo de homine tractatu voluerit? Qvod si ergo hic lachrymis egredientibus, veteres autem ingredientibus noxiis spiritibus perviam putaverint corneam, non absonum esset subtilissimis medicamentorum particulis eandem ingrediendi facultatem tribuere; maximè cum nulla sit membrana adeo densa qvin infinitis fere poris sit pertusa. Mittam tamen hoc, cum nec illa de fascinatione sententia omnibus satisfaciat, nec Cartesii lachrymas explicandi modus licet ingeniosissimus, detectis novis lachrymarum ex utraq; oculi glandula prodeuntibus rivulis, ullâ nitatur necessitate, nec membranæ licet porosæ, subtilioribus qvibusvis promiscuè recipiendis aptæ reperiantur. Suffecerit Nicotianæ Pulverem efficacissimâ sui parte tum per lymphæ ductus narium excretorios in sangvinem viam qværere, tum per τρημάτων continuationem ad exteriorem corneæ superficiem ascendere; cum ex hisce duobus res tota possit explicari: namq; & cornea inde munda redditur & per venas ad cor demissum medicamentum per arterias inde omnes in partes propulsum etiam ad interiora oculi defertur; & per vasa tum sclerodem inter-

cho-

choroidemq; delata, tum in fundo oculi ipsoqve retinæ centro conspicua non ipsam membranæ pellucidæ substantiam modo puriorem reddit, sed & contentos tunicis humores limpidos magis efficit. Et qvid amplius ab isto pulvere poterit desiderari, qvam ut & tunicæ & humores depurentur, crassa attenuentur, turbida clara fiant? Reqviritur qvidem & conveniens cristallini humoris figura, situsq;, & hisce respondēs pupillæ amplitudo pro lucis majore minoreve intentione varianda; sed cristallini figuram vix medicamentum facilius ætas mutabit; situs verò ejus pro vitrei copia, ciliariumq; motu varius est: Foramen autem uveæ consvetudini potius certa intuendi objecta, qvam certorum medicamentorum viribus parebit. Sic minutiora legere, propius oculis objecta admovere assveti remotiora non distingvunt; nautæ contra remota semper prospicientes subtiliora, repente oblata vix dignoscent, hinc ferunt myopes, si iter facturi semper locum unde egressi, respexerint, tandem naturæ vitium emendaturos. Scilicet musculi naturam uvea æmulatur, qvæ tamen radiorum lucis imperium potius, qvam voluntatis seqvitur; qvandoqvidem & in me & in aliis observaverim admotâ candelâ, vel radiis

Solis admissis constringi eam nobis etiam reluctantibus. Sed qvid hæc ego multis? Nempe discipulorum est sententiam suam Præceptorum judicio submittere, ut, sicubi Præceptorum rationes non fuerint assequuti, in viam reducantur. Idem mihi à Te polliceor, Clarissime Vir, ut si vel à vero aberravero, vel distinctè parum hæc proposuero, Te monente, meliora seqvar. Anteqvam autem hæc missa fecero, pauca de re in propriis observata oculis subnectam. Meminit in Peireskii vita Gassendus ipsum Peireskium observasse oculos suos exceptas rerum imagines diutius asservare, maximè cum à somno, ut ille refert, humescerent. Simile qvid etiam mihi non ita pridem contigit, cum una cum nobil. Gerstorphiis meis fallendi temporis ergo vitro utrinq; convexo radios Solis colligendo imaginis varietatem pro vario vitri situ observarem. Suam namq; oculis imaginem fortiter adeo impresserat igneus ille Solis discus, ut in obscurius recedenti cubiculum & umbrosum parietem respicienti ipsissimus ille ignis in pariete rutilare videretur, sensim tamen evanescens. Nec unica tantum Solis in oculo relicta idea, sed qvot nobis ab inspectione Solis in aëre volitare circuli videntur tot ardentes notare licet globos, si unô

si unô evanescente alterum proseqvutus fueris, donec se in pariete stiterit visum egregiè fallens flamma. Qvod si vero luce illustratus fuerit paries, alii præter rutilum apparebunt colores, non jam integrum orbem, sed exteriorem orbis limbum, vel annulum referentes: Existimarem hic resilientes ab illustrato pariete radios id agere, ne impressa ante idea distinctè ita observaretur, ut solet aliâs, cum umbrosum, qvippe nullos reflectentem radios, aut sane paucissimos, locum intuemur. Sed vereor ne nimis multa de oculo; addam duntaxat unam alteramve in abdomine canis non ita pridem secti oblatam mihi observationem. Venarum mesaraicarum trunci singuli circa intestina utrinq; proximo continuati liberum sangvini ex uno trunco in alterum dabant regressum, istaq; venarum anastomosis vel potius continuatio perfecta in toto mesenterio conspiciebatur, ita tamen ut ex istis intermediis ductibus suos intestina omnia rivulos acciperent, in eodem cane inter renes versus receptaculi finem albissima se gelatina in anserini ovi magnitudinem accumulaverat, qvam detractâ nondum communi peritonæi tunica, chyli receptaculum esse cum admiratione suspicabar, mox verò cum nudata omnibus invo-

lucris materia non deflueret, agnovi errorem, remotoq; glutinoso humore ipsum suo locô chyli receptaculum inveniebam. Plura hisce adjungerem nisi tum epistolæ limites transgredi tum Tuâ in tyrociniis meis relegendis patientiâ abuti viderer. Qvem desideras, libellum meum à Matthiade tibi jam tum oblatum spero una cum Rulandi Sturmii de Febrifugo pulvere tractatu. Vale Clarissime Vir, & favere perge discipulo

Leidæ 21. May An. 1662.

Tibi addict.
Nicolao Stenonis.

EPIST. II.

Qvare lumen intensum oculis officit? De Secundinis cum fætu prodeuntibus.

NICOLAO STENONIS Leidam.

NEcdum pro lectissimis Tuis observationibus meoqve nomini inter alia inscriptis gratias egi, qvas meretur & rei novitas & tua diligentia & affectus candidus. Utinam occasio se tandem aliqvando offerat, ut testari possim publicè & privatim qvantum tibi hoc nomine debeam, qvod & Rem Anatomicam

micam felici cultro & calamo augeas, & me ames. Qvæ de nasi ductibus commentaris, parum à vero aberrare videntur, viamq; nobis monstrant ad problemata qvamplurima solvenda, inter qvæ id unum putavi, qvod Nicotianæ pulvis oculorum vitium emendet, si per nares attrahatur. Videmus enim pulvere illo attracto serum copiosum exstillare, oculos lacrymare, & tractu temporis clariores evadere, id qvod in me sum expertus. Cujus rei ratio evidens ex Tuis inventis, &, ut video, eandem in erudita tua ad me Epistola, doctè qvoq; illustras. De speciebus lucidis in oculo tuo remanentibus post solem visum, qvæso diligentius cogita, ne cum famæ lucidæ augmento, innatum lumen imminuatur. Crebris lucubrationibus accenduntur spiritus, qvos animales vocamus, ignescunt, unde lucis qvidem augmentum, qvod subinde à cognato solis lumine rapitur, & extra diffunditur, sed tandem malo aliqvo lucentes mulctat, qvod in fulgoribus oculorum, qvos μαρμαρύγας appellant, observavit in Epidem. *Hippocrates.* Vides magnæ famæ detrimenta, qvæ & sanitati officiunt, & qvieti. Modum igitur serva, & oculis parce, ut multorum annorum studiis sufficiant. Expertus loqvor, qvi in eandem cha-

charybdin incidi. Nec parum cadaverosi halitus oculis, cerebro, & pectori officiunt, qvos crebris animalium sectionibus pleno gurgite haurimus.

Ipsa sua Dido concidit usa manu.

Idem ille oculorum affectus spiritibus retinæ tunicæ insertis tribuitur à *Plempio* lib. 4. Ophthalm. Probl. 20. apud qvem latius invenies, qvomodo objecto remoto qvidpiam in visu remaneat. Mihi verò commodè explicari posse videtur per lapidem Bononiensem, qvi calcinatus recipit lumen solis & aëris illuminati, concipitq; splendorem, qvem deinde in obscuro loco exserit instar carbonis accensi, qvod non semel vidi, & rem totam ejusq; causas fusè describit *Licetus* l. de Lap. Bonon. seu Litheosph. Forsan inæqvalitati asperæ tunicæ retinæ phænomenon hoc adscribendum, qvia in speculo catoptrico glabro nullæ objectorum species hærent, sed cum ipsis objectis statim recedunt. Plura aliàs, ubi otium fuerit. Jam enim funeralibus vacare debeo, qvia inopinatam mortem fratriæ meæ charissimæ Catharinæ Bartholinæ lugeo. Post colicam difficilem gravida fœtum nuper masculum feliciter exclusit, qvi suis membranis involutus erat, uterino hepate medium corpus

cin-

cingente, qva parte in fœtu copiosæ venæ eminebant. Tam verò imperita erat obstetrix, ut qvid esset, ignoraret, donec membranæ involventis rupturam svaderem, per qvam fœtum sanum prorumpentem vidit, vix respirantem, qvia diutius suis involucris fuerat clausus. Rediit tamen respiratio, ejulatus & suctio, ut ad qvartam horam supervixerit. Postridie Mater puerpera sudore frigido comprehensa cum extremarum frigore, ut circa meridiem beatam animam emiserit, nihil conqvesta, nisi qvod in dextro latere dolorem, qvasi ex utero, senserit. Aliqvi sinistrè suspicabantur uterum cum fœtu excidisse, ex inde decepti, qvod secundinæ cum fœtu simul prodierint, id qvod non raro incolumi puerpera evenit, unde mulieres nostræ vocant, Barnet met Huset / seu fœtum cum suo domicilio. Aliqvi ab esu largiore fragorum hæc symptomata lethalia provenisse crediderunt, nam eo tempore malè cessit qvibusdam fragorum esus. Nec mirum, diuretica enim sunt & fœtum pellunt. Præterea ob æstatem præter solitum æstuantem acriori succo prædita, colicam hic excitare potuerunt, sicut in aliis diarrhæam. Ego verò malignitatem qvoq; adfuisse non dubito, qvod febres malignæ passim in urbe audiantur.

Qvic-

Qvicqvid ſit, optimam feminam amiſimus, qvæ triſte ſuperſtiti marito, *M. Alberto Bartholino*, fratri meo, nobisq; cæteris ſui deſiderium reliqvit. Da veniam luctui, Ignoſce qvod paginam hanc mœrore plenam Tibi offeram. Scio Te noſtro luctu affici, qvem igitur reticere non potui Tibi amantiſſimo. Vale, mi Stenoni, & ſuſceptum Anatomes ſtudium, cui natus videris, porrò more tuo, hoc eſt, fervide urge in mortalium ægrotantium commodum, ſed ea tamen temperantia, ne longæ vitæ, qvam opto, luminibusq; officias. Hafniæ V. Aug. cIɔ Iɔc LXII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPISTOLA III.

Librarium munus.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.
NICOLAUS HOBOKEN.
S. P. D.

QVæ mihi cum lucubrationibus & æternitate dignisſimis ſcriptis tuis intercedit familiaritas, me eò audaciæ provehit, ut tuos cognitioni humanæ porrò locupletandæ ſacros,

cros, & desideratissimos labores interpellare his instituam; ex ignoto (si per humanitatem tuam licet) notior tibi magis magisqvè fieri desiderans. Ejusqvè voti exprimendi prima hæc copia datur per affinem tuum amicissimum Cl. D. Blasium, cujus curâ benevolâ adjunctum munusculum Academicum (solidioribus putà, tuæq; claritatis conspectu dignioribus, si Deus voluerit, subsecuturis præmissum) ad tuas pervenit manus. Qvam itaqvè, clarissime Domine, habe animi mei meritò officiosissimi, tuo ut limatissimo, ita æqvissimo judicio submissè objectam notulam: & ita, prospera tibi tuisqvè ex voto omnia apprecatus, impræsens desino. Festinanter ex Musæo meo Ultrajecti, XIV. Calend. Majas anni M. DC. LXII.

EPIST. IV.

De sexu discernendo in utero. De partus temporibus. De salivalium ductuum inventione.

NICOLAO HOBOKENIO Ultrajectum.

BEnè precabor nostro amicissimo *Blasio*, qvo parario tuam amicitiam amica manu & men-

& mente oblatam merui. Tibi verò, Vir Clarissime, benè qvoq; ominabor, qvi virtute tua & eruditione tot speciminibus publicis spectata eruditorum amicitias ambis, qvibus qvanqvam adnumerari non possim, gratissima tamen mihi est voluntas tua, qvæ & eruditis me adjungit & amicitiâ sua dignum judicat. Ego qvid benevolo affectui rependam, invenio nihil, nisi parem animum, qvem si amas, integrum Tibi spondeo. Legi inauguralem Disputationem, oppidò eruditam. In *Corollariis Physiologicis* observo, ex circulatione invênta omnem delectum venarum brachii in V.S. tolli & aboleri; qvi tamen delectus etiam ante circulationis initia fuit abrogatus, & ab *Highmoro*, accurato circulationis assertore reductus l. 2. Disq. Anat. part. 2. cap. 2. Deinde nullam prædictionem fieri posse de Fœtus in utero existentis sexu, scilicet si ex *Hippocratico* Aphorismo 48. Sect. 5. ex uteri parte fiat conjectura; alioqvi novi prægnantes qvæ seqviorem sexum se gestare indubiè sciunt, qvando pejus habent, gravius solito est corpus, & alia frigidioris habitus indicia sentiunt. Tertiò, septimum tantum mensem & nonum pro naturalibus partus temporibus æstimari, qvum non nonus mensis, sed decimi initium ab

omni

omni antiqvitate laudetur pro freqventiore partu. Notum illud *Virgilii* Ecl. 4.

Matri longa decem tulerunt fastidia menses.

Et decem mensibus gigni hominem à DecemViris proditum, teste *A. Gellio* lib. 3. Noct. Attic. cap. 16. In qvam sententiam ita eleganter, more suo, *Tertullianus* l. de Anima c. 37. loqvitur: *Legitima nativitas fermè decimi mensis ingressus est. Qvi numeros ratiocinatur, & decurialem numerum, ut exinde reliqvorum parentem colunt. Ego potius ad Deum argumentabor hunc modum temporis, ut decem menses decalogo magis inaugurent hominem, ut tanto temporis numero nascamur, qvanto disciplinæ numero renascimur.* Non progrediar ad menses seqventes, qvi etiam suos fautores habent, ut verus esse credatur *Plinius* l. 7. c. 5. hominem toto anno & incerto gigni spatio, cui antea *Aristoteles* l. 7. Hist. Animal. c. 4. præluxerat. IV. In chyli motu & lymphæ lymphaticorum nostrorum esse nos ὁμοψήφϐς, Tibiq; pro veritate & natura defensa gratias deberi amplissimas. V. In ductuum salivalium inventione prima, nimium tribui amico nostro communi Cl. *Blasio*. Nihil doctissimo Viro detraho, qvem amo laude dignum: Cæterum, ille Ductuum salivalium maxillæ inferiori in-

 serto-

sertorum repertor primus dici non poteſt, nec unqvam pro ſua ingenuitate voluit, qvippe qvi Cl. *Whartono* eam prærogativam nunqvam fecit dubiam, de Ductibus ſalivalibus in maxilla tantum ſuperiori loqvutus pag. 64. Medicin. General. De qvorum Ductuum inventione prima certat *Stenonius* noſter. Ego hujus litis arbitrium ſemper declinavi, qvia uterq; mihi amicus, tentaviq; offenſos utriusq; animos potius amicâ concordiâ componere qvam irritare; ſed irritum hactenus meum fuit votum, neſcio cujus culpâ. Bella enim hujusmodi inter Anatomes Scriptores geruntur

—— nullos habitura triumfos.

Forſan ſi reviviſcerent *Abenſina*, *Haly Abbas*, *Iſaacus*, apud qvos horum Ductuum, inprimis Whartonianorum, veſtigia manifeſta comparent, aliqvid authoritate ſua & eloqventia ad conciliandas eruditas haſce pennas poſſent conferre, qvibus tamen & ipſis illud *Senecæ* De Conſol. ad Polyb. c. 36. pro amicis noſtris occinerem: *Virtus in medio poſita eſt, neminem dedignatur, qvi modò ſe dignum illa judicet.* Qvod & de Te, Clariſſime Vir, dictum velim, qvi excelſo ingenio excelſa Reip. noſtræ literariæ promittis & ardua. Deus conatibus faveat,

veat, detq; annos illis pares. Reliqva non tango, qvæ transmisisti, ne in alterutrum amicorum videar injurius, nec interim inanes literas remittere volui, ne in nascentem amicitiam peccarem. Ita vale, & me amare perge. Raptim Hafniæ IV. Jun. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPIST. V.

Calculi ex urethra sectio.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

PEccarem in Te nisi ultimis meis die 28. Januarii Basileæ datis has ipsas subjungerem. Imò non tantum in Te sed & in magnum meum amicum qvem inter Societatis Jesu Theologos reperi hoc in loco. Postqvam enim præterito mense Martio almæ Basileæ valedixi, atq; per Burgundiam utramq; (ubi in transitu Dolæ Stephanum Willet Fœtus mirabilis Dolani Præconem salutare animus erat, irrito tamen conatu, cum paucis ante septimanis â nimiâ curâ, qva fœtum suum (ita mihi referente Typographo Dolano, fovit,) superatus, unâ cum

curâ vitam qvoq; deponere coactus fuit) salvus cum Amicis hic appuli, non tantum in Medicorum qvorundam sed & aliqvot dictorum Patrum notitiam veni. Ex iis Joannes Bertet, Vir humanissimus, multifariæ literaturæ, imprimis verò orientalium lingvarum & Matheseos peritissimus, qvem magnis seculi nostri Mathematicis ipse qvoq; Gassendus jure annumeravit, non tantum amicissimè me excepit, sed & qvam grata sibi essent scripta Tua plurimis exposuit. Factum est inde ut crescente qvotodie nostrâ amicitiâ, per eam ipsam me hisce diebus obtestatus sit, ut primâ occasione ex Te sciscitarer, utrum Tychonis Brahæi observationes, qvarum mentionem aliqvam ab Excellentissimo Dn. Erasmio Fratre Tuo in præfatione qvadam factam esse referebat, prelo jam sint commissæ, aut qvando eædem prelum sint subituræ, & cujus operâ. Ego sanè cum Viro Humanissimo omni studio satisfacere intendam, ejus petitis lubens annui nullus dubitans qvin simili facilitate mea sis admissurus petita, qvibus duæ vel tres satisfacient lineolæ. Et sanè qvò velocius hæ ad me properabunt, eò qvoq; citius amici desiderium explebunt. Sed ad Medica. Inter morbos chirurgiam expetentes, qvos in Nosocomio hujus

jus loci amplissimo tractat Medicus Experientissimus, Dn. Joannes de la Moniere Magnus meus Amicus, eodem invitante seqventem vidi, qvem Tibi, Vir summe, communicare dignum judicavi. Adolescens qvidam 18. annorum, ab ipsis ferè incunabulis tumore circa penis radicem duro, dolorifico, crescentibusq; annis ibidem crescente laboraverat. Continebat qvippe calculum, qvi progressu temporis ab affluente semper materia auctus, eam tandem ante menses aliqvot nactus est magnitudinem, qvæ ad omnimodam Urethræ obstructionem sufficiebat. Secuta est inde dolorifica eaq; difficilis urinæ excretio, egrediente solùm urinâ per foramen sinuosum in ipsâ calculi medietate excavatum. Qvare mulierculæ uberiorem seri excretionem molituræ, nasturtii herbas ægrotantis applicuêre aqvaliculo. Irritata diuretico hoc potenti natura; ruptis subtus ad radicem penis, & hujus, & urethræ membranis, ipsisq; communibus integumentis, suppressæ urinæ præter priorem aliam adhuc monstravit viam, eamq; cùm per calculi foramen & penem, tum per apertum ulcus deinceps expulit. Hinc sub initium Aprilis anni hujus 1662. in Nosocomium istius Urbis deductus æger, curæ Excellentissimi

 tissimi

tiſſimi Monierii commiſſus eſt. Iſte poſtqvam ſectionem omninò neceſſoriam eſſe cognovit, præparato debito more corpore ægri, operationem Exercitatiſſimo Noſocomii Chirurgo Dn. Poulet commendavit. Hic factâ præſente Medico ſubtus in pene circa radicem oblongâ inciſione, ſcrotum qvoq; ex parte attingente, calculum oblongum, ſinuosè pervium, ovi columbini magnitudinem pollicisq; craſſitiem longè ſuperantem, & unciæ mediæ pondus æqvantem, calloſâq; membranâ undiq; cinctum, feliciter extraxit, hoſpitemq; iſtum, præter hoſpitis voluntatem ſatis diu moleſtum, cum ſummo ægri ſolamine impoſterum exeſſe juſſit. Ego tertio poſt ſectionem die, cum primâ vice à Cl. Monierio invitatus Noſocomium intrarem, ægrum benè conſtitutum vidi, nec ullum accidens hactenus eum afflixit. Vulnus jam ferè coaluit, calloſitate dictâ oleo Nitri Cl. Medici juſſu ferè abſumta, ita ut ſpes citæ ſanationis ſuperſit ampliſſima. Figuras utriusq; lateris calculi, amicâ manu delineatas, hiſce cape. Mira ſane eſt res, calculum adeò grandem non in veſica ſed extra eam in urethra pro ductum eſſe. Cl. Monierius credit adeſſe vitioſam urethræ conformationem, vultq; à primo ortu ſinum qvendam in urethra effor-

efformatum fuisse, cui se urina (qvam cum Helmontio calculi causam esse credit) sensim sensimq; insinuarit, & coagulata in lapidem degenerarit. Ego qvamvis Amicissimi Viri sententiam nunqvam reprobarim, pro sinu tamen illo porum Prostatæ dextræ, in urethram ad penis radicem circa vesicæ sphincterem patulum haud absurde substitui posse conjeci, ob commodiorem materiæ calculosæ (qvæcunq; tandem illa sit) delitescentiam. Sed nimius fui in enarranda historia, talis tamen esse volui cum rara mihi sit visa atq; insolita. Salutant Te officiosissimè Viri Cl. Monierius & Meyssonnierius, qvorum iste Elementa sua Medicinæ Tibi mittenda mihi concredidit. Vale Patrone Colendissime, & observationum Brahæanarum memor mihi fave. Dabam Lugduni ad Ararim die 24. Maii 1662.

Excellentissimi atq; Magnifici Nominis Tui

Cultor indefessus

Georg. Segerus.

EPIST. VI.

De Observationibus Tychonis. Sedes calculi in urethra. Hæmicranea in nephritide.

GEORGIO SEGERO Lugdunum.

QVanqvam ubi pedem jam figas, ex qvo Basileam, humanitatis sedem, reliqvisti, ignorem, committere tamen non volui, ut responsio differretur, qvam urges in gratiam Celeberrimi *Berteti*, immensæ pariter & profundæ eruditionis Viri, scias igitur Observationes *Tychonis Brahæi*, Atlantis nostri, manu propria exaratas propediem lucem visuras ex Musæo Augusto Serenissimi Regis nostri operâ fratris mei *D. Erasmi Bartholini*, Matheseos & Medicinæ Professoris Regii. Ingens diuq; desideratum opus penè periisset, nisi in Augustas has manus incidisset. Fama fert alibi inceptum esse simile opus, sed cum hoc Manu-Scripto conferri non posse, qvod eapropter magno desiderio à curiosis cœlestium rerum amatoribus expectatur. Spero prima occasione jussu Regio fratrem laudatum commissi operis initium facturum, ut ab interitu vindicetur immortale multorumq; annorum elaboratum vel congestum volumen. Magni erit laboris vastos istos libros MStos, lituris hinc

hinc inde lectu difficiles, & confusos, in ordinem redigere, & describere. De felici tamen eventu dubitare nemo debet, qvia fratri in his sacris versatissimo, nihil tam arduum qvin perficere possit. Cœpit cum Bibliopolis transigere, & cum Typographo calculum ponere. *Joannis de la Moniere* amicitiam Tibi gratulor. Vir est in Medicis Observationibus diligens, sicut ex libello ejus olim edito *de Fluxu Dysenterico* perspexi. In casu vero proposito calculi in urethra contenti, juxta tecum non credo sinum à primo ortu efformatum fuisse, potius à calculo productum qvi sensim increscens spatium sibi idoneum confecit, sicut in aliis corporis partibus, in qvibus calculos observamus. Causa autem hujus calculi, non est urina, sed Tartarus in urina contentus. Sine sinu naturali in urethra posse calculum detineri, docemur exemplis cottidianis. *Zacutus* observationem suam addit l. 2. Prax. Adm. Obs. 67. Chirurgus enim qvidam peritus impacto in medio virgæ lapide 15 diebus habuit urinam suppressam, qvæ nullis auxiliis potuit effluere. Post mortem, secto pudendo, inventus est lapis magnus, rotundus, durissimus, rubri coloris, aculeis undiq; in orbem constans, pondere granorum 45. qvi larga prius seqvuta hæmor-

rhagiâ, hominem jugulavit, qvæ ſangvinis effuſio ſeqvuta non fuiſſet, ſi in ſinu aliqvo calculus delituiſſet. Beneficium laborantis lotii fuit, qvod per apertum ulcus fluere potuit. Solent eo loci in calculoſis ulcera naſci. *Platero* enim teſte l. 3. Obſ. ſectio facta eo in loco, ubi calculi è veſica extrahuntur, deſperata ulcera ſordida in penis ductu interno patefecit. Ibidem natura viam exituro lotio pandit. *Horſtio* enim Seniori ſi credimus l. 4. Obſ. Singul. p. 2. Obſ. 16. infans penem perforatum non habens, urinam per foramen à natura ſub ſcroto, eo loci, ubi calculi veſicæ per ſectionem eximuntur, efformatum, voluntariè emiſit. Tua qvoq; conjectura explodi non debet. Porus enim Proſtatæ ampliatus potuit & calculum continere & urinam ſupprimere. Obſervavit qvippe *Riolanus* l. 2. Anthrop. c. 28. in ſuppreſſione urinæ glandulas Proſtatas tumefactas, vel ſcirrhoſas. Et *Rhodius* noſter Cent. 3. Obſ. 27. cum *Fabricio Bartholeto* Piſis vidit in corpore glanduloſo à ſemine retento genitum fuiſſe calculum, qvo veſicæ orificium comprimente, urina fluere deſiit. Imò in ipſo teſticulo calculum invenit *Platerus* lib. 3. Obſ. Sed qvia circa calculoſos verſamur, miror obſervatam in nonnullis hic Hafniæ calculoſis

ejus-

ejusdem lateris hæmicraneam; qva parte renum calculus se urinæ iis opposuit doloremq; fecit. Vidi id apud amicos duos. An sero in caput restagnanti id imputandum, vel membranarum ejusdem lateris ille sit consensus, non vacat jam expiscari. Convulsionem minatur *Hippocrates* l. 1. Præd. §. 120. si vesica sit intercepta cum capitis dolore. Forsan qvia nervorum principium serum interceptum inundat. Alibi qvoq; idem §. 106. lumborum & capitis & oris ventriculi dolorem jungit. An membranarum ibi sit vel nervorum consensus, ipse divinabis, cui genius Coi est notissimus. Cl. *Meyssonnierium*, amicum veterem, officiosè saluto, cujus Elementa Medicinæ nervosissima advenient cum applausu. Magnos Viros *Bertetum* & *Monierium* magnifacio, & diu valere jubeo. Tu qvoq;, mi Segere, optime vale, & qvocunq; iveris, ito bonis avibus. Hafn. XX. Jun. clↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. VII.

De Thermis Germaniæ.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

IN culo Germaniæ (ignoſcant Najades!) ob valetudinem ſiniſtram Conjugis meæ dilectiſſimæ conſtitutus, & à vaporibus tepidis laſſus penitus, convalui, vireſq; & animum recepi ad adſpectum Excellentiſſimi Oſtenfeldii, Viri optimi & ſeriò docti, atq; penſiculatius eruditi. Amicum colloqvium, Tuaq; Salutatio amica ſuppetias tulerunt refocillationi, maximè qvod ex voto uſus thermarum Domino Oſtenfeldio ſuccedat, cui ſuaſor ſum, ut abſoluto hoc labore ad acidas Swalbacinas veniat & viſcera refrigeret ac alteret, cum non raro atoniam videamus partium ſeqvi balnea. Nuper caſum ſingularem polutionis miſi T. Excell. an acceperit, aveo ſcire. Sum enim & maneo addictiſſ.

Embs. 29 Maj 1662.

J. D. Horſtius.

EPIST.

EPIST. VIII.

Aqvarum damna.

JOH. DAN. HORSTIO Embsium.

GAudeo qvod tantos meos amicos Najades junxerint, multumq; illis debebo, si salvum sanumq; utrumq; remiserint. Ut & Tibi & Ostenfeldio nostro salutaris sit usus aqvarum ex animo voveo. Nobis qvidem aqvarum est copia, sed sæpius in illis suffocamur. Nuper enim Medicus Nidrosiensis D. *Janus Naschovius* in puteum delapsus obiit. Vestræ Najades salutari vos aura afflant & unda perluunt, qvibus perpetuitatem opto. Pro *Stransfii* Appendice gratias ago per Hauboldum missa. Casum polutionis singularem, necdum accepi, forsan in itinere adhuc hærentem. Gratus nobis omnibus erit adventus filii Tui, qvandocunq; suscepti itineris ratione ad nos pervenerit. Feriamur penè donec ad editionem Epistolarum circa Autumnum nos Typographus vocaverit. Mense Septembri in publica Auctione distrahentur libri b. m. *Bangii*, qvibus Cl. *Rhodii* plures accedent. Nudius tertius dissectioni Aneurysmatis interfui. Eodem ferè die cadaver puellæ lustrabatur, qvam largior Aqvæ Cephalicæ Carolinæ potus jugularat.

larat. Hisce vale cum optimo nostro Affine & Collega D. D. Ostenfeldio, meq; amare perge. Raptim Hafn. XIV. Jun. cIↄ Icc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. IX.

Pro Hepate Defuncto gratiarum actio.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam,

EXoptatissimas pridem à T. Excell. literas accepi, ingenui qvo refulges candoris testes, qvas intimo animi affectu excepi, exosculatus humanitatem: Gratissimum qvoq; fuit eruditum illud tuum Hepar Defunctum, qvo meo nomini affudisti splendorem. Ut illis in Tuæ amicitiæ sinum me humaniter excipis, sic erudito hoc scripto improbum illum ac personatum Defensorem Clarissimi nominis Virorum, defensoribus id genus haud qvaqvam indigentium, in suo scelere confundis. Nil gratius mihi potuisset accidere præ tanto beneficio, qvo mei defensionem abundè præstitisti, ac doleo ex animo, qvod paria non inveniam,

veniam, qvibus qveam ex voto amicitiæ illi Tuæ candidissimæ respondere. Saltem animus non deerit, qvalem qveas desiderare; qvodq; operi negatum, id affectus supplebit. Si animo mecum amicitiam metiaris (qvæ genuina hujusce mensura habenda est,) allaborabo pro viribus, ne amicitiâ me vincas; si veritas inqvirenda, à Te, Vir Inclyte, longè malo superari, qvam cuiqvam videri pertinaciæ studuisse. Nec sanè qvicqvam ulterius adderem Defuncto Hepati, nisi candidum me ipse esse juberes, qvalem hactenus observasti; nisi ipse censeres amicitiam neqvaqvam indagine veritatis inter Bonos turbari; nisi me dissentire porrò juberes, pro veritate qværenda, illæsâ amicitiâ. Parui ergo Amico, ac dubia nonnulla in majorem ipsius gloriam notavi, qvæ Typographi culpa Exc. Tuæ nondum exhibeo, hoc agere studui, ne videar cuiqvam in Bilsii gratiam, (cum qvo mihi hactenus ne literarium qvidem commercium intercessit,) vel cujusqvam mortalium, à magno Bartholino dissentire voluisse, cui præfero nihil ad Rempublicam nostram literariam attinens, præter unam veritatem, si qveat inveniri; qvam Deo vicinissimam præferre rebus mortalibus soles. Odi genus id hominum, idq; Tecum detestor, qvod ob

ob ſtudium veritatis, in veritatis ſtudioſos, ſi forte ipſorum ingenio non congruant,acerbè invehitur: A fonte Veritatis id longe remotum eſt! De perſonato Blotteſandæo, ac ſociis illius, (qvamvis unus famoſi Libelli ſit Autor) non eſt qvod Tibi,Vir Excellentiſs. multa commemorem: Autoritate publica infamis declaratur, ut ex adjectis cognoſces; ac vidiſti infamis Autoris imaginem, ipſius manu depictam, qvam certè nec ipſe Apelles exprimeret accuratiore penicillo. Qvi ejus Libellum famoſum volverunt Viri cordati, uno ore pronunciant, eſſe probum Nebulonem, qvi vivat in Mundo ſine Deo ſine conſcientia. Reſponſum is qvidem neqvaqvam mereretur, niſi res ſacras profanaret, atq; impii oris fœdisſimis ſordibus ipſimet veritati officere nebulam pro virili allaboraret. Eatenus retundendus eſt: qvod larva ipſi utcunq; detractâ præſentibus hiſce, qvæ offero, aggreſſus ſum. Parata jam pridem ſunt reliqva omnia, prælumq; expectant. Dabis veniam, Vir ſumme, qvod tardius reſpondeam. Senſiſti procul dubio multoties meum animum T. Exc. præſentem: Sed manum cohibuit occaſionum defectus. Speraveram primum Nobiliſſ. & Ampliſſ. Dn. illum, qvi Tuas attulerat,

rat, ex Anglia hac ad vos rediturum; Sed frustra speravi: Post inscio me planè D. D. Romelingius discessit. Interim animum Tibi, Excellentissime Vir, ac colendissime Amice in amicitiam inviolabilem sacratissimum gessi: qvam velut à Tua admisi dextera; sic mentis indice hac dexterâ sincerâ Tibi vicissim obstringo. Vale, inclytum decus Reipublicæ literariæ, Candidissime Fautor, & Amice suspiciende; ac, qvod agis, porrò favere perge tuo

Excellentiæ Tuæ

omni fide, observantiâ, studio ac candore devinctissimo

Gröning. Cal. Jun. 1662.

A. Deusingio.

EPIST. X.

Responsio consolatoria.

ANTONIO DEUSINGIO Gröningam.

Nimio officio me dignaris & honore, ut nesciam qvibus verbis id rependam. Amicè me in Dissertatione eruditissima de Hepatis officio in arenam provocasti, amicè ego, sicut par erat, provocatus respondi, & si maledicta

ledicta rependissem pro amica Tua voluntate & sincero affectu, qvi ubiq; eluxit, maledictis omnibus dignus essem. Non ea est, fuitve mea indoles, ut amicos ulla injuria afficerem, aut dato studio inimicos venarer. Sponte sua inimici luxuriant, sicut in hortis urticæ, curiosisq; artibus advocandi non sunt, sed depellendi. Verum enim est Italorum proverbium: un inimico è troppo, ma cento amici non bastano. Magnos thesauros colligunt qvibus plures amicitiæ, eæq; haud fucatæ. Tu vero, Magne Deusingi, magno beneficio me beasti, qvia amicum Tibi esse voluisti, & majori, qvod candidum esse credidisti, nec falsas suspiciones admisisti illorum, qvi de mea integritate fortasse sinistrius judicarunt. Cruce infelici digni sunt, qvi amantes non redamant, vel qvi sub amicitiæ specie odia fovent. Bonum igitur factum, qvod amicitiam mutuam sinceritate stabiliamus, valeantq; qvi inter nos diffidia volunt, nulli profutura. Nam si rectè calculum ponimus, pretioso tempori tempora nostra debemus, neutiqvam altercationibus sed rebus seriis impendenda. Nollem Te, mi Deusingi, nimium defatigari prolixioribus Apologiis. Majoribus es natus, & utilioribus præclara Tua penna inserviat. Impera Tibi ipsi

ipſi conſtantiam, & animum firmum. Qvod tantò majore fiducia Tibi ſvadeo, qvanto innocentiorem credo amicum illum meum, qvem ſub anagrammate ſuſpectum habes, ſingulari eruditione & modeſtia mihi perſpectum. De reliqvis ſecurum Te eſſe jubeo, conſtantem me futurum in amicitia & candore, nec unqvam commiſſurum, ut cum opinionum diverſitate diſſentiant qvoq; officia: qvanqvam nec opinionibus ullus futurus ſit diſſenſus, ſi qvicqvam ex eruditionis Tuæ penu depromſeris, qvod Hepati inſerviat. Nunqvam tanti mihi erunt Hepatis partes, ut vel veritati obſtrepem, vel Te amicum omni officio demerendum offendam, ſi qvidem offendere ſit diſſentire. Plura adderem, ſed excludor anguſtia paginæ, pluribusq; & gratias agerem pro eruditi Oeconomi erudita Apologia, & pro dextra in fidem perennaturæ amicitiæ mihi tradita, ſincera mente mihi ſemper exoſculanda, ſed qvod chartæ deeſt ſupplebit animus Tibi Tuisq; virtutibus addictiſſimus

Hafn. XV. Jul. cIↄ Iↄc LXII.

Tui

Th. Bartholini.

Impreſſ. Gröningæ 1662.

EPIST. XI.

Anatome rustici ex pugno pectori inflicto mortui.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

EX Hauboldi subolfeci literis, qvare ad meas non dederis responsum, ne forsan nuncium triste diceres, qvo tamen ab Hauboldo non sum perturbatus. Refert meam chartaceam supellectilem belli tempore Helsingoræ à Magni nominis Sueco Ministro direptam. Si factum est, fateor jure factum esse. Justum ut pœnæ partem exsolvam, qvod apud vos peccavi. Leve est, qvod Deus misericors mea tantum censuit levissime, nec me ipsum corripuit. Si indicas istius Suecici ministri nomen, non deerit in talem in commoda materia animus vindex. Transmisi tibi Decadem observationum Chirurgo medico-anatomicarum, indigent luce, retine inter lares privatos. Communicavi Doctis Viris casum alium nostri Magistratus jussu, sed qvi respondeat, nemo domi est. Habes exemplar. D. Segerus hac de causa cum hic degeret, convenit meos Collegas, opusculum hac de causa conficio. Discessum luxisti mei Fuirenii publicè, istum lessum & Disputationes me absente à Te editas addeHau-

boldo

holdo cum inaugurali D. Ostenfeldii Disputatione, libentissimè exemplar etiam ad has oras debet transmittere. Segerus à me habet monstrum depictum pro Te, aliud addidissem, sed properabat. Legi tuam Epistolam contra Zasium Bilsii mangonem. Ego propediem sub salis hepatici nomine hanc rem tractabo, & sulphuream cordis αἱματοποίησιν defendam. Mumias etiam servandas indicabo. Polypus cordis iste optimam præbet occasionem, in utroq; ventriculo visus. Habemus in Bongarsii Bibliotheca mumiam Fabritii Hildani, qvæ venas arterias cum valvulis, & nervos totius corporis non in tabula monstrat, sed liberè cum cerebro, corde, hepate &c. modum nescio, cum tamen inqviro, & si inveniam in scrinio ejus, propalabo ipsum. Extant Opera Ruffi Ephesii Græcè MSS qvadratis literis in dicta Bibliotheca Bongarsii. Si habes ea impressa, indica ubi & qvando. Vidi Turnebi apud Stephanum Parisiis, sed non habeo. Paro ex tua Reformata Anatomia qvid anonymi in anatomicis, & alia plura, sed praxis ista impedit, qvod rescies ex D. Segero. Affligit nos Petechialis epidemica, pestem veremur, si Ephimerides qvas paro bene calculum ponunt. Salomon Rex te salutat. Nemo vestrum re-

ſpondet, nec D. Heſſius nec Meibomius. Vale cum tua nobiliſſima familia proſperrimè in Deo, & fave etiam meæ ad rigidas Alpes, qvæ te ſalutat, & Deum orat ut te orbi literario ſervet ſoſpitem diutiſſimè. Bernæ 10. Junii 1662.

T. T.
M. Bogdanus.

Caſus.

ANni 1662. Martii 26. ante meridiem hora nona Peter zum Kreutz ruſticus Ebrius, ætatis conſiſtentis, ex pugno pectori inflicto, ſupinus ſternitur. Ex templo conqveritur de frigore, dolore lumborum, ita ut ægre deambularet, attamen ejus diei veſpera extra urbem ad ſuam familiam ſe confert, qvæ ſesqvihora diſtat. Decubuit, ſangvinem ſpuit, punctionibus graviſſimis in utroq; latere excruciatus, ſitis ingens, & tandem mentis vacillatio adfuit: qvam excepit convulſio, & Mors 30. Martii hora ipſa meridiana.

Viſitatio.

Juſſu noſtri Illuſtriſſ: Magiſtratus Bernenſis cadaver inſpeximus, & qvid exterius, qvid interius apparuit hoc modo notavimus.

Dorſum

Dorſum à ſcapulis ad lumbos lividis longiusculisq; maculis qvaſi vibices verberum eſſent notamus, qvæ novacula inciſæ, nulla veſtigia ſuffuſi ſangvinis, & ideo coagulati præbebant. Pudenda livida etiam gangrænam qvandam innuebant. In ſiniſtro cubito circa Olecrani protuberantiam ex ecchymomate ſangvinis, qvod ex baculo ferebatur adeſſe, livor, ſine tamen oſſis fractura, luxatione articuli, & carnis diſiſſione. Fœtor tantus, qvi nec ſuffitu odorifero, nec igne inflammante poterat emendari.

Aperto abdomine, hepar, lien, ſtomachus, renes & inteſtina omnia ſalva luſtravimus, in figura, colore & ſitu, niſi qvod inteſtina flatibus turgebant.

In thorace externè ſub mammilla dextra uncialis nummi macula livida, ex memorato pugno aderat, ſine effuſione ſangvinis itidem, vulnere, fractura, ſine luxatione côſtæ, ſine totius compagis qvæ ſternum dicitur, læſione. Dum intimum thoracis clauſtrum inſpicimus, omnia contenta, qvaſi fumo fuſca forent, viſa ſunt, & utriusq; lateris pleuræ pulmonis lobi firmiſſime hærebant. Pulmo ſiccus, & lividis notis interſtructis in ſuperficie. Intus putidus, & qvaſi pus ſiccatum apparebat.

Cor vitæ princeps & moderator, illæso pericardio & ejus aqva, omnino flaccidum. Cum dextrum ventriculum ferimus, apparet materia subalbicans, pancreati omnino similis, dum istam trahimus, semiulnam vel qvinqve digitorum latitudinem æqvat & duos transversos latitudine. Sangvini coagulato qvi ex vena pertusa in sanis & pelvi exceptus concrescit similis. Cum tamen simile qvid veræ pingvedinis interspersum esset, cum tenacitate, qvod nec ungvibus cedebat, diversum qvid judicavimus. Ventriculus iste præterea sangvine putrido, id est sine fibris scatebat. Dum sinistram cordis foveam scrutamur, siqvidem dextro thalamo ipsa nobilior audit, etiam parem in ea materiam & longitudine, & viscíditate reperimus. Ex his cordis polypum dicimus, & uterq; ponderabat ad minimum uncias qvatuor. Caput etiam apertum, sed nulla offensionis nota, vel in cute vel pericranio, vel ipso cranio & meningibus comparuit.

Qvæstio.

An jam iste Peter zum Kreutz propter verbera, vel ex eorum casu, vel morbum secutum mortuus sit.

Respon-

Reſponſio.

Si ætas, temperamentum ſiccum, vita laboribus ruſticis aſſveta & dedita, calidior veris præſentis conſtitutio, & in hoc caſu ebrietas & diſpoſitio nobiliorum viſcerum expenduntur, ſine ullo vulneris lethalis indicio, & circumſtantiis incognitis, incuſare morbum malignum pectoris poſſumus, qvi pleuropnevmonia dici poteſt ob συνδρομὴν ſymptomatum. Etſi ſupinus ex percuſſione cecidit, & extemplo dolorem utroq; in latere pungentem cum laſſitudine ſpontanea percepit, cùm tamen nec conſilio, nec auxilio Medici uſus ſit, ſed frigoris moleſtiam ſymptomata narrata cumularunt in Ebrio irato, indignabundo, vindictæ cupido, difficulter proxima mortis cauſa à nobis poteſt definiri, vel ex his certa nota, qvæ vel reum vel mortuum ipſum inculparet. Viſcera pectoris omnimode læſa, etiam à majori tempore cauſam indicant. Sit cauſa concomitans lapſus, Ebrietas, iracundia, vindictæ cupido, qvæ omnia facile abditas & latentes cauſas irritarunt & explicarunt: attamen intollerabilem fœtorem, vibices in dorſo ſine ſangvinis coagulati præſentia, & pudenda livore circumfuſa, neutiqvam nudius tertius

potuerunt causari. Eqvidem olecrani regio suffusa qvidem sangvine erat, & ictum majorem qvam ullibi monstrabat, est tamen sine luxatione fractura, & vulnere, nec cum his, tanti habenda esset, præsentibus. Qvot hujusmodi plagas non sufferunt, sine discrimine vitæ? Itaq; dictus putor ex maligna putredine pullulavit, ejusq; characteres maculæ lividæ qvæ etsi in nullo ægrotantium adhuc à nobis observatæ sunt; forsitan summo cum infortunio se primum in hoc mortuo explicarunt. Hujusmodi pleuropnevmonia Medicis maxime cognita est, qvæ neutiqvam præsupponit ejusmodi procatarcticas causas; sed contagium aut victum, aut cœlum hac hyeme huic regioni diversum; & pro synectica habet peculiarem malignitatem, & sangvinis corruptionem. Optime hic memorandum qvod Valerius Maximus lib. IX. c. XII. reliqvit: *Fine namq; vitæ nostræ variis & occultis causis exposito inprimis qvædam immerentia supremi fati titulum occupant, cum magis in tempus mortis incidant, qvam ipsam mortem accersant.* Itaq; putamus qvod verbera & lapsus, dici possunt mortis causa sed remota: ast primaria & proxima neutiqvam. Nulla observata est fractura, contusio, vulnus, nec sangvinis aliqva profusio.

ſio in cavitate Thoracis. Materia (ſeu purulentam ſeu polypodeam vocamus) in Corde à nobis animadverſa, alicujus venæ diaireſin teſtari poſſet, ſed omnes venas cordis ſalvas vidimus, tum etiam eas qvæ in modum coronæ cor ambiunt. Itaq; coagulatio iſta à Caloris p.n. vehementia provenit, ſeu ut clarius ex neotericis dicamus, abſumpto ſulphure ob tantum febris æſtum, non tantum fœtor & putredo excitata, verum etiam ſal coagulandi virtutem exercuit. Hac de cauſa ſangvis reliqvus ſine fibris lychnum vitæ alere non potuit, qvod, cum ſal omnis ad cor confluxerit, qvo reliqvæ partes deſtitutæ, hujusmodi fœtorem conceperunt, & exhalarunt. Pulmonum lobi, utriq; lateri affixi non per fibras, ſed per gluten, intus purulenti, exſucciq; eandem pleuropnevmoniam confirmant, & ex eadem deliria ſeu paraphrenitin, convulſionem & ſuffocationem. Hoc modo juſſi caſum ex noſtræ medicinæ fundamentis exponimus, & ſi opus duxerit Illuſtr. Magiſtratus etiam ſcholiaſtæ aderimus. Neutiqvam, qvo leges hujus reipubl. præoccupemus, vel ſapientiſſimorum Patrum hujus Urbis prudentiam & qvantum mores valeant præponderemus: Sed qvo cujusvis conſcientiam firmemus; præſertim noſtram. Qvam etiam Do-

ctio-

ctiorum censuræ, & vestræ Illustr: Patres ante omnes cum hoc scripto subdimus. Bernæ Helvetiorum 4. Aprilis 1662.

Joh. Christ. Wilhelmi, M. D.

Mart. Bogdanus M. D.

Abraham Andres Chirurgus.

EPIST. XII.

De editione Ruffi Ephesii. Et alia.

MARTINO BOGDANO Bernam.

AMo Te, qvod aurem ad scribendum vellices. Segnior subinde est calamus, non animus, Tibi semper addictissimus. Chartaceam tuam supellectilem Helsingoræ nonnihil imminutam mihi conqverebatur Bramii in thalamo successor, à nescio quo Sueco in comitatu Illustrissimi Senatoris *Rosenhani*. Transmissæ observationes Chirurgo-Anatomicæ gratissimæ venerunt, commodeq; inter Centurias meas locum invenient, qvia limatæ & eruditæ, h. e. *Bogdano* meo dignæ. Casus à Te & Cl. *Wilhelmo* signatus accuratè, pro vero se facile commendat. Sæpe enim externa accidentia

dentia internas causas suscitant, qvod prioribus annis hic vidimus in fabro *Gyldenlovii*, cujus mentionem feci in *Cista Medica*. Monstrum depictum procurante D. *Segero* nostro, qvi Luneburgi adhuc commoratur, rectè cum tabellario accepi. Qvæ de cordis αἱματώσει meditaris, digna erunt publica luce, rogoq; ne diu institutum hoc differas. Nuper in Zelandia monstrum natum sine corde & cerebro; unde aliqvid pro hepate ibidem meditatur D. *Everardus*, eo qvod ad hepar ejusdem duobus ventriculis instructum, venæ omnes commeent. Sed non credo exinde qvicqvam posse effici, si qvidem monstrum est, & hepar monstrosum cavitates à corde videtur mutuatum. Qvæ de novis ductibus salivalibus & narium commentatus est *Stenonius* noster, sine dubio vidisti. Bononiæ *Malpighius* in Observationibus novis, pulmonum substantiam infinitis vesiculis constare docet. Qvartùm jam Anatomiæ Reformandæ accingor, expectantq; Bibliopolæ Belgæ magno desiderio correctum à me exemplar & novis nostris observationibus accommodatum. Ex *Ruffo Ephesio* qvædam habeo MSta, ex Bibliotheca Mediçæorum Florentina, ubi nonnulla sunt qvæ differunt ab illis qvæ edidit *Turnebus*, nonnulla prorsus sunt inedita.

Ex

Ex editis nihil penes me eſt, præter illa qvæ operi Medicorum Principum Pariſiis apud *Stephanum* annectuntur. Turnebi editione adhuc careo, qvæ prodiit Pariſiis 1554. in 8. Ejusdem de Appellationibus Partium Corporis librum à *Junio Craſſo* latinitate donatum Venetiis 1552. in 4. editum Bibliothecæ publicæ legavit beatus noſter *Fuirenius*, cum reliqva ſupellectile libraria, cujus Catalogum beneficio *Th. Fuirenii*, cum aliis per Hauboldum mitto. Nos qvod concernit, benè adhuc valemus cum familia tribus filiis aucta, totidemqve filiabus. Ad plures verò abierunt *Bangius*, *Spormannus*, *Pfeiffius*. Te valere & ſedem Bernæ elegiſſe omnes lætamur amici, qvi Te cum familia & amico veteri *Salomone Rege*, ut & Cl. D. *Wilhelmo* officiosè ſalutamus. Frater D. *Erasmius* hiſce diebus filium ſuſcepit, ideò reſpondere non poteſt. Dn. *Meibomius* Bibliothecæ Regiæ præeſt, nuper auctæ Libris Gerſtorphianis. Urgebo tamen reſponſum, qvamprimum licuerit. Hiſce vale, amiciſſime Bogdane, & me prorſus tuum, amare perge. Hafn. 22. Aug. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XIII.

De Liene magno Comitissæ.

Thomæ Bartholino Hafniam.

Singularis humanitas Exc. T. qva olim Patavii prolixe fruebar, & qvam nuper Scaphusii apud me communis noster Amicus Exc. D. D. Segerus abunde deprædicavit, tantum mihi nunc animi addunt, ut Exc. T. tanta locorum intercapedine disjunctam & gravissimis negotiis occupatam incomptis literis compellare ausim. Idq; majori fiducia facio, qvod mihi Exc. T. pietas perspecta sit, qvæ ægris, cæteris hominibus miserioribus & succurrere novit & reipsa prompta dexteritate facilem manum præbet. Illustrissima Domina Comitissa Francisca Elisabetha à Furstenberg: Illustrissimi Domini Ferdinandi Friderici Conjux circa 30 ætatis annum Anno 1655. Mens. Sept. Viennæ post largiorem melonum esum, insuper epoto vino glaciato, cui tamen assueverat, incidit in febrim intermittentem nullos certos typos observantem, nunc enim simplicis tertianæ modo, nunc duplicis, nonnunqvam qvotidie bis paroxysmus invadebat. Post aliqvot septimanarum decursum febris evanuit: at remansit Tumor in hypochondrio sinistro indolens

lens locoq; mobilis. Judicabatur ejus generis tumor, qvalis post febres, imprimis anomalas, in hypochondrio dextro ab epota largius frigida deprehenditur, qvem qvibusdam in locis Epatis placentam vocant, atq; hoc nomine tumor iste non magni fiebat neq; ab Illustrissima Domina neq; à Medicis, imo penitus, qvod eqvidem sciam negligebatur. Biennio à febre depulsa elapso denuo concepit, nam aliqvot prolium mater est; Circa medium gestationis tempus diu maximo labore, singulis mane pituitosa copiose evomuit; qvin etiam tum temporis menses impetuose satis eruperunt, ut omni ingenio supprimendi fætusq; conservandus fuerit. Dum fætus in utero crevit, tumor sursum costas versus adauctus fuit, non sine dolore, qvi sæpe tantus erat ut lectum petere cogeretur: qvamprimum recubuit dolor protinus evanuit. Stato partus tempore promptius ac unqvam puellam enixa est, qvæ adhuc sana & vegeta vivit. Excluso fætu & secundinis, tumor iste cum impetu qvodam deorsum pubem versus ruebat, ut Illustrissima Domina vel Uterum prolapsum vel peritonæi processibus laxatis herniam intestinalem sibi obtigisse vereretur: Verum illa in lectum collocata nihil tale nec

tunc

tunc nec hactenus animadverſum fuit. Lochia rite fluxerunt. Poſt puerperium aliqvandiu menſes inordinate & cum fœtore emanarunt Anno 1660 poſt dies caniculares Thermas Helveticas adiit: earum uſu finito menſium fluxus debitus rediit ac paulo poſt iterum concepit. Verum nondum finito qvarto menſe, ob caſum, abortum paſſa eſt. Ab illo tempore ſentiit tumorem creſcere citra notabilem actionum læſionem aut manifeſtum aliqvod deterioris valetudinis indicium. Anno 1661. Æſtate acidulas Ripliſavienſes bibit, cum ex Celſi ſententia ferrata lienem imminuant; Earum potum commode pertulit, indeq; ſpem integræ valetudinis concipiebat: Verum nondum finito potandi tempore, cum gelidam fontanam æſtuante corpore avidius bibiſſet, in Colicam incidit, qvæ tamen congruis adhibitis, utcunq; ſæviſſima fuerit, brevi ſublata fuit. Ab illo tempore ad hunc usq; diem ſat bene ſe habuit; nullum vitium in actionibus notatu dignum obſervatur: habitus corporis eſt obæſus: facies roſea, cætera cutis candida: ſtatura mediocris. Pridem crebro ſangvinem tenuem ex utraq; nare & fere qvotidie exſtillavit. Poſt uſum ſplenericorum hæmorrhagia rarior & parcior eſt.

Urinam copiosius & potum qvantitate superantem, sed pallidiorem, nunc emingit. Tumor qvoq; horum usu aliqvantulum decrescit. Ejus facies, dum hæc scribo, talis est: Sub costis nothis in sinistro latere incipit, desinit prope os pubis: Si supina jaceat lineam albam non transcendit, sed tamen fere proxime attingit, vacuum spatium inter costas & spinam Ilii implet: si dextrorsum corpus volutet, illuc prolabitur, imo manu facili labore eousq; adigi potest, ejus terminos circa lineam albam, similes lingvæ bubulæ, non semel tactu explorare potui. Ego tumorem hunc semper Lienem magnum credidi, ejus sc. affectum à Scirrho prorsus diversum: ut mecum qvoq; Dodon. in Prax. Medic. sentit: tumor enim attactui mollis & qvasi fungosus tangenti manui occurrit. Eoq; lubentius id existimo, qvia ante aliqvot annos qvendam magno Liene defunctum aperui, in qvo, dum vivebat, eadem tumoris ratio erat: post mortem v. exsectus Lien plane mollis erat instar spongiæ madidæ; ingrediebatur illum insignis magnitudinis arteria splenica, egrediebatur major vena: tunica admodum densa cooperiebatur; Parenchyma absolvebant fibræ mire inter se contextæ, & sangvis valde serosus cavernulas,

ex

ex mira fibrarum contextura enatas adimplens. Sangvinem hunc penitus non solum in hoc, sed hactenus in pluribus lienibus, non magno labore, detracta tunica, elui posse didici. Fibrarum iste contextus expressa aqva admodum contrahitur & e. g. respectu splenis bubuli, minima ejus portio adparet:aqvæ verò immersa protinùs mire secundum omnes dimensiones dilatatur, instar spongiæ aqva prægnantis. Similem fibrarum contextum in Epate uterino humano, in uteri substantia partui vicinarum, & in reti mirabili bovino video. An sangvinem qvalitate aliqva imbuat? an vero solum cursum ejus remoretur, vel aliud beneficium conferat? non definio. In Illustrissima igitur domina spleneticas fibrarum cavernas admodum seroso sangvine impletas existimo, fibras v. arbitror tonum suum & robur ob annuam p.n. expansionem tantum non perdidisse, atq; ob hanc causam tanto tempore molem Lienis eandem permanere. Exc. T summopere rogatum Illustrissimæ Dominæ nomine velim, qvid de affectu hoc sentiat. Certus sum magnos lienes Exc. T. notissimos, cum in oris illis vivat, ubi freqventiores sunt qvam in his regionibus. Humorem melancholicum multi accusant: at penes Illustrissimam Domi-

 nam

nam nulli hujus humoris effectus apparent: Si molem ſplenis excipiam;qvæ tamen æqve ab aqva,forteHippocr.& Ariſtot. faventibus, accidere poteſt. Deinde ex Exc. T. qværo, qvid de diureticis in hoc morbo ſentiat? Antiſcorbutica laudantur, qvæ pleraq; talia. Scultetus in Armament. Chirurg. ad σαρκοκήλην conſumendam commendat rad.Ononidis pulverem: Illuſtriſſimæ Dominæ pulverem non neglectis univerſalibus, dedi, inde tumor imminui videtur: certè hæmorrhagia narium ceſſavit: An pergendum? Qvid de topicis Exc. T. ſentiat E. gr. de Empl. Cicutar. Hild. ſcire averem? Et hæc ſunt, qvæ ad Exc. T. perſcribere auſus ſum, conſcius incomparabilis humanitatis ejus, ac qvam primum licuerit reſponſum exſpecto.His Exc. T. Reipub. Medicæ bono ad Neſtoreos annos vivat, valeatq; feliciter & faveat

Scribebam feſtino Calamo ad Fontem Danubii d. 15. Jun. 1662. in Arce Doneſcingen.

Exc. T. Devotiſſimo Cultori

Joh.Jacobo Wepfero Med. D.

EPIST.

EPIST. XIV.

De lienis magni curatione. Veltheusius refellitur.

JOH. JAC. WEPFERO Schaphusium.

QVam grata mihi fuit veteris amicitiæ redintegratio, tam ingrata accidit tabellarii mora. Enim verò metus eſt, ne mihi neglecti officii culpa imputetur, qvia ad caſum propoſitum illuſtriſſimæ comitiſſæ ſtatim non reſpondi, & pronum Tuum affectum, qvem tot annis ſartum mihi conſervaſti, pari promptitudine non excepi Crede tamen tam mihi charum eſſe amico Tibi gratificari, qvam tibi, me amare. Vitium illuſtriſſimæ Dominæ qvod ſignaſti, aliud eſſe non credo, qvam lienis magnitudinem excedentem, ſive nativam ſive adſcititiam. Nativam qvum dico, nolo ea magnitudine natum lienem, qvia Hiſtoriæ Tuæ id repugnat, ſed qvod juſto laxius ejus parenchyma fuerit prima origine, adeoq; aptius ad imbibendas humiditates, qvas vel morbus præcedens per μετάστασιν depoſuit vel ſangvis arterioſus, qvo lien abundat, plus æqvo fluidior, vel deniq; lymphatica vaſa ſubminiſtrare potuerunt. His modis magni lienes fiunt, & ſine magno incommodo à pluri-

mis geruntur. *Marcellus Donatus* l. 6. Hist. Med. mir. c. 3. qvandam mulierem scribit lienem adeo ingentem habuisse, ut universum abdominis spatium occuparet, qvo tamen non obstante, plures filios peperisse, optimè formatos. Vidi ego non pauca exempla. Uxor mea Suavissima post qvartanam aliqvot abhinc annis, magnum lienem recepit, qvi etiam tactu deprehensus est sinistram abdominis partem universam occupare. Angebar animo, &, supervenienté Ictero, omnia conclamata credidi. Sed præter spem largis evacuationibus biliosi seri per vomitum, alvum & urinam, succedentibus brevi convaluit, ut nec vola nec vestigium lienis exinde superfuerit, & plurimorum, liberorum elegantissimorum Mater sit. Fratri qvoq; meo Charissimo non semel lien intumuit sed per vomitum largissimum cruenti seri, detumuit. Qvod si verò nimiâ morâ fibræ lienis laxentur, ut collectum in spongioso parenchymate serum exprimi non possit, scirrhus incurabilis oritur, tunicâ externa etiam ita condensata, ut corium bubulum crassitie æqvet, qvod in splenetico hic à me secto observavi. In alio Romæ vidi à compressione tumidi lienis constrictis intestinis degluriendi sublatam facultatem. Ita obstructû lienem in vetulâ

exe-

exemit *Fioravantius*, posseq; lienem innoxiè exscindi in homine vulnerato narrat *Ballonius* lib. 2. Ephem. & nos hic in canibus experti sumus. Humidi copiosi proventum hic rectè cum *Hippocrate* incusas, qvi in hujusmodi hominibus sputo se prodit, & hæmorrhagiâ, ut mirer Lamb. *Velthusium* in nupero opusculo de Liene c. 3. negare liqvidiorem sangvinem vel chylum ad lienem ferri. Rationes qvibus movere nos conatur, tanti non sunt, ut à recepta sententia dimoveamur. Non enim ad temperiem siccam potius qvam humidam labitur, nisi phlegmone urgeatur, qvalis erat lien qvartanarii apud *Carolum Pisonem* in Præf. de ser. Colluv. Revera verò serum ibidem p.n. cumulari, in suspenso deprehendit *Volcherus Coiter* obs. Anat. Chir. Misc. Vesica enim duorum pugnorũ magnitudine aqva plena lieni adhærebat. Qvod deinde lienosi nonnunqvam sicco sint ore, nec superfluo humore multum turgeant, hæc ratio est, qvia serum à liene intercipitur & cumulatur, unde nec ad ductus salivales confluere potest, nec ad reliqvas corporis partes, qvanqvam freqventius eveniat, ut & sputatores insignes sint scorbutici, & reliqvo corpore sudore diffluant, secus ac *Velthusio* visum. Illustrissimæ Dominæ vestræ lienem simili sero di-

ſtendi, indubiè credo, & qvia ab utero compreſſus ſurſum adſcenderat, deſcenderatq; tumor ejus, ſpero prolapſum non eſſe, aut utero annatum, qvod in Comitiſſa de Boizeon obſervavit *Riolanus* lib. 2. Anthropog. cap. 23. De diureticis porrò & emplaſtris qvod meum aſſenſum expetas, modeſtiæ Tuæ adſcribo. Non poſſum non in illorum delectu Tuum judicium laudare, & Illuſtriſſimæ Dominæ de tali Medico gratulari. Per lotium hujusmodi ſerum in liene congeſtum commodè poſſe evacuari, natura monſtrante viam didicimus. Notus ſine dubio Tibi eruditiſſimo eſt religioſus ille lienis tumore, & gravitate hypochondrii á *Valetio* exerc. 40. ad *Holler.* de Morb. Inter. notatus, qvi urinis nigricantibus atramento ſimillimis per 5. vel 6. dies erumpentibus, priſtinam incolumitatem adeptus eſt. Medicus Naturæ eſt imitator & tuto illam ſeqvitur, ſi aſſeqvi poſſit. Laboramus enim defectu diureticorum ſine nauſea promptè & certò operantium. Variis ſalibus, lixiviis, decoctis, aqvis, pulveribus, hydropicorum aqvas per vias urinæ aliqvoties tentavi educere, ſed non niſi ſemel in juvencula ſucceſſit. Non ſemel verò per ſudorem ſive laconico ſive Unicornu noſtro provocatum feliciter ægros reſtitui, in

qvem

qvem proniores qvoq; sunt scorbutici nostri, & anti-scorbutica non infeliciter eo collineant. Sed hic & ubiq; Naturæ via pertentanda, ut illâ insistamus, qvam elegerit, qvod frustra Tibi exercitatissimo occino. Ad Scorbutum nos singularem trifolii aqvatici virtutem probavimus, præter morum Norwagicam, cochleariam, nasturtium, &c. Pulverem rad. Ononidis ante *Scultetum Matthiolus* commendavit, qvo & ego in Sarcocele Advocati usus sum, sed sine magno successu. Emplastrum ex Cicuta *Hildani* magni facio, & ejus continuatum usum dissuadere non possum. Hoc consilio in Emplastro nostro splenetico *Dispensatorii Hafniensis* reliqvis cicutam adjeci, nicotianam & Ebulum. Sed qvo prolabor? Dum officiosus esse volo, molestus sum, Tibiq; forsan longo responso onerosus, qvi & ægris tuæ curæ concreditis, & libris vacas. Observationes Tuæ de Apoplexia oppido placuerunt, & optarem plures à tua penna exarari similes, qvibus Reipublicæ Medicæ ingens & solidum accederet incrementum. Eleganti Tua de liene observatione *Diatriben* meam exornavi, qvam de *pulmonum substantia* nuperrimè conscripsi. Non committam, ut præclara Tua Virtus & medica eruditio, pro veteris amicitiæ necessitudine,

data occasione in monumentis nostris silentio transmittatur. Et si qvid ultra possum, id totum Tibi offero, cum voto omnis felicitatis perennaturæ, qvam Tibi tuisq; ex animo precor. Vale, mi Wepfere, & publico bono diu vive, meq; amare perge. Raptim Hafniæ VII. Mart. cIↃ IↃc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XV.

De Collegio Naturæ Curiosorum in Germania.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

ILlustrissimi Tui Nominis Fama instar splendidissimi solis totum Eruditum illustrans orbem & certis includi terminis nescia jam dudum è septentrione mare prætergressa Occidentem adimplevit, Orientem usq; penetravit. Gratulatur sibi non immeritò Dogmatica Medicina de Magnif. Exc. T. qvasi Jove suo Statore & Sospitatore, utpote qvæ variis Empiricorum astutiis & artibus pressa Te Promacho qvasi vitam & sangvinem recipit, Gratulatur sibi

ſibi Anatomia de tanta felicitate, qvod non ſolum Mag. Exc. T. illius theatra freqventi & curioſa ſectione illuſtraverit, ſed & inventione vaſorum Lymphaticorum miris modis auctiorem reddiderit, adeoq; qvas olim Magno Tuo Parenti ob indefeſſos Sectionum labores egit gratias, Tibi certè, Vir Magnifice, Magni Patris, magno Filio, immortales & æternas jure meritò offert, debetq;. Qvid referam de curioſis ſparſim editis Philologico-Medicis ſcriptis, qvæ undiq; qvidem anxiè conqviruntur vix tamen ac ne vix qvidem, Bibliopolarum incuria impetrari poſſunt.

Illuſtriſſimi ergo Nominis Tui ſplendor hactenus perſtrinxit animi mei aciem, ut in plenâ luce cœcutire, nec tantum ſolem (Phaëtonteum aut Icarium metuens caſum) adire auſus fuerim. Sed præter ſpem felicior lux meis arriſit votis. Poſtqvam etenim præteritâ hyeme Dn. Schœbelio Vratislav. conterraneo, conſangvineo, Juris Studioſo Hafniæ moranti litteris mandaſſem, ut Magn. Exc. T. curioſa ſcripta (qvibus adhuc Bibliotheca mea cum damno caruerat) conqvireret, mihiq; Hamburgo Vratislaviam transmitteret; is M. Exc. T. inviſens felici ſorte non ſolum aliqvot Scriptorum Exemplaria (qvæ eo cariora & rariora

qvod

qvod ab ipso Authore donata) sed & facilem aditum colloqvii litterarii impetratum esse significavit. Qvam felicitatem ambabus amplexus manibus Epistolæ partum maturavi, eo qvod M. Exc. T. curiositatem meam ingenuam non displicuisse ex adhortatione per Schæbelium factam senserim. Calcar addidit Curiositas qvæ me ut naturâ, sic nunc voto & lege obstrictum tenet. Pauci abhinc præterierunt anni ex qvo Medici qvidam laudabili Curiositate ducti locupletãdi Medicas ex Naturæ penetralibus Gazas Collegium aliqvod more Academiarum in Italia solemnium instituerunt, ut admissi Collegæ in excutiendis singularibus Naturæ ex Regno Minerali, Animali, Vegetabili occupati, Reip. Medicæ commodum pro virili curarent. Animum fugit an hujus pronascentis Collegii Curiosi Nomen & Incunabula M. Exc. T. innotuerint; ea propter ipsius Curiositati non ingratum fore duxi, si instituti Collegii rationem & leges typis divulgatas offerrem, atq; hoc leviusculo munere eo liberiorem aditum impetrarem. Addidissem his pagellis Comitem Ampelographiam seu Curiosam vitis Viniferæ ejusq; partium considerationem Physico-Philologico-Historico-Medico-Chymicam qvam ad normam Collegii Cu-

gii Curiosi (cujus membrum ut me nominare possim Dn. Collegarum effecit Humanitas) præterito anno typis divulgatam Eruditorum judicio submisi & exposui. Sed cum occasio transmittendi nunc temporis mihi præcisa sit, insimul hæream an forte, fortunâ magis qvam merito, opusculum hoc M. Exc. T. limen antea intraverit, transmissionem hac vice differo. Certò tamen sibi persvadeat, si vitis hæc chartacea M. Exc. T. Bibliotheca adhuc exulet me imposterum proximâ occasione ad nutum M. Exc. T. transmissurum, utinam M. Exc. T. arrideat Collegii Curiosi Institutum, qvod plurimis celeberrimisq; Medicis non displicuisse ex adjunctis intelliget schedis. Speramus indies fertiliorem fertilissimorum Ingeniorum messem & majorem numerum qvi nobiscum decurrant hoc stadium. Confecta viticulturâ Astacus & Gammarus, ut curioso seceturoculo, mente, manuq;, meam jubente & annuente Collegio expostulavit operam. Nullus dubito qvin M. Exc. T. in locis maritimis degens (mare enim septentrionale ut olim Africa semper aliqvid novi exhibet) de hoc Animalculo singularia enarrare posset, qvæ Curiositati ex asse satisfacerent. Rogatum itaq; impetratumq; desidero, ut Curiosa de Cancris (qvalia

qvæ-

qvædam Cent. 6. obſ. 57. exhibet) transmittere, adeoqve labores meos radiis ſuis illuſtrarè dignetur, ſentiet profecto non in ingratum collocata fuiſſe beneficia.

Reſponſoriis ſi Tenuitatem meam dignari lubidò fuerit, Hamburgum Mercatori has Hafniam deferenti, transmittat illas, ſic absqve naufragio ſalvæ & incolumes me Vratislavia Sileſiorum metropoli morantem inviſent, & placidiſſimà fronte à me ſuſcipientur. Vale interim Vir Magnit. ad Reip. Medicæ incrementum nate qvam longiſſimè qvam feliciſſimè, & fave T. Eruditionis & virtutis Admiratori & cultori indefeſſo, qvi ſummi honoris agnoſcet loco ſi infimo Tuorum Clientum ſubſellio collocetur. Vale.

Magn. Ex. T.

Cultor Devotiſſimus

Philipp. Jacobus Sachs à Lewenheimb Ph. & Med. D. Academicus Curioſus.

Vratislav. Sileſ. è Muſeo 25. Jun. St. N. 1662.

EPIST.

EPIST. XVI.

De Collegiis rectè instituendis. De Gammaro multa. De cancellis in conchis. Ex cancris non nasci Scorpiones.

PHILIP. JACOBO SACHS Uratislaviam.

OBlatam amicitiam & amplissima officia, gratâ mente amplector, daboq; operam ne tuo favore indignus censear. Perplacet studium Naturæ Curiosorum, qvod ex transmissa Epigraphe mihi innotuit, & bene cœptis perpetuitatem voveo. Magni *Verulamii* hoc olim fuit institutum, & nuper in Anglia Clarissimorum Virorum *Digbæi, Boylei, Villisii, Glissonii, Charletoni* curæ & labores eodem tẽdunt, qvorũ ductu Collegium instruitur, publicis sumptibus perficiendum. Hisce experimentis rectius ad Naturæ penetralia pervenitur, & multa in apertam lucem protrahuntur qvæ vel occulta hactenus vel falsò credita. Si hac via ad veritatis semitam grassamini, immortalem laudem merebimini. Experimentis hic opus est pluribus, haud fallacibus, qvibus Naturam qvasi blandâ arte sollicitamus. Opus est Magnatum favore & impensis, ut felicius cuncta succedant. Tardius enim, nec tutò satis privatâ industria qvicqvam perficiet. In Ampelographia

phia verò tua, qvam in Bibliopolio noſtro vidi, omne punctum tuliſti, hocq; culta

—— largo pubeſcit vinea fœtu.

Lecto eleganti & muſteo libro, gratior mihi viſus eſt flos ille nectareus, qvem tuis manibus dedit uva preſſa, qvam hactenus omnia vineta, etiam cultiſſima, tulerunt, ut rectius Tu, qvam vina, coronam merueris. Auges publicum beneficium novo de Aſtaco & Gammaro argumento, qvod meditaris, recteq; Ampelographiæ Tuæ ſubjungis, qvia difficilior aſtacorum caro & ventriculo moleſtior ſine vino. Rectè enim *Platina* l.X.Tuend.Val.cancros difficillime concoqvi, coctos asthmaticis&phthiſicis prodeſſe ſcribit. Non ab igne culinario tantum difficulter coqvuntur, ſed & ab illo, cujus beneficio noſter ventriculus gaudet. Ita *Ægineta* l. 1. c. 91. gammari, paguri, cancri, locuſtæ, & ſqvillæ concoctioni repugnant, ſed alimentum præbent, & ventrem comprimunt, ſi in aqva dulci ſæpius decoqvantur. Cur tum ſint ἑφεκτικὰ, ipſe divinabis, & oſtendit ante *Sethus* de Alim. qvia ſal deperditur. At remedio erit tua Vitis, qvæ tenori tenorem addit, ut loqvitur *Aretæus* l. 1. Acut. c. 1. Alio qvoq; nomine rectè viti cancrum addis. Nam cancros fluviatiles in ſarmentis albæ vitis cremari

ſvadet

ſvadet *Dioſcorides* l. 7. c. 3. ad canum morſus, qvanqvam in ſola patella æris rubri *Galenus* l. XI. ſimpl. Med. Fac. præceptoris Æſchrionis authoritate uſſerit. Qvicqvid ſit, qvia ad canum morſus cancrorum cinis confert, etiam recentiorum obſervatione, de qvâ videndus *Rhodius* noſter in *Scribon.* Comp. 171. Tu certè, mi Sachſi, ab invidentium morſu ſecurum Te præſtabis non cineribus ſed ipſis cancris erudita tua penna reviviſcentibus. Et, qvia id argumentum tractas, qvæſo preſſius ad examen voca antipathiam, qvæ eſt inter gammaros & ſues. Noſtrorum enim experientia obſervati ſunt mortui, qvandocunq; ſues currum, qvo gammari vehuntur, pertranſierint. Cætera qvæ de genere hoc dici poſſunt, non tangam, partim qvod à Te accurato labore hæc aliaq; expectemus, partim qvod à *Gesnero*, *Aldrovando*, *Nierenbergio*, *Rondeletio*, *Jonſtono*, *Schonfeldio*, *Wormio* noſtro petantur rectius. Unum alterumq; adjungo, ne tuæ petitioni amiciſſimæ videar deeſſe. Ex intima tunica chelarum gammari, cosmeticum inſigne digitis contrita confici, nuper me monuit D. *Moinichenius* noſter, ex Italia redux. Cur verò pleraq; hæc cancrorum genera, qvæ nigricant externâ cruſtâ, qvando coqvuntur, evadant

 rubi-

rubicunda, difficile dictu est. Tibi forsan, Naturæ amico, causa innotescet. Nonnulli gammari tandem qvoq; ruborem omnem deponentes, albicantes fiunt. Monstrosas chelas habeo duas. Altera major Astaci obtusa est, lato fine pilisq; obsito, cujus pars media rubet, media nigricat. Gammari altera pars prorsus jam candicat, cujus una chelis particula bifurcata cernitur. Rubent verò crustæ magis, si in salsa aqva coqvantur, vel in cerevisia, unde in salsæ aqvæ defectu, aniculæ feruntur sqvillas in lotio coqvere, ut rubicundiores videantur & elegantiores. An ad illustrem colorem sal aliqvid conferat, Naturæ curiosus curiosè inqviret. Nec indignum erit tuo ingenio perspicaci, si nos docueris, an cancelli illi qvi in conchis reperiuntur, ibi reapse generentur tanqvam in proprio domicilio, an nudi nascantur, purpurasq; & Turbines è suis conchis pellant, ut eas inhabitent. Pleriqve credunt alienas casas inhabitare. Qvod & subtilissimus *Cardanus* admisit l. 7. de Rer. Var. c. 38. deceptus authoritate *Rondeletii*, ante qvem *Plinius* l. 9. c. 31. de Pinnothere refert, sollertiam illi esse inanium ostrearum testis se condere, &, cum accreverit, migrare in capaciores. Vix ego inducor, ut id credam. Singulare

lare enim eſt gammari genus, ab aliis diverſum, qvæ conchis carent, cauda enim mollis eſt, & certum indicium præbet in conchis ſuis eſſe genitum. Nec viſi hi cancelli ſine conchis ſuis. Neq; injuriam hanc in illis admiſerit *Plinius*, ut aliarum concharum incolas devorent, qvippe ob exilitatem opportunus injuriæ eſt ipſe Pinnotheres. Imo nunqvam, qvod ego viderim, in majoribus obſervati conchis. Varia inſecta in conchis naſcuntur, ut mirum non ſit his ſui generis innaſci cancellos. Duorum generum conchas habeo, in qvibus cancelli ſui qvoq; generis latent. Una turbinata, ex qva eminent cancelli pedes qvatuor exiles, cum duabus chelis, ſed parvis. Altera elegans varioq; colore nitens ex genere umbilicatarum cochlearum, cujus ingreſſum una ſola cancelli chelis obſtruit, adeò lata ut ſuperare videatur univerſam corpuſculi molem, qva tamen ſublatâ reliqvi peduncùli intus conditi comparent. De aliâ qvoq; fabula judicium Tuum acclamo. *Plinio* enim l. IX. c. 31. narrante, cancrorum corpus, cum exanimati ſunt, transfigurari in Scorpiones narrabatur in ſicco, qvod *Ovidius* l. XV. Met. fab. 30. ita deſcribit:

Concava littoreo si demas brachia cancro;
Cætera supponas terræ; de parte sepulta
Scorpius exibit: caudaq; minabitur unca.

Hanc metamorphosin sine examine, qvasi veram, admisit qvoq; *Mouffetus* l. 2. Insect. c. 19. rationemq; superaddit *Licetus* l. 3. spont. Viv. Ort. c. 55. Sed pro fabula reputo, & *Plinii* candorem laudo, qvod ex narratis retulerit ut rem incertam. Cancrorum apud nos ingens copia. Putrescunt nonnunqvam & in sterqviliniis abjiciuntur. Nunqvam tamen exinde visi scorpiones enasci, qvos etiam prorsus ignorat regio nostra septentrionalis. Rarò res putrefacta in similem speciem commutatur. Nunqvam ex humano cadavere putrido, statim homo emergit, sed ignobiliora insecta prodeunt. Apes ex vitulis, ex eqvis crabrones, ex mulo locustæ, scarabæi ex asino, ex medulla humana angues. Paguri autem species est utraq;, de qva loqvimur. Nisi hic eam metempsychosin esse existimemus, de qva *Borellus* Cent. 4. Obs. 34. qva ex cineribus suis cancer resurgit, salis beneficio, qvo vegetabilia iterum repræsentari possunt. Valdè tamen dubito successurum istud de cancris experimentum, nisi modus operandi nobis apertius indicaretur. Vitium

tium enim eſt plerorumq; Scriptorum, arcana revelantium, ut ampliſſimis promiſſis mancas deſcriptiones ornent, ſicq; lectores vanâ ſpe lactent. Nolim hæc de *Borello* ſuſpicari, qvem ſatis apertum deprehēdi, ſed ea fide hanc transmutationem retulit, qva accepit. Tantum autem abeſt, in noxium ſcorpii animalculum putridus cancer convertatur, ut non ſolum in ventriculo concoctione velut putrefactus, ſalutare nutrimentum corpori noſtro ſuggerat, ſed hyſitia ſua palato grata inde plaſſet & formet gulæ Magiſter *Apitius* l. 2. de Re Culin. c. 1. Singulare eſt, qvod de Paguris fluviatilibus narrat *Simeon Sethi* lit. π. 8. ulceribus pulmonū prodeſſe, veſicæ verò obeſſe. Pro pulmonibus facilis ratio occurrit, qva gammari aſthmati & phthiſi medentur. At qvid de veſica dicendum? Forſan caro craſſior ſegnius lotium inficit, viasq; urinæ obſtruit. Alioqvin oculi gammarini, particulæ illæ cancrorum optimæ, calculum potenter movent, urinæq; ductus aperiunt. Ut hoc addam, illi iidem oculi, aceto impoſiti, eodem modo, ſicut lapis ſtillaris, circumrotantur. Tu rerum harum abditas ſcrutare cauſas, publicum doce, & me, qvem Tibi amicum optaſti, amare perge.

e 3 Vale,

Vale, Vir eruditiſſime, & publico diu vive.
Hafn. 16. Aug. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

Impreſſ. Vratisl. 1665.

EPIST. XVII.

De Deuſingio nonnulla. De Frundekii Oleo & Sale ex igne extrahendo. De Burrhi liqvore oculari. De Mercurio nonnulla. Canis Anatome. Item Cadaveris humani Sectio, & qvæ ibi obſervata. De Calculi exſectione, deq; Lithotomis. Vitulus monſtroſus.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

SVaviſſimis literis Tuis, & eruditionis, amorisq; in me ſinceri pleniſſimis ſupra modum recreatus, reſponſorias haſce adeo differre non potui, ut etiam ante plenam ſcribendi materiem inventam è manibus meis evolarint. Qvod Dn. Matthias Jacobæus etiam domi amicitiæ noſtræ memoriam conſervet, agnoſco candorem amiciſſimi pectoris, & ad paria officia arctius obſtringor. Deuſingius Blotteſandæo ſuo adhuc imminet; emiſſo etiam ſecundo contra illum

illum Alvares scripto, eoq; uti genius est Viri, mordacissimo; in qvo, à nescio qvibus calumniatoribus instigatus, me qvoq; ceu Authorem præfationis obliqvè ferit; respondi per epistolam suspicacissimo homini, & culpæ suspicionem amolitus sum; nec tamen illos ipsos Authores, Cartesii, Voetiiq; discipulos nominare placuit, qvòd falci meæ nihil cum alienâ segete. Vindicent sese, qvos urit Deusingianum virus, &, si sit fides relationi nuperæ, vindicabunt. Superiori mense contra Digbæum se armavit Deusingius, ejusq; pulverem sympatheticum novo volumine infestavit, in qvo etiam in fronte operis, Cacodæmonis operâ absolvi illas medicationes contendit, qvas Digbæus Naturæ assignaverat. Tale sc. est ingenium viri, cujus scripta pæne apud omnes in contemptũ sensim deveniunt, ut felle oppidò tumida, experientiæ præsidiis admodum vacua. Bartholinum tamen vellicare hactenus non sustinet veritus Riolani fata, & reliqvorum hostium suorum memor; hinc in ultimo illo scripto suo Epistolam qvoq; Tuam publicavit, in candorem, ingenuitatemq; Bartholini effusè liberalis, utinam ex animo. Qvid contra vindicias Tuas moliatur, nondum liqvet; illæ ipsæ vindiciæ simul cum cistâ Medica (pro utroq;

liberali dono officiosè gratias ago, habeoq;) cupidiſſimè hic à doctis leguntur non ſine acclamatione veteri: bellè, pulchrè, ſapienter! Dn. D. Payngkii laboribus Chemicis ex animo gratulor; unum addo, vivere Amſtelredami Dn. Frundekium clari nominis Chemicum, mihi familiarem, qvi in Collegio, qvod his menſibus aperuit, publico programmate diſcipulos invitat, inter alia, ad præparationem olei & ſalis ex igne extrahendi inſpiciendam. Legi idipſum programma, atq; rem illam ultro citroq; cum Frundekio diſcuſſi, tandemq; poſt velitationem cognovi bonum Frundekium illud igni attribuere, qvod ceſpitibus, carbonibusq; debebatur, nihilq; eſſe aliud illud oleum & ſalem, qvam germanum fratrem fuliginis, unde & oleum & ſal facile exprimuntur; tale qviddam D. Payngkio accidere nolim tamen ſuſpicari. Id planum, omnes in errorem labi, qvi vitrum carere poris exiſtimant; proinde ſi qvid in Retortâ deprehenderint, non ante immiſſum, illud pro igneâ agnoſcunt ſubſtantiâ, cum tamen ſali volatili ceſpitum bituminoſorum non ſit arduum, per poros vitri qvasdam ſui particulas tenuiores ingerere, id qvod non mihi tantum, ſed & Dn. Sylvio deprehenſum, qvi ingeſta in Retortam ponde-

rans,

rans, & egesta iterum ad libram vocans observavit egesta pondere superare. Sed hæc aliàs. De liqvore oculari Dn. Burrhi omnia certissima sunt, & pluribus jam confirmata experimentis, nondum tamen factum in homine periculum. Liqvor ipse subalbicat, diaphanus tamen, nec inducor, ut credam metallici generis esse; concrescit autem in triplicem substantiam (idq; iteratâ etiam lectione) plane referentem tres illos ordinarios oculi liqvores, tum figurâ, tum consistentiâ. Res mira videtur, qvia hactenus ab aliis non attentata, forsan admirationem exueremus, si veteres qvicqvam de eo tradidissent. Qvid si exprimat ex oculis mactatorum animalium liqvores omnes, &, sive singulari coqvendi ratione, sive benigno qvodam menstruo adhibito, ex omnibus unum liqvorem diaphanum præparat, qvi post in oculos aliorum animalium infusus iterum concrescat in pristinas figuras? qvid si, cicatrice beneficio hujus liqvoris solidatâ, ex arteriis sensim aliqvid depluat in vacuum oculi, & naturâ operatrice concrescat in similes deperditis substantias? Qvicqvid sit, spero curiosum aliqvem & curis vacuum inqvisitorem tentando eò non difficulter perventurum, ut dexteritatem illam imitaretur. Succum ulmi aliqvid

 posse,

posse, exemplum ab Henr. ab Heer allatum satis ostendit, ita tamen ut huic moli non sufficiat. Schowii oculum laborasse ab aliqvot annis mihi satis exploratum, convaluisse sponte natura & miror, & gaudeo hodieq; monstra fieri in morbis. Censuram Facult. Medicæ D. Swabium inter & M. Jonam cupidè legi, observaviq; magno judicio monitum esse, tam Mercuriali aqvâ, qvam Mercurio præcipitato circũspectè utendũ esse, veluti enim Mercurius provide præparatus divinæ manus instar est, ita improvida præparatio via proxima solet esse ad superos. Fæmina hic in Belgio ob febris curam nobilis multos sanavit Mercurio pærcipitato etiam ad scrup. j. & ultra qvavis vice propinato, idq; sæpe feliciter, temeritate rationis vicem supplente, tandem cognita medicamenti basi, deserta est, & ad colum iterum ablegata. Mihi nihil certius, qvam Mercurium qvovis modo vulgari præparatum, levi negotio ad ingenium redire, præsertim nisi vasa eum continentia firmissimè occludantur. Redegi ego nuper Mercurium sublimatũ, Mercuriũ vivum, & stannum Anglicanum simul mista in oleum, oleo olivarum qvà colorem, qvà consistentiam simillimum, cujus usus in externis creditur nobilis; ego tamen vel eodem cautè

uten-

utendum existimaverim. Dn. Wormium, Paullinumq; ad cathedram Acad. vocatos esse gaudeo; nec, si tandem aliqvando locus Stenonio nostro posset aperiri, futurum id esset, ut spero, cum detrimento Divæ Anatomes, cui alacriter mecum insudat. Nuper in cane valido celeri manu enecto observavimus, inflatâ arteria cœliacâ (ligaturâ tamen prius injecta, qvâ cor spectat) primò intumescere lienem, inq; eo & venas & arterias, hinc hepar, unâ cum tum portæ, tum Cavæ ramis, imò & trunco cavæ universo; demum lymphatica ex hepate egrediuntia, tandem reliqva lymphatica ad receptaculum chyli tendentia, deniq; ipsum ductum thoracicum manifeste flatu distendi, id qvod forsan non ita hactenus observatum. Qvam autem lucem illa synanastomosis venarum in hepate cum lymphaticis afferat, malo à Tua Clar. audire, qvam ipse perseqvi multis. Inprimis jucundum visu fuit, eodem flatu arterias, venasq; cordis coronarias admodum tensas fuisse, & venas coronarias multiplicibus osculis in se hiare, adeoqve potuisse ex unâ venâ in aliam mutuo pressu transire sangvinem, & rursus in suum canaliculum retrudi, ut videantur illæ coronariæ venæ forsan prorsus carere valvulis. In renibus

etiam flatus per arterias intrusus regrediebatur manifestè per venas, sed tamen non nisi post moram aliqvam in inflatione consumptam. Deprehensæ nobis itidem sunt 4. glandulæ subcœruleæ (nescio an descriptæ hactenus) succo pæne nigro refertæ qvæ jam in multis subjectis conspectæ sunt incumbere pulmonibus; duæ qvidem majores asperæ arteriæ adjacent, qva parte in pulmones incipit divaricari, duæ minores vicinis adhærent bronchiis. Cum inflantur, aut premuntur venæ mesaraicæ (qvod in alio subjecto nobis observatum) sangvis promiscue ab unâ labitur in aliam, inflataq; venâ ibi unâ, simul inflantur omnes, & inflando qvasi rosæ figuram jucunde exprimunt. In Harlemensi viro post mortem nuper secto deprehensum, renem sinistrum totum in putrilaginem abiisse&per vesicam fuisse excretum, dextrũ ureterem calculo fuisse obstructũ, hinc misero primum obortam urinæ suppressionem, inde hydropem, urinâ (cum in vesicam via negaretur) in abdomen se effundente. In sinistro cordis sinu deprehensus polypus variis radicibus vasis adhærens, chirurgi vermem vivum fuisse prædicabant, sed ego in corpore isto glutinoso nec verè caput, nec vitæ indicia observare potui. Dn. Lytzovius noster litho-

tomo

tomo cuidam Harlemensi secandum obtulit corpus, ut calculum eximeret, sed nullo hactenus successu, qvod lithotomi digiti calculum rite prehendere neqveant, & Lytzovius apparatum canaliculati catheteris abhorreat; ego Amstelredamensem præfero Lithotomum Rochum van Diik, cujus expeditas in sectionibus manus sæpe observavi, & nuper admodum in XXX. annorum Evnucho (cui jam ab infantiâ nullum testiculorum usqvam indiciũ, nec vel in mento, vel pube pili) cui per immissũ catheterẽ striatum, illiq; inflictum scalpelli ictum more Paræano subuenit, & calculum ovi gallinacei magnitudine extraxit. Eunuchum tamen illum paulo post superveniens febricula sustulit è numero vivorum, nullo Rochi dedecore, sed ex reliqvis, qvos secuit, paucissimi alioqvin solent perire. Circumferuntur hic jam multa de qvodam Castrensi in Galliis Chirurgo, ac si supra os pubis factâ incisione calculum dexterrimè eximat, sed, fateor me nondum capere qvî id fieri commodè possit, tot obstantibus ubiq; vasis; ut taceam vesicæ vulnera ab Antiqvis incurabilia censeri. De Burrho omnia solita: affuit ipsi & Guldenlovius noster, & Dn. Hannibal Sehestedius, officiosè uterq; exceptus; qvid si contingat aliqvando

Daniæ

Daniæ noſtræ vultum ejus coram videre, qvo plura vota tendunt. In nundinis noſtris nil pæne in naturalibus rarum occurrit, præter vituli bicipitis ex utero ſecti exuvias, qvas mecumDn. Reſid. Chariſius inſpexit. Excreverat in utero vitulus iſte in juſtam magnitudinem, amphisbænæ ſimilis, qvippe alterum illi caput ordinariâ ſede, alterum loco caudæ, utrumq; craſſum & validum; ſex illi pedes eo ordine diſpoſiti, ut primus capiti ſupponeretur primo, duo ſeqventes vicino trunco, qvartus alteri capiti, duo reliqvi vicino illi trunco; duo in latere caudæ eminebant, truncus totus aptiſſimè ſibi invicem connexus, ut unum animal omnes crederent, duo tamen ei corda fuiſſe & reliqva interiora duplicata, imo in altero maris, in altero fæmellæ delituiſſe patrimonium conſtantiſſime aſſeveravit redemptor qvi nobis oſtendebat. Spem præter prolixè me diffudi; contraho vela, & Te Virorum opt. maxime cum nobili familiâ, Collegis ſvaviſſimis, Dn. Jacobæo, &c. Deo immortali commendo, me autem ſveto tuo favori & candori. Vale Lugd. Bat. Anno 1662. 25. Jun.

Excell. Tuæ Studioſiſſ.

Olaus Borrichius mm.

EPIST.

EPIST. XVIII.

De Paralysi Scorbutica, Ischuria. De glandulis pulmonariis.

OLAO BORRICHIO Leidam.

ITerum ad vos venturum *Jacobæum* nostrum, tuo favori solito & amicitiæ commendo. Prorsus tuus est, & magni tuam familiaritatem æstimat, nec inter amicos tuos poteras magis sincerum & constantem adoptare. Rerum nostrarum statum ille rectius narrabit, qvam à me scribi possit. Nuper duos Collegas amisimus, *Brochmannum* & *Pfeiffium*, utrumq; eloqventissimum, hunc in sacris, illum in profanis, hunc in suggestu Ecclesiæ, illum in Cathedra Academica. Utrumqve similia symptomata qvædam jugularunt, sed à diversis causis. Brochmannum Scorbuticum post vehementes animi motus paralysis inferioris corporis à diaphragmate ad extremos pedes comprehendit, cum omnimoda sensus & motus ablatione in partibus dictis tam internis qvam externis. Unde ablatæ functiones omnes earundem partium, &, qvod mirum, suppressio urinæ & alvi seqvuta, qvum in aliis resolutionibus harum partium, laxato sphinctere involuntariæ soleant esse excretiones lotii & fæcum. Suspicor autem

autem & hæmorrhagiâ largâ, qvæ proxime præcesserat, & translatione materiæ scorbuticæ ad nervos dorsi & ossis sacri, interceptam fuisse & lotii & alvi materiam vellicantem, seriq; biliosi defectum obstructiones procurasse. Inunctionibus dorsi, fomentis, aliisq; internis, qvibus antiscorbutica miscuimus, nihil profecimus, nec alvus laxari potuit clisteribus, statim refluentibus, nec urina fortioribus diureticis elici, qvin sensim abdomine in tumorem aucto, opprimente cor, paralysiq; sensim ad superiores partes serpente, ante vivendi finem faceret, qvam octo soles numerassemus. Non profuit ultimò illi exhibitus cum magnis promissis, qvanqvam non malo animo, à Viro alio Clarissimo Lapis Lyncis cum pulvere Bezoartico, qvem in tanta viscerum obstructione frustra offerri prædiximus. *Pfeiffius* verò calculos in renibus aluit, ureteres obstruentes, ut ischuria molesta magis qvam dolorifica successerit ad 14. diem usq;, qvo convulsiones supervenientes à seri in corpore cerebroq; coacervatione, mortem accelerarunt. Qvod tot diebus vita potuerit illi esse superstes, seri viis prorsus obstructis, in causa fuit alvus præter solitum laxa & lubrica, qvæ naturæ beneficio & enematis sollicitata, cottidie copiosissimè

serum

ſerum expurgabat. Aliàs iſchuriæ raró ſeptimum diem ſuperant, ſi nempe reliqvæ viæ ſint obſtructæ, qvibus interea vel per ſudores vel per alvum vel vomitum humiditates evacuentur. In ſalutem amici ægri nihil non tentavimus, etiam illa qvæ raró fallere ſolent, ſed in caſſum omnia. A diuretico potentiſſimo, aliqvoties qvidem unum alterumq; cochlear lotii elicuimus, ſed morbo interim vires ſumente, nulla remedii fuit utilitas. Cæteri urbis incolæ ſani degunt, niſi qvod unus vel alter febre petechiali occubuerit cum fluxu cruento. Securitatem hoc autumno nobis auſim polliceri. Qvæ de ſynanaſtomoſi vaſorum cum lymphaticis flatu obſervaſti, lymphæ ex arterioſo ſangvine originem egregiè illuſtrant, qvo etiam collineat ductus thoracicus eodem Spiritu ex arteriis inflatus, qvippe lymphæ recipiendæ qvoq; deſtinatus. Sed non capio, qvo modo eodem flatu arteriæ cordis coronariæ potuerint extendi, qvum fatearis ligaturam Te arteriæ cœliacæ injeciſſe qva cor ſpectat, niſi venas coronarias penetraverit ſpiritus, qvod circulationi adverſatur. Glandulæ illæ ſubcæruleæ in divaricatione tracheæ prope pulmones à vobis obſervatæ, hactenus ob exilitatem neglectæ videntur, niſi ex illo ordine ſint cujus bre-

viter meminit *Whartonus* c. XIX. è gutture ad diaphragma usq; secundum vertebras thoracis descendentis. Industriæ tamen vestræ debebitur porrò, si alium usum habeant, qvam communem glandularum à *Vesalio* Magno l. 3. c. 4. designatum, qvod tanto credo certius, qvod nigrum pænè succum ibidem inveneris. An humectationi soli inserviant, non ausim divinare, qvanqvam sicca pulmonum substantia indigeat humectatione. Auget suspicionem qvod nuper observatum sit Bononiæ à *Malpighio*, pulmonum substantiam præter innumeras vesiculas membranosas esse nihil. Contuli istas observationes cum pulmonibus domesticorum animalium. In agnino pulmone tuberculis obsito per siphonem immisso spiritu vidi vesiculas exterius elevatas, qvæ humore crasso scatebant in morbidis, an verò glandulas vestras hæ imitentur, accuratius explicabis. Castrensis ille Lithotomus supra os pubis incisionem nullam facit, qvanqvam ea sectio probetur *Rousseto*, & nonnunqvam *Hildano*, ubi nempe grandior est calculus; sed in perinæo sine apparatu magno, solis digitis post sectionem adhibitis. Plura addere pagina vetat. Igitur vale, mi Borrichi, & hanc cum salute effigiem

giem à D. Simone Paulli accipe. Hafniæ 8. Sept. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XIX.

In nova calculi sectione Lithotomi Castrensis, non sufficere solas manus.

CHRISTIANO & FRANCISCO MULLERIS Lutetiam.

GRatissimæ mihi fuerunt literæ vestræ politissimæ, duplici nomine, & qvod sincerum vestrum affectum mihi confirmarint, & rem in Medicina raram mihi communicarint. Pro utroq; gratias vobis ago amplissimas, qvovis officio tanta officia demereri allaboraturus. Qvod spectat relationem Medici Castrensis, de qva judicium meum per vos exqvirit Cl. *Justellus*, qvanqvam difficile sit de non visis sententiam scribere, qvantum tamen ex missa mihi schedula potui asseqvi, solâ manuum promptitudine artificiosus ille lithotomus se commendat. Utinam manus sufficeret in hujusmodi operationibus; nec opus esset aliorum instrumentorum ope & auxilio. Cæte-

 rum

rum cur in securâ calculi exsectione manus solæ pares esse neqveant, hanc credo esse rationem, qvod ita accuratè comprehendi & constringi vix qveat calculus, ut stabilem securumq; locum incidendum cultro offerat. Præterea negotium manibus solis committere, in calculi expressione per exile vulnus, nescio an tutum satis sit futurum, qvia primò calculus subinde adeò est grandis, ut nisi instrumentis in vesica comminuatur, exire neqveat sine magna partium sensibilium dilaceratione & symptomatum graviorum metu. Viam autem calculo per vim expressi calculi facere, periculosam, facilè enim non solum vicinæ partes, sed ipsa qvoq; vesica disrumpitur. In nostra manu situm est vulnus novaculâ inflictum, at exprimenti calculo vulneris magnitudinem committere, periculosæ aleæ plenum opus. Nec capere possum, qvo modo hujusmodi vulnera citius curentur, qvam illa, qvæ cultro infliguntur. Non una enim experientia repugnat. Nec deniq; asseqvor, qva dexteritate inflictum in perinæo vulnus procuretur, ut dictum factum consvetas mejendi vias per urethram lotium repetat. Sectionem hanc Castrensis Lithotomi, minoris apparatus, seu sine instrumentis, *Celso* & *Guidoni* laudatam scimus, sed in duobus

bus differt à Raousiana, primò, qvod in solis pueris proposita fuerit, deinde qvod in majori calculo uncus adhibeatur. Qvod si in adultioribus hominibus, in calculis grandioribus, freqventiori experientia hanc sectionem comprobaverit Dn. Raous, magni Magistri titulum merebitur, de mortalium salute optimè meritus. *Celso* enim hacteuus credidimus, ex lib. 7. c. 26. sectionem hujusmodi 1. in pueris tantum commendari. 2. festinanter in hac re agendum non esse, sed ita ut qvam maximè tutò fiat. 3. Pro calculi figurâ variâ variè esse digitis calculum compellendum. 4. Plagam paulò majorem, qvam sit calculus, esse debere. 5. Perniciosius esse si calculus, præsertim asper, cum vi premitur, iter sibi faciat, ex qvo & sangvinis profusio, & distentio nervorum. 6. Patentiorem fore fistulam ruptâ cervice, qvam incisâ. 7. Si major calculus, injiciendum ei esse uncum. Certè nec uncus satis, nec tenacula ab *Hildano* descripta nonnunqvam sufficiunt, sive pro calculo grandiori comminuendo, sive pro eodem eximendo, ut mirer qvomodo digiti soli utroq; munere defungi qveant. Glandibus haud libenter vescimur, inventis frugibus. Magnam interim promptitudinem laudati Medici deprædico, crebris exercitiis

acqvisitam, & mortalium usibus addictam, qvam in majus extollerem, si Medici cujusdam exercitati testimonio ea confirmarentur; qvæ Tholosani Perlamenti Consiliarius Illustris de amico testatus est. Fama ad nos pertulit, laudatum Medicum Castrensem, sectionem calculi non in perinæo, sed in regione pubis administrare, qvod tamen ex Relatione mihi missa non liqvet. Qvidqvid sit, si ea felicitate sine itinerario, sine retinaculis, aliisq; instrumentorum apparatibus calculus eximi potest, carnifex ille corporis nostri, omnium calculos niveos author obtinuit. Vos interim, amicissimi Affines, Clarissimo *Justello* plurimam salutem meo nomine dicite cum promptâ officiorum oblatione. Valete & me vestrum amare pergite. Raptim Hafniæ 16. Julii. cIↄ Iↄc LXII.

V. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XX.

De agyrta Aubrio, & Cystotomis Parisiensibus, variisq; libris novis.

Thomæ Bartholino Hafniam.

APprime gaudeo serioq; lætor, Vir Cl. qvod mei memineris: feceris; ut de valetudine tua gratum nuntium acceperim per eam qvam ad me scripsisti, ante 4. menses, ab 8. tamen duntaxat diebus acceptam per qvendam Germanum, qvi eam Bruxellis à nobili Dano mihi reddendam acceperat: neqve enim usq; in hanc urbem pervenit Vir tuus doctissimus, *Casp. Kölichen*: Sed ejus causam planè nescio: doleo tamen qvod eum non viderim, utpote qvi de Te plura me docuisset. Vales igitur, & utinam diu vivas, & valeas, qvod hactenus fecisti in publicum bonum cum tota tua familia. Pro Panegyrico tuo gratias ago, qvam possum maximas. Cistam tuam Medicam, & Epistolarum Centurias utinam videam, inter qvas utinam legatur nomen meum, ut inde posteri intelligant, me Tibi amicum vixisse: & par pari postea reddam. De Aubrio agyrta Monspeliensi, pauca dicam, sed vera, & Sibyllæ foliis certiora. Olim fuit ille, adhuc juvenis, barbi-

tonsor in urbe patria; ex necato qvodam homine in caupona, fugit in Italiam, ut laqveum effugeret: ibi se Monachum fecit: post triennium abjecta cuculla, militem egit: confecto bello, Monachus iterum fuit: postea sacerdotem se finxit, ac pro adulterina moneta fuit in carcerem conjectus: unde liber factus venit Parisios, ubi qvam multis novæ cujusdam reformatæ & mysticæ medicinæ prætextu, fucum fecit, speciosis pollicitationibus suis, præsertim vulgo imperito, tunicatoq; popello: Sed tandem fraude detecta, extinctaq; ejus medicinæ fama, ne fame mala miserè periret, lenonias artes amplexus est, & in extremo Divi Germani suburbio, prope Mendoricum cum qvæstuariis mulieribus & diobolaribus scortis aliqvo tempore vixit: hodie verò ubinam sit, vix qvisqvam novit. Habes historiam & summam vitæ maximi nebulonis, neqvissimi bipedum, & impudentissimi Circulatoris: qvam pene totam habeo à D. *Franc. du Bosqvet*, Episcopo Monspeliensi: scias verò velim, miserum istum agyrtam nihil plus videre aut scire in medicina, qvam ego in pictura: est enim omnium bonarum artium planè rudis & ignarus, & merè asinus ad lyram. Cystotomi nostri ad extractionem calculi vesicam non secant ad pubem,

bem, ſed in parte ſiniſtra perinæi: à qvibusdam tentatum fuit ad pubem, verum non ſucceſſit, nec reſpondit eventus: ideoq; abjecta fuit illa cogitatio, etiam à qvibusdam Medicis, qvi eam propoſuerant. *Bilſium* illum, alterum ardelionem, ac inſignem novatorem, ne dicam nugatorem, parvifacio, imò nihil æſtimo. Qvatuor è noſtris nuper obierunt, inter qvos eminebat *Jo. Gorræus*, ſed valdè ſenex, anno nempe ætatis 86. Faxit Deus ut in tot annos ſuperſtes vivas, ſanus & incolumis. Dnos Fratres tuos ſaluto. Vale, Vir Cl. & me ama. Pariſiis 24. Aug. 1662.

Tuus ex animo
Guido Patin, Doct. Med. & Prof. R.

DE ſecanda ad pubem veſica, Theſin compoſuit in ſcholis noſtris olim agitatam, Vir maximus ac inſignis doctrinæ, Mag. *Nicolaus Pietreus*, qvam veluti vitioſam & multis nævis ac erroribus Anatomicis refertam graviter improbabat *Jo. Riolanus*, Pietrei ex ſorore nepos. Si velis eam videre, facilè mittam. Vidiſtine librum nuper editum de Cerevifia, mihi dicatum à *Mart. Schookio*, Phil. Prof. in Acad. Groningana? Intra menſem alterum

ejus librum expecto de Fermentatione. Lugduni Gallorum brevi prodibunt omnia Opera *Cardani*, XI. Tomis in folio. Lugd. Batav. adornatur nova editio *Hipp.* Græco-Latina, cum Notis *Jo. Ant. van der Linden.* Londini, *Sam. Bochartus* de Animantibus sacræ scripturæ: & *Diogenes Laertius*, Græco-Latinus, cum Notis *Aldobrandini*, *Casauboni*, *Menagii*, & aliorum eruditorum. Francofurti, *Petronius Loticbii* in fol. Genevæ Oeconomia *Hipp. Foësii.* Antverpiæ, Historia scriptorum Soc. Jesu. fol. Roterodami, Opera omnia *Des. Erasmi*, sumptibus civitatis Roterodamensis, 7. Tomis in folio. Lugduni, Annales Ecclesiastici Card. *Baronii.* Romæ, *Ciacconius* de Vitis Pontificum Roman. & Cardinalium, tribus tomis in folio. Parisiis *Procopii* Opera omnia Græco Latina cum versione & Notis, Patris *Maltrait*, Jesuitæ Tholosani. Alter Lugdunensis, dictus *Theophilus Raynaudus*, multorum librorum Author, scripsit qvendam librum valdè Satyricum, tacito nomine proprio, adversus Cyriacos: qvo nomine Dominicanos intelligit, inqvisitionis Romanæ magistros, ac ejus potentia nimis abutentes, magno Jesuitarum dolore. Ad cujus refutationem ac responsionem sese accingunt Dominicani, & ex iis Pater *Combefis*, vir eru-

eruditionis non vulgaris: Tandem videbimus bellum Monaſticum. Vale, Vir Cl. meq; qvod hactenus feciſti, amare perge.

Pariſiis 26. Aug. 1662.

G. P.

EPIST. XXI.

De Sectione Franconiana. Urinæ ſuppreſſio ad XIV. dies.

GUIDONI PATINO Lutetiam.

Ubrium graphicè deſcripſiſti, aliis coloribus inter noſtros depictum. Miracula enim præſtare poſſe, ex Germania nobis narratur. Nec deſunt qvi ad qvamvis agyrtæ famam aures arrigant. Calculi ex ingvine ſectionem veſtris Lithotomis non probari video, qvam tamen tantopere laudat *Rouſſetus*, ex *Franco* qvodam, à qvo ſectio illa Franconiana illi dicitur, in pueris præſertim. Nec *Hildano* diſplicet in grandioribus calculis, qvi ad perinæum perduci non poſſunt, minori enim cum dolore ac periculo hæmorrhagiæ ibi extrahi. Veſicæ conſolidatio illum non terret, qvia fibras carnoſas habet, qvarum beneficio calor ejus inna-

innatus fovetur, & vulnera curantur. Certè vulneratam vesicam sæpe contra *Hippocratis* prognosticum feliciter curatam memini, & passim exempla in observationibus signata testantur. Et qvum ipse ventriculus, uterusqve sine damno & vulnerentur & sanentur, qvid in hac vesicæ sectione periculi subesse possit, non video, si exercitata manus accesserit. Non scio qvid me absterrere debeat, nisi qvod vestris Cystotomis non successerit ista operatio, qvorum aliàs in operationibus hisce dexteritas nota est. Doleo magnum vestrum *Gorræum* excessisse, ingens medicinæ columen. Sic pereunt magna nomina. Ut nobiscum qvoqve doleas, periit & nuperrimè Collega qvidam noster, cujus fatum Tibi perscribam, ne nihil scribere videar. Vir Reverendus M. *Daniel Pfeiffius*, Collega noster eruditus, sangvineus & boni habitus, sed nephriticis doloribus non rarò vexatus, ætatis anno XLIV. in ischuriam repente incidit ipso Augusti mense, cum dolore obtuso sinistri lateris, ubi calculus hærere putabatur, nam ex dextri lateris uretere nullum existimavit sibi subsidium ad lotium reddendum; hinc suppressio urinæ totalis, nisi qvod guttula una vel altera materiæ albæ, non fœtentis, excerneretur, alioqvi nihil prorsus

min-

minxit. Alvus tamen fluxit & clisteribus irritata & sponte sua, multisq; liqvidis ejectis, non nihil alterius viæ urinariæ defectum solabamur. Vomitus semper urgebat, hærentis calculi in renibus signum. Evomebat verò bilem porraceam. Nullis remediis seu externis seu internis, etiam validissimis ex arte & amicorum consilio præscriptis potuit calculus loco suo depelli, vel lotium promoveri, nisi sola cantharidum infusione à me descripta, qva ter cochleare unum vel alterum lotii emisit. Sed suppressa mansit urina, qvia causa obstruens amoveri non potuit, nec calculus prope ureteris exitum impactus sinistro reni stationem deserere voluit. Toto autem suppressionis tempore nullum dolorem acutum sensit, fortasse qvia calculus pituitâ obductus non vellicabat, qvod etiam in D. Nivelle Castrensi annotavit *Borellus* Cent. 2. Obs. 63. & in matrona illustrissima *Willis* l. de Urin. Pubis regio prorsus flaccida, & vesicam vacuam syringa confirmavit. Protracta fuit lotii suppressio ad tertium & decimum diem, qvo convulsiones leves apparuere cum larga narium hæmorrhagia, propter seri restagnantis copiam, qva & diaphragma pressum, unde dyspnœa, & sangvis attenuatus, & cerebrum tentatum; qvanqvam

qvam enim per alvum adundè serũ, eliminarit mansit tamen plus justo in venis, impedito per ureteres exitu naturali, qvod etiam stupore se exseruit digitorum extremorum statim in medio morbi cursu. Pulsus, qvod miratus sum, semper sibi constitit. Decimo qvarto die, qvi erat XVIII. Augusti, convulsus obiit. Urinam per undecim dies suppressam pertulit Jo. Bapt. d' Ornano Marescallus Galliæ vestræ, sicut testatur *Scipio de Pleix* in Hist. Gall. In mercatore duodecim dies observavit *Jo. Petr. Lotichius* l. 4. Obs. cap. 5. Obs. 11. Ischuriam intra diem septimum occidere *Lommii* est Prognosticum l. 2. Obs. Med. cujus exemplum habet *Beverovicius* de Calc. c. 9. qvem tamen terminum non paucos transgressos esse, historiæ aliæ testantnr. Ad qvartum, qvintum, decimum diem protractam annotavit *Forestus* l. 25. Obs. 12. 17. 18. Octo dies & sexdecim numeravit *Schenckius* in Obs. Octo & decem *Tulpius* l. 2. Obs. c. 45. qvi tamen post undecimum diem nullos vidit evasisse. At *Carolus Piso* Obs. 125. decimo nono curatam sudore observavit. Per sex menses suppressam urinam *Fonseca* Tom. 2. Cons. Med. 96. memorat, &, qvod magis, annos duodecim addit *Ruffus Ephesius* de Ves. Aff. c. 8. Noster,

ster æger beatus tot dierum moras vivus pertulit beneficio alvi semper qvasi lubricæ, sicut alii, qvos ultra processisse dixi, sudore adjuti fuere. Incusabat autem inter vitæ tædia Tincturam Solarem Amelungi, qvæ nuper per ora hominum vulgari magnis encomiis ceperat, in pellendo calculo à nonnullis laudata, ab aliis rejecta. Nolui ego de remedii præstantia sinistrius judicare, qvod ex methodo præscriptum obesse non potuit. At æger noster forsan impuro existente corpore, guttas numero plures amicorum qvorundam, qvorum præceps solet esse in laudandis novis remediis officium, biberat, hincq; præcipitata ex corpore calculosa materia & ipso calculo antea qvieto ad ureterum orificia vehementius propulso obstructionis facillima occasio emersit. Peccant non raro mortales præpostero rerum etiam utilissimarum usu, authorq; amicis meis esse soleo, ne in prandio illa vel edant vel bibant, qvæ ad vias urinæ præcipitant chylum necdum satis coctum, unde graves calculosis obstructiones metuendæ. Calculosis qvippe tanto magis omnis observatio necessaria est, qvanto magis obnoxia offensis est infirmitas, qvod ad ægros fuit consilium *Celsi* l. 1. Sed et sanè de urinæ sapore

porę conqverebatur æger, qvia ſcilicet ex ſale Armoniaco, Nitro & Antimonio ſecretam illam Tincturam Amelungi conſtare extra dubium credimus. Deus Te aliosq; amicos ab hac ſimiliq; carnificina præſervet. Vale, Vir Summe, ut bene tecum amici valeamus. Hafniæ XXV. Sept. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XXII.

An Hernia ingvinalis in adultis curabilis. De brevitate penis.

NICOLAO CORNELIO Panormum.

IPſo hoc momento lectis tuis literis per qvam officioſis miratus ſum, qvod tantum mihi præ reliqvis terræ veſtræ Medicis tribuas, ut parem eſſe credas ſolvendis dubiis majoris momenti. Ne igitur ſpem tuam deſtituere videar, qvanqvam expectationi Tuæ forſan haud poſſim ſatisfacere, ad propoſita dubia reſpondebo. Herniam ingvinalem in adultis pro incurabili non habeo, ſi vel recens ſit, non inveterata, vel imperfecta tantum ſit, tunica vaginali nonnihil dilatata.

Utroq;

Utroq; enim casu non difficulter primò reponendum est intestinum, deinde pars emplastro adstringente & vinculo munienda, in reliqvis inveteratis & perfectis, sectioni locus, qvisqvis eam voluerit experiri. Brevitatem τῦ αἰδοίου qvod spectat, impedire illa potest conceptum, nisi vel ejaculatio fortior, vel calor uteri attrahentis, mulierisq; vehementiori desiderio ptolem exoptantis, sit robustior. Addunt aliqvi, promoveri citius conceptum in tali casu virgæ brevioris, si concubitus more brutorum fiat. Hæc breviter, Tibi ut morem gererem, urgente abitum tabellario, ad dubia proposita reponere volui. Vale, & diu vive. Hafn. V. August. cIↄ Iↄc LXII.

T. Th. Bartholinus

EPIST. XXIII.

De monstro Medioburgensi, & gemellis Danicis ex umbilico per partes prodeuntibus.

ANTONIO DEUSINGIO Gröningam.

QVanqvam nuperrimè literæ meæ ad Te commearint, nolui tamen scribendo defati-

fatigari, qvia in amore & benevolo affectu Te video perennare. Nuper scilicet tuam Apologiam Antiblottesandæam cum amicis literis accepi. Respondi statim & meritas gratias egi. Rursus hisce diebus literæ cum Dn. *Paulli* scriptæ offeruntur. Qvid plura? Officiis certas, qvibus paria facere omni studio allaborabo. Igitur cum urbem vestram transiturus sit Præstantissimus L. *Fossius*, Affinis meus & amicus dilectus, Magni qvondam apud nos Medici filius haud degener, illo qvoq; interprete testari volui qvanti Te Tuamq; amicitiam faciam, & qvam gratum mihi sit à Te amari. Gaudeo qvod paratam Responsionem habeas ad mea dubia, nec dubito qvin talis sit futura qvæ & veritatem illustret, & amicitam firmet. Neqve enim alia mihi de Tuo calamo promittere ausim, qvam docta, qvam amica. Audio Medioburgi natum esse infantem monstrosum sine corde & cerebro, hepate amplis cavitatibus instructo, ex qvo Cl. *Everardus* Tuus pro Hepate reducendo aliqvid meditatur. Non spero tamen monstrum monstrosumq; hepar, magnas mihi pariturum difficultates, præsertim qvia cordis cavitates nactum fuit, sine qvibus cordis vicarias operas in sangvine conficiendo exercere non potuit, de qvibus plura ad Te per-

scri-

ſcribam, ubi hiſtoriam preſſius ad examen vocavero. Multas enim vias eligit Natura p. n. qvando impeditæ ſunt ordinariæ. Ut interea ſubtile Tuum ingenium paſcas, in rei fidem hiſtoriam ſignabo apud nos actam. Ingera Erasmi Jani uxor A. 1643. imprægnata gemellos geſtare viſa eſt. Inſtante partu poſt duorum dierum labores, nihil comparuit, ſedatisq; doloribus, iterum poſt ſex hebdomadas, motum embryonum perſenſit, qvi deinde qvinq; annorum ſpatio perduravit, ita tamen ut ſenſim obſervaverit conſtringi eos & imminui. Poſteaqvam mortuos illos eſſe erat ſuſpicio, intumuit umbilicus, disruptusq; fuit, & primis diebus aqva limpida, mox ſangvis & pus effluxit, cum oſſiculis nonnullis. Per idem umbilici foramen, ſpatio 7. vel 8. annorum patulum qvamplura oſſicula ſenſim prodierunt. Hujus loco ſucceſſit aliud foramen infra umbilicum, ex qvo alia oſſicula infantis magno cum dolore adhuc qvotidie exprimuntur à Natura. Ipſa hæc oſſicula numero plura in Muſæo ſervo. Qvid Tibi perſpicaciſſimo de inſolita hac Naturæ via videatur, datâ opportunitate ſignificabis, & me amare perges, ex aſſe Tuum. Vale, mi Deuſingi, & magnos Collegas

 Tuos

Tuos *Maresium*, *Eysſonium*, *Schoockium* ex mè ſaluta. Raptim Haf. XV. Aug. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XXIV.

Mirum in ſangvine phænomenon.

ECCARDO LEICHNERO Erfortum.

DIlatæ hucusq; ſcriptionis culpam Bibliopolæ Hamburgenſi imputabis, qvi promiſſa à Te folia necdùm, qvanqvam interpellatus, miſit, ut ea propter de laudabili tuo inſtituto adhuc certus non ſim factus. Non tamen dubito, qvin ea in publicum meditatus ſis, qvæ demorſos ungves ſapiant. Neſcius interim ſum & dubius, cui ea commendare debeas, adeò ubiq; ferè gentium Muſæ pretium ſui amiſerunt. Prudentiæ Tuæ relinqvo ad qvos miſeris. De noſtris Mecænatibus multum Tibi aliisq; ſponderem, ſi in alia tempora incidiſſent. Magnificus Cancellarius *Lente* ad Thermas Spadanas abiit. Reverſo literæ Nobiliſſimi Hartmanni, tuo nomine, tradentur. *Chriſtophorum Friſe*, qvando advenerit, Tui

cauſa

causa amabo, & pro viribus annitar si qva in re officia mea ipsi prodesse qveant. De *Comenio* idem hactenus suspicati sumus, qvod Tu times. Inter dissidentes tamen, literariæ amicitiæ exercentur. De sangvine olim inter nos actum memini. Nunc mirum ejus phænomenon accipe. In sangvine puellæ hoc ipso anno mense Junio, visa est à Chirurgo qvodam, urbis hujus, species hominis capillati & feminæ coronatæ sibi obversa, qvæ tertiâ hora evanuit. Suspicor verò à sangvine vario efformatas fibras variam speciem oculis exhibuisse. Varius autem hujusmodi sangvis plerumq; in scorbuticis nostris observatur, qvorum ingens apud nos numerus. Hisce vale, Vir celeberrime, & de publico porrò mereri benè perge, meq; amà tui amantissimum. Hafn. XV. August. clɔ Iɔc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus

EPIST. XXV.

Sylvæ Epithalamicæ laus.

Carolo Dati Florentiam.

GRatissimas Tuas literas X. Aprilis scriptas rectè accepi. Pro affectu, qvem ex illis

perſpicio, ampliſſimas gratias ago, & oblata officia gratâ mente manuq; amplector. Spero jam traditum vobis eſſe meum librum, Magno Duci ſubmiſsè dedicatum, & per mercatores Hamburgenſes miſſum. Placuit multis argumentum, mihi verò tum deniq; placebit, ubi Magno Duci placuiſſe verbulo reſcripſeris. Silvam Tuam Epithalamicam, cujus exemplar communicavit *Seavenius* noſter tanta aviditate perlegi, ut univerſam devoraſſe viderer. Tanta majeſtate verba copulaſti & acutos ſenſus, ut cunctos in admirationem conjeceris, etiam illos, qvi præclariſſimæ lingvæ veſtræ obſeqvio pollent. Nec credo noſtro ſeculo futurum, qvi paria tecum in hoc genere ſit facturus. Nihil do auribus, iccircò nec plura addam. Optimè vale, Vir illuſtriſſime, & orbis literati bono, diu vive, meq; amare perge, ſemper Tuum. Hafn. XXX. Aug. cIɔ Iɔc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XXVI.

Observationes Anatomicæ in avibus & cuniculis.

Thomæ Bartholino Hafniam.

Cum pauculas meas luci publicæ exponerem observationes, decreveram repositô in commodiora tempora cultro Anatomicò Geometricum radium tantum non abjectum resumere; ne omne oleum & operam perdidisse viderer, si omnino desererem studium, cui non paucas olim impendi horas, qvodq; non ut primariũ sed ut unicum tractassem nisi angusta domi res utilia jucundis præferenda non tam svasisset, qvam imperasset. Sed vix purgati sangvine digiti jucundissimo illo pulvere leviter erant perspersi, cum Virorum Clarissimorum partim minæ satis acerbæ, partim scripta parum amica, meamq; sententiam sensû non meo proponentia desideratam diu felicitatem mihi inviderent, & ut respondendi, sic qvoq; ad sangvinarium illud exercitium revertendi imponerent necesscitatem. De Clarissimo Blasio nostro nil dicam, qvi cum ex illo tempore intra privatas se literas continuerit nec ego publicè qvicqvam judicavi movendum: & spero eandem illam humanitatem tuam, qvæ Te

medium in illa causa promisit, etiam id effecturam, ne & ille animo tantillum forte commoto habenas laxans sibi ipsi obfutura sit propositurus (id qvod ab illo privatim jam tum factum demonstrare possem, si scribendi desiderio flagrarem) et ego rem totam candidi Lectoris oculis subjicere coactus bonas horas collocare tenerer in re famæ qvidem innocentiam spectante, ad studia verò vel publica vel privata ne tantillum conferente. Deusingius vero noster qvô fervore Clariss. Dn. van Horne agressus sit, qvibus me titulis ornaverit, rem Tibi non ignotam existimo. Qvod si ut in invehendo in alios facundiâ nemini cedit, sic in demonstrando de veritate cum Mathematicis certaret, omnibus eadem cum illo non seqventibus castra, esset terrori; sed jam de telis ejus dicere licet, qvod olim de Jovis fulmine apud Lucianum Timon: ὅτω δαλόν τινα ἐπανατείνασθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὡς πῦρ μὲν, ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι, μόνον δὲ τοῦτο οἴεσθαι ἀπολάυειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπληθήσονται τῆς ἀσβόλου. Sanè nisi id agendum esset, ne aliorum silentium suam interpretaretur victoriam, paterer ipsum impune conviciari. Ut mysteriis plenissimus tandem impleretur numerus,

merus, accessit etiam Antonius Everhardi Medicus Medioburgensis Clarissimus. Hic modestia reliqvos superans, ut à conviciis abhorret, sic & abstinet à rationibus, non tamen ab experientia. Edidit paucos ante dies tractatum, cui hic est titulus. Lux è tenebris affulsa, ex viscerum monstrosi partus enucleatione; in qvo post descriptionem monstri capite & pectore carentis, primo hepar velut inutile pondus à qvibusdam frustra proscribi conqveritur, cum ejus eadem qvæ cordis sit necessitas: (viderat qvippe in hoc monstro duo corcula hepati tanqvam appendices ad utrumq; latus adjuncta:) hinc me in scenam producit & dari vasa lactea succum lacteum in partium spermaticarum vulgo dictarum nutrimentum ablegantia, id qvod ego tum rationibus tum experimentis impugnaveram, suorum se oculis demonstrasse credit. Sed aut me oculi fallunt, aut Zelandicis cuniculis dedit natura, qvod Hollandicis denegavit. Aperui seniorum cuniculorum abdomina, juniorum exta inspexi, fætarum & ubera examinavi & uterum, sed needum licuit mihi esse tam oculato, ut alias præter mesentericas & thoracicam, qvæq; ex mammarum glandulis ortæ ad papillam lac deferunt, observarem lacteas: sed nec in iisdem

frustra unqvam vel in hepate, vel in collo vel infra capsulam, vel in ingvinibus lympham qvæsivi, testibus Viris Clarissimis Sylvio & Borrichio, qvi suâ sectiones meas præsentiâ fere semper ornarunt. Non ita pridem qvæ infra receptaculum decurrunt vasa omnia uno vinculo constrinxi ratus fore, ut si ulla vasa lactea ibi essent, suo se proderent indicio; sed à ligatura illico qvicqvid vinculum inter & capsulam erat evanuit, cum ultra vinculum magnus vasorum numerus in majorem molem magis magisq; sensim attolleretur præter limpidissimam lympham nihil omnino continentium. Sed de re â prima lymphaticorum inventione Tibi notissima plura si adderem, inepti nomen nulla ratione possem evitare. Cum itaq; hôc, ut vides Excellentissime Vir, modo Clarissimorum Virorum partim privatæ literæ, partim publica scripta ad Anotomica me exercitia iterum retraxissent, ne freqvens ejusdem rei indagatio fastidium pareret, in varietate delectationem judicavi qværendam: qvo fine cum varia ad partes vocarem animalia, in corvo aqvatico *stolser* vocant Belgæ, qvædam vidi in aliis animalibus mihi necdum observata. Præ cæteris mirabar elegantes admodum vasorū bilariorum pancreaticorumq;

in

in inteſtina inſertiones: namq; & bilis per duos diſtinctos ductus, qvorum alter à veſicula, ab hepate alter oriundus in inteſtina ſe effundebat, & pancreaticus ſuccus per totidem canales medio inter prædictos ductus loco egrediebatur, ita ut pancreatici ductus à ſe mutuò digitum diſtarent, & ab illis utrinq; bilarii ad ſesqvidigiti diſtantiam eſſent remoti: omnia verò qvatuor oſtia pylorum reſpiciebant, qvem inter & proximum fellis canalem interſeptum ſpacium ſpithamam excedebat. Gratum hoc ſpectaculum ad aliarum avium viſcera examinanda me invitavit: & ecce caſu ſe mihi offerentem anatem, cujus inteſtina totidem qvidem tum bilarios tum pancreaticos excipiunt ductus orificiis tamen minime & ut in priori diſtinctos: omnibus qvippe qvatuor ductibus unus idemq; in inteſtina eſt ingreſſus, & ut per pancreaticos inſerti ſtili pylorum reſpiciunt, ſic per bilarios demiſſi contrarium obtinent ſitum, ut adeoq; in ipſo exitu ſe interſecantes ſetæ crucis formam imitentur. In canibus vidi ex eodem pancreate duos ad inteſtina ferri ductus, nondum tamen, niſi unicâ viâ bilem eo deferri obſervare licuit. Piæ memoriæ Parens Clariſſimi Viri meminit in Anatomicis inſtitutionibus, communem ductum aliqvando bifi-

dum

dum repertum, ubi tamen, diversane fuerit utriusq; origo an eadem, non additur. Sed ut ad corvum nostrum redeamus: vesicula fellis non accumbebat hepati, sed per mediam pingvedinem ad trium fere digitorum latitudinem extensa venæ portæ truncum & situ, & obiter inspecta etiam colore referebat, amplitudine verò major utpote auriculari meo crassitie non cedens. Qvâ hepati jungebatur, tres ejus observabantur ramuli, unus, qvi in hepar ascendens infinitos emittebat surculos; alter minor & transversim versus hepaticum tendens; tertius, ante nominatus intestina versus descendens. Inflatâ vesiculâ in intestinalem ductum vento via patuit, aliâ non licuit in hoc subjecto penetrare, an qvod nullis in hepar vel hepaticum pateret ingressus valvulis viam præcludentibus, an qvod bilis crassior, meatus obstruxisset? Hæc aliaq; examinantes ad elegantius spectaculum langvescens cordis motus invitavit. Erat enim huic pullo cor adeo vegetum, ut micationes ejus ad secundam usq; ab apertione horam ne tantillum qvidem vel à celeritate suâ, vel à robore remitterent, ut adeoq; ne otiosi essemus spectatores, non modo prædicta bilis vascula interea observaverimus, sed & varia alia, ut membranas diaphrag-

matis

matis munere ex Harvæi sententia fungentes, renes cum suis ureteribus, ureterumq; egressu, ventriculi figuram, situm, tubulos circa sinistrum orificium plurimos, jucundissimam ventriculi superficiei interiori adhærentem viriditatem, & qvæ alia in abdomine contenta nec temporis nec chartæ angusta spacia modo recensere patiuntur, qvæq; præterea in aliis Tibi subjectis sæpius visa. Corde itaq; jam tandem deficiente, ut eo oculos mentemq; verteremus author erat Clarissimus Sylvius (accesserat ille cum celeberrimo Pisone, & Medico Gedanensi Clarissimo Dn. Gottwaldo, licet Dominum Pisonem urgentia qvædam negotia Amstelodamum revocantia non diu mihi summi viri præsentiam indulserint) qvi sæpius à se in canibus observatum dixit, non cor sed proximam cordi cavæ partem ultimo mori: cujus observationis veritatem etiam nostra hæc avis confirmavit. Corde namq; rarius micante, & auriculæ patuit motus, & cavæ à motu cordis manifestissimè distinctus: qvi corde jam omnino emortuo ad duodecimam usq; meridianam (hora enim nona matutina aperiebatur pectus) continuavit in ramo cavæ descendente, qva cordi jungitur, & auriculæ parte, qvæ cavæ proxima; sed & auriculâ munus suum tandem

dem intermittente, sola cava etiam post secundam pomeridianam visa est moveri :& resectô dextro cordis ventriculo,omniq;, qvi hepar inter & cor in cava erat, sangvine exhaustô, videbatur nihilominus in concidentibus in se cavæ tunicis fibrarum transversarum unius alterā excipientis intumescentia superiora versus ascendens. (Dissectô hinc corde in dextro ventriculo præfixam auriculæ valvulam vidi unicam tantum, eamqve carnosam, qvalem etiam in Gallina inde observavi.) Idem in aliis inde subjectis qvæsitum, sed successu non eodem. Namq; cavæ qvidem motum omnium esse postremum, in qvatuor, qvos inde secui, cuniculis observavi, fibrarum autem cavæ motum in eorum nullo notare contigit. Sed & hoc cuniculis peculiare, qvod ut aviculæ cava qva ramum descendentem pulsabat, sic in illis soli ascendentes rami se per intervalla constringerent. Ascendentium autem sinister in cuniculis à cava proxime supra auriculam exit & hinc transversim ad basin cordis sinistrosū latus tandem rectâ ascendit:atq; ita ad auriculam dextrā tres cavæ rami confluunt,descendens puta& ascendentiū uterq;, aut si secundū sangvinis motum describenda vasa, descendentium uterq; cum ascendente, qvi tantum unicus. Primus

eorum,

orum, in qvibus primum movens qværivi, æc tantum exhibuit: deficiente cum corde uriculâ qvinqvies, ſæpe ſexies pulſabat cava, nteqvam vel ſemel auricula micaret; eductô ſangvine ceſſarunt omnia. Paucis inde diebus lter in ſcenam protractus cuniculus, in qvo emittente tantillum auriculæ dextræ recipro-:atione diſtinctius cavæ tum dextro tum ſini-ſtro in ramo motus conſpiciebatur, qvi tunicis icet ad tactum frigidis nihilominus continua-rit, nec reſectô cordis mucrone ceſſavit, ſed ıovo ſangvine, poſt priorem exhauſtum ex ıepate propulſo de novo ſibi reſtitutus non ninori ac ante vi tunicas per intervalla ſtringe-›at: etiam ad tertiam à ſectione incepta ho-'am, cum poſt ligatum cavæ truncum aſcen-lentem, expreſſumq; omnem ſangvinem la-:era vaſorum ſibi mutuo incumberent otioſa, ·eſecto iterum vinculo, iterum priſtinus rediit notus. Qvæ in tertio cuniculo nobis viſa, di-tinctius obſervabantur: in auriculæ limbo notus notabantur contrarii, modo enim ab nferiori angulo ſuperiorem verſus moveba-:ur, modo contrario ritu à ſuperiori verſus in-ferioren qvaſi repere qvid conſpiciebatur: cumq; limbus jam plane eſſet emortuus vide-›atur nihilominus in medio qvaſi plano fibra

qvæ-

qvædam ſua contractione vitæ indicia ederè. Non hic apicem cordis, ut in priori reſecui; ſed per exiguum admodum foramen vix aciculæ caput admittens, cum ramis cavæ tam aſcendentibus qvam deſcendenti vincula injeciſſem, ſangvinem eduxi, & illico qvievere omnia ſed cum illæſa cordis vaſcula novum ſuppeditarent, brevi rediit motus licet ſatis exiguus, qvi tamen ſolutis omnibus vinculis momento qvaſi invaluit. Circa veſpertinam ſextam aperueram animal, & nihilominus poſt horam mediatam nonam micabat cava, qvæ interea temporis ſæpius, ob repetitas ligaturas, non paucas micationes intermiſerat; & jam ultimò vincula removeram, cum manifeſtè admodum & diſtinctè viderem in ipſo angulo, qvo loco cum ramo cavæ inferiori ſuperiores concurrunt, tunicam qvaſi momento in arctum contrahi, & poſt ſecundum qvemlibet hujus anguli ictum ipſos ramos aſcendentes moveri. In qvarto nihil à reliqvis diverſum notavi, qvod cordis aut cavæ motum ſpectaret. Et hæc ſunt, Clariſſime Vir, qvæ mihi de parte ultimo omnium monente licuit obſervare: de cauſa motuum horum modoqve necdum vel cogitare auſus ſum, cum qvod rei iſtius difficultas exigit tempus alia negotia mihi invideant, & rem viribus

meis

meis majorem esse ingenii imbecillitas persvadeat. Qvod si placeret humanitati tuæ summi & divini sui judicii sententiâ me informare, maximus pristinis Tuis in me beneficiis accederet cumulus. Prodiit hisce diebus Carterii tractatus de homine una cum figuris à Florentio Schylio inclytæ urbis Sylvæ Ducis Senatore, & ibidem Philosophiæ Professore editus, in qvo figuræ conspiciuntur non inelegantes qvas ex ingenioso cerebro prodiisse certum est, an vero tales in ullo cerebro conspiciendæ valde dubitarem. Sed nimis diu Clarissimum Virum detineo: cujus tempus gravioribus curis sacrum. Vale itaqve Clarissime Vir & favere perge.

Dabam Lugd. Batav.
An. 1662. 26. Aug.

Tibi addicto
discip.
Nicolao Stenonis.

EPIST. XXVII.

De pancreate & biliari ductu in corvis. Lymphæ stillicidium ex variis partibus.

NICOLAO STENONIS Leidam.

GEstit animus videre Lucem illam novam è tenebris Medioburgi affulgentem, an

h levem

levem flatum perferre qveat. Qvantum ex relatione intellexi, vel uno halitu ſpirituq; extinguetur. Qvid enim ex monſtroſo partu conficiet author? Certè præter monſtroſas conſeqventias nihil. Et duo ventriculi cordis monſtroſo hepati inſculpti, ſatis evincunt, cordis hic negotium agi, non hepatis, qvod hujusmodi cavitatibus ſolet carere. Lacteas qvasdam ad mammillas recta ſurſum tendere vidit *Jo. Theod. Schenckius* l. 1. Exerc. Anat. 7. Sect. 2. c. 32. Sed talem ſurculum ſeu canaliculum lacteum ex thoracico ad muſculos thoracis, & exinde ad ipſa ubera furtim ſerpere obſervavit *Pecqvetus* Exper. IV. contra *Riolanum*. De ramulis qvibusdam ad uterum qvoq; *Deuſingius* in Inſt. Anat. monet. Ut verum fatear, viſus ſum mihi videre non ſemel fibrillas candicantes hinc inde commeare, qvas tamen non auſus ſum pro lacteis ſalutare. Nolim tamen eapropter aliorum diligentiam damnare ſi oculis magis lynceis viderunt, qvæ noſtros oculos ſubterfugerunt. Miror qvod in cuniculis ea non obſervaveris, qvæ *Everardus* tanta fiducia lectoribus commendat. Difficile tamen eſt iccircò hominem de ponte dejicere, qvia non rarò levis circumſtantia rem totam variat, ſæpeq; evenit, ut caſu in rem aliqvam incidamus,

nulla

nulla postea industria iterum inveniendam, id qvod in chymicis operationibus perqvam familiare. Magna autem nobis spes affulget, certam ex tuo cultro orituram experientiam, qvem in perniciem animalium sed artis incrementum sæpe acuis. Corvus tuus multa aperuit, qvæ curiositate se commendant. Orificium ductus pancreatici sursum spectans, *Riolani* usum confirmat, ut scilicet facili vomitu pancreas expurgetur, præsertim in febribus malignis & chronicis. Rarum est, qvod vesicula fellis hepati accubuerit. Sed non capio, cur statim subjungas, tres observatos esse ejus ramulos qva hepati jungebatur. An diversum credis jungi & accumbere? Cur non accumbere debeat hepati, hæc me judice ratio est, ne cordi sit impedimento, nam ex observatione *M. A. Severini* part. 4. Zootom. p. 340. jecur corvi pauco aut ferè nullo intervallo distat à corde. Qvod de bifido ramo annotaverat *Parens* in Instit. Anat. cum *Baubino*, ad finem restringit *Veslingius*, adeoq; originè unum innuit. A vena cava motus initium esse, *Walæus* ante observaverat Epist. 1. etiam corde resecto, ideoq; circa cor carneas adesse fibras, alibi in cava haud conspicuas. Nec mirum hic motus initium & finem qværendum, siqvidem

universus corporis sangvis hac via cor ingreditur salvo animali, vel ingredi conatur, etiam illo deficiente. Et ne hepati hinc cristæ exsurgant, rectè *Walæus* in vivis canibus observavit à jugulo qvoq; eundem motum cavæ, qvod in corvo tuo etiam deprehensum scribis. Cæterum an vesiculæ bilariæ profundior situs corvum aqvaticum ad crebras alvi excretiones sollicitet, ut eapropter ingratissimæ naturæ dicatur *Olao Magno* L. XIX. c. XX. qvia stercoribus egestis cortices ac arborum ramos, ubi habitat, imò gramina subjecta, inficit, ipse accuratius expendes, anteqvam pro assiduo officio funus innumeris exeqviis aliti celebres cum Populo Romano apud *Plinium* l. X. c. 43. tibiq; cum corvis sua gratia referatur. *Blasius* noster longo jam tempore silet. Ex qvo me litis arbitrum obtuli, nihil responsi tuli. Interim mallem inter vos concordiam, qvam præteritarum injuriarum oblivione utrinq; reducetis. Ductuum salivalium vestigia cottidie latius serpunt. In studioso domestico, si lingvam mane attollat, ductus ille sublingualis apparet, lympham copiosam, rivuli instar extra os profundens. Per alias qvoq; vias insuetas lympham emanantem observavi. In duobus vidi pone aures assiduè stillantem fontanellæ in morem.

In

In alia femina non ex aurium tantum regione, ſed infra mammas manat ſerum magno Catarrhi moleſti emolumento, ſive qvod lymphatici rami ad has corporis oras pertingant, ſive qvod per vaſa ſangvinea exſtillet lympha, per patulos poros expurganda. Penè memoriæ excidiſſent Obſervationes Malpighianæ, de qvibus ſcripſi ad Cl. *van Horne* & *Borrichium*. Tu diligenter inqvire, qvid natura hac parte condat, & qvid Tibi de his videatur. Vale, & me ama. Hafn. VII. Sept. cIↃ IↃc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XXVIII.

De ſtatu Jenenſi, & variis eruditis.

Thomæ Bartholino Hafniam.

PUdet me in ſuperioribus ad vos meis mentionem feciſſe Exercitationum Anatomicarum, qvas præter expectationem meam bibliopola domi reliqvit. Ne videar autem promiſſis malè ſtetiſſe, ecce eas nunc offero, annexa prece, ut & mihi & mendis qvibus ſcatent, ignoſcatur. Cæterum bis mille civibus auctam

Academiam noſtram ſcias, & numerum ſtudioſorum artis brevi centenarium ſuppleturum, hicq; is eſt fructus, qvi profligatis iſtis peſſimis moribus, qvi pennaliſtici audiunt, nobis arriſit. *Rolfinccius & Mœbius* Collegæ amiciſſimè vos ſalutant, qvorum ſcripta propediem ad manus veſtras pertingent. Sub prælo eſt hiſtoria Humorum Generalis, item Exercitationes nonnullæ brevi luci dabuntur de Natura mineralium. Reliqvas exercitationum mearum qvamprimum convaluero & valedixero muneri Magiſtratus publico, una cum prioribus correctis, ſum typis commendaturus. Hic nihil, niſi qvæ veritati congrua tum utilia ſunt pertractantur. Tractatum iſtum veſtrum *De Luce Animalium* à nemine impetrare poſſum, cujus videndi copia mirificè teneor. *Sylvii* Leidenſis opiniones de ſede cauſiſq; morborum apud nos non merentur laudem, meræ hypotheſes ſunt. Approbatur judicium *Bartholinianum*, ſobrium placidumqve. *Deuſingius* polemicus rectius faceret ſi non omnibus tam acriter ſe opponeret, vir alioqvin laude dignus. Interea ex tot Diſſentientium capitum arbitriis plurima bona arti Medicæ accedunt. Vos talentum veſtrum non ſepelitis. *Bilſius* inter barbaros refertur.

Plura

Plura alio die. Deus sanitati & felicitati ve-strae diu multumqve praesit. Cursim Jenae d. 3. Septemb. 1662.

Nobiliss. & Excell. nominis vestri
adorator devotus
J. Th. Schenck.

EPIST. XXIX.

De Mesenterii & ventriculi gangrena.

JOH. THEOD. SCHENCKIO Jenam.

PRolixitatem, qva in responsoriis meis anno superiori datis, usus sum, brevitate jam compensabo, non qvod in affectu Tibi Tuisq; meritis debito qvicqvam exinde remiserim, sed ne multiloqvio tua tempora publicis rebus destinata morer. Dubia Tua erudita expendi, qvo successu, malo à Te rescire, qvam divinare. Pro Exercitationibus Tuis ingenio & ampla eruditione expositis, gratias ago, qvanqvam eas antea à Bibliopola nostro precio indicto emerim, nec enim carere diu possum his aliisq; in arte nostra novis, qvae vel Tu, vel Collegae Tui, vel alia seculi nostri decora in publicam lucem emittunt. Rogo ut coeptam telam

pertexas, addasq; qvæ ad huc desiderantur. Humorum Historiâ prolixè Tibi publicum obstringes, in primis si *Helmontium* debellaris, juratum Scholarum hostem. Ex nostris officinis prodierunt Centuriæ duæ priores Epistolarum Medicinalium. De Pulmonum substantia & Motu qvoq; aliqvid commentatus sum. Substantiam merè vesicularem microscopio observavit *Malpighius* Bononiensis, qvem pro virili auxi & illustravi. Motum consvetum contra *Helmontium* & *Cartesium* vindicavi. Hujus *de Homine* nuperum scriptum si vidisti, miraberis ingenium Viri ex cerebro suo cerebrum formantis. *Bilsius* adhuc tacet. *Deusingius* autem censorium calamum contra *Digbæum*, *Boylæum*, *Blottesandæum* exercet. Ad Hepar meum defunctum aliqva respondit, qvæ anxiè expecto. Noster *Stenonius* Ductum salivalem contra *Blasium* Clarissimum, *Deusingium* exercitatissimum, & *Everardum* tuebitur parata responsione, qvam brevi habebimus. Reliqva qvæ in oculis brutorum observata vasa publicè non ita pridem descripsit, in homine manifestè qvoq; hac hyeme notavit, tum ex glandula oculi exteriori in tunicam palpebræ superioris interiorem pergentia, tum à punctis lachrymalibus patentia in nares, & alia curiosa pariter

& uti-

& utilia. Noster qvoq; in Theatro destinatus successor *Jac. Henricus Paulli* Simon, filius, operam haut infelicem huic studiorum generi navavit. Labyrinthum Bilsianum in collo animalium aliâ formâ invenit, qvam nobis depinxit ille. De insolitis partus humani viis nata mihi sub manu Dissertatio, data per gemellos occasione, qvi ex iliis & umbilico mulieris nostratis per partes multorum annorum decursa prodierunt, qvæ forsan ad Nundinas Autumnales lucem videbit. Hinc ad novam Anatomes Reformatæ editionem serâ curâ accingar, qvam seriò urgent Belgæ, qvi promptius id petunt, qvam ego perficio. Libri mei de Luce Animalium extincti prorsus videntur, qvia nusqvam prostant, nec luci redonare eos possum qvia obruor aliorum multitudine. Plura alia supersunt majoris momenti, qvæ libentius perficerem anteqvam hinc migrarem. Interim hunc casum mitto, ut ponderosior sit Epistola amica. Lustrarunt 3. Febr. anni hujus novi Chirurgi nostri urbani cadaver servi cujusdam Cæmentarii, violentâ morte pridie extincti, & seqventia notarunt. Caput intumuerat & facies nigricabat, circaq; collum papulæ fuscæ. Scrotum cum reliqvis partibus vicinis tumore inflatum, nigricans, gangræna obsitum. Crus

dextrum nigricans cum hydatidibus, ſiniſtrum nonnihil ſanioris erat coloris, ſed hydatides ovi gallinacei magnitudinem ſuperabant. Vulnus ex crure ſiniſtro ad dorſi regionem penetrarat. Aperto abdomine viſum eſt vulnus penetraſſe inteſtinum rectum & meſenterium, cujus vaſa læſerat, unde ingens illa ſangvinis profuſio, & ex reſiduo cruore ſtagnante gangræna, qvæ meſenterium occuparat, maximamq; inteſtinorum partem dextri lateris, & dextrum ventriculi latus infecerat. Non igitur dextræ partes ſiniſtris fortiores, ſicut vulgo creditum, adeoq; affectis partibus ſiniſtris, dextri lateris qvoq; habenda eſt ratio. Tu verò, mi Schencki, carum nomen, feliciter vale cum Clariſſimis tuis Collegis *Rolfinccio* & *Morbio*, meq; ama qvem Tuum eſſe crede conſtanti amore perennem. Vale, Hafniæ raptim IV. Mart. cIɔ Iɔc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XXX.

Resolutio Historiæ Partus Infelicis gemellorum.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

AMicissimas denuo abs Te literas accepi, Excellent. Vir 15. Aug. Hafniæ datas, allatasq; Groningam per Virum præstantiss. D. L. Fossium T. Excell. Affinem; at qvem videre, ac coram salutare, ob præceps ejus iter mihi hactenus non licuit: Ad scapham festinans, per internuncium sui præsentiam pollicitus est intra paucas septimanas, qvam avide exspecto. Freqventia literarum me vinces fortasse, qvod rarior mihi occasio suppetat; at certè neqvaqvam multitudine præsentiæ, qvâ animus tecum est, dum sæpius Tua eruditissima volvit, nec affectu & candore, qvantumvis hunc sane in nemine mortalium candidiorem suspiciam; qvam in candidissimo Bartholino. Qvod nondum, qvæ pridem pollicitus sum offeram, Typographi est culpa, qvi lente procedit: Interim fidem Tibi facio, non alium animi proditura affectum, qvam ipsemet geris, qvàm ipse exspectas. Veritatis studium, (qvantumvis cum multa cespitatione conjunctum) veritatis Amico, tam candido, tam ingenuo, haud

haud qvaqvam displicebit. De Monſtro humano (cujus injeci mentionem) ſine capite ac cerebro, ſine thorace, atq; adeo ſine Corde ac Pulmonibus Medioburgi genito, atqve à Clariſſ. D. *Everhardi* deſcripto, tractatu qvem *lucem è tenebris* vocat, actum à nobis in *fœtus Muſſipontani ſecundinis*, (ut voco) qvæ itidem lentè ſub prælo procedunt. Neqvaqvam ex eo ſangvificationis perfectæ officium Hepati exiſtimem aſſeri, cum fabrica cordi analoga corpori Hepatis ad fuerit, ſine qva circulatio ſangvinis nulla potuiſſet adeſſe, nec adeo monſtroſus ille fœtus nutriri, atq; nutrimento augeri; neq; adeo vivere, ne qvidem vitæ infimo illo gradu: veruntamem liqvet ex illo animante, qvod & folliculo fellis carebat, & canale bilario, referente D. D. *Everhardi*, neqvaqvam hunc eſſe Hepatis uſum primarium ac principalem, ut bilem ſecernat, (qvâ hoc monſtrum carebat, ſat vaſtâ Hepatis mole, pro Corporis ratione inſtructum) ſed potius ut ſangvini conficiendo contribuat ſubſidiariam opem, eamq; non contemnendam; vereqve Cordi ſangvinem præparet, actuandum ſpiritu vitali in Corde, ac qvoqvo verſum vi cordis pulſifica propellendum. Sed hiſce nunc miſſis, conſideratione digniſſimus caſus, à T. Excell. commemoratus, qvi ita habet. Inge-

Ingera Erasmi Jani Uxor A. 1643. impraegnata gemellos gestare visa est, instante partu, post duorum dierum labores nihil comparuit, sedatisq; doloribus iterum post sex hebdomadas motum Embryonum persensit, qvi deinde qvinq; annorum spatio perduravit, ita tamen ut sensim observaverit constringi eos & imminui. Posteaqvam mortuos illos esse erat suspicio, intumuit umbilicus, disruptusqve fuit, & primis diebus aqva limpida, mox sangvis & pus effluxit, cum officulis nonnullis. Per idem umbilici foramen spatio 7. vel 8. annorum patulum, qvam plura officula sensim prodierunt. Hujus loco successit aliud foramen infra umbilicum, ex qvo alia officula infantis magno cum dolore adhuc qvotidie exprimuntur à Natura.

Cum exigas à me Vir Excellentiss: judicium de hoc casu, in Tui obseqvium qvid sentiam depromam. Varia eqvidem hic possunt in considerationem venire. Nam 1. Dubium forte potest videri an ullo signo gestatio gemellorum (qvos eventus in hoc casu arguere videtur) colligi qveat? Utiq; ipse abdominis tumor gemellos minimè comprobat, utpote qvi nonnullis unum foetum gestantibus major esse potest, qvàm aliis qvidem gestantibus gemellos:

mellos: nec certi qvid arguit protuberantia in latera, qvi qvandoq; ex æqvo ab uno itidem fœtu contingit utrinq;, ac ubi gemelli gestantur fieri potest, ut protuberantia in alterutro latere major sit. *Hippocratis* qvidem effatum novimus aph. 48. sect. 5. *Fœtus mares dextra uteri parte, fœminas, sinistrâ magis gestari*: qvæ pridem qvoq; *Parmenidis* & *Empedoclis* opinio fuit: at qvam nec Rationi nec Experientiæ congruere, ab *Aristotile* ostensum 4. *de gen. anim.* cap. 1. Et Experientiæ qvidem id ipsum sæpius contrariū esse confirmat *Harvæus de gen. anim. Exerc.* 69. comprobaturq; idem à T. Clar. *Cent.* 5. *obs.* 88. Qvin & ipse *Hipp.* in lib. *de superfœtation.* Si semen viri sit bene concoctum, calidum & robustum, & illud in duos sinus uteri distribuatur, in duobus illis sinubus mares duos gemellos concipi ait. Certe multa hæc opinio supponit vel falsa, vel saltem incerta. De seminis virilis qvoad corpulentiam in uteri cavum ingressu refutato ab *Harvæo* (de qvo & à Nobis in *Microcosmi Genesi*, eidemqve adjectis *Curis secundis*) impræsentiarum nihil dicam: Saltem perperam & contra αὐτοψίας certitudinem uteri humani cavo duo sinus tribuuntur, cum sola lineola cavitatis unius ejusdemq; regionem utcunq; distingvat; ac fœtus

con-

contentus totum uteri cavum ex æqvo undiqvaq; adimplere deprehendatur. Loqvor de utero humano: Nam alia est ratio uteri Brutorum viviparorum, qvæ pleraq; uterum in cornua utrinq; habent diductum sitq; horum conceptus non in uteri propylæo, seu potius non fit in cavitate communi, sed in cornibus uteri, & qvidem sæpius mares in sinistris, fœminæ in dextris (vel saltem promiscuè) ex *Harvei* observatione. A ratione id qvoq; alienum censemus, esse dexteras partes sinistris calidiores; atq; à dextra parte calidius utero semen obtingere. Nec qvicqvam huc facit, qvod vena spermatica dextra à cava, sinistra ab emulgente originem ducat; hæc enim persvasio ex ignoratione circulationis sangvinis est genita, qvâ constat non per venas, sed per arterias, (qvæ utraq; ab aorta procedit) sangvinem spirituosum ad testes deferri: ut adeo & illa *Heurnii* correctio sit vana & inutilis, qva in *comm. ad aph. alleg.* qvibus dextrum vas spermaticum à renali, inqvit, & sinistrum à vena cava descendit, iis sinistrâ mares, dextra vero uteri parte potius fœminæ gestantur. Sed circa ipsam qvoqve seminis materiam fortàsse non omne dubium expeditum est. Fallacia mammarum indicia nunc mitto.

2. Hoc

incert. temp. part. Ac *Harv. Exerc. de partu* exemplum refert fœtus ultra sedecim menses in utero gestati; qvin imò viginti tres menses, item duos atq; etiam qvatuor annos gestatorum mentionem facit *Hieron. Mercurial.* in Consil. Sed circa tales si qvidem vivi nascantur in lucem, plerumq; id putem locum habere, qvod statuit *Hipp. lib. de Natura pueri*: *Nim.* Si qvæ ultra decem menses utero gestare sibi visæ sunt, eas hoc modo fallere: Cum uteri, inqvit, à ventre flatum suppeditante spiritu distenduntur, & intumescunt, tunc mulieres se concepisse existimant: Et si menses minime prodeuntes longiorem moram fecerint, &c. tunc in tumorem sublatis uteris mulieres utero sibi gestare videntur: &c. At ubi post conceperint, harum rationum ac rerum ignaræ, eo tempore se concepisse reputant, qvo menses suppressi erant, & uteri intumuerant. Eadem mens est *Arist.* qvi ideó 7. *Hist. anim. cap.* 4. circa eos qvi undecim Mensibus diuturniores sunt, mulierem sui conceptus initium latuisse contendit: Latet enim mulieres, inqvit, Conceptus initium, si, cum ante inflatus fuerit uterus, ut sæpe accidit, post coierint, & conceperint. Hoc enim principium esse sui conceptus existimant, qvod simile indicium attulit.

Qvamvis igitur ante decimum mensem (qvod ordinarium tempus est) vitales partus fiunt aliqvando septimo, octavo, nono mense ut inculcat *Arist. loc. cit.* qvin imo & qvandoq; qvinto vel sexto mense, si vera sunt exempla qvæ refert *Harvæus* de *partu*, ex *Vales. Spigelio, Avicenna* (de qva re pluribus in *Microcosmi Genes. part.* 3.S.2.§.83.& *seq.* disserui) an tamen æq; post ordinarium tempus, qvod decem mensium definit *Hipp.* partus in longius tempus dilati vitales existant, id majorem forte difficultatem involvit: Eqvidem censui ego *alleg. loc.* §. 94. Ordinario qvidem tempore illo Naturam crisin, qvæ ad partum tendat, moliri solere, sive ea perfecta, sive imperfecta succedat, sive ad salutem, sive ad mortem; fieri autem posse qvandoq; ut post tentatam crisin non succedente fœtus exclusione, mater & fœtus in vivis superſint; at hæreat etiamnum ad tempus in utero fœtus, donec novam excretionem Natura moliatur, fœtusq; cum Natura conamen intendat: Sed addidi, id eo duntaxat casu evenire posse, (meo qvidem judicio,) cum etiamnum copiosi humores intra Amnion circumfluunt fœtum, ipsamq; liberiorem Respirationem arcent, qvam exurgentem, absumpto intra Amnion liqvore, impo-

imponere ſenſim neceſſitatem partui, expoſui *ibid.* §. 71. & ſeq. Utiq; patet ex iis, qvæ illic declaravi non poſſe Fœtum reſpiratione carere, ſimul atq; cœpit reſpirando aërem in pulmones adducere; ac rareſcentibus pulmonibus neceſſario liberiorem Reſpirationem affectare, vel in utero emori. An autem poſſit poſt decimum menſem (cum copioſiore Fœtus alimento jam indiget,) per multas hebdomadas tantum in Amnio humorum ſupereſſe, qvod omnem plane reſpirationem impediat, id jure merito tale crediderim, de qvo poſſit dubitari: Nec ſine ratione mihi qvidem videtur, poſt varia diducta, definitum à *Paul. Zacchia Qvæſt. Medico-Leg.* lib. 1. tit. 2. Qvæſt. 6. ſupra decem dies ultra decimum menſem vix unqvam portari poſſe fœtum vitalem.

Sed 3. Poſito, qvod forte in caſu præſenti vixerint Fœtus ad ſex ſeptimanas, poſt tempus partus legitimum & ordinarium, ut adeo iterum poſt ſex hebdomadas à prioribus laboribus, (ſeu duodecimo menſe geſtationis) ſub ſecundo conamine, motus novus infantum in utero contigerit; qvi potuit ille qvinq; annorum ſpatio perduraſſe? qvi potuit fœtus præpeditus in exitu tam diu in corpore materno vixiſſe? Plures eqvidem hiſtorias fœtuum, qvi

biennio, triennio, qvadriennio in utero materno fuerint gestati, commemorat *Zachias* loc. *alleg.* §. 2. à *Schenck* lib. 4. *Observ.* tit. *de partu* allegatas; sed eas fabulis & portentis annumerat? ac pari illas loco constituit cum fabula illa apud *Trigant.* lib. 1. *de Christ. exped. apud sin.* cap. 10. qvà fabulantur Chinenses, qvendam eorum Philosophum nomine Lauzu, octuaginta annis in parentis alvo fuisse gestatum. Crediderim ego illum motum partim ex fermentatione qvadam vitiosorum humorum, partimq; ex flatibus excitatis fuisse obortum. Ita refert *Harvæus* Exerc. de Partu, se novisse matronam nobilem qvæ plus decies enixa fuerat, qvamq; menstruorum suppressio citra prægnationem nunqvam fefellerat; postea autem alteri denuptam præter alia signa solita, ex motu qvoq; (qvem ipsa, sororq; ejus juxta cubans, sæpe noctu sentiebant,) sese gravidam judicâsse, neq; ab ea opinione ullis argumentis dimoveri potuisse, donec tandem spes omnis in flatus & pingvedinem facesseret. Simile exemplum refert ibidem juvenculæ, qvæ symptomata omnia prægnantes comitari solita experiebatur, ipsumq in utero motum, jam indicia imminentis partus adq; esse, rata, cubile, incunabula, cœteraq; ad partum necessaria,

in

in procinctu habuit: Sed frustra omnia; motus enim cessâsse, & ventrem detumuisse, absq; ulla ægritudine. Similem juvenculam ante biennium hîc ipse sub cura mea habui, qvæ omnia ad partum, jam jam imminentem, ut putabat ipsa, pararat, at cujus spes omnis in flatus evanuit.

4. Sed si ergo fœtus, in præsenti nostro casu, credendus videatur non amplius vixisse, dum motus ille qvinqvennalis perduraret, qvid accidit circa fœtum, vel potius gemellos, qvos utero gestasse prægnans videtur? Veri simile existimo, sub secundis laboribus, (qvi tempore legitimo, ac Naturæ consveto, sc. sex septimanis post priores illos præmaturos sedatos, denuo, fuerint exorti) cum iterum hîc irritus, ut ante, esset exclusionis conatus suo motu infantes validiores tandem perrupisse ipsum uterum, atq; in abdomen proruisse; ibidemq; exstinctos (vel qvod abruptus umbilicus cum sangvine vitam ipsam profuderit, vel qvod reqvisitæ respirationi commodus locus deesset,) in putrilaginem temporis tractu abiisse. Sic in utero qvoq; fœtus extinctos in putrilaginem abire, exempla testantur. Perire intus conceptum, inqvit *Harvæus Exerc. de Partu*, & in putrilaginem versum sensim in-

dies (tanqvam fluores albos,) emanare, nonnunqvam observavimus, tum in mulieribus, tum etiam in aliis animalibus. Erat non ita pridem Londini mulier, inqvit, qvæ post ejusmodi abortum, concepit denuo, debitoq; tempore infantem peperit; postea vero interpositis aliqvot mensibus, dum consveta obit munia, sine dolore & ægritudine aliqva insigni, prioris abortus ossicula nigra frustulatim ejecit, &c. In *Harvæi* eqvidem isthoc exemplo dubitari potest an mulier illa bipartitum fortè uterum habuerit; velut dubitat *Bauhinus* in *append.* ad *lib. Rousseti* de *part. Cæsar.* itemq; *Theatr. Anat.* lib. 1. cap. 38. pag. 127. an mulieres qvæ superfœtare solent, aut plures fœtus qvàm duos generant, bipartitum uterum habeant, ut canes, lepores & similia animalia, qvæ multos generant fœtus? cujusmodi muliebrem uterum aliqvando inventum commemorat ibid. In præsenti nostro casu putrilago effluere, ipsaq; ossa prodire per muliebria neqvivere, utpote in ipsa abdominis capacitate (dum uteri hiatus coalesceret denuò, qvod facile fieri à *Rousseto* de partu Cæsareo aliisq; per exempla ostenditur,) undiqvaq; conclusa: qvæ postmodùm facto ad umbilicum sponte naturæ foramine, pro exitu contentorum, per id ipsum ema-

emanarunt. Sic & materiæ purulentæ in pectoris cavitate longissimo tempore conclusæ exempla sunt obvia, nobisq; non uno casu observata, ad qvos aphor. 15. l. 5. non videbatur pertinere, non nisi ad illos qvi ex pleuritide empyi fiunt referendus qvod etiam *Gal.* in *comm.* insinuat. Prout autem corpora infantum abdomine matris inclusorum, sensim in putrilaginem abierunt, ipsaq; ossa eorundem sensim propius ad invicem collapsa sunt, qvin & materiæ contentæ portio aliqva forsan calore dissipata est, vel intra vasa absorpta, ac sensim à natura qvibuscunq; tandem viis expulsa, ita sensim gestans observavit molem in abdomine contentam constringi & imminui. In difficili eqvidem partu disrumpi qvandoq; ipsam uteri substantiam, ac fœtum prolabi in abdominis cavitatem, nec alienum à ratione est, nec caret id ipsum evidenti experientia: Qvod tamen in fœtu Mussipontano (cujus casu pronuper Celeberrimus D. *Straussius* exhibuit cum erudita Resolutione,) neqvaqvam potuisse locum habere, ostendi pluribus in tractatu qvem *Fœtus extra uterum in abdomine geniti secundinas* libuit inscribere, Sect. 20. nec non in Fœtus ejusdem *Vindiciis*, (adversus Tenebrionem qvi *Blottesandæi* nomine ficto varia nostra

arrodere instituit,) Sect. 3. Unde in consideratione Physico-Anat. Casus illius à D. *Straußio* exhibiti, ostendere conatus sum, Fœtum illum extra uterum in abdomine genitum fuisse, nempe in uteri Tubis, qvam item fuisse Tuæ Excell. sententiam, in judicio lato circa casum eundem, ex iis cognovi, qvæ postmodum Celeberrimus D. *Straußius* collegit, ac deniq; Tua Excell. *Hist.* 72. *cent.* 6. Cœterum aliàs sæpius in partu difficili, vel & alio casu, fuisse uterum disruptum, ac fœtum prolapsum in abdominis cavum, ibidemq; sensim in putrilaginem abiisse, sicq; ipsam semiputridam, vel materiam purulentam, ipsaq; ossa tandem affectatâ per abdomen via prodiisse, liqvere potest exemplis allatis à D. *Bauhino* in *append.* ad *Roussetum de part. Cæsario*, Histor. 5. & 6. qvorum prius item commemorat *Platerus* obs. lib. 1. Tit. *part. defect.* ut nunc prætermittam *Salmuth*, obs. med. *Cent.* 1. *obs.* 16. *Sennert. lib.* 4. *prax. part.* 1. *s.* 2. *cap.* 17. aliosq; plures aliorum exempla referentes, itemq; *Albucasin*, *Marcellum Donatum*, *Marsilium Cognatum*, *Jo. Langium*, à Te allegatos prædicta *Hist.* 91. *Cent.* 6. Nec mirum utiq; Naturam hic fœtum putrescentem, vel ossa ejusdem, per abdomen excludere, qvæ aliàs passim materiam qvamvis irritantem

sibiq;

sibiq; molestiam creantem protrudit ac propellit, ac propellendo materiam eidem interim exitum parat. Sic ossium fragmenta, utut ipsis vulneribus vel ulceribus occlusis, per carnes sanas à natura protruduntur, atq; ad exitum urgentur. Sic refert *Hildan. Cent.* 1. *obs.* 54. & *Cent.* 5. *obs.* 75. à *Laurentio Joubertô* ostensum fuisse cultellum obtusum, qvi panno obductus ab Opilione alteri cuidam vi in os ingestus & per gulam dimissus fuerit, totoq; biennio in corpore delitescens, tandem abscessu in ingvine facto, fuerit excretus, ipseq; æger curatus, qvi per septennium supervixerit. Historiam refert *Sennert. lib.* 5. *pract. part.* 4. cap. 5. Studiosi cujusdam cui cùm vulnus cultro infligeretur ad nasi radicem, internumq; oculi angulum, cultri vi fracti dimidia pars, digiti fere longitudine inibi infixa hæserit, qvæ post anni qvadrantem juxta columellam in faucibus prodiit, ibidemq; à Chirurgo exempta est. Simile exemplum hîc qvoq; Groningæ contigit ante aliqvot annos, ut nempe homini cui culter per os syncipitis fuerat adactus, longè post tandem à vulnere sanato diffracta cultri pars media circiter juxta columellam prodiret, ibidemq; eximeretur. Aciculam aliqvando, qvam deglutiverat puer, per Scrotum prodiisse, me-

morat *Heurnius*. Plura id genus exempla prætereo. Certè fœtus illi in nostro Casu extra uterum prolapsi in abdominis cavitatem, molestiam ibidem Naturæ creârunt, ipsaq; ossa pungendo, ac moles premendo, dolores continuos in abdomine excitârunt, qvæ adeo Natura, qvà potuit commodè propellere instituit, foramine facto in ipso umbilico priùs intumescente, pro exitu purrilaginis atq; ossium fœtus unius forsan, alteroq; vicino, pro exitu ossium fœtus alterius. Interea hi fœtus disruptis membranis atq; uteri substantiâ in abdomen prolapsi, nullo illic involucro fuere investiti; alioqvi neqvaqvam per partes prodiissent: at aliter ille Mussipontanus, intra uteri cornu perpetuò conclusus, cujus tunicam crassiorem pro involucro habebat: hi nullis ligamentis alligati ullis partibus vicinis; at Mussipontanus peritonæi productiones, ipsum uteri cornu huic inde nectentes, pro ligamentis qvasi habere videbatur: Hi in locum alienum cum violentia prolapsi, subitoq; extincti, non potuere non in putrilaginem abire; at ille in loco sui conceptus remanens conclusus, cum vita sensim est exutus eâ corporis dispositione, qvâ ad putredinem inclinaret sensimqve lapidescens, sicq; à putredine immunis redditus, eodem statu

tu permansit, eodem loco naturæ minus incommodo detentus, qvo nempe ab initio fuerat conceptus. Dehiscente autem in præsente Casu præ tumore umbilico, primum aliqvot diebus, dum scilicet nondum eatenus pateret umbilici foramen, (qvod moliebatur natura,) ut contenta in abdomine materia promanaret, aqva limpida prodiit, fortasse ex nonnullis lymphaticis Tuis, vel fortè roriferis Bilsii dimanans, vel ipse serosus sangvinis humor, sive ordinarius sive superfluus (nam & diuturno morbo cachecticam pridem evasisse mulierem verisimile videtur) facilius epidermide per umbilici tumorem ruptâ exsudans, ut solet passim post vesicationes aut excoriationes cutis accidere: At foramine magis patulo evadente, ipsaq; carne dehiscente, ex ruptis vasculis sangvis porro profluxit; donec tandem hiatus in abdomen pateret, ac contentæ materiæ saniosæ ac purulentæ exitum daret; postqvam ossicula præter naturam contenta, naturâ heterogeneam hanc molem respuente, longo tempore prodibant, ipsumq; foramen apertum servabant; Qvod cum post plurium annorum lapsum fuit tandem occlusum, nondum omni materia molestante exclusa, vel qvod fœtus alterius ossicula forsan aliorsum divergerent, pro-

ratio-

ratione loci in qvo computruerat, his aliud à natura foramen eſt factum, qvo exitum invenirent. Sic eqvidem Natura ſibi eligit vias, pro expellendis præter naturam contentis, ad qvas ipſa contenta, qvæ urgent naturam, imprimis inclinant. Hæc paucis volui ad caſum â Tua Excell. memoratum, Tuo judicio ſubmittere: Neqvaqvam qvod putem, me videre hic poſſe, qvod ipſe non videas exactius & perſpicacius; ſed ut promptiſſimum ad obſeqvia Tui Tibi comprobem animum, moremq; tuis deſideriis geram. Vale, amiciſſime Bartholine, ac, qvod candide agis, deinceps porro amare perge

Tuum omni ſtudio ac cultu,

Gróningæ 16. Sept. Ann. 1662.

A. Deuſingium.

EPIST. XXXI.

De iisdem gemellis dubia expenduntur.

ANTONIO DEUSINGIO Gröningam.

FElix eſt etiam inter maxima tormenta Ingera noſtra, mirabilis partus mater miſera, qvod celeberrimo tuo calamo nobilitetur & illuſtretur, ſolatiumq; ingens ſentit, ſi qvidem bona ſua norit, qvia curæ Tibi fuit infelicem illius hiſtoriam expendere. Ego verò illu-

illustria amoris tui & affectus documenta exosculor, qvia eruditione varia & constanti benevolentia amici partibus tam strenuè semper defungaris, ut mirari satis neqveam tam promptum Tibi esse ingenium ad dubia ventilanda, & tam pronum animum in officiis amicorum. Album calculum merentur omnia qvæ nervosè pariter & doctè de Ingera nostra commentaris. Ægrè tamen non feres, si in nonnullis hæsitem, neutiqvam ut dissentiam, sed ut veritatem abditam provocem. Nolim enim inter eos numerari, qvi apud *Plinium* nunqvam idem censent, ne videatur accessio alterius. Qvid de istius feminæ partu mirabili sentiam, publica Dissertatione prodidi. Jam ex lecta Tua Disqvisitione seu Responsione ad Epistolam meam prorsus docta & accurata, nonnulla ruminabo, qvorum è succo, ut cum *Lucretio* loqvar, mihi voluptas est in fine palati.

Principio qværis, an ullo signo gestationem gemellorum colligere potuerit Ingera nostra? Suspicor ex eventu ita rem geri divinasse, qvippe ossium excretorum numerus, qvorum apud me magna pars servatur, de duplici fœtu certiorem facere potuit. Contuli ego inter se ossicula qvæ penes me sunt, vidiq; nonnulla duplicia, in primis cranii, qvanqvam plura

plura adhuc apud puerperam perierint, antèqvam à Pastore loci religioso & docto colligerentur mihi transmittenda. Alia signa gemellorum fallere solent, sicut rectè monuisti. Tumor enim sæpe major in simplici partu qvam gemellis, qvod sæpe observavi, sive qvod copia humiditatum ibi major sit, sive qvod fœtus simplex nonnunqvam gemellos vel æqvet vel superet. Duplicem in abdomine lineam aliqvi pro indicio habent gemellos gestari utero, sed in uxore mea id non successisse animadverti. Motuum vel diversitas vel vehementia suspicionem firmiorem subministrat, exemplo Rebeccæ *Genes.* 25. 22. 23. 24. qvæ tamen de suspicione dubitasset, nisi DEUS eam confirmasset. Sanè non paucas gravidas novi, qvæ in hoc signo falsæ sunt, uniusq; fœtus diversum validumq; motum sentientes. Singulare experimentum affert *P. Packeqvus* obs. 45. ad *Riverium*, ultimis nempe mensibus tibias & pedes inflari. Qvod verum deprehendimus in omni ferè gestatione, etiam simplicis fœtus. Femellæ id signum veteres crediderunt. Ita *Plinius* l. 7. c. 6. ingestabile onus, crurum & inguinum levis tumor. Magnus *Salmasius* suspicatur legendum, *inguinis levi*, nulla, ut puto, necessitate, qvippe utriusq; inguinis in utroq; sexu tumor observa-

tur,

tur, nititurq; illa emendatio Viri summi antiqvæ Medicorum sententiæ qvæ, præeunte *Hippocrate*, existimavit feminas sinistra magis gestari, qvod experientiæ repugnat. Obstetrix nostra Hafniensis junior imprægnationis suæ certum indicium exinde desumit, qvando pedes nigricant. Ad diem partus iste color permanet, postea sensim naturalis color & facies in pedibus redit. Causa sine dubio in venis isto tempore obstructis qværenda, qvæ hujus loci non est.

Ad alteram difficultatem qvod spectat, credo relationi feminæ, legitimum maturi partus terminum fuisse qvo dolores utero oborti. Frustrato vero partu, non credo ad duodecimum mensem reqviescere potuisse fœtum in vivæ matris utero, sine aliqvo vitæ indicio, qvod nullum fuit, nisi flatus huc advocentur, qvibus sæpe decipiuntur prægnantes, ut olim *Hippocrates* advertit loco in Dissertatione mea adducto, Tibi qvoq; notato. Illustrat sententiam meam *Horatius Augenius* l. 2. de Hom. Part. cap. 26. in Consultatione de Lucretia Amici Scalini Camertis nepte.

In tertio dubio amicus inter nos est consensus. Neq; enim per qvinq; annos in utero superstes fœtus esse potuit vitalis, qvanqvam id sibi

ſibi perſvaſerit Ingera, rerum Naturæ ignara. Igitur motus qvem interea in utero ſenſit prægnans, partim ex fermentatione qvadam humorum excrementitiorum, partim ex flatibus excitatus fuit, ſicut præclarè ſuſpicaris: qvanqvam nobis videamur in *Diſſertatione* propius ſcopum ferire, qvando ebullitionem à putredine carnoſarum partium hic deduximus, tamdiu obſervata donec ſola oſſa ſicca relinqverentur.

In qvarto diſſentire nonnihil cogor, incolumi amicitiâ. Niſi enim fallit conjectura, in utero extincti gemelli manſerunt, donec apoſtemate ruptus uterus oſſicula reſidua per umbilicum & ilia expelleret, qvod fuſius demonſtravi in *Diſſertatione* hujus argumenti: Non enim video neceſſarium ſignum vulnerati ſeu rupti uteri, nec cauſam vehementem qvæ id efficeret in utero ſatis capaci. Symptomata læſæ ſeu percuſſæ vulvæ à *Celſo* l. 5. c. 26. recenſita, in noſtra Ingera non fuerunt obſervata, qvanqvam dolores acerbiſſimos ſenſerit qvum per apoſtemata ſucceſſivè uterus & vicinæ partes exulcerarentur. Vulnus hoc uteri, qvod ab interna cauſa fit, gravius eſt, qvam ſi ab externa infligatur, graviusq; eſt, qvia ſubitò & magna vi, à cauſa magna, magnam vim

ſecum

ſecum trahens, qvam ſi ſenſim ab ulcere aperiatur, qvod hic factum ſuſpicatus ſum. Uterus qvidem feminæ Lipſienſis in difficili partu ruptus ad ilion dextrum prope cervicem ad dimidiæ ſpithamæ longitudinem narratur à *Salmutho* Cent. 1. Obſ. 16. & *Knoblochius* Epiſt. Horſt. Sect. 17. ſimilem rupturam infante extra uterum poſito obſervavit. Sed Mater ſuperſtes eſſe non potuit. De ulcere verò uteri loqvuntur hiſtoriæ à *Platero* l. 1. Obſ. & *Baubino* ad Roſſ. hiſt. 6. 7. adductæ, qvo ulcere ſucceſſivè factò, ex utero effluxere oſſa perq; muſculos abdominis exulceratos permearunt, qvod etiam confirmant *Albucaſis*, *Benedictus*, *Cordæus*. An autem fœtus interea in abdominis cavo hæſerint, vel in utero remanſerint, non addunt, ut de poſteriori major ſit ſuſpicio, qvia in ſimili caſu verè id contigiſſe vidit notavitq; *Hor. Augenius* l. 2. de Part. c. 27. Juſta diligentia rem hanc univerſam perſeqvutus ſum in *Diſſertatione* de Inſolitis partus Viis, qvam in publicum emiſi. Nolui tamen differre ad Te reſponſum, ne abuterer tua patientia, qvanqvam prima occaſione ipſum illum meum abortum ſis viſurus, vel expoſiturus, qvia pro partu legitimo tolli non meretur. Qvicqvid ſit, etiam immaturi partus parentum miſeri-

cordiam commovent, & amicorum, inter qvos Te principem colimus. Utinam ad annorum miriades tanto Viro fruamur, qvi nos amat, & scriptis, etiam abortivis, favere solet. Qvod ut facias, fac ut valeas. Hafniæ

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XXXII.

Scirrhosa durities pedum & ventris in hydrope.

GEORGIO SEGERO Lunæburgnm.

MOlesto itinere Te expeditum esse gaudeo. Monstrum ἀκέφαλον, & Elementa *Meyssonierii* per tabellarium accepi, tibi pro navata opera gratias agens. Lautam cathedram tuæ virtuti debitam gratularer, si merita tua respexerit fortuna, qvæ hoc seculo eruditos varia exercet. De patria tamen tandem erit cogitandum; cui omnes nati sumus. Belli fortunam non est qvod Medicus timeat. Sæpe enim Bellona arti nostræ, qvam Minerva, faventior. Sub prælo fervent Centuriæ Epistolarum ad nundinas Francofurtenses proditura. Diatribe qvoq;

qvoq; de Pulmonibus celerrimo calamo conscripta idem fatigat. De veſiculis pulmonariis qvæ obſervavit *Malpighius*, non dubito qvin ſimilia innuerit *Hippocrates* l. de Carnibus, qvi alterius parenchymatis carnei mentionem nullam fecit, nec hic nec alibi. *Blotteſandæus*, qvem expetis, hic non proſtat. Qvisqvis author ſit, eruditus videtur, ſi mitius cum *Deuſingio* egiſſet, qvi acri Apologia ſe vindicavit. Amicas idem ad meum Hepar Defunctum Reſponſiones meditatur, qvas brevi videbimus. Rectè verò facis, qvod longo itinere defatigatum corpus aliqva qviete reficias. Qvæ damna longæ difficilesq; per Alpes & alia loca frigida, peregrinationes inferant, nemini ignotum. Nuper curæ meæ ſubjectus mercator Hamburgenſis commiſerationem noſtram meruit, in cujus, jam Hydropici, ſanitate procuranda omnia in caſſum tentata. Ex fortiſſimis hydragogis nullum ſerum elicere potuimus, ſed ſolam pituitam craſſam & lentam. Nec tamen venter detumuit, magno ægri noſtroq; tædio. Advocavimus validiſſima lixivia urinas ducentia, ſed nec ipſo cantharidum infuſo qvicqvam præter conſultam menſuram eduximus, qvanqvam à medicamentis color urinæ mutatus, titillationesq; in cole animadverſæ. Neq; balnea aut

laconica Ascitidis augmentum inhibuerunt. Translatâ demum ad scrotum materia, pedes detumuerunt, sed qvi antea copia seri molles fuerant, mox tantâ duritie nobis, nativi coloris defectu, offerebantur, ut lignum solidum tangere nos crederemus; scirrhosa hæc durities ad ventrem qvoq; serpere visa, qvale exemplum apud *Schenckium* semel legimus, contractum à frigore & mala diæta, qvam causam etiam in ægro nostro agnovimus in Suecia variis itineribus hybernis & victu pravo, qvi felicem curationis successum jam elusit, debilitato. Tibi meliora opto, etiam publicæ Rei Medicæ gratia, qvam diligentia tua semper auges & illustras. Vale igitur, mi Segere, & feliciter diu vive. Raptim Hafn. XI. Oct. cIɔ Iɔc LXII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPIST. XXXIII.

De Dysenteriæ effectu vario.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

NUper ad Te scripsi, nempe 14. Sept. & tamen iterum scribo: rogoq; ut per Te intelligam qvid nobis sperandum supersit de

Corn.

Corn. Celso Jo. Rhodii: Possumusne novam ejus editionem à vobis expectare? Supremamne manum tanto scriptori putas impositam à Viro optimo, qvi pessimo literarum fato nimis immaturè diem suum obiit? Qvid novi moliuntur vestrates Typographi, scire velim: certè nostri admodum frigent, tam ob bellum nuper pacatum, & subseqvutam annonæ caritatem, qvæ adhuc viget; qvam ob immodicum chartæ pretium, ex qvo Typographi egregiè fament, propter vectigalia chartæ imposita. *D. Flescher*, popularis vester, paulò melius habet; ejus dejectiones sunt magis laudabiles, & ad naturæ legem facilius accedunt; minus sunt cruentæ atq; torminosæ: Febris penè nulla: Somnus recurrit cum appetentia laudabili: omnium deniq; symptomatum insignis remissio proximam salutem nobis pollicetur. Optimè nosti, Vir Cl. in hoc affectu familiare esse, ut desinat vel in gangrænosin intestinorum, vel in ἀτονίαν hepatis, qvæ statim degenerat in fluxum hepaticum, natura sua planè & prorsus ἀνίατον, qvippe qvi pendeat à pura meraq; privatione: hic utrumq; metuebam, aut saltem unum ex duobus, neutrum tamen singulari Dei beneficio contigit, de qvo valdè lætor. Epistolæ Tuæ Medicæ qvandonam prodibunt? Paralyticos

tuos N. T. in fasciculo tuo non deprehendi, nec unde eos habere possim, novi: eorum itaq; memento sodes, qvum aliqva mittes in posterum: ut & libelli *Cornari* Veneti, de Vita sobria: & tuorum Epigrammatum: ut & Disput. Medic. de Pleuritide, variolis, secundinis, &c. Indies belle procedit negotium *D. Flescheri*: alvus ejus feliciter depletur, & liberatur multis excrementis varii generis atq; coloris: qvorum proventu sensim facto penè obruebatur calor nativus, qvi miserè gemebat sub pondere tam malignæ materiæ, & ad cujus coeffusionem, dum vires sinunt, interdum repurgatur ex med. cassiæ, paucis foliis & Syr. de cichorio comp. cum rheo. Eum tandem spero convaliturum. Vale & me ama. Parisiis 20. Sept. 1662.

Tuus ex animo

Guido Patin.

P. S. Svavissimam tuam accepi, Vir Cl. per D. *Wormium*, 29. Aug. datam priori meæ responsoriam: Sed à mense, & ab accepto tuo fasciculo, alias scripsi, tum ut Tibi gratias agerem tum ut monerem Te de morbo acerrimo, nimirum affectu dysenterico D. Flescheri, cujus melior valetudo in dies firmatur: Dysenteria

teria planè cessavit, adhuc tamen remanente Diarrhæa: qvæ corpus tam multis ac variis excrementis refertum felicissimè deplet. Nosti axioma *Hipp.* A dysenteriâ Diarrhæa. Postqvam fuerit tanta eluvie corpus repurgatum, spero futurum ut restituatur, ac in meliorem statum reducatur: tunc verò cogitare illi licebit de repetenda patria: cujus antea non est tuta cogitatio, qvia nondum desiit morbus: qvo finito vires erunt reparandæ; & incumbendum neoterismo, per usum lactis asinini, & aliorum analepticorum. Postremâ meâ rogabam Te, si qvid mittas in Galliam, ne omittas Tractatus tuos. Tu verò pro tot beneficiis, indica mihi qvid velis ut mittam. Vive, vale, & me ama, meoq; nomine D.D. Fratres tuos, ut & D. *Scavenium*, J.C. mihi notum, saluta. Parisiis 29. Sept. 1662

Tuus ex animo
Guido Patin.

EPIST. XXXIV.

De secanda vesica ad pubem. De excrementis dysentericis. De Rhodii Celso.

GUIDONI PATINO Lutetiam.

OFficio & diligentia me superas, ruboremqve suffundis qvod segnior nonnunqvam

ſim in reſpondendo. Qvatuor literas abs Te accepi per Clariſſimos *Wormios* noſtros miſſas, qvibus una hac pagella reſpondeo, gratias agens pro affectu qvem abunde experior, & qvod libros à me miſſos hilari adeo fronte exceperis, ut de aliis remittendis ſeriò cogites. Qvicqvid verò ex veſtrorum Medicorum laboribus placuerit transmittere, pergratum erit, magna enim eſt eruditio Medicorum Pariſienſium, ut nihil prodeat ex officinis illorum, qvod non demorſos ungues ſapiat. Nihil ex *Petiti* opuſculis adhuc vidi. *Aretæus* viri ingenium & Doctrinam nobis propalabit, cujus in ſe curam ſuſcepit. *Hæſchelius* enim poſt largam meſſem, ſpicilegium illi reliqvit. *Gorræi* exceſſum iterum iterumq; deploro, & ut tantorum Virorum fata retardentur, voveo. Theſin de ſecanda ad pubem veſica *Pietræi* impensè deſidero, ut videam qvibus ibi modis anxiæ calculoſorum expectationi ſatisfiat. Plenis buccis, ſicut nuper ſcripſi & ipſemet noſti, eam ſectionem laudat *Rouſſetus* in Part. Cæſ. & *Hildanus* prorſus damnare auſus non fuit, eamqve fuſius deſcribit, ductum ſeqvutus Chirurgi cujusdam, à qvo Franconiana dicitur. In calculo prægrandi percommoda foret ſectio, ubi per collum veſicæ anguſtum difficilior periculoſiorq;

losiorq; transitus. Sed qvia vestris Cystotomis sectio illa familiaris non est, credo aliis difficultatibus premi. Sectio Cæsarea illis haud ignota, & memini meo tempore de cujusdam Chirurgi uxore narratum, sæpius nec alio modo partus suos enixam. Magna hic fama est Cystotomi cujusdam Castrensis, qvi sine apparatu magno in perinæo secat, cujus nuper in calculo vesicæ permagno extrahendo dexteritatem Nobilissimus qvidam Vir in patria nostra dicitur expertus, cujus felicem reditum indies expectamus. *Aubrii* vita à Te fideli narratione consignata perculit animum illorum qvos grandia illius promissa typis divulgata inescarant, adeò ampullatæ fuerunt paginæ ex Germania ad nos missæ, ut Æsculapium vel Hermetem redivivum sponderent. Ita sæpissimè fama mendax. An Oeconomiæ Hippocraticæ *Foësii* aliqvid accesserit, non scribis. Si nulla parte auctior prodit, præferrem editionem Francofurtensem, qva hactenus usi sumus, qvia erroribus scatent officinæ Genevenses, & Chartâ thuri piperiq; digniore qvam bonis authoribus. Jam in Epistolis Medicinalibus Typographus noster occupatur. Aliqvot Centurias confectas habeo, qvas amicissimis tuis & eruditione semper plenis illustrabis. Egregium

ſpecimen artis conſummatæ edidiſti in curatione dyſenteriæ *Fleſcheri* noſtri, de cujus inflammatoria meſenterii diſpoſitione rectè judicas, mihiq; in memoriam revocant ea qvæ in apertis dyſentericorum cadaveribus obſervarunt *Marcellus Donatus* l. 4. Hiſt. Med. cap. 7. *Bontius* obſ. 7. Med. Ind. & alii. Eadem prorſus excrementa æruginoſa vidi in filiola mea, natu ſecunda 1652. qvæ tamen evaſit, natu majore filia extincta, cui ſincera excrementa magis fluxerant. Credo cum ſinceris nonnunqvam Epidemium qvid conjungi, & mortem accelerare, ſicut in illa iſtius anni conſtitutione evenit. Hoc verò anno vidi in nonnullis dejectiones cruentas indemnes. Gaudeo verò qvod extincta jam febre & fluxu materiæ malignæ convaleſcat æger veſter, at noſter popularis, qvem reducem optat ſenex Pater morti vicinus. De Cornelio Celſo *Rhodii* noſtri qvid ſperandum ſit, indicabo. Suppellex Viri beati tranſiit in poſſeſſionem *Thomæ Bangii*, Affinis illius, Academiæ noſtræ Profeſſoris meritiſſimi, qvi mihi tradidit & concredidit qvicqvid inter reculas ejus inveniri potuit ad *Celſum* ſpectans. Habeo igitur *Rhodii* Varias Lectiones in Celſum, ejuſdem Notulas, & Lexicon penè abſolutum. Promiſi me in ordinem cuncta reductu-

ducturum, ubi per ocium licuerit, ne tanto thesauro & indefesso labore privetur Respubl. Literaria. Sed magno mihi labore stabit, qvum confusè pleraq; sint scripta. Possideo & ejusdem *Rhodii* Varias Lectiones, Notas & Lexicon in *Vegetium* Mulomedicum. Forsan manum his admovebo. Sed vix tot oneribus sufficio. Pervenitne ad vos Homo Cartesianus? Mihi qvidem Homo Platonicus videtur, & in Republica ejusdem qværendus. Paralyticos meos N. T. Basileæ recusos vidi. Primæ editionis exemplar mihi superest nullum. Nec spicilegium Primum habeo. *Cornari* Vita sobria in usus vulgares lingva vernacula prodiit hic mea operâ, qvam Tibi mittere supervacuum credo. Disputationes de Pleuritide, Variolis, & secundinis viliores sunt, qvam tuam Bibliothecam ingrediantur, rarioribus libris destinatam, qvorum Tu ingens es helluo & possessor. Plura scribam alia occasione. Vale, Vir Magne, & me ama, ut soles. Salutant Te officiosè Fratres mei, ut & Cl. D. *Simon Paulli* noster, qvi Te plurimum æstimat, *Riolani* tui prædecessoris discipulus dignissimus. Vale. Hafn. XVIII. Oct. cIɔ Iɔc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XXXV.

De Collegio Curioso.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

APpulerunt tandem faustis avibus qvædam M. E. T. eruditissima scripta Hafniâ mihi Uratislaviam procurante Schœbelio nostro transmissa, qvæ ut gratissima sic auro mihi chariora, qvod M. E. T. gratiosâ manu subsignata, & hilari fronte oblata fuisse intellexerim, imò qvod testes sint & obsides, qvibus me M. E. T. jam ex asse obstrictum & devinctum sentiam. Ingressus nuper audaci consilio transmarinum iter & præterito mense Junio litteras ad M. E. T. directas Hamburgum indeq; Hafniam transferendas Oceano commissi, procellas & turbulentos Austros metuerem, nisi M. E. T. svavem Favoni auram qva omnes Bonæ Mentis filios proseqvitur mihi aspiraturam, certo certius persvasum haberem. Audax consilium nominare possem, qvod ipse scribendi prurigine incitatus interstrepem anser Oloribus; nisi curiositas non tam innata qvam ex voto Collegio Curioso obstricta stringentem & stridentem calamum excusaret. Pari itaq; ardore Responsorias ad novissimas meas expeto, posco, efflagito, præsertim qvid de instituto

tuto Collegii Curiosi pronascentis & Patronos ubiq; terrarum poscentis sentiant, imò an præmaturus meus partus vel abortus potius Ampelographia Curiosa M.E.T. limen intraverit, qvod si adhuc exulet ut nuperrimè qvoq; promisi omnem moverem lapidem ut exemplar illius per mercatores Hafniam deferendum procurarem. Ex M.E.T. anxiè desidero (sed ob exemplarium penuriam ferè despero) scriptis tract. de Unicornu, de Monstris in Natura, de Angina puerorum, de Armillis veterum, & præprimis Orationem de Reip. Christianæ Morbis & placidis illorum remediis, qvam posteriorem si vel calamo descriptam obtinere pos[illegible]m, lubentissimè sumtus refunderem, faceretq; mihi rem gratissimam omniq; officiorum genere demerendum. Vale interim Vir Magnif. & vive qvam felicissimè, & me T. erudit. & virtutis cultorem & admiratorem fovere ne cessa.

M. Exc. T.

deditissimus

Philippus Jacobus Sachs à Lewenheimb.

Uratislav. Siles. 1662. 14. Octobr.

EPIST.

EPIST. XXXVI.

De Gammaro magno in concha.

Pro Collegio votum.

PHILIP. JACOB. SACHS Uratiſlaviam.

QVanqvam prolixis literis non ita pridem Tibi ſuerim moleſtus, non peccabo tamen in coeptæ amicitiæ leges, ſi ſcribendi officium repetam. De præclaro inſtituto Tuo optimè Reip. Medicæ ominor. De gammaris noſtris pluſcuta annotavi, Tuæq; cenſuræ ſubjeci, qvia id argumentum tractas. Exinde gammarus mihi ab amico oblatus in concha turbinata ſpithamam ferè longa, qvem inter rariſſima repoſui, vel eo nomine, qvò ejus magnitudinis plures non viderim, & meam conjecturam abundè ſtabiliat, qvam ad Te perſcripſi. Ampelographia Tua ſitim meam excitavit & ſedavit, adeò omnia complectitur qvæ ſparſim alii tradiderunt. Perge, Vir Magne, orbem literatum erudire & exornare præclaris ſcriptis, qvæ ſint ad nominis Tui celebritatem, & gloriam Collegii Naturæ Curioſi, cui major ſplendor accedet, ſi in Experimentis faciendis deſudaverit, qvibus Natura, qvaſi aſtu qvodam, ex antro & ſpelunca elicitur. Sed me monitore non indiget illuſtre

Colle-

Collegium, cui tot immortales animæ nomina sua dederunt. Ego precor, ut

——— Sit hujus
Precium cursus, aurea pellis.

Scripta nostra qvæ expetis tanti non sunt, ut ad vos deferantur, & pleraq; jam perierunt, nescio an suo merito. Forsan plerisq; carere posset Resp. literaria, sine sui detrimento. De Morbis Reip. Christianæ Dissertationem Oratoriam mitto, ut desiderium tuum expleam. Solum illud exemplar superest mihi, nec plura optarem. Aliud enim egi, qvum id agerem. Vale, & me amare perge tuo nomini Cl. addictissimum. Raptim Hafniæ IV. Martij. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

Impress. Uratisl. & Lips. 1665.

EPIST. XXXVII.

De Torqve Frothonis Regis. An Pygmæi fabulosi?

JOHANNI SCHEFFERO Upsaliam.

JUstas & ego causas habeo, qvas silentio diuturno prætendam. Cum temporum difficultate

cultate luctati utrinq; sumus, & cum Musis siluerunt etiam literarum commercia. Noli tamen credere memoriam Tui svavissimam interea apud me obriguisse. Inter tot temporum spiramenta occurrit animo meo non semel candor tuus, eruditio tua, ingenium tuum, fama magna, qvæ interea in immensum crevit, nec destiti data inter amicos occasione justo præconio singula recolere. Qvid præterea tot annorum lapsu egerim, si qværas, scias liberis operam me dedisse & libris, hoc est, æternitatem cogitasse. Tibi verò, qvod blandior qvoq; fortuna in Borea arriserit, & publico & privato nomine gratulor, optoq; meritis gaudiis perpetuitatem. *Pacatium* tuum eruditis notis illustratum vidi, Teq; ibidem nominis nostri & amicitiæ memorem fuisse perspexi. Pro misso nitido libello *De Stylo* & styli exercitiis, gratias ago. Recte illum cum officiosa salute ad me detulit *Jacobus Warbergius*, sed sine sigillo. Ubi alter de *Torqvibus* antiqvorum hæreat, cogor ignorare. Duplici beneficio me obstringes, si aliud exemplar alia occasione miseris, propter argumenti enim affinitatem, in qvo olim calamum trivi cum *de Armillis* scriberem, libenter legerem qvid ex docta tua penna fluxerit. Dubio procul præter anti-

antiqvorum Torqves, etiam Boreales nostri inducuntur. Non dubito qvin ad partes vocaveris *Saxonis* nostri locum L. V. Hist. Dan. in historia Frothonis Tertii, qvi legatos suos ad ambiendam sponsam missos torqve aurea donavit. Legationis id præmium vocat, qvod apud Romanos fortitudinis erat, ex *Svetonio*, *Tacito*, *Vegetio*, & variis Inscriptionibus apud *Onuphrium Panuinum*, *Gruterum*, *Smetium*: qvia etiam hi legati armis sponsam vicerunt. Nexilia bullarum cœlamina in Torqve Frothonis, qvæ fuerint, forsan annotasti. *Isidorus* l. IX. Orig. c. 31. bullas à torqvibus distinguit; utrumq; tamen Viris assignat. Torqves illi sunt tortæ, bullæ verò qvod sint similes rotunditate bullis, qvæ in aqva vento inflantur. Tales vidi in antiqvis picturis, & nostro qvoq; seculo memini usitatas. Suspicor tamen ad pueritiam Frothonis hoc ornamentum spectasse. Bullam enim apud Romanos, qvi imperante Frothone, sub Augusto Imperatore, rerum potiebantur, puerile gestamen fuisse, *Persius* docet Sat. V. & *Tullius* in Verrem. Hæc aliaq; ex Te discere malo, qvam fusius hic perseqvi. Tu enim in antiqvorum voluminibus es versatissimus, ut non paucis lumen ipse attuleris. Testatur *Æliani* varia Historia, testantur alii qvi ab in-

genio tuo inclarescunt. Cæterum cur *Ælianum* de Animalibus, opis indigum, relinqvis intactum. Habeo excerpta qvædam Græca Msta ex ejusdem libris de Animalibus, qvæ hinc inde plura habent, qvam editi hactenus codices. Possent ex usu esse illi qvi huic authori recensendo operam suam dicare vellet. Qvid sentias de Pygmæorum Historia l. XV. c. 29. *Æliani* consignata, nisi grave sit indicabis. Fabulis ne annumeranda? Certè fabuloso ævo contigit, qvia Dii Deæq; fabulæ huic immiscentur. Confidenter tamen pro veris narrat *Aristoteles*. At ubi jam hærent, aut qvo evaserunt? In spectra montana septentrionum mutatos, sunt qvi prodant, de qvibus homunculis multa vulgus nostrum vestrumq; fabulatur. Atqvi in confinio Troglodytarum & Æthiopum pleriq; veterum sedem Pygmæorum collocant. Rationem reddit Magni Patris Magnus filius *Isaacus Vossius*, amicus noster in Observationibus nuperis ad *Melam* l. 3. c. 8. qvod ibidem essent multi κολοβοί. Qvo modo autem his grues conveniant, non perspicio, nec scio qva veterum authoritate Reginam illam Geranam invexerit *Ælianus* tuus, qvia Gerania urbs est *Plinio* & *Solino*, nec nomen hoc apud *Ovidium* l. 6. Met. accepit. In gra-

gratiam *Æliani*, rem nonnihil expende, ego enim aliàs id saxum volvam, jam aliis impeditus. Operæ nostræ Typographicæ in Epistolis meis desudant, & in Diatribe de Pulmonum substantia & Motu, calamo extemporaneo, qvi meus est mos, nudius tertius conscripta. Qvid verò vester *Rudbeckius* agat, te interprete, scire aveo. Nomine meo salutabis Virum Clarissimum, & author sis ut porrò divam Anatomen, cui natus videtur, illustret. Si prælo nuper, qvidqvam commisit, una transmittes, placent enim adhuc Anatomicorum studia, qvanqvam rude videar donatus. Ex nugis nostris nonnulla adjunxissem, si Doctissimus Rupetius, utriusq; amicus, urbem nostram transiens, me salutasset. Igitur in aliam occasionem differam. Tu interea, amicissime Scheffere, cum lectissima conjuge, liberisq; suavissimis, benè & feliciter vale, & me tuum ama. Hafniæ XX. Octobr. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XXXVIII.

De synanastomosi vasorum, glandulis novis pulmonum, Spadanis fontibus, fœminâ trium mammarum.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

Duplici nomine Dn. Jacobæi adventus mihi accidit gratissimus, & qvòd se ipsum nobis reddiderit, & Tuas literas. Utrisq; nihil mihi prius, qvia nihil utrisq; sincerius, candidiusq;. Fata incusare non ausim, sed vereri non desinam, qvæ Academiæ nostræ Pfeiffii, Brochmanniq; disertas lingvas inviderunt. Itane vos minùs bellæ tenebræ omnia bella nostra devoratis! Suppressionum urinæ, alviq; in corpore B. Brochmanni resoluto narras, ceu insolitam; insolitam fateor, qvàm vellem causam! an forsan sphincter licet laxatus plus satis, nihil profudit, qvòd occlusis, infaustâ resolutione, renum porulis nil liqvoris ad vesicam amplius amandaretur? an meatibus bilariis eadem resolutione in consensum raptis, stimulus excernendarum fœcum interqvievit? De synanastomosi vasorum cum lymphaticis qvæ superiori Epistola signavi, iterum, iterumq; tentantibus successerunt, & qvidem clarissimè; nunc, ex qvo post absolutum Spadanum iter rursus ex-

perimur

perimur artificium, bis decepti in lymphatica flatu neqvimus penetrare; utrum effœti ultimi canes arctiora reddiderint ostiola, an non satis dextrè priora experimenta flatu repetierimus, an deniq; in omnibus canibus synanastomoses illæ non reperiantur, res est plurium experimentorum; in duobus visas, & luculentè visas liqvidò testari possum. Ex cœliacâ arteriâ infra cor ligatâ permeabat flatus in lienem, ibiq; in venæ portæ ramulos se se ingerens pergebat ad hepar, qvo insvetùm tumente, exonerabatur in cavam, atq; inde cordi se infundens omnia tollebat in tumorem, ipsas qvoq; venas coronarias, (nam de arteriis Coronariis scripsisse me non memini) qvæ miris in se anastomosibus hiabant, qvippe ab uno ramulo in alium facillimus erat cursus, recursusq; ad primum prementis digiti attactum. Qvin autem arteriæ qvoq; coronariæ spiritum illum admiserint, dubitare nefas, non id adeo qvòd à venis coronariis transsiisse tum in arteriolas existimem, sed qvia per dextrum cordis ventriculum in pulmones delatus non potuit subsistere, anteqvam in sinistrum irrumpens thalamum inde in aortam omnia distenderet, ipsasq; adeo arteriolas impleret. Nec ille flatuum progressus in ultimis canibus se nostro con-

 spectui

ſpectui ſubduxit, ſed qvi ante in lymphatica & thoracicum apparuit, ſpem ſemel atq; iterum deſtituit, atq; ne diu ulterius deſtituat, vovere moloſſorum eſt, ne largiori cruore redimatur experimenti conſtantia. Glandulæ liventes pulmonum, de qvibus ante, non ſunt Whartonianæ cap. XIX. attactæ, qvippe ſemper bronchiis pulmonum incumbunt, & non niſi qvatuor obſervantur, & ſucco turgent ex coeruleo tendente ad nigrum *Rudbeckius* per tranſennam aſpexiſſe videtur, libr. de vaſ. ſer. ſed fluctuat, & jam cordi, jam pulmonibus adſcribit, nec colorem, nec ſitum accuratè nec contentum liqvorem ad examen juſtum vocavit; ab iis deferri qviddam in vicinum ductum thoracicum ſvadet ramulus qvaſi lymphaticus intercurrens; utrum verò lympham, an ſuccum illum ſubatrum, qvo turgent, thoracico ingerant, mei nolim hactenus eſſe arbitrii; minuta enim vaſa ſunt, minutæq; glandulæ, in qvibus oculorum judicia ſæpe hallucinantur. Qvid ſi ſubatrum illum ſuccum, tanqvam neceſſarium fermentum ſeparans, & ſeri à reliqvo chyli corpore diviſionem promovens infundat thoracico? qvid multa? à tuo ſperabimus Oraculo, qvod credere ſecurum erit. Ingenioſum *Malpighii* inventum Cedro dignum eſt, ſi qvidem

per

per omnia respondeat effatis, nobis proximè ea cura erit, ut sollicitiùs in pulmonis sacra inqviramus. Erunt ergo illæ vesiculæ membranosæ veluti promptuaria aëris, cujus ego tantò majorem agnosco ad humanam vitam necessitatem, qvô mihi certius est, non tam aërem ipsum, qvàm alia aëri admista, multum facere ad conservationem nostram; enimvero cum aëre attrahimus & Sulphur & salem in aëreo corpore semper natantem, qvæ duo forsan intererat his cellulis membranosis tantillum claudi, nè exspiratione proximè succedente, sine fructu iterum subitò è corpore eliminarentur. Atq; ne audaciùs ista, qvàm certiùs adjecisse videar, experientiâ mihi cognitum est, in ipso anhelitu humano & salem & Sulphur latere, idq; non semel ipse extraxi, videoq; qviddam de iis tetigisse *Bartolettum* de Respir: qvamvis in pluribus deficiat, ut coram aliqvando uberiùs. Ex ipso autem aëris corpore sine pulmonum interventu hauriri qvoq; potest sal & sulphur, id qvod & ftlopi pneumatici, si ingeniosè usurpentur, & machinæ aliæ non difficulter ostenderint. An tamen salina illa & Sulphurea corpora in aëe nostro volitantia infernis exhalationibus debeant primordia, an ab Astrorum choro huc depluant,

longioris erit forsan subsellii, qvam ut hac epistolâ ad ungvem definiri qveat. De Castrensi lithotomo res jam explorata est; incidit nempè partem à perinæo sinistram, versus femur sinistrum patientis plus vergendo, qvam svetùm sectoribus aliis. Historiam integram artificii ejus mihi nuper perscripsit Nob. D. Lytzowius celeri ejus manu à molestissimo calculo duarum unciarum ceu narrat, liberatus. Noster qvidam Medicus, an agyrtes, Leidesdorpius inclarescere his mensibus cœpit, pharmaco antinephritico celebris; exigit calculos satis expeditè; parum tamen abest qvin existimem malum alio malo sanari; nam, qvod odor evidentissimè docet, allii decocto, aliisq; acribus utitur, qvibus ubi renes nonnihil expedierit, vesicæ, & forsan pulmonibus diuturnos creabit dolores. De oblatâ D. D. Simonis Paulli effigie, Tuoq; Vir Magne, digno Epigrammate gratias debeo plurimas; commodùm alia, & qvidem vivacior (qvanqvam & missa vivax satis) Paulli effigies me salutaverat, hac mutâ adveniente; uterq; glyptes in sua arte Roscius, felicior tamen qvi animam suæ inspiravit effigiei, qvam qvi suæ atramentum. De me, excurri superiori Augusto Spadam cum meo Gerstorffio calculo ipsius remedium qverens,

nec

nec plane successu nullo, qvando & arenulas excreverit plures, & ex eo recidivæ argumenta observaverim nulla. Pluvii dies fere continui acidularum vim præsertim Pouhontii obtuderunt, nam Savenirio profundiores venæ diutius conservarunt integritatem. Geronsterium pauci salutabant odore & sapore Sulphureo gravem; frigidissima Tonneletio lympha, & qvasi nitro leviter temperata. Hoc anno celebrari qvoq; cœpit Spadæ imminens fons Wattrou, cujus catharticam vim commendabat D. D. Michael Ogerius Leodiensium Medicus, mihi familiaris. Pouhontio tamen & Savenirio plures supplicant, & multi non infelici eventu, præsertim qvi diu & patienter curæ insistunt. Ego animi gratiâ, ut meo Gerstorffio præirem viam, ad centum uncias Savenirii per dies aliqvot hausi, nullâ molestiâ; ad centum autem & 20. uncias progressus fatigabar evidenter. Fuit, qvi ad 250. uncias hauriret phreneticus, idq; totis 40. diebus, tulitq; præmium patientiæ speratam, Sanitatē. Unum pæne admiratus sum, Dn. Ogerium (erant præter ipsum hoc anno Spadæ tres egregii Medici, Pesier, Gaene & Lasaulx) vix potuisse induci, ut crederet vasa lymphatica, & qvæ alia enarrabam recentiorum inventa,

in rerum Naturâ existere, qvippe Antiqvis ignota, qvorum sacra Authoritas. Postqvam autem in lauto convivio, (ad qvod utrumq; invitaverat illustriss. Prælatus Sibrichtanus Buch von Patern) ad experimentum è vestigio in cane capiendum provocarem, passus est frangi constantiam dictorum suorum, vir alioqvi in praxi dexter, & eruditione solidus. Digressi Spadâ Aqvisgranenses thermas invisimus, & illas hodie ægrorum concursu mirè freqventatas. Porcetanæ thermæ fervidissimæ, sed eædem in medicando ignaviores; Cæsareæ in urbe habentur celebriores ad balnea; Cornelianæ bibuntur, & ipsæ in fonte suo satis ferventes, sed anteqvam potentur, calor procursu temperatur. Dn. Opdamius me præsente ad 100. uncias qvotidie bibit, podagræ remedium sperans. De iis qvædam commentatus est D. D. Blondellus, amicus meus; à qvo, cum sollicitè id agerem, principes illas effervescentiæ thermarum materias obtinui, salem & Sulphur; & Sulphur qvidem in flores veluti attenuatum, salem autem sui generis. D. Blondellus nitri genus judicat, haud scio an satis convenienter, qvando & in qvadras se fingunt ejus crystalli, & strepitum in igne nitro familiarem non ostendunt. Sulphur ille ad saxa

ther-

thermarum Cæsarearum, ubi lapsu continuò parietibus agglutinatur, collegerat, salem destillando. Qvi autem ex illis duobus possit tot seculorum continua ebullitio propagari, fateor necdum mihi succurrere, eqvidem è Sulphure Spiritus elicitur acidissimus, qvi si cum Ol. salis Tartari, aut alio lixivo humore misceatur, fervorem excitat huic similem; cæterùm nec hoc Sulphur in Spiritum abierat, nec sal erat de genere lixivo, nec tamen in thermis istis præter hæc duo reperias qvicqvam. Incidi nudius tertius in libellum qvendam Frizimelicæ de Balneis artificio parandis, qvæ thermis veris respondeant; liber prodiit non ita pridem ex posthumis D. Rhodii membranis. Non pauca in eo laudanda, sed qvod intendit, vix asseqvitur; namq; salem & Sulphur, & alia perfunctoriè admiscere aqvis, rem non confecerint, utcunqve diu excoqvantur; atq; ut adsint cætera, salem tamen thermis convenientem ægrè inveniet nisi in thermis naturalibus; qvi enim salis vulgati momentum substitui posse arbitrantur, næ illis effectus obluctabitur, id qvod cùm pluribus in suâ, qvam vocat Physicâ demonstrativâ perseqvatur *Henr. de Rocheas*, ego hîc parcè attingo. Qvod pæne exciderat, spectata mihi nuper Goudæ fæmina

Lunæ-

Lunæburgensis, cui tres mammæ, sinistra enim duplex, minor majori subjecta, in medio tamen intervallum aliqvod, omnes lacte turgidæ & alendis infantibus assvetæ; bis pepererat, altero nixu gemellos, altero tres virgunculas, qvarum uni, ut genitrici, tres qvoq; distinctæ mammæ apparuerunt. Puellam superiori hebdomade secuit Dn. van Horne, in nundinis nostris pro hermaphrodito publicè ostentatam; nil pæne in illâ insvetum, præterqvam qvòd vesicâ careret, ureteres enim ad locum in mediâ pube se exonerabant, qvâ parte glandulosa qvædam corpuscula exterius eminebant, urinâ in horas transudante madida, qvæ membri genitalis imaginem tantillum mentiebantur. De his pluribus ad Te ipse van Horne. Everhardi librum mitto, qvem lucis in tenebris nomine insignivit. *Bilsius* nuper Hagæ in præsentiâ qvorundam Magnatum sectionem instituit, qvâ dexteritate, nondum liqvet; audio Dn. Residentem *Charisium* sacris illis Cereris interfuisse; à qvo certiora haud dubiè perscribentur. *Deusingius* resipiscere jam pridem incipit, & agnoscere missis ad me literis innocentiam meam; odoratus, opinor, cubilia Adversariorum suorum, à qvibus forsan non ista tela fuere, aut futura sunt ultima. Ex qvo

qvo *Digbæi* pulverem sympath: ad examen rigidius vocavit, *Boylæi* qvoq; de Aëris vi Elasticâ scriptum publicè confutare aggressus est, multa ubiq; in Stenonium tela ingerens, ut Sylvium, aliosq; nunc omittam. Sed pæne Epistolæ leges supergressus videor, dum & amicissimi capitis desiderio indulgeo, & amplissimæ scientiæ Tuæ (unde meis dubiis certa Ariadne) amori. Salve Virorum maxime, & salutatis meo nomine Amplissimis Collegis, diu, prosperrimeq; Vive.

Amplitud. Tuæ perpetuò devotus

Lugd. Batav. A. 1662. d. 22. Octobr.

Olaus Borrichius. mm.

EPIST. XXXIX.

Suppressionis Urinæ Causa. Glandularum pulmonis Usus. Allii usus salutaris in calculo. De Thermis artificialibus & pedibus inversis.

OLAO BORRICHIO Leidam.

GRatias ago pro misso *Everhardi* libello, qvem tamen videre non licuit. Naufragium

gium enim passus circa scopulos Norwegiæ Olaus Tierebyensis, cui concredideras, hunc cum reliqva supellectile perdidit, vixq; ipse evasit, ut adeò lux illa submersa sit. Hisce diebus ivimus exseqvias beato Seni *M. Jacobo Finckio*, Avanculo meo & Academiæ Seniori, sicq; ejus morte Tibi salarium in Academia adscendenti cedit, qvod bonis ominibus Tibi ut eveniat, votorum meorum est summa. Urinæ suppressionem in *Brochmanno* nostro à renum resolutione non malè repetis. Calculi enim nulla indicia erant, qvæ aliàs vel renum canaliculos vel ureteres freqventer obstruunt, & hic manifesta aderat Paralysis inferiorum partium omnium, à qva renum hæc laxitas. Suppressionem urinæ in Polemarcho d'Ornano ortam observavit Magnus *Riolanus* l. 2. Anthr. c. 26. ex atonia renum, qvod ambo renes essent penitus effœti & exsoluti. Non absimile videtur nostri Brochmanni fatum. Qvippe testatur de eodem Jo. Bapt. d'Ornanò *Scipio de Pleix*, in Hist. Gallica, cum illi per XI. dies suppressa esset urina, in aperto cadavere inventum esse caput aqva plenum, causam vertiginis, renem verò unum macilentum, inter alterum & ureteres duritiem inventum, qvæ aqvæ fluxum impediverat. Qvia conjecturis

ris hic certandum, nervosiq; generis hic affectum ex cerebro esse scimus à liqvore scorbutico provocatum, verosimile est gangrænam renes vicinasq; partes occupasse, talem enim partium constitutionem in filio suo urinæ obstructione ex defluxione cerebri in ureteres denato invenit *Hildanus* c. 3. de Gangr. Illustrat nostrum casum *Hippocrates* in Coac. Prænot. §. 29. *qvibus rigor adest, iis urina restitat.*

In *Pfeiffio* verò à calculo renum suppressam fuisse urinam, nulli dubitavimus. Id mirum mihi visum qvod simul utriusq; renis actio cessarit, & lotii statim omnis interceptio seqvuta. Neq; enim credere possum *Riolano* perpetuum esse qvod non semel monitus à *Foresto* observavit, uno Rene obstructo alterum inutilem & victum reddi, propriaq; actione destitutum, urinæ fluxum intercipere. Alterum renem officio suo probe fungi, altero obstructo rectè arbitratur *B. Eustachius* de Ren. Adm. c. 45. Id qvod duplici numero intendit Natura, & sæpe nobis visi calculi in uno rene, altero libero, adeoq; lotium non impediente. Decepti sunt qvi aliter crediderunt. Suppressio urinæ ictu oculi qvidem facta nobis videtur, sicut & in *Pfeiffio* nostro beato, sed ante præcessit alterutrius renis obstructio, non

non satis accuratè animadversa. Glandulæ tuæ subcœruleæ pulmonum bronchiis incumbentes, subatrum suum succum, qvantum suspicor, chylifero ductui non inferunt, si qvidem ramulus lymphaticus, per qvem succus ille ferri debet, lympha seu splendido liqvore se prodit. Nec opus illa in thoracico ductu seri à chylo separatione. Sero enim indiget chylus, ut facilius decurrat ad cor. Ad lympham igitur libentius condemnarem, si de re ea, judicandum mihi esset, qvam videor mihi qvidem aliqvando vidisse, sed neglexisse, qvippe hoc demum lustro glandulæ corporis Prosectorum manus fatigare cœperunt, etiam minutæ, antea vel spretæ vel non observatæ, ut ex glandulis meris penè compacti videamur. Qvæ tamen Anatomicorum diligentia improbanda non est, qvippe etiam in his minimis maxima sæpe est Natura. Agyrtæ vestri Leiderdorpiani antinephriticum ex allio, spernendum non est, imò aliis multis pretiosioribus præferendum. Externè cataplasmatis vice cum oleo scorpionum ad pellendum calculum lotiumq; magno successu ægris svasi. Internè qvoq; sunt apud nos qvi cum Sp. Vini singulari emolumento sumant. Ab allii esu, orientalibus freqventi, nec veteres omnes abhorruerunt

runt

runt, qvanqvam externè cutem exulceret *Dioscoridi* l. 1. c. 182. Nodum vero, tibi difficilem solvit *Galenus* l. 2. de Alim. Facult. c. ult. si cocta bis terve fuerint, acrimoniam qvidem deponunt, tenuant tamen adhuc. Cæterum allium qvidem mandunt, non ut obsonium, sed ut salubre medicamentum, qvod digerendi & obstructiones aperiendi habet facultatem: qvod si elixum parum fuerit, adeò ut acrimoniam deposuerit, vires qvidem habet imbecilliores, succi autem pravitatem non amplius retinet. Ex hoc edoctus videtur agyrta vester, in decocto allio; & plerumq; à Medicis remedia mutuata pro suis secretis hoc genus hominum vendere solet. *Frizimelicæ* in balneis artificialibus conatum vidi & laudandum censui, qvod defectum nativorum balneorum supplere voluerit. Nobis artificium illud in primis exoptandum, qvibus nativæ aqvæ sulfureæ denegatæ, qvas tamen Islandia nostra copiosas habet, a *Saxone* in Præf. descriptas, qvia sulfurea terra æstuat; imò & acidulas prope Stadarstad inventas à Doctissimo *Brunolpho* Episcopo Islandiæ, ut ad Cl. *Stephanium* nostrum scripsit. Nostris verò ægris qvin ex usu esse possint thermæ artificio ex Sale communi & sulfure factæ, nullus dubito, qvanqvam ad naturalium

thermarum præstantiam non assurgant, adeoq; minoris sint efficaciæ. Præstat tamen remedium imbecillius, qvam nullum. Acidulæ Spadanæ in obseratis lagenis ad nos afferuntur, sed à virtute nativa multum remiserunt. Gratæ tamen sunt ægris. Acidulas artificiales ex præscripto *D. Helvici Dieterici*, in Pharmacopolio suo Hafniæ habet venales Heerfordius, ad insigne Cygni. Pro trimammia illa femina, Tibi Goudæ visa, Hollerianæ simili, pauperculæ cujusdam mulieris extra portam veterem Orientalem Hafniæ commorantis puerperium reddam. Natus illi hisce diebus infans cætera sanus & formosus, sed pedibus inversis, qvos eapropter antrorsum movere non potest, sed retrorsum ad posteriora, Patellæ qvippe os in genu desideratur, situsq; est immutatus. *Plinius* scribit l. 7. cap. 2. in monte Milo homines esse aversis plantis. In puerulo, de qvo narrare cœpi circa os sacrum qvoq; excrescentia carnea corporis elegantiam vitiat, mollis, rubra, ranam ferè referens, & sphincter ani excrementa sistere nescit, qvin continuò fæcibus conspurcetur. Lactis tamen materni suctum promptè sine offensa repetit. Ad me ipsum ut redeam, diatriben meam de Pulmonibus à prælo vindicavi cum *Malpighii* Epistolis, sudanti-

dantibus operis in Epistolarum Centuriis. Spero nos reducem primo Vere visuros D. *Wormium*, qvem apud vos divertere intelligo. Saluta eum, & si semina qvædam rariora ex horto vestro secum attulerit, rem faciet pergratam. Paro opusculum de Partus Viis insvetis, data occasione mulieris Lalandicæ, qvæ ossicula fœtus sui per umbilicum, ilia & hypochondria hisce annis excrevit. Plura aliàs. Vale, amicissime Borrichi. Hafniæ XVII. Jan. cIɔ Iɔc LXIII. anni novi, qvem Tibi faustum precor.

T. T.

Th. Bartholinus

EPIST. XXXX.

Cœcitas surditati succedens.

Thomæ Bartholino Hafniam.

RESponsorias meas, qvas ad humanissimas Tuas manu meâ exaraveram, typis describi tandem curavi, qvod nulla mihi suppeteret occasio illas commodè transmittendi, materia verò ipsa congrueret ei, qvam circa Fœtum Mussipontanum sub prælo habebam: Ac prælo tandem, post moram diutinam, sese sub-

 duxit

duxit Disqvisitio ulterior de Chyli motu & officio Hepatis, Celeberrimo Tuo Nomini dicata; qvam non alio affectu admissum iri à Tua Excell. qvam qvo à meo animo profecta, (nempe, candido, amico, sincero, & undiqvaq; veritatis studioso,) neutiqvam dubito. Qvod si ullibi qvid dictum qvod Tibi displiceat, Vir Excellentiss. id profectò indictum ex animo velim. Veritatem solam unicè specto; cui mea asserta jubeo cedere. Cæterum Tui juris, Vir Excellentiss. in solidum facio, qvæ hisce Tibi offero: Tu ipse pro Tuo arbitrio, ut lubet de illis dispone; ac pro Tua æqvitate & humanitate, qvam veneror, proq; eo ingenii acumine, qvo pridem per orbem inclaruisti, errores nostros humaniter corrige. Ne verò planè rebus vacuas à nobis literas contuearis, meum animum addo, qvem Tibi inscribo, sed Casum adjungam ex iis qvæ rariora in Medica praxi qvandoq; notavimus. Viro Nobilissimo & Ampliss. D. Houwerdæ, sexagenario majori, ex defluxu catharri in nervos auditorios subitanea fuit oborta surditas, eaq; tam gravis, ut nullum sermonem, licet ore admoto auribus ipsis, posset percipere; sed ex tabella voces signatas legere, atq; oculis haurire effata aliorum haberet necesse: Qvod verò mirandum,

dum, dum eo ſurditatis affectu laboraret, acutiſſimè cernebat, ac minutiſſimas ſcripturas accuratè legebat oculis nudis, nullo organo armatis; qvi à multis annis conſpicilia in uſum & opem adhibere neceſſum habuerat: Hic noſtrâ curâ ac Dei clementi auxilio ſanatus à ſurditatis illo moleſtiſſimo incommodo, ad priſtinam oculorum hebetudinem illico, ceſſante auditus illo vitio, reverſus eſt. Genuina horum ſymptomatum cauſa, ſibi invicem cedentium, explicatu forſan difficilior videtur; niſi placeat admittere, ſpirituum animalium influxu ad organum auditus præpedito, torrentem eorundem copioſiorem fuiſſe ad oculos converſum. Sed dubito an ea ratione acqvieſcant ſagaciora ingenia, inter qvæ jam pridem ipſe excellis. Verùm plura non addo, præter votum candidiſſimum, qvo Te, Vir Excellentiſſ. divinæ tutelæ reſigno, meq; tuo favori, qvi ero perpetuùm.

Excell. Tuæ

Gröningæ, deditiſſ.

$\frac{8}{18}$ Nov. 1662.

Ant. Deuſingius.

EPIST. XLI.

De Translatione materiæ morbificæ à venis ad nervos. Causa visus imbecillis in Senibus.

ANTONIO DEUSINGIO Gröningam.

DIsqvisitio Tua ulterior amicè mihi opposita hodie mihi tradita est. Relegere non vacavit, qvia aliis negotiis implicitus animum rationibus Tuis, qvas non dubito esse prægnantes, attentum commodare neqveo. Primam occasionem arripiam, ut rationum tuarum momenta expendam. Interim amo Te & æstimo, animumq; sincerum qvem pleno affectu depromis & mihi expectoras, pro duraturæ amicitiæ documento interpretor. Nec pro erroribus dicta tua accipiam, sed pro amico dissensu apud me erunt. Casum propositum tanto libentius legi, qvod similis materiæ μεταστάσεως hisce diebus mihi occurrerit. Materiam morbificam à nervis ad nervos transferri minus rarum, qvam qvod à venis vel venoso genere ad nervos protrudatur. Hujus verò exempla nupera referam, ut doctissimæ Tuæ historiæ vicem rependam. Studiosus qvidam nostras ex bubonibus pestilentibus convaluit qvidem, sed, qvia malignum in corpore conceptum humorem non satis expurgaverat,

Epi-

Epileptici insultus successerunt, translata ad cerebrum materia venneata, à vasis ingvinis ad nervos. Exinde idem Studiosus primo qvovis triennio semel, deinde qvovis anno semel, jam hoc anno labente qvater repetunt convulsiones satis pro imperio. Fontanella nuchæ Medicorum nostrorum consilio inusta, an morbi reditum sit prohibitura, qvod cum illis voveo, dies docebit. Sputantem feminam grandævam nuper vidi, post levem à cœna deambulationem, translata pituita vel lympha ad nervorum principium, motuq; ad illam partem concitata, in Apoplexiam incidisse. Ex uteri vasis impurum sangvinem nervos invadentem Epilepsiam excitare notum exercitatis. Paupercula mulier apud nos annis obsita & pannis convulsionibus epilepticis comitialem morbum prodidit, qvo sacra non rarò turbavit. Retulit verò mihi vetus sibi id esse malum post puerperia difficilia ortum, nec scire se accuratè à qva parte corporis venientis accessionis sensus incipiat, credere se tamen, à ventre fieri initium: tres enim sibi filios ex abdomine exsectos, qvornm unus castra seqveretur. Rogata, in rei fidem, mihi cicatrices ostendit, ætate jam imminutas. Ego verò neutiqvam culpo sectionem Cæsaream, sed uteri vitium,

qvod & illius & Epilepsiæ causa fuit. Notum enim ex *Hippocrate* in *Coacis* ex uteri strangulatu convulsiones fieri. Colicam in Paralysin terminari consensu Medicorum confirmatur. Venas meseraicas hic suum nervis malum communicare non dubito. Colica biliosa Nobilis qvidam, qvi salutem suam mihi concredidit, vehementer torqvebatur. Nihil non tentavi, & omnes scientiæ loculos excussi, ut hominem servarem. Frustra verò fuere omnia præsidia, etiam saluberrima. Successit enim paralysis manuum pedumq;, interiorum viscerum, deniq; lingvæ, deniq; convulsiones finem vivendi fecerunt. In alio hypochondriaco post aliqvot annorum minas, unius lateris paralysis seqvuta, & loqvelæ interceptio, mentisq; stupor. In his alusq; exemplis, qvorum ingens proventus, ad nervos mali fit transitus. Facilius in tua historia oculorum hebetudo surditati successit per *μετάστασιν* materiæ catarrhosæ in nervos opticos ex nervis auditoriis vicinis, & vice versa, qvemadmodum dolores vehementes in inferioribus locis surditas solvit apud *Hippocratem* l. de Judicationibus. Ex hac causa seqvitur privatio seu interceptio animalium spirituum, qvam verè affers. Benè autem cum ægro Tuo nobilis-

bilissimo actum, qvod tua prudenti opera materia catarrhosa fuerit expurgata, nerviq; auditorii onere molesto liberati, alioqvi habitum impediveris. Si ætas permitteret, oculorum qvoq; hebetudini, qva polles mentis acie, consuleres. Sed senibus ista visus imbecillitas familiaris, sive catarrho obruente, sive longo usu absumptis spiritibus, sive deniq; qvod nervi ficciores & nonnihil marcidi non admittant spiritum aimalem in nonnullis senibus satis copiosum, qvam etiam in junioribus cœcitatis fuisse causam observationes docent. *Cæsalpinus* id Pisis vidit alterum ex nervis visoriis attenuatum, qva parte imbecillis oculus fuerat ex vulnere capitis. In feminâ qvoq; cœca utrumq; nervum opticum extenuatum notat *Rolfinccius* Magnus lib. 4. Dissert. Anat. cap. 26. Sed in tuo judicio acqviescimus, claraq; tua lumina in multos annos salva & sana Tibi precamur. Vale. Hafniæ X. Dec. cIↄ Iↄc LXII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XLII.

De calaminibus bullarum in Torqve Frothonis. Unde Pygmæorum fabula emerserit.

THOMÆ BARTHOLINO. Hafniam.

COmmendavi Tibi nuper qvendam ex nostratibus, qvi nominatim hoc à me contenderat precibus. Si fuit non ingratum, benè est. Sin verò molestum tibi rebusq́; tuis genus hoc, non dissimulare apud me debebis, ut qvid faciendum mihi sit in posterum ne ignorem. Interea humanissimæ tuæ redduntur mihi, è qvibus magno gaudio intelligo, non modo superesse apud animum tuum memoriam nostri, sed & amicitiam veterem pulcherrimè vigere. Qva de re qvemadmodum ipse mihi gratulor, sic impendam omnem operam, ne de me aliter, qvam viro bono simpliciq́;, procul à sæculi moribus remoto judicare qveas. Libellum meum de Torqvibus amissum esse, licet exigua ejus sit jactura, tamē doleo vel ideo, qvod destitutus exemplaribus, non habeam, qvo jacturam illam expleam. Videbo tamen utrum invenire possim apud amicos. Sin minus, meum exemplar mittam proxima occasione. De Frothonio torqve non egi aliter

qvam

qvam ut nominarem, locum auctoris adducerem, & ex eo torqves usurpasse Reges vestros peculiari specie, illa videlicet qvæ ibi sit descripta, ostenderem. Qvod si locus ipse amplius examinandus, & de forma specieve illa differendum esset, dicerem *cælamina bullarum* significare bullas cælatas, non qvidem, qvales memorat *Isidorus*, nam illi appendi torqvibus solebant, sicut latè ostendo in dicto de Torqvibus opusculo, sed qvæ ipsæ una cum imaginibus regum constituebant torqvem. Bullæ omnes vulgo erant rotundæ, ab una parte planæ, ab altera protuberantes instar dimidiati globi. Hæ vel simplices erant, vel variis imaginibus cælatæ. Simplices illas fere appendebant torqvibus vulgaribus. At cælatæ in torqves ipsas aptabantur à Danis. Illo nempe modo, sicut ex murenulis, amphorulis & id genus rebus aliis olim & nunc qvoq; ex rosis, cochleis, ignitabulis fieri consveverunt, ut ex torqvibus Burgundicis Gallicisq; constat. Pari ratione Reges Daniæ, vel saltem Frotho utebatur bullis in torqve, qvæ variis emblematibus, floribus, rosis, & similibus erant cælatæ. Qvid mirum? qvando hodieq; bullis istiusmodi aureis pericteria sua & monilia feminæ distingvunt, imò bullas (Bollen/ Bellen/ (per Germaniam

maniam appellant. Cæterum inter bullas eas inserta distinctim erant Regum simulacra. Sic enim disertè *Saxo* testatur. Qvod sic intelligo, simulacra illa habuisse qvasdam velut ansulas, qvibus utrinq; ad bullas, interventu annulorum vel uncinorum qvorundam firmabantur. Ita ut per vices jam simulacrum Regis, jam bulla aurea per orbem circumirent, totamq; torqvem absolverent. Et convenit, qvod cælamina *nexilia* dixit, nempe qvia eo modo, sicuti ostendi, nectebantur bullæ ac conserebantur cum Regum imaginibus. Atq; ista qvidem puto sic satis esse manifesta. Qvod verò seqvitur, id Oedipo habet opus: *qvæ ad interioru fili ductum nunc contrahi, nunc dirimi possent.* Nam primum illud *qvæ* non satis liqvet, num ad bullas solas, an verò simulacra, num utrumq; potius simul referri debeat. Deinde qvodnam est *filum* illud interius? qvo respectu *inertius* dicitur? neq; qvid cum illo *dirimi* Saxo innuat, explicatu pronũ est. Nam *dirimi* vulgo qvidẽ idem est, ac dividi, separari. At hoc parũ convenit præcedenti *contrahi*, cujus intuitu diduci, aut in longius protrahi significare debet. Suspicor tamen hoc velle, bullas illas ac imagines fuisse inter se consertas filo, per medium à latere trajecto, sicut corallia, uniones, & id genus hodie in filo conjunguntur. Et hoc *fi-*

lum interius esse censeo, qvasi qvod interius per ipsas illas bullas simulachraq; transeat. In eo filo poterant conjungi, qvod Saxo vocat *contrahi*, poterant & disjungi, qvod ipse vocat *dirimi*, planè ad eundem modum, sicut fit in unionibus & similibus. Qvod si verum est, *nexilia bullarum* non ob ansulas & annulos, seu uncinos, sed foramina potius per qvæ filum trajici, ac ita necti inter se poterant intelligenda. Id qvod vero propius videtur verbisqve convenientius. Atq; ista qvidem de Frothonis torqve, qvæ à vulgaribus differebat in eo, non modò qvod ex bullis esset, regumq; imaginibus, cum reliqvæ fierent ex annulis, sed &, qvod illæ bullæ ac imagines connecterentur filo, cum cæteræ continuo inter se cohærerent. Venio ad locum *Æliani* de Pygmæis. De qvo primum censeo desumptum esse totum ex *Bœo*, veteri scriptore, cujus pluscula fragmenta extant in Metam. Antonini. Legitur qvippe inter ipsa etiam hæc sive historia sive fabella. Cæterum qvis ille Bœus fuerit, qvodq; propositum habuerit in eo opere, unde ista sunt desumpta, ipseq; ὀρνιθογονίας βίβλους appellavit, non aliunde melius, cognoscimus, qvam ex *Athenæi* lib. IX. c. II. qvando ait hoc egisse, ut ostenderet πάντα τὰ ὄρνεα ἀνθρώπους πεποι-

σου γεγονέναι. Unde simul liqvet, commentitium hoc esse atq; falsum, præsertim qvod de ira Minervæ, Dianæ, Veneris, & transfiguratione Geranæ adfertur. Qvia tamen sub hac ipsa falsitate veritas plerunq; latet aliqva, qvemadmodum ex veteribus *Palæphatus*, ex recentioribus *Vossius* erudité ostenderunt, non temere dixerim, omnia hujus fabulæ esse contemnenda. Docet sanè Bœus dicto loco, eam qvam appellat *Ælianus* Geranam, priusqvam mutaretur in gruem, qvæ est gerana Græcis, dictam esse Oenoen. Præterea maritum habuisse Nicodamantis nomine, ac filium Mopsum. Nicodamantis, ut Oenoës mariti meminit & *Athenæus* supra indicato loco. Qvanqvam cum Oenoën illam dicit reginam fuisse Pygmæorum, de Pygmæis eo certi aliqvid vix probet. Sive namq; in septentrione, sive in confinio Trogloditarum ac Æthiopum ponantur, nomina illa Oenoës, & Nicodamantis, & Mopsi non conveniunt, qvippe qvæ sunt Græca. Oenoë namq; aliqva, ut omittam ejus nominis Icariæ urbem apud *Stephanum*, & aliam in Peloponneso apud *Strabonem*, invenitur Epochi soror, unde una ex tribubus Atticis accepit nomen, *Pausania* auctore. Mopsi qvoq; apud Græcos leguntur, unus Ampycis, alius Rhacis filius.

filius. Qvomodo autem Græca nomina credamus data Æthiopibus aut Trogloditis, aut eorum vicinis? Itaq; Pygmæos putem fabulæ causa adscitos, transumptosq; ex *Homero*. Proposuerat nimirum *Bœus* demonstrare, unde grues haberent originem. Legerat apud *Homerum*, bella cum eis gerere Pygmæos. Ergo Oenoën reginam facit Pygmæorum, cæteraq; qvæ de ejus transmutatione habet, comminiscitur. Qvid per Pygmæorum fabulam intenderit *Homerus* ex *Strabone* l. 1. discimus, & iis, qvæ à *Casaubono* ibi adnotantur. Neq; tamen displicet, qvod ait *Vossius*, occasionem talia fingendi datam à κολαβεῖς illarum regionum. Grues eis hactenus videntur convenire, qvatenus venando forsan eas persequi solerent. Est enim belli & venationis ratio reciproca apud veteres scriptores, ut novisti. Qvanqvam ignorem, utrum non hoc genus totum occasione simiarum, & similium animantium fuerit excogitatum. Pertinere huc videntur crines promissi barbæq; qvibus velare sese, ceu vestimentis Pygmæos prodit *Ctesias*: idem simi nares, totiusq; faciei deformitas. Imprimis autem τὸ αἰδοῖον, de qvo ait, qvod μέγα ἔχουσι ὥστε ψαύειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν,

καὶ πηχῦ. Hoc enim vix in aliud qvadrat animal, qvam ſimias. Vidiſti enim Bavianos vulgo dictos, ut opinor. Innuere qvoq; *Euſtatius* videtur, qvando lib. IV. Iliad. poſt multa de Pygmæis tandem: *οἱ μὲν τοι πιθηκοῦσαι νῆσοι οὐ τοίνυν τι τινας ἔχουσιν, ἀλλ' ἑτέροιαι ϖεριφέρονται.* Qvid enim opus alias fuiſſet hac adjectione? Et aperte ait, alias fuiſſe, qvæ ibi reperirentur, unde ſimias ab eo habitas neceſſe eſt. Neq; obſtat pugna cum gruibus, cum hoc genus ſit infeſtum avibus cunctis. Qvod autem *Ariſtoteles* his tribuiſſe fidem putatur, ejus rei credo eſſe cauſam non ſimplicitatem viri, vel credulitatem, ſed auctoritatem eorum, qvi tum talia pro veris venditabant. Qvibus refragari parum civile tutumve arbitrabatur. Fuerunt nempe hi Megaſthenes, Oneſicritus, Nearchus, Daimachus, magni Duces ſub rege Alexandro. A qvibus accepiſſe talia non eſt dubium, qvando ipſe ait: οὐ γὰρ ἐστι τοῦτο μῦθος, ἀλλ' ἐστι κατὰ ἀλήθειαν, γένος μικρὸν μὲν, ὥσπερ λέγεται, &c. Non dicit, ſe compertum hoc habere, aut vidiſſe, verum ὥσπερ λέγεται, qvo rumorem & famam publicam ſignificet, & illud ἐστι κατὰ ἀλήθειαν velut limitatione qvadam circumſcribit, qvaſi diceret, *res ita revera ſeſe habet*, *ſicut*

ficut qvidem ajunt, h. e. fi fide eorum ftandum eft, qvi hoc pro certo referunt. Qvi hic non intelliguntur illi, qvi defumferunt à Homero. Ejus enim refpectu dicit, οὐ γὰρ ἐστι μῦθος, fc. ut ad illa usq; tempora vulgo habebatur, verum recentes aliqvi, illi videlicet Alexandri Duces, qvi reduces ex India totam fpargebant. Id qvod *Strabo* qvoq; docet, lib. II. qvando de iisdem: ἐνεκαίνισαν δὲ καὶ τὴν ὁμηρικὴν τῶν πυγμαίων γερανομαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. Dicit veterem illam de Pygmæis fabulam, qvam vulgo habuere pro commento Homeri, renovaffe, ac pro re vera venditaffe, ficut ferè folent, qvi ex remotiffimis terrarum oris domum revertuntur, per ambitionem, & qvia fentiunt mendaciis fe difficulter poffe convinci. His ergo pro veris venditantibus fermone calamoq; Pygmæos non tam credidit *Ariftoteles*, qvam credere fe callidè fimulavit, uti fatis vel ex ὥσπερ λέγεται apparet. Qvi Pygmæos in fpectra montana Septentrionis vertunt, otio abuti fuo videntur. Qvomodo enim, fi fuerunt homines, fpectra deinde potuerunt evadere? Eqvidem non ignoro, memorari noftris multa, de minuto genere fpectrorum, qvod vagatur liberè per ædes, confpiciendumq; fe

n fre-

freqventer offert ſpecie ſenili, puerili verò magnitudine. Diligens munditiarum ajunt eſſe, purgare ædes, eqvorum maximè habere curam. Verum proprium non eſſe harum regionum, id qvoq; certo ſcio. Nam & per Germaniam totam memorantur, credo alias qvoq; regiones. Qvare illud qvidem nihil pertinet ad Pygmæos. Si qvi ſunt, qvi Pygmæos vocant, illi ſolam ſtaturam eorum attendunt. Mihi ergo, qvicqvid de Pygmæis dicitur, fabula videtur, ab Homero primum occaſione ſive ſimiarum, ſive ſimilium animalium excogitata, diuq; poſtea pro commento habita, donec temporibus Alexandri Dæmachus, Megaſthenes & alii, inter cætera, qvæ prodigioſa ſibi viſa eſſent in Indiis (nam de Æthiopibus aut Trogloditis tum qvidem ſatis notum fuit mendacium) etiam hos commemorarent. A qvibus haud dubie deinde cæteri omnes, qvi eorum faciunt mentionem, accepere. Habes meam, Vir Clariſſime, de Pygmæis ſententiam, pro qva tamen non ſic pugno, tanqvam nolim amplecti aliam, ſi qvis eam ratione idonea poterit docere. Æliani Animalium Hiſtoria alium, qvam me, deſiderat interpretem. Et aliud ſpectabam, cum olim Varia illius ederem, qvæ denuo Argentorati excuſa puto Te vidiſſe.

Verum

Verum pœnitet laboris ejus, qvando pars non exigua mearum annotationum, qvas submiseram, incuria typographi est amissa. Si qvid tertiæ editioni potes adjumento esse, qvæso te enixè ut facere ne graveris. *Rudbeckio* nostro gratissimum fuit mentionem sui tam amicam abs te fieri in tuis, teq; perofficiosè vicissim per me salutari voluit. In Anatomicis se ait editurum fuisse aliqva, sed impedimenta injecta esse à curis multiplicibus qvas ei Rectoratus Academicus ultra consvetudinem in annum protractus injunxerat. *Phædrus* meus nunc properat ad finem. Ejus mittam exemplum, cum idoneam nactus fuero occasionem. Sed claudendum tandem est, cum jam charta deficiat. Rogo autem enixè ut Cl. Dn. Fratres, una cum amicis aliis officiosè ex me salutes. Tu qvoq;, Vir amicissime, salve cum tuis omnibus, atq; vale. Scr. Upsaliæ 25. Nov. 1662. festinante calamo, cui rogo ut ignoscas.

Cl. Nomini tuo toto pectore addictus

Joannes Schefferus

EPIST. XLIII.

De Bulla Romanorum. Pygmæi defenduntur. De pane πίσῳ apud Mauritium, *& buccellato.*

JOANNI SCHEFFERO Upsaliam.

GRatissimæ mihi semper sunt literæ tuæ, qvas cum amicis tuis gratissimis mittere soles. Amo qvantum possum qvoscunq; Tu amas & tuo favore dignaris. Hinc nobilissimis Juvenibus, qvi me tuo nomine salutarunt, omne officii genus libenter obtuli. Tribus præterea literis eruditissimis & antiqvo candore plenis debeo responsum, hactenus propter varia impedimenta dilatum. Neq; enim nostri semper juris sumus, qvos sæpe publicæ, & sæpius privatæ curæ à scribendo avocant. De nexilibus bullarum cælaminibus in torqvibus Frothonis Regis, qvæ commentaris, ingeniosa sunt & veris haud abludentia, qvanqvam & bullæ istæ ad puerilia ornamenta, more Romano, spectare potuerint, qvas posita prætexta penatibus suspensas notum ex *Persio* sat. 5.

Cum primum pavido custos mihi purpura cessit
Bullaq; succinctis Laribus donata pependit.

Et

Et *Propertius* l. 4. El. 1.

Mox ubi bulla demissa est aurea collo
Matris & ante Deos libera sumpta toga.

In qvam rem extat apud *Gruterum* inscriptio Romæ ad hortos Bellajanos, licet hic non Laribus sed Junoni Placidæ bulla suspendatur. Bullas has rectè dimidiato globo comparas. In sacris lunulæ vocantur *Judic.* 8. 26. qvæ ornamenta erant lunari formâ, interprete B. *Hieronymo*, qvibus colla regalium Camelorum decorari solebant. Ex qvo etiam loco lunulas seu bullas à torqvibus diversas esse monet *Drusius* Not. ad h. l. licet ex *Saxone* pateat partes torqvium fuisse. Sed omnibus istis lucem feneratur opusculum tuum hujus argumenti, qvod avidè expecto qvovis ære redimendum. De Pygmæis judicium Tuum inter meliora reponam. Fabulam non esse strenuè negat *Aristoteles*, asseritq; rem ita se habere sicut fama fert, adeóq; τὸ ὥσπερ λέγεται, non dubitatio est, sed rei qvæ narratur confirmatio. Existimandũ nõ est summũ & liberrimi spiritus Philosophũ ex adulatione pro veris falsa credidisse, suamq; authoritatem apud aulicos Alexandri prostituisse. Narratio ex simiis trahere potuisset originem, nisi magnum inter decantatos Pygmæos & simias esset discrimen. Veterum enim fide, in-

primis Ctesiæ, si stamus, Pygmæi lingvâ Indorum utebantur, sagittarii erant peritissimi, legibus Indorum justissimè vivebant, navigiolis per lacum navigabant, qvæ omnia hominibus ratione utentibus, non simiis, competunt. Crinium prolixitate feros se monstrabant, simis naribus Indos, τῷ αἰδοίῳ lascivos, qvales nani esse solent compacto corpore validi, qvi etiam plerumq; deformes. Nolim tamen pro veritate historiæ nimium pugnare, qvam nec ego amplecterer, nisi præiret *Aristoteles*. Qvanqvam verò periisse videatur hæc pumila natio, nec nisi in Nanis vestigia sua reliqverit; reperit tamen eam *Joannes Alvarez Maldonatus* A. C. M. D. LX. ultra montanas Andes, & *Antonius Pigafetta* inter Moluccas in Insula qvadam Aruchetto: *Johannes* deniq; *Monteville* Eqves Anglus in Regno Cassaijæ, ut alios taceam in opusculo hujus argumenti adducendos, de qvibus unicuiq; liberum relinqvo judicium. Mihi satis, nonnulla attulisse pro veterum defensione, qvos benignè vel excusare, vel tueri debemus: qvippe veritati verba & assensum commodamus, reverentiam antiqvitati; alioqvi verè *Seneca* de Vit. Beat. c. 1. *nemo sibi tantum errat, sed alii erroris causa & author est.* Hæc liberius apud Te eloqvor, qvem scio magnum

anti-

antiqvitati pretium statuere. Optimè de eadem mereris, qvod neglectos à plurimis vel sepultos veterum libros in lucem proferas, inprimis, qvi Rem militarem veterem tractant, *Arrianum* & *Mauricium*, tuâ industriâ dignos, sed ab ingenio tuo pacifico alienos. Qværis, qvale genus panis fuerit, qvod πίςον vocarunt veteres, & à buccellato apud *Mauricium* distinguitur? Qvia de Re Militari nobis sermo, ignorum esse non potest, duplex panis genus inter milites usitatum fuisse expeditionis tempore. De buccellato communis est consensus, cui alius præterea additur panis à Constantino & Juliano *Tit.* 38. *C. de. Erog. Mil. annon.* l. 1. Panes militares mundi, & panes militares castrenses vocantur à Valeriano Augusto apud *Fl. Vopiscum* in Divo Aureliano. Inter qvos panes qvale fuerit discrimen, non æqvè liqvet. Panem tertio die, buccellatum in duobus diebus percipere solitos milites supra citatus Codicis textus indicat. Panes militares mundos sedecim, castrenses qvadraginta Aureliano decernebantur qvamdiu Romæ fuerat apud *Fl. Vopiscum* l. d. Videntur panes militares mundi cum pane tertii diei convenire, & buccellatus cum castrensi. Adeoq; si conjecturæ locus,

πίςος apud *Mauricium* tuum idem est, qvi militaris, vel *Constantini* panis, qvia ubiq; à buccellato distingvitur. Qvale id porrò genus panis fuerit, si ex me qværas, in magna antiqvitatis caligine, divinare mihi videor, differentiam potius in coctura qvam materia ponendam qværendamq; esse. Buccellatus nempe panis biscoctus erat, ut ætatem ferret, & situm in expeditionibus evaderet, qvos forsan commodè ad *ἰπνίτας* referimus, de qvibus *Hippocrates* noster l. 2. de Diæta, & *Galenus* l. 1. de Alim. qvos doctissimus *Mercurialis* L. 1. Var. Lect. c. 12. contra interpretum mentem in furnis magnis concoqvi credit ideoq; furnaceos dictos *Cornario* interpreti. At *πίςος* pro re nata in exercitu extempore coqvebatur à pistoribus, qvos ideò seqvi expeditionem prohibuerunt Imperatores, teste *Ælio Spartiano* in Vit. Pescennii Nigri, qvoties buccellato solo milites contenti esse juberentur. Huic *κλιβανίτης* *Hippocratis*, *Galeni* & *Actuarii* conferri poteſt, qvi sub testis vel furnis portatilibus coqvebatur, tales enim furnos in exercitu curribus vectos credibile, qvod & hodiernis moribus usitatum, *ἐγκρυφίας* verò, de qvibus *Actuarius* l. de Spir. Animal. nutrit. c. 5. inter cine-

res

tes coctos, ad hanc lineam non retulerim, uti nec illos qvos super craticulam assatos refert *Oribasius* l. 1. Collect. Med. c. 8. Unde autem πίςυς? Qvid si posteriores seu Græci seu Romani à Medicis illam vocem mutuati sint, qvibus συγκομιςὸς est panis cibarius distinctus apud *Dioscoridem* l. 2. c. 107. ab illo qvi ἐκ τῆς σεμιδάλεως. Dictusq; *Galeno* l. 1. de Alim. facult. qvod ad hunc conficiendum tota farina nusqvã à furfure sejuncta συγκομίζηται, seu comportetur. Qvod & alibi idem *Galenus* scripsit l. de Renum Aff. dign. & Med. c. 6. & illi ὁμό ψηφος *Æginet*a l. 1. c. 78. *Amatus Lusitanus* & *J. Ant. Sarracenus* Not. in Dioscoridem, unde propriè *Gaintherius Andernacus* confusaneum vocat, ut non videam qvo modo contra veterum consensum *Actuarius* l. d. furfuraceum tantum illi demptum scripserit. Non volo ut de materia panis, qvem πίςον vocat *Mauricius*, hinc conjecturam capiamus, sed eo tendit oratio, ut suspicemur facilè πίςον ex συγκομίςω fuisse natum & contractum. Si ex Romano foro mutuatam vocem cum *Meursio* defendamus, non valdè peccabimus. Nam & Tractam inde sumserunt apud *Athenæum*, & forsan nostrates genus placentæ, qvod Torte

appellamus vel Terte, Italiq; ſuas Tiratas. Qvicqvid horum ſit, de πίϛῳ *Mauricii* conjecturam tuo judicio ſubacto vel firmabis vel corriges. De *Arriani* ἀῤῥαγῶ nihil mihi obſervatum, qvod Tibi ex uſu eſſe qveat. Ejus enim vocis apud Medicos noſtros infreqvens uſus. Niſi ἄῤῥαδον potius ſcripſiſſe *Arrianum* & *Ælianum* malimus, *Hippocrati* & *Galeno* uſitatum vocabulum pro interiorum viſcerum, inprimis ventriculi motu & perturbatione, qvod per κίνησιν τῆς καρδίας τὴν ἀπὸ τῶν γυμνασίων explicat *Heſychius*, Tibi qvam mihi notior. Sed de his cæterisq; ipſe judicabis. Ea qvæ protuli, niſi obſeqvio ſe commendent, digna non ſunt qvæ ad Te, melioribus aſſuetum, ſcribantur. Malui tamen in conjecturis fallere, qvam in amicitia. Tu verò, mi Scheffere, porrò perge illuſtrare orbem pulcherrimis ingenii & eruditionis monumentis, & me amare. Ampliſſimis Collegis Tuis, *Loccenio*, *Rudbeckio*, *Hovenio*, officioſam ſalutem tranſcribo. Vale diutiſſime. Hafn. 20. Nov. CIↃ IↃC LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XLIV.

De humani fœtus ostentis.

Thomæ Bartholino Hafniam.

COnfisus tua erga me benevolentia, de qva certiorem me fecerunt gratissimæ salutationes per literas Clariss. D. Blasii, Collegæ conjunctissimi, primas has ad te exaro in spem majoris familiaritatis, si eo honore me digneris. Virtutum tuarum me non minimum æstimatorem esse, testantur tam freqventes celeberrimi nominis tui in scriptis meis, expressiones. Has comitatur libellus noster De Ossibus, qvem benevola fronte suscipias, rogo. Vidi nuper in literis nominati D. Blasii, breviter qvid referri, de Fæmina apud vos, qvæ ab anno 1643 gravida sit. Gratum esset, si fusius historiam illam, cum omnibus circumstantiis explicares, nobisq; communicares. Abstrusa qvamplurima in naturalibus miramur: Sed & hoc admiratione dignum videtur, qvod hisce temporibus tot humani fætus ostenta concurrant: Fætus Mussipontanus, Dolanus, & jam Hafniensis, cum, qvantum mihi constat, rarissimè superiora secula simile qvid protulerint. Veterum in horum observationibus negligentiam accusare, iniqvum videtur; cum in

in aliorum animadverſionibus ſuam ſatis probarint diligentiam: ut naturæ deficientis ſenio id tribuatur, nulla ratio arguit. Subſiſto, deſiderans judicia aliorum, meq; tuo commendans favori. Vale, Excellentiſſime Vir, vive diu, ad Reipublicæ literariæ ornamentum. Amſtel. 29. Novemb. Ann. 1662.

Tuus totus
Arn. Sengverdius.

EPIST. XLV.

An ſaxea Lithopædii durities? Mures prægnantes. De ungvibus & pilis miranda.

ARNOLDO SENGVERDIO Amſtelodamum.

GRatiſſimum mihi accidit, qvod ſine interprete Te ſalutare poſſim, qvem hactenus multis de cauſis æſtimavi, famâ eruditionis & humanitatis notiſſimum. Jamq;, qvia inita inter nos eſt amicitia, eandem ſine ambagibus ſtrenue & candide exerceamus freqventiorique literarum officio excolamus, cujus cum pro nuper initium feceris, adjuncto nervoſo Oſteologiæ Tuæ munuſculo, ingratus forem niſi qvam

qvam citissimè responderem, gratias pro munere agerem, & omnia amici officia exhiberem repromitteremq; , lætus cum Scipione apud *Stobæum* serm. XXXVII. qvod ex foro prius hodie domum reversus non sim, qvam familiarem Te mihi & amicum per Epistolam à Te missam effecerim. Legi non pauca qvæ elegans Tua penna ingeniosè pariter & doctè publico bono exaravit, Naturæ gratulatus de tanto fautore, & mihi de amico. Pergamus porrò Naturam venerari & illustrare diligentiâ nostrâ,

— vitanda est improba Siren
Desidia —

qvam ab utroq; alienam, edita hactenus monumenta testantur. De Dolano ostento rem acu tetigisse videris, nec magnopere repugnarim illis, qvæ de Lithopædii substantiâ suspicaris. Saxea enim durities non est, sicut accuratius mihi in Technicotheca Serenissimi Regis nostri consideranti patuit. Cæterum calculos & duritie & substantia silices referentes in vesica generari posse certum multis est, & tales in Musæo habui è vesica humana, ut fertur, exsectos, nuperq; Nobili cuidam nostro alium similem ovi gallinacei magnitudine exsectum vidi. Tu ex ingenio magno hujus rationem

tionem nobis aperias, qvi tantam Lithopædio duritiem denegasti. Gravida illa nostra, cujus mentionem feci in literis ad amicissimum *Blasium*, nec exemplis caret, nec ratione Anatomica destituitur, qvod fusius in Dissertatione De Insolitis Partus Humani viis, brevi proditura, perseqvutus sum. Embryo prægnans majorem admirationem meretur, de qvo in Historiis egi. Ille certè exemplo caret, nisi ad mures confugiamus, qvos in utero qvoq; Matris esse prægnantes *Aristoteles*, *Plinius*, *Ælianus*, *Wottonus* tradunt, & *Licetus* de Spontaneo Viv. ortu rationibus tuetur. De qva murium imprægnatione tuum responsum præstolabor avidissimè, qvippe qvi in exercitationibus Physicis ostendisti, qvantum humeri tui valeant in difficilis Naturæ oneribus. Anteqvam finirem inspexi Osteologiam Tuam. Statim primo Capite ungvibus vitam concedi adverto, qvia crassiores sunt in adulto qvam in infante. Esse verò merum excrementum sunt qvæ persvadeant. Ungulæ eqvorum si radantur, citius convalescere eqvos, Veterinariorum nostrorum observatione didicimus. Hinc *Vegetius* l. 2. Vet. Med. cap. 55. solum ungulæ celeriter aperit. Ita & si læsus sit homini digitus, statimq; ejusdem digiti ungves præcidantur,

tur, non inflammari digitum, ſed citius percurari, certa amici Nobilis experientiâ reſcivi. Nec ratio difficilis. Nam cum ungvium incremento expurgatur ſimul materia peccans. Verè enim hujusmodi excrementis creſcunt ungves, qvæ qvia in adultis & copioſius & majori naturæ excellentis vi protruduntur, hinc craſſiores ungves ſunt in adultis qvam infante. In leproſis qvoq; & ſcabie defœdatis craſſiores plerumq; ſunt, propter copiam fœtidi excrementi. Non injuria igitur *Pythagoras* ſapientiſſimus, capillorum & ungvium ſuperfluitates, poſtqvam abſcideris, peſſundare juſſit. Qvia ibidem de pilis agis, admirandam ſympathiam pilorum eqvi ejusdem coloris tacere non poſſum, ab amico mihi revelatam. Si enim eqvus tuſſiens in ſtabulo aliis eqvis ſanis ejusdem pili & coloris adjungatur, inficere ajunt hos ſanos, neutiqvam ſi diſſimilis ſit pilus. In humano genere novum non eſt illos invicem morbis infici, peſte, variolis, etiam abſentes, qvi affinitate ſangvinis & ſimilitudine arctius inter ſe conſpirant. Ne longior ſim, filum rumpo. Vale Vir celeberrime, & porrò Naturæ ſtrenuam operam magno nominis clariſſimi augmento impende, meq; ama, Hafn. V. April. cIↄ ↄcI LXIII.

T. T. Th. Bartholinus.

EPIST. XLVI.

Calorem esse de febris essentia.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

CAlebant adhuc manu meâ gratissimæ tuæ literæ, cum debiti officii mei partem esse existimarem, ad eas statim respondere qvibus ut optimus Magister, aliqvam meam tentas diligentiam. Sicut enim è rudi in Scholis juventute nullus adeò socors reperitur discipulus, qvi non promptè & pro modulo ingenii, Præceptori suo respondeat ad ea qvæ is proponit ad tentandum simul & promovendum ipsius in studiis profectum; Ita nec ego tardior esse debui, præsertim cum constantem manifestò agnosco gratiam, qvâ præsentem olim plurima utiliter sæpe docebas, nec desinis absentem etiam per literas adhuc dum erudire. Primum igitur qvod me jubes est, ut justâ excutiam diligentiâ calorem, qvem de febrium omnium essentiâ esse, cum plerisq; Medicis judicaverim. Id vero cum facio, protinus in Galeno comm. 1. in lib. 6. Epid. t. 29. pro me invenio hæc verba: *Essentia vero febrium est non secundum Hippocratem modo atq; præclarissimos Medicos sed etiam secundum communem omnium hominum consensum, præter naturam*

Cali-

Caliditas, maximè qvidem in totum animal effusa; sin minus, at omnino vel in plurimis partibus vel in nobilissimis accensa &c. Paulo post: *Primæ autem febrium differentiæ & præcipuæ, & ex propriâ (ut dixi) febrium essentiâ acceptæ, sunt qvæ per calorem traduntur.* Miror Galenum hîc pro caliditate & calore non subdidisse intemperiem calidam, qvam pro genere febris in pectore reverâ fovet idem. Fortasse hoc loco Hippocratis adeò claro & perspicuo non ausus est, apertè falsa affingere; Ipsum autem non adscribo, cum allegato commentario sine operâ videndum; ipsius tamen loco unum alterumve pro calore febris Hippocratis testimonium subjicio, qvorum primum est ex lib. 1. de morb. his verbis: Πυρετὸς δὲ ἀπὸ τῶνδε γίγνεται. Ὁκόταν χολὴ ἢ φλέγμα θερμανθῇ, θερμαίνεται (καὶ) τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα ἀπὸ τούτων, καὶ καλέεται τοῦτο πυρετός. Alterum ex qvarto de morbis libro est, in qvo autor ille caussas febrium persecuturus inter alia, de eo qvod in corpore pro generatione febris incalescit, Τὸ δὲ θερμαινόμενον (inqvit) προσξυνθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κἀκ τούτου ὁ πυρετὸς γίνεται, καὶ γίνεται μᾶλλον ἀπὸ χολῆς καὶ τοῦ φλέγματος καὶ τοῦ αἵματος θερμότατα

γδ ταῦτα ἐστί. &c. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδρωπος οὐ γίνεται πυρετὸς ἰσχυρὸς κάρτα οὐδὲ πολυχρόνιος. Τῷ γδ πυρὶ οὐκ ἀγαθὴ τροφὴ ὁ ὕδρωψ ἐστίν. Hæc aperto sensu calorem pro essentiali parte febris inferunt. Qvæ vero per διάνοιαν alia eodem inflecti facilè possunt, multo plura in Hippocrate inveniuntur, inter qvæ in primis notandum est, qvod in aph. 14. sect. dicit Autor ille γέρουσι δὲ ὀλίγον θερμὸν, διὰ τοῦτο καὶ οἱ πυρετοὶ τοῖσι γέρουσι οὐχ ὁμοίως ὀξέες. ψυχρὸν γδ τὸ σῶμα. Hac sententiâ tanqvam fundamento subnititur figurata s. metonymica febris definitio, qvæ est, qvod febris sit conversio calidi innati ad igneam naturam, qvam & Veteres & Recentiores variè impugnant aliiq; defendunt: Bona tamen illa modò τρόπος animo rectè advertatur, intelligaturqve febris esse caliditas, qvæ ex conversione calidi innati ad igneam naturam subseqvitur; Neq; enim possibile est aliud inde provenire, qvam superfluã caliditatem; Cœtera qvæ ex nominibus febrium variis, pro calore argui possunt, utpota qvod febris πυρετὸς ἀπὸ τοῦ πυρὸς, imò πῦρ, itemq; θερμὴ (sc. νόσος) & θερμωλὴ (qvasi θερμὴ ἐν ὅλῳ,) & καῦσος & synonymos,

mως, φλεγμασία & καῦμα appelletur, ea mitto, qvia latius persecutus in ipsâ doctrinâ de febribus mea sum, adeò ut ipsum etiam febris nomen à fervendo deductum ostendatur, & in superioribus omnibus immodica caliditas febris esse essentia qvasi digito ibi commonstretur. Cœterum cum hoc & superiori ævo non adeò attendatur qvid in Placitis Medicinæ Hippocrates affirmet, qvam qvid summus Dictator Galenus censeat, operæ videbor fortasse facere pretium, si ostendam neq; illum tamen in hac parte dissentire, qvo magis etiam mirabor, si qvisqvam in dubium vocare contra me velit, febris essentiam esse superfluum calorem; Apertè enim Gal. lib. 1. de diff. febr. c. 1. *Febris (inqvit) substantia* (ὀσία h. e. essentia) *in genere caloris, qui est præter naturam, consistit.* Et in comment. in librum Hipp. de fracturis, lib. 3. §. 6. φυγμῶδες καὶ πυρετῶδες τὸ ἕλκος ἂν εἴη. *Cum posset (inqvit) Hippocrates loco* πυρετῶδες id est febrile, πυρῶδες *h. e. igneum dicere, febrile dixit à fervore & igne deducta appellatione, ut significet, qvemadmodum mihi videtur, febrem qvoq; ipsam, qvæ* πυρετὸς *dicitur* ἀπὸ τοῦ πυρὸς *fuisse nominatam, eamq; esse febris essentiam, qvod calorem igneum habeat;*

Huc referri poteſt, qvod in lib. de cauſ. morb. c. 2. adſcripſit idem his verbis; *Cum qvispiam immoderatâ exercitatione uſus fuerit lasſitudinem ſuſtinet corpus, h. e caliditatem immodicam in muſculis atq; articulis habet, &c. Hic calor ſi in totum extenſus fuerit corpus, tunc hujusmodi affectus febris appellatur, qvæ eſt qvædam totius corporis immoderata caliditas.* Item illud ex comm. 1. in libr. de vict. rat. in morb. acut. ubi ait; *Febris verò ortus, caloris nativi ad igneum eſt converſio, ut alibi demonſtravit* (Hippocrates) *& nunc manifeſtabit, inqviens, ex thorace qvidem incipere ad caput vero flammam mittere. Præterea in libris vulgar. morb febrem magnam ignem vocare conſvevit, qvaſi non aliam habeat naturam præterqvam ignis ſubſtantiam.* Plura in hanc ſententiam ex Galeno poſſem adſcribere loca, niſi vererer, ne tædium tibi moveret verborum multitudo. Hæc igitur, qvæ ſcripſi, pro aſſertione ſententiæ, qvâ calorem præternaturalem, eſſentiam febris & proprium genus judicavi. Verto ad ἀντίθεσιν; in qva Clariſſimos Viros proponis Sylvium nempe & Walæum: De illo poſteà diſpiciam. Hunc in præſentiâ audiam. *Febris ait, eſſentia non eſt calor.* Hoc directò pugnat cum aſſertionibus Galeni ſuprâ propoſitis non unis. Rationem addit, *qvia*

rigor

rigor & horror non tantum initium febris, verum ipsa febris sunt. Rigorem initium febris esse ut & horrorem concedo qvia nonGalenus modo aliiq; veteres ita loqvuntur, sed & Celsus lib. 3. c. 3. *Aliæ (inqvit) febres à frigore incipiunt aliæ ab horrore.* Verum alio non admitto sensu, qvam si qvis dicat mihi: Concio in templis aliàs à symphoniis incipit, aliàs à cantionibus; qvo minus tamen symphoniæ vel cantiones concionum partes existimandæ sunt. Cœterum horrorem, vel rigorem ipsam febrem esse ut constanter nego, sic novum veteribusq; inauditum id δόγμα assero. Rationem tamen subdidit Walæus affirmantem à celeri pulsu desumptam, qvam inter Sylvii argumenta excutiam. Pergit præterea & ait: *Dantur etiam febres in qvibus non apparet calor.* Hic ego sive ex veteri sive recentiori memoriâ saltem unum reqviro proprium & speciale exemplum; Exemplum a. videtur indicare voluisse ipse Walæus in his verbis: *Calor enim in habitu corporis non est febris sed ejus effectum.* Hoc ego non nisi ambiguus intelligo: Aut enim calor in habitu corporis est qvi per corporis compagem, inter febres qvascunq; diffusus est, aut est calor cum ἕξει inhærens substantiæ qvi Galeno hecticas febres facit. Priori sensu planè

non poteſt calor eſſe effectum febris, niſi forte animo propoſuit Walæus metonymicam definitionem: Febris eſt calidi nativi in igneam naturam converſio, de qva ante: Ex hac enim neceſſe oriri caliditatem, qvæ hoc ſenſu effectum febris. Verum non credam te putare, poſſe Walæum argumentandi hunc modum ſuum ita tueri, ut febris aut horror cauſæ rationem; calor effecti omnino retineat. Si poſteriori ſenſu de calore ſolidæ ſubſtantiæ ſ. corporis ſ. cordis diu inhærente, ut fert Galeni opinio, illa intellexit, qvi calor ferè ab acutis febribus, qvæ præcedunt, in ſubſtantiâ cordis exitari vulgo putatur, ut adeo hic effectum febris dici verè poſſit, non aliud oppono qvam ſimplicitatem. Hecticas enim ejusmodi febres cum Hippocrate & Celſo meo plane non novi. Non qvod non ſint ejusmodi febres, qvas Celſus lentas, Hippocrates aliiq; μαρασμώδεις appellant, qvæq; ardentes ſæpè ſeqvuntur; Sed qvo vanum mihi videtur putare, febrem ſolidæ ſubſtantiæ corporis poſſe inurere calorem præternaturalem, qvi conſtanter etiam ceſſante causâ, priori nempe febre, ἐν ἕξει, ut loqvuntur, inhæreat. Sed qvid fuerit, ſi totum hoc ſenſu Walæo concedam argumentum? Calor nempe hecticus eſt effectum febris alterius

rius generis, qvam ipsa hectica est; An ideò hecticus calor non est febris, diversi præsertim generis qvam prior. Hoc ego non capio; Sed nolo plura in ambiguitate. Apertum & perspicuum sensum seqvar tuorum argumentorum, Amice & Præceptor gratissime, qvibus ferè efficis ut possem vacillare in sententiâ, nisi à temet olim didicissem, qvô vicissim modò gradum possim firmare; Dubia enim moves ex Veteribus, qvæ te fere inducunt, ut credas rigorem febrilem pro febris principio adeoq; febris parte ab ipsis habitum. Qvi ergo ego ausim dubitare, aut non credere. Sed si tamen veniam dabis, tentabo qvæ in contrarium qveam adducere ex veteribus exempla. Primum argumentum tibi hoc est: *Veteres si excutiamus, uno ore affirmabunt rigoris febrisq; eandem esse causam, nempe calidam.* Huic uni, tria oppono ex Veterum libris exempla. Primum est ab Hippocrate ex libro de Flatibus, qvi etiam Celsi testimonio, sine dubio ipsius genuinus est. In toto hoc libro unicè Hippocrates ferè eo intendit, ut persvadeat à flatibus pleraq; morborum genera oriri si non omnia; in exemplis incipit à febribus, & primò asserit, pro causâ horroris, flatus, obstructo inferiore ventre, in universum corpus percurrere & ad

ſangvine refertas corporis partes illapſos refrigerare ibi, ubi fontes & radices ſangvinis ſunt; Toto igitur refrigerato ſangvine, totum corpus frigefactum horrere (φρίσσειν.) Eodem modo τῦ ῥίγεος cauſam exponit, ſaltem hac interpoſitâ differentiâ, qvod major vis refrigerantium flatuum, hic qvam illic adſit. Poſt hæc continuo ad febris cauſam indagandam progreditur, aſſeritq; qvod intereà cum flatus percurrunt corpus, ſangvis variè in partibus moveatur, qvasdam deſerat, qvasdam oppleat aut obruat. Ubi ergo cumulatur ſangvis, ibi ſpiritus, qvi prius refrigerârant, & φρίκην & ῥῖγος induxerant, ſuperari à calore ſangvinis & valde incaleſcere dicit, qvo incenſi & velut ignei illi totum corpus viciſſim calefaciunt, adjuvante qvoq; id opus ſangvine, & ſpiritibus per calorem ex eo excitatis. Poſt hæc & alia nonnulla, qvæ de ſudoribus & dolore capitis in febribus apponit Hippocrates, concludit his verbis: Οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔφην, γίνονται, καὶ τὰ μετὰ πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νοσήματα. Patet ergò horrorem & rigorem Hippocrati ſeparari à febre; Illorum cauſam frigidos eſſe ſpiritus; Hujus, ſpiritus διαπύρεις,

ut

ut loqvitur, καὶ μύδρους, nec non calefactum sangvinem esse; Non eandem a. esse rigoris febrisq; causam, nempe calidam; Febris qvidem causa ubiq; & semper calida; Rigoris horrorisq; è contrario ubiq; frigida Veteribus censetur. Alterum exemplum ex Autore lib. 1. de morbis objicio. Is eo loco πυρετός (inqvit) ἀπὸ τῶνδε γίνεται. Ὀκόταν χολὴ ἢ φλέγμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα ἀπὸ τούτων, καὶ καλέεται τοῦτο πυρετός. Paucis deinde causas adnumerat, qvæ bilem vel pituitam incendant, nempe cibum & potum, laborem & vulnera, aërem vel aliud qvid nimis sive calidum sive qvoq; frigidum; visum & auditum &c. Et protinus subdit: Τὸ δὲ ῥίγος ἐν τῇσι νούσοισι γίνεται μὲν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἀνέμων καὶ ὕδατος καὶ αἰθρίης καὶ ἑτέρων τοιούτων. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἐσιόντων σιτίων καὶ ποτῶν. Μάλιστα δὲ καὶ ἰσχυρότερον γίνεται, ὅταν χολὴ καὶ φλέγμα συμμιχθῇ ἐπὶ τῷ αὐτῷ αἵματι, ἢ τὸ ἕτερον ἢ ἀμφότερα. μᾶλλον δὲ ἢν τὸ φλέγμα μοῦνον συμμιχθῇ. ψυχρότατον γὰρ φύσει τὸ φλέγμα, θερμότατον δὲ τὸ αἷμα. ψυχρότερον δὲ ἡ χολὴ τοῦ αἵματος. Ὅταν οὖν ταῦτα συμμιχθῇ ἢ τὸ ἕτερον, ἢ ἀμφότερα ἐς τὸ

 αἷμα

αἷμα πήγνυσι τὸ αἷμα οὐ παντάπασι δέ, οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο ζῆν ὁ ἄνθρωπος εἰ τὸ αἷμα πυκνότερόν τε καὶ ψυχρότερον γένοιτο πολλαπλησίως ἀντὶ ἑωυτοῦ. ψυχομένου οὖν τοῦ αἵματος, ἀνάγκη ψύχεσθαι καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν, καὶ καλέεται ῥῖγος ὁκόταν τοῦτο τὸ τοιοῦτον γίνηται. Ex his patet febris causam esse calidam; rigoris frigidam; Etiam antecedentes causas illic plerasq; esse calidas; hîc omnes esse frigidas; Differunt ergò febris & rigor totâ naturâ & essentiâ, ut differunt qvoq; causis, neq; hæc illius pars censa veteribus est, nec censenda aliis. Tertium exemplum addo, ex Autore alio, nempe lib. de morb. 4. Hic longo primum sermone perseqvitur, qvid & qvomodo possit in corpore aliqvid nimis calefacere, & tandem de calefacto addit: Τὸ δὲ θερμαινόμενον προξυνθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κἀκ τούτου ὁ πυρετὸς γίνεται &c. qvæ paulo ante jam adscripsi. Tandem ad causam frigoris & rigoris divertitur, docetq; illud fieri, concrescente primum aqveo qvodam humore, qvi si non exit per alvum cum eo, qvod frigidissimum & gravissimum inest, ad inferiora & præcipuè ad ossa se atq; nervos insinuare ibidemq; rigorem facere illi censetur. Patet ergò diversam

esse

esse febris & rigoris nec non frigoris causam; illic calidam; hic frigidam aut certè partes corporis certomodo resiccantem. Differunt ergò hæc qvoq; inter se, neq; possunt rigor aut frigus in febre, ut partes, contineri, qvia caussis & totâ naturâ sunt separata. Hæc sunt, qvæ faciunt, ut dubitem, an uno ore Veteres affirment, unam eandemq; febris & rigoris esse causam, nempe calidam. Instas, Amice optime, Galeni autoritate & dicis disputare in hanc rem Galenum lib. 5. de sympt. caus. c. 4. Qvæsivi ego qvid afferret Galenus, sed tres saltem hoc titulo libros ejus, non qvartum vel qvintum inveni; In contrarium autem insignem in dubiâ controversiâ nostrâ reperi locum Gal. lib. 2. de diff. febr. c. 6. ubi de febre epialâ ejusq; caussis agit & circa finem, qvid alius qvis non temerè de iis existimare possit, sibi qvasi objicit his verbis; *Qvispiam vero fortassis neq; simpliciter neq; à simplici causâ febres hujusmodi fieri arbitraretur siqvidem totum id qvod ex pituitâ putrescit, febrem accendit, reliqvum verò qvod nondum putrescit, cujus causâ rigescunt, non eandem habet cum putrescente qvalitatem: Si igitur ab hac qvidem rigor, à putrescente vero febris generatur, duplex semper aderit causa. Contingit verò & hîc febrem*

qvidem

qvidem ab altera causæ genere dicere fieri; rigorem verò utpote alium à febre, ab altera, ut qvi non sit, qvod febris. Hactenus Galenus, qvem Tu nihilominus addis, nusqvam non urgere duce experientiâ, febrem præsertim intermittentem incipere à rigore, non post rigorem. Hoc ego nusqvam legi: *febris intermittens incipit à rigore, non post rigorem*; Si vis credam, qvamdiu non invenio, expressa Autoris verba transscribe aut certum locum nota. Fortasse autem posterior paragraphus, tua commentatio est. Qvod si sic, abunde novi Galenum de intermittentibus sic loqvi sæpius, sed hoc casu Galenum mitto, & ad commentatorem verto; Jam ante ex Celso allegavi qvod ait ille: *qvædam febres incipiunt à frigore qvædam ab horrore.* Hoc qvidem sic circumscribo: qvædam febres post frigus; qvædam post horrorem incipiunt; Nihil enim notum magis qvam hoc sensu hanc particulam & Celso & aliis usurpari; Nec alium sensum habet, cum Galenus vel alius Græcus dicit, τὸν πυρετὸν διαλείποντα ἀπὸ τοῦ ῥίγους ἄρχεσθαι. In hanc enim sententiam Celsus qvoq; l. 3. c. 12. *Horror (inqvit) eas ferè febres antecedit qvæ certum habent circuitum & ex toto remittunt.* Si horror illas febres antecedit, ergo febres illæ

inci-

incipiunt, & seqvuntur post horrorem h. e. rigorem, ut posterioris ævi Autores Latini τὸ ῥῖγος Hippocratis reddunt, qvod Celsus semper per horrorem vertit. Τὸ ἀπὸ igitur in hæc phrasi notat, post. Qvod Abensina in contrariũ nostræ sententiæ scripsit id levi brachio repello. Nullũ enim ego Arabem in Medicinæ controversiis Magistrum agnosco, multo minus, cum qværitur, qvid τοῦ πυρετοῦ nomine intelligendum propriè, & an eo nomine τὸ ῥῖγος vel ἡ φρίκη inclusum sit. Fortasse Arabes ita locuti sunt, ut utrumq; uno nomine comprehenderint; Id vero non magis ad me, qvam qvod populus ita vulgo confundit.

Qvod de φρικώδει πυρετῷ opponis, possum concedere; Si dicam enim Comœdiæ vel earum qvidẽ actus hodie symphoniis interrumpuntur; Nemo ex his rectè inferet: Ergo symphoniæ sunt partes comœdiarum. Similiter nec horrorem partem esse febris dicere licebit, si constat in ipsius febris accessione etiam aliqvando bis, ter, & sæpius horrorem incidere & repetere. φρικώδης πυρετὸς, qvod ad typum attinet ἡμιτριταῖος dicitur aliàs Hippocrati. De hoc Celsus lib. 3. c. 8. *Habet (inqvit)*

(*inqvit*) *plerunq; freqventiores accessiones decessionesq; ut aliud morbi genus videri possit.* Hæ accessiones singulæ singulos habent horrores etiam binos & trinos qvoqve qvos Galenus ἀναδιπλώσεις vocat, sed ideò hi accessionum partes non sunt neq; etiam ad ipsam febrem ut partes pertinent, qvæ in unâ periodo plures accessiones decessionesq; habet. Non est tamen perpetuum horrores ita repetere in accessione harum febrium, qvæ ut plurimum malignæ & petechiales sunt. Sæpius initiô horrorem semel præmittũt; deinde nullum ostendunt præter urentem calorem; Si qvando tamẽ repetunt, minus semper id faciunt, qvô minus æger, vel minimũ se in lecto movet. An Hippocrates φρικώδεις πυρετοὺς à primo horrore appellarit an à reduplicationibus ejus, in accessione, id ego ignoro; Qvando tamen postremum adstruit Galenus justâ de causa diffido, ut in totum nullam meretur ille fidem vel assensum in omnibus qvæ prolixè & confusè de πυρετῷ ἡμιτριταίῳ, de πυρετῷ τριταιοφυέα τρόπον παρεζευγνυμένῳ & de πυρετῷ φρικώδει commentatur, qvæ mihi simpliciter synonyma sunt. Fernelius & Capivaccius, qvo à meâ stant sententiâ, eò laudandi sunt qvod Veteres Magi-

Magistros, qvos ego hic seqvor, temerè non deserant etiamsi subtiles magis forent qvam utiles eorum conatus. Illorum argumenta, an veritate sua nitantur, nescio qvia non legi; Arbitrium Tibi defero, an mea, qvæ sunt pro ead. sententiâ, huc usq; adducta, argumenta, veritatis saltem speciem præferant, si non ipsam illam inferant. Conciliationem tuam lubens admitto, modò doceas me, qvomodo & cujus primo consilio calor in augmento febris, impropriè febris appellandus sit; occultus v. in rigore, è contrario & propriè febris fiat, cum omnes Veteres illum pro verâ febre agnoscant; Hunc nemo febris partem esse, aut certè non sine dubio finit. Locus Hippocratis ex 6. Epid. libro nihil contra sententiam meam opponit. Saltem loco differre febrem & rigorem innuit; Sunt ergo separata illa; etiamsi causâ communi non differrent, qvod tamen planum supra in contrarium feci. Qvod si autem in febre contineretur rigor ut pars, qvomodo intelligi posset, qvod febris in inferiori ventre; rigor in superiori contineri dicitur. Qvo in loco totum inest in eod. & pars est, qvia pars continetur in toto; De computo qvod objicis, id illo modo novum est ad Veteres Autores hoc referri neqvit.

Ultimi

Ultimi argumenti tui, qvod his verbis continetur: (*Tandem rigores continuarum febrium pro parte febrium in declinatione computantur qvod passim Hippocrates innuit lib. 1. Epid. l. 3. l. 7. & alibi*) non modo ἀκρίβειαν non video, sed ne sensum satis percipio, ideoq; nec respondere commodè qveam. De Celsi & Plinii Valeriani methodo nec non loqvendi modis taceo: Si priora vera sunt, qvæ attuli, supervacua erunt omnia, qvamvis etiam benè de illis proponenda. Jam ad alia. Lienis exsectio nullâ me parte sollicitat, qvam nimiâ hæmorrhagia, qvæ necesse est exhaurire animal, si venæ & arteriæ præcidantur omnes; Qvod si in parte lienis relinqvantur, ut agglutinentur, exsectio lienis dici neqvit. Sed nihil hic serio ago, qvia modum sive sistendi sangvinis f. lienis excidendi ignoro. Tentavit nuper coram imperitis nonnullis opus Agricola; me vel alium Anatomiæ medicè saltem gnarum ad αὐτοψίαν non invitavit. Post tres dies exspiravit animal, qvi erat caniculus e venaticorum genere. De Illustri Burrho qvæ narras, in memoriam revocant, qvæ Henr. ab Heer de succo in vesicis ulmorum Mense Majo collecto obs. 4. scribit vulnera oculorum sanante, qvod expertus primum in gallo Gallina-

linaceo, deinde casu in puellâ maximâ ille cum admiratione est. De Burrho plurima audivi, non audeo interponere judicium conscius vitii, qvod in me est nimia judicandi libertas: Neq; enim autoritate ego cujusqvam vel tantillum moveor. Qvæ procedente tempore rescisces, datâ occasione scribe: Credidi hactenus illius intima non nisi in posteros posse propalari: Utiles medicamentorum formulas sine dubio habet nonnullas, sed illarum utilitatem in Illustris Magnificentiæ speciem occultis artibus exornare & promovere videtur posse: Unam in eo notam limis adspicio; contemnit Viros qvosvis doctos: Principibus se immiscet aliisq; illustribus personis qvamvis rudibus. Dn. Langio meo, qvæso Te salutem meo nomine offeras, dicasq;, nondum me mathematicas mittere cogitationes; Si vitam prorogabit divina Majestas, nova propalabo de altitudinibꝯ Solis diverso tempore heliolabio meo, hoc anno accuratè captis experimenta, & firmabo θέσιν; unus saltem in cœlis inest motus, ab ortu in occasum; nullus in contrarium. Hactenus ordinem epistolæ tuæ secutus sum; Jam qvasi ad novam digrediar, qvæ est Sylvii disqvisitio. Prius tamen fateri debeo, non minimum me Tibi debere, cui acceptam illam

refero, qvam à plurimis Amicis frustra reqvisivi. In ipsâ autem disqvisitione id primum demiror, non agnoscere Clariss. Virum sententiam suam, qvam novam & ex ipsâ praxi petitam, à tritis autem creditisq; opinionibus in multis discrepantem dicit, veterem jam esse, postqvam eandem jam olim propugnarunt Erasistratus & Chrysippus; Ex Galeno hoc apertum est; Is enim in comm. 1. in lib. 6. Epid. text. 29. post qvam asseruit ex Hippocrate febris essentiam superantem calorem esse, sic statim addit: *Neq; enim arteriarum motu febrium essentia continetur: Hac in re namq; qvomodo Erasistratus & Chrysippus hallucinati sint, alias didicisti.* Validis rationibus oppugnat hanc opinionem Celsus lib. 3. c. 6. rem vocans fallacissimam, venas, qvibus credi debet, an febricitet aliqvis, vel febre vacet, longior est, qvam ut adscribi qveat locus, legi omnino meretur. Post hæc malè non naturalem pulsum & præternaturalem separat, ut unum habeat pathognomonicum signum febris: Hic error multos insedit, singulis morbis tale signum qvæsituros. Raro vero vel nunqvam uno signo absolvitur παθόγνωσις: Sæpe plura conjungenda ut simus de affectu certi, qvæ si juncta bene fuerint, oratio illa definitio

est

est per qvam solam noscimus omnes morbos, & qvicqvam non per sensus, qvasi intento digito, nobis commonstratur. Exemplum proponam de febre. Febrem definio Calorem præternaturalem: Hunc iterum clarè sic definio, ut omnis ille calor sit, qvi innatum naturalemq; sani corporis ita excedit, ut hominem offendat, actionesq; aliqvas vel plures corporis ejus lædat: Hac notione conceptus calor præternaturalis, etsi maximâ ex parte febris, imò proprium genus & essentia ejus sit, non tamen παθογνωμονικὸν σημεῖον. Balneum enim ex. gr. movere præternaturalem calorem potest, qvi non est febris; Addo igitur intus succrescentis notionem. Hoc Celsus ex intimis præcordiis, & ex alto venire calorem vocat; Nondum restricta satis essentia febris hâc notione est; qvia calor præternaturalis in inflammatione alicujus partis intus succrescit, nec febris est; Ideo addo: In toto corpore; Verum ne hâc notâ maxima pars febrium excludatur, qvæ calorem non habent in toto, iterum addo: vel in maximâ ejus parte. Jam brevibus verbis absoluta constat febris definitio: Febris est calor præternaturalis qvi intus succrescens vel in toto corpore vel in maxima ejus parte est. Hoc παθογνωμονικὸν febris;

Qvod ſi Sylvius vel alius exemplum ſufficere febris poterit, cui hoc non qvadrat, in culpâ ego & in vitio definitio; In æternum hoc non præſtabit Sylvius. Contra vero Sylvii παθογνωμονικῷ ego exempla poſſum opponere, qvibus facilè dignitate illud ſuâ excidet. Optaſſem ſanè ut Sylvius cum omnibus diſcipulis qvos ad praxin ſecum ducit, ut interroget, qvid febris ſit, adfuiſſet exemplo Puellæ qvadrimæ, in veſtrâ urbe, qvæ cum deſtillationibus vexaretur ſuccini pulvere ſuffiebatur; concidebat protinus in pavimentum. Sublata reclinabatur in menſâ: oculos habebat apertos, qvaſi videret adſtantes omnes: interrogata nihil reſpondebat, neq; intelligere ſe qvicqvam vel ſigno iudicabat ullo: in motu non erat ulla abolitio, neq; etiam contra προαίρεσιν ulla in parte advertebatur (motus) ſine ſenſu tamen erat, ut eorum qvi in ſomno ſe movent: In collo tantus jugularium arteriarum ſubſultus ê longinqvo videri poterat ut metueres rupturas: Cor ſub veſtimentis videbatur ſimiliter palpitare, imò & audiebatur: pulſus in carpo celer ſimul, & vehemens. Hæc aliqvandiu perdurabant: Tandem redibant ſenſus ad naturalem ſtatum, redibat & abibat puella, qvaſi nihil paſſa, niſi qvod de laſſitudine

dine qvereretur. De affectu si qværeretur, Sylvio ejusq; Sectatoribus dicendum necessariò fuisset, fuisse febrem, qvia non tangi modo sed & videri poterat pulsus præter naturam freqventior hoc est secundum ipsius definitionem, qvi ab errore externo in non naturalium rerum abusu commisso forsan ortus, conjunctam habet notabilem corporis molestiam doloremve, atq; adeo functionis alicujus ad vitæ naturalis beatitudinem reqvisitæ labefactationem: Ergo febris fuit. Verum etsi qvidem hic affectus minus notus multis sit, ex mille tamen Medicis vel Philosophis vel aliis, ne unus scio hic febrem nominasset, nisi forte Sylvius & Sylviani. Hippocrates vocat affectum ἱερὴν νοῦσον μετὰ παλμοῦ καὶ ἄσθματος: Celsus Comitialem dicit sine nervorum distentione. Senn. l. 2. p. 3. c. 4. malè ἀφωνίαν vocat, citatq; Spigeliũ qvi benè qvidem describit morbum vetus autem nomen ignorat; Austriacis Moravis & Syris Timorem appellari ait qvod non sine emphasi est. Nam ut iis qvi summè timent, Cor sæpe vibrat palpitatq;, ut audiri possit, nedum videri; Sic item illis qvi hoc morbo corripi solent. Nusqvam legi febrem dici, imo ne febrem cum hoc morbo implicari

αἷμα πήγνυσι τὸ αἷμα οὐ παντάπασι ἐστι, οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο δῆν ὁ ἄνθρωπος εἰ τὸ αἷμα πυκνότερόν τε καὶ ψυχρότερον γένοιτο πολλαπλησίως ἀντὶ ἑωυτοῦ. ψυχομένου οὖν τοῦ αἵματος, ἀνάγκη ψύχεσθαι καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν, καὶ καλέεται ῥῖγος ὁκόταν τοῦτο τὸ τοιοῦτον γίνηται. Ex his patet febris causam esse calidam; rigoris frigidam; Etiam antecedentes causas illic plerasq; esse calidas; hîc omnes esse frigidas; Differunt ergò febris & rigor totâ naturâ & essentiâ, ut differunt qvoq; causis, neq; hæc illius pars censa veteribus est, nec censenda aliis. Tertium exemplum addo, ex Autore alio, nempe lib. de morb. 4. Hic longo primum sermone persequitur, qvid & qvomodo possit in corpore aliqvid nimis calefacere, & tandem de calefacto addit: Τὸ δὲ θερμαινόμενον προεξωθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κἂν τούτου ὁ πυρετὸς γίνεται &c. qvæ paulo ante jam adscripsi. Tandem ad causam frigoris & rigoris divertitur, docetq; illud fieri, concrescente primum aqveo qvodam humore, qvi si non exit per alvum cum eo, qvod frigidissimum & gravissimum inest, ad inferiora & præcipuè ad ossa se atq; nervos insinuare ibidemq; rigorem facere illi censetur. Patet ergò diversam

esse

esse febris & rigoris nec non frigoris causam; illic calidam; hic frigidam aut certè partes corporis certomodo resiccantem. Differunt ergò hæc qvoq; inter se, neq; possunt rigor aut frigus in febre, ut partes, contineri, qvia causis & totâ naturâ sunt separata. Hæc sunt, qvæ faciunt, ut dubitem, an uno ore Veteres affirment, unam eandemq; febris & rigoris esse causam, nempe calidam. Instas, Amice optime, Galeni autoritate & dicis disputare in hanc rem Galenum lib. 5. de sympt. caus. c. 4. Qvæsivi ego qvid afferret Galenus, sed tres saltem hoc titulo libros ejus, non qvartum vel qvintum inveni; In contrarium autem insignem in dubiâ controversiâ nostrâ reperi locum Gal. lib. 2. de diff. febr. c. 6. ubi de febre epialâ ejusq; causis agit & circa finem, qvid alius qvis non temerè de iis existimare possit, sibi qvasi objicit his verbis; *Qvispiam vero fortassis neq; simpliciter neq; à simplici causâ febres hujusmodi fieri arbitraretur siqvidem totum id qvod ex pituitâ putrescit, febrem accendit, reliqvum verò qvod nondum putrescit, cujus causâ rigescunt, non eandem habet cum putrescente qvalitatem: Si igitur ab hac qvidem rigor, à putrescente vero febris generatur, duplex semper aderit causa. Contingit verò & hîc febrem*

qvidem

qvidem ab altera causæ genere dicere fieri; *rigorem verò utpote alium à febre, ab altera, ut qvi non sit, qvod febris.* Hactenus Galenus, qvem Tu nihilominns addis, nusqvam non urgere duce experientiâ, febrem præsertim intermittentem incipere à rigore, non post rigorem, Hoc ego nusqvam legi: *febris intermittens incipit à rigore, non post rigorem*; Si vis credam, qvamdiu non invenio, expressa Autoris verba transscribe aut certum locum nota. Fortasse autem posterior paragraphus, tua commentatio est. Qvod si sic, abunde novi Galenum de intermittentibus sic loqvi sæpius, sed hoc casu Galenum mitto, & ad commentatorem verto; Jam ante ex Celso allegavi qvod ait ille: *qvædam febres incipiunt à frigore qvædam ab horrore.* Hoc qvidem sic circumscribo: qvædam febres post frigus; qvædam post horrorem incipiunt; Nihil enim notum magis qvam hoc sensu hanc particulam & Celso & aliis usurpari; Nec alium sensum habet, cum Galenus vel alius Græcus dicit, τὸν πυρετὸν διαλείποντα ἀπὸ τοῦ ῥίγους ἄρχεσθαι. In hanc enim sententiam Celsus qvoq; l. 3. c. 12. *Horror (inqvit) eas ferè febres antecedit qvæ certum habent circuitum & ex toto remittunt.* Si horror illas febres antecedit, ergo febres illæ inci-

incipiunt, & seqvuntur post horrorem h. e. rigorem, ut posterioris ævi Autores Latini τὸ ῥῖγος Hippocratis reddunt, qvod Celsus semper per horrorem vertit. Τὸ ἀπὸ igitur in hæc phrasi notat, post. Qvod Abensina in contrariũ nostræ sententiæ scripsit id levi brachio repello. Nullũ enim ego Arabem in Medicinæ controversiis Magistrum agnosco, multo minus, cum qværitur, qvid τοῦ πυρετοῦ nomine intelligendum propriè, & an eo nomine τὸ ῥῖγος vel ἡ φρίκη inclusum sit. Fortasse Arabes ita locuti sunt, ut utrumq; uno nomine comprehenderint; Id vero non magis ad me, qvam qvod populus ita vulgo confundit.

Qvod de φρικώδει πυρετῷ opponis, possum concedere; Si dicam enim Comœdiæ vel earum qvidẽ actus hodie symphoniis interrumpuntur; Nemo ex his rectè inferet: Ergo symphoniæ sunt partes comœdiarum. Similiter nec horrorem partem esse febris dicere licebit, si constat in ipsius febris accessione etiam aliqvando bis, ter, & sæpius horrorem incidere & repetere. Φρικώδης πυρετὸς, qvod ad typum attinet ἡμιτριταῖος dicitur aliàs Hippocrati. De hoc Celsus lib. 3. c. 8. *Habet (inqvit)*

Magistros, qvos ego hic seqvor, temerè non deserant etiamsi subtiles magis forent qvam utiles eorum conatus. Illorum argumenta, an veritate sua nitantur, nescio qvia non legi; Arbitrium Tibi defero, an mea, qvæ sunt pro ead. sententiâ, huc usq; adducta, argumenta, veritatis saltem speciem præferant, si non ipsam illam inferant. Conciliationem tuam lubens admitto, modò doceas me, qvomodo & cujus primo consilio calor in augmento febris, impropriè febris appellandus sit; occultus v. in rigore, è contrario & propriè febris fiat, cum omnes Veteres illum pro verâ febre agnoscant; Hunc nemo febris partem esse, aut certè non sine dubio finit. Locus Hippocratis ex 6. Epid. libro nihil contra sententiam meam opponit. Saltem loco differre febrem & rigorem innuit; Sunt ergo separata illa; etiamsi causâ communi non differrent, qvod tamen planum supra in contrarium feci. Qvod si autem in febre contineretur rigor ut pars, qvomodo intelligi posset, qvod febris in inferiori ventre; rigor in superiori contineri dicitur. Qvo in loco totum inest in eod. & pars est, qvia pars continetur in toto; De computo qvod objicis, id illo modo novum est ad Veteres Autores hoc referri neqvit.

Ultimi

Ultimi argumenti tui, qvod his verbis continetur: (*Tandem rigores continuarum febrium pro parte febrium in declinatione computantur qvod passim Hippocrates innuit lib. 1. Epid. l. 3. l. 7. & alibi*) non modo ἀκρίβειαν non video, sed ne sensum satis percipio, ideoq; nec respondere commodè qveam. De Celsi & Plinii Valeriani methodo nec non loqvendi modis taceo: Si priora vera sunt, qvæ attuli, supervacua erunt omnia, qvamvis etiam benè de illis proponenda. Jam ad alia. Lienis exsectio nullâ me parte sollicitat, qvam nimiâ hæmorrhagia, qvæ necesse est exhaurire animal, si venæ & arteriæ præcidantur omnes; Qvod si in parte lienis relinqvantur, ut agglutinentur, exsectio lienis dici neqvit. Sed nihil hic serio ago, qvia modum sive sistendi sangvinis f. lienis excidendi ignoro. Tentavit nuper coram imperitis nonnullis opus Agricola; me vel alium Anatomiæ medicè saltem gnarum ad αὐτοψίαν non invitavit. Post tres dies exspiravit animal, qvi erat caniculus e venaticorum genere. De Illustri Burrho qvæ narras, in memoriam revocant, qvæ Henr. ab Heer de succo in vesicis ulmorum Mense Majo collecto obs. 4. scribit vulnera oculorum sanante, qvod expertus primum in gallo Gallina-

linaceo, deinde casu in puellâ maximâ ille cum admiratione est. De Burrho plurima audivi, non audeo interponere judicium conscius vitii, qvod in me est nimia judicandi libertas: Neq; enim autoritate ego cujusqvam vel tantillum moveor. Qvæ procedente tempore resciscès, datâ occasione scribe: Credidi hactenus illius intima non nisi in posteros posse propalari: Utiles medicamentorum formulas sine dubio habet nonnullas, sed illarum utilitatem in Illustris Magnificentiæ speciem occultis artibus exornare & promovere videtur posse: Unam in eo notam limis adspicio: contemnit Viros qvosvis doctos: Principibus se immiscet aliisq; illustribus personis qvamvis rudibus. Dn. Langio meo, qværo Te salutem meo nomine offeras, dicasq;, nondum me mathematicas mittere cogitationes; Si vitam prorogabit divina Majestas, nova propalabo de altitudinib9 Solis diverso tempore heliolabio meo, hoc anno accuratè captis experimenta, & firmabo θέσιν; unus saltem in cœlis inest motus, ab ortu in occasum; nullus in contrarium. Hactenus ordinem epistolæ tuæ secutus sum; Jam qvasi ad novam digrediar, qvæ est Sylvii disqvisitio. Prius tamen fateri debeo, non minimum me Tibi debere, cui acceptam illam

refero, qvam à plurimis Amicis frustra reqvisivi. In ipsâ autem disqvisitione id primum demiror, non agnoscere Clariss. Virum sententiam suam, qvam novam & ex ipsâ praxi petitam, à tritis autem creditisq; opinionibus in multis discrepantem dicit, veterem jam esse, postqvam eandem jam olim propugnarunt Erasistratus & Chrysippus; Ex Galeno hoc apertum est; Is enim in comm. 1. in lib. 6. Epid. text. 29. post qvam asseruit ex Hippocrate febris essentiam superantem calorem esse, sic statim addit: *Neq; enim arteriarum motu febrium essentia continetur: Hac in re namq; qvomodo Erasistratus & Chrysippus hallucinati sint, alias didicisti.* Validis rationibus oppugnat hanc opinionem Celsus lib. 3. c. 6. rem vocans fallacissimam, venas, qvibus credi debet, an febricitet aliqvis, vel febre vacet, longior est, qvam ut adscribi qveat locus, legi omnino meretur. Post hæc malè non naturalem pulsum & præternaturalem separat, ut unum habeat pathognomonicum signum febris: Hic error multos insedit, singulis morbis tale signum qvæsituros. Raro vero vel nunqvam uno signo absolvitur παθόγνωσις: Sæpe plura conjungenda ut simus de affectu certi, qvæ si juncta bene fuerint, oratio illa definitio

est

eſt per qvam ſolam noſcimus omnes morbos, & qvicqvam non per ſenſus, qvaſi intento digito, nobis commonſtratur. Exemplum proponam de febre. Febrem definio Calorem præternaturalem: Hunc iterum clarè ſic definio, ut omnis ille calor ſit, qvi innatum naturalemq; ſani corporis ita excedit, ut hominem offendat, actionesq; aliqvas vel plures corporis ejus lædat: Hac notione conceptus calor præternaturalis, etſi maximâ ex parte febris, imò proprium genus & eſſentia ejus ſit, non tamen παθογνωμονικὸν σημεῖον. Balneum enim ex. gr. movere præternaturalem calorem poteſt, qvi non eſt febris; Addo igitur intus ſuccreſcentis notionem. Hoc Celſus ex intimis præcordiis, & ex alto venire calorem vocat; Nondum reſtricta ſatis eſſentia febris hâc notione eſt; qvia calor præternaturalis in inflammatione alicujus partis intus ſuccreſcit, nec febris eſt; Ideo addo: In toto corpore; Verum ne hâc notâ maxima pars febrium excludatur, qvæ calorem non habent in toto, iterum addo: vel in maximâ ejus parte. Jam brevibus verbis abſoluta conſtat febris definitio: Febris eſt calor præternaturalis qvi intus ſuccreſcens vel in toto corpore vel in maxima ejus parte eſt. Hoc παθογνωμονικὸν febris;

Qvod si Sylvius vel alius exemplum sufficere febris poterit, cui hoc non qvadrat, in culpâ ego & in vitio definitio; In æternum hoc non præstabit Sylvius. Contra vero Sylvii παθογνομονικῷ ego exempla possum opponere, qvibus facilè dignitate illud suâ excidet. Optassem sanè ut Sylvius cum omnibus discipulis qvos ad praxin secum ducit, ut interroget, qvid febris sit, adfuisset exemplo Puellæ qvadrimæ, in vestrâ urbe, qvæ cum destillationibus vexaretur succini pulvere suffiebatur; concidebat protinus in pavimentum. Sublata reclinabatur in mensâ: oculos habebat apertos, qvasi videret adstantes omnes: interrogata nihil respondebat, neq; intelligere se qvicqvam vel signo iudicabat ullo: in motu non erat ulla abolitio, neq; etiam contra προαίρεσιν ulla in parte advertebatur (motus) sine sensu tamen erat, ut eorum qvi in somno se movent: In collo tantus jugularium arteriarum subsultus ê longinqvo videri poterat ut metueres rupturas: Cor sub vestimentis videbatur similiter palpitare, imò & audiebatur: pulsus in carpo celer simul, & vehemens. Hæc aliqvandiu perdurabant: Tandem redibant sensus ad naturalem statum, redibat & abibat puella, qvasi nihil passa, nisi qvod de lassitu-

dine

dine qvereretur. De affectu si qværeretur, Sylvio ejusq; Sectatoribus dicendum necessariò fuisset, fuisse febrem, qvia non tangi modo sed & videri poterat pulsus præter naturam freqventior hoc est secundum ipsius definitionem, qvi ab errore externo in non naturalium rerum abusu commisso forsan ortus, conjunctam habet notabilem corporis molestiam doloremve, atq; adeo functionis alicujus ad vitæ naturalis beatitudinem reqvisitæ labefactationem: Ergo febris fuit. Verum etsi qvidem hic affectus minus notus multis sit, ex mille tamen Medicis vel Philosophis vel aliis, ne unus scio hic febrem nominasset, nisi forte Sylvius & Sylviani. Hippocrates vocat affectum ἱερὴν νοῦσον μετὰ παλμοῦ καὶ ἄσθματος: Celsus Comitialem dicit sine nervorum distentione. Senn. l. 2. p. 3. c. 4. malè ἀφωνίαν vocat, citatq; Spigeliũ qvi benè qvidem describit morbum vetus autem nomen ignorat; Austriacis Moravis & Syris Timorem appellari ait qvod non sine emphasi est. Nam ut iis qvi summè timent, Cor sæpe vibrat palpitatq;, ut audiri possit. nedum videri; Sic item illis qvi hoc morbo corripi solent. Nusqvam legi febrem dici, imo ne febrem cum hoc morbo implicari

 unqvam

unqvam. Ex his certitudinem Pathognomici Sylviani æstimes velim. Sexcenta possem enumerare & stringere alia vitia, ab hoc uno errore derivata, supra capitale etiam unum, qvod leges Medicinæ veteris fundamentales evertat Sylvius. Sed qvid ad me? Saltem miror, cum nomina febris Græca ut πυρετὸς, πῦρ, καῦσος, θερμωλὴ, θέρμη, φλεγμασία, φλεγμονὴ, καῦμα &c. à calore addita sint omnia, nullum inveniri à pulsu, qvandoqvidem hæc essentia sit. Sed ad ea verto me, qvæ fundamentum simul doctrinæ meæ & veteris Medicinæ qvasi per cuniculos subvertere videntur velle. Ea sunt: *Qvamvis plerisq; febribus comes sit universi corporis calor auctus &c. qvoniam tamen is nec omni nec soli nec semper convenit Febri, eundem pro inseparabili & pathognomonico ipsius signo neutiqvam putamus habendum.* Sed qvis qvæso ita simpliciter calorem auctum pro signo febris habet? Qvotqvot ego legi s. veteres s. recentiores non omnino stupidos, addebant auctum eo usq; ut lædat s. offendat. Fingit ergò Sylvius sibi Authores; qvos suis deinde observationibus ipse confutet. Hinc ergò in scenam Maniacum adducit, cui calor auctus non febris fuit. Qvis nescit verò calorem naturalem augeri æstu, labore, somno, metu, sollicitu-

citudine, irâ, disputatione, altercatione, vino largiore, cibo & potu, & mille aliis modis? Interdum etiam post hæc febricitat aliqvis; Sæpius tamē calor auctus sine offensione remittit, & nemo est, qvi febrem incuset. Potestne Sylvius omnes in Maniaco prædictas causas excludere, ut ne credamus, inde fuisse auctum calorem? Si potest, addere etiam debet, an offenderit ille calor, vel non. Si illud fuit, febris fuit; Sin hoc nulla. Si non potuit certò satis advertere Sylvius, ut in alterutrum sententiâ definitivâ inclinaret, in dubio relinqvendum illi aliisq; fuit, febricitet ne vel non Maniacus. Fatendum enim utiq; est, sæpius, initiô præsertim morborum, in plurimis obscurè διαγνωστικὰ signa apparere. In proposito de febre sermone exemplum sufficiam, in qvo melius qvam de Maniaco claret qvod dicendū est. Curavi hic Elephantiacum cui singulis diebus manè certâ horâ calor per totum corpus diffundebatur, non alio sensu, qvam si per caput toto corpore calidâ aqva perfunderetur, ut affirmabat; Interim nihilominus ambulabat, in vulgus exibat, edebat, bibebat & omnia ut sanus agebat, nullâ notabili in pulsu, in spiritu, in urinâ interveniente mutatione; Saltem pruritus cum calore augebatur, ut con-

tinere ungves à tumoribus, & ulceribus parvis neqviret, unde ater sangvis dimanabat per crura; Semper qvidem verò pruriebat illi cutis, sed exacerbatio ejus & tumefactio s. tumorum in majorem molem elevatio, duas vel tres summùm perdurabat horas. Dubitare hic aliqvis de febre posset qvia calor auctus adeò non offendebat. Sed qvoniam ex aliorum observationibus novi, ubi vetus hic morbus est, febriculam oriri, cur non suspicer initium febriculæ calorem auctum fuisse, qvem cum ipso morbo discussi, anteqvam rescivi, qvid sine medicinâ potuisset exinde subnasci. Similiter Melancholicis cum tempore tardè & initio obscurè accedunt febriculæ: Qvis negabit Maniaco uni vel alteri idem posse obvenire, ut ne initium febris calor auctus etiam sit, si non est febricula. Hæc primo Sylvii argumento & exemplo sint opposita, ut soli febri competat calor præternaturalis auctus, qvod temerè inficiari ille ausus fuit. Alter ipsius Elenchus est: *Non omni febri conjungitur calor auctus, cum nonnunqvam occurrant & suo & adstantium & ipsorum Medicorum calculo febricitantes, qvales etiam hic in Nosocomio habuimus & examinandos stitimus Medicinæ Studiosis, in qvibus nunqvam ne qvidem per aliqvot septimanas, imò menses ob-*

serva-

servatus est in ullâ corporis parte nedum universo corpore auctus calor vel ab ipsis ægris vel à Nobis aliisq; Medicis vel adstantibus coeteris sed contra frigus perseverans (sine dubio ῥῖγος hic vult) *ægroq; valde molestum & adstantibus omni tempore manifestum.* Hic ego nihil desidero, qvam qvod Ægri & Adstantes, & Medici, & Sylvius ignorarint, qvid sit ῥῖγος ἀνεκθέρμαντον Hippocratis, & ῥῖγος χωρὶς πυρετοῦ. Galeni Hippocrates lib. 1. de morb. scripsit, ῥῖγος ἢν λάβῃ, πῦρ ἐπιλαμβάνειν ἀνάγκη. Galenus cum propria simul & aliorum qvoq; observatione didicisset, horrorem (ῥῖγος) aliqvando invadere, nullo subseqvente calore, (cujusmodi ego exemplum in Odontalgico vidi) necessitatem illam sic sustulit, ut modestâ simul & probabili ratione non uno in loco Hippocratem excusarit. Ab eo tempore nemo facilè, præsertim verò, qvi alios falsitatis arguere satagit, sine παρεσχημάτων nota ignorare potest, incidere id aliqvando, ut solo rigore aliqvamdiu sine subseqvente calore affecti deprehendantur; Ne qvid novi verò aliqvis Sylvium observasse putet, cum dicit per aliqvot septimanas imò menses perseverans frigus perstitisse, sciri debet etiam Galenum sic aliosq; vidisse. Ita enim

ille de sympt. causis l. 2. c. 4. *Qvippe (inqvit) non nobis modò sed etiam multis medicis, qvi nos præcesserunt, jam visi concutientes rigores sunt sine febre, non tamen ita validi ac qvi legitimas tertianas qvartanasve præcedunt aut qvi ardentes febres finiunt.* Hæc Galenus de modo; de tempore, lib. 2. de diff. febr. 2. c. 5. ita scriptum reliqvit: *Est autem hic sine febre rigor, qvi nonnullis qvidem accidit semel, nonnullis autem per vices interpolans multorum dierum spatio vel à principio usq; ad finem continuatur.* Hæc si legisset Sylvius, rectius sine dubio de observationibus suis & ipsâ veritate statuisset. Neq; causam video, si legisset, cur sine causâ contra Veteres Artis & elocutionis Magistros, febrem appellasset; qvod ῥῖγος χωρὶς πυρετοῦ & ῥῖγος ἀνεκθέρμαντον illi censuerunt appellandum; Et vicissim cur febrem eâ notione excludat, qvâ illi incluserunt primò. Ad tertium Sylvii argumentū venio, &, qvod contra aliū qvendam de assumptis medicamentis juvantibus & nocentibus urget ut ἀλλότριον, studio prætereo; *Non semper* (verò inqvit) *febribus adest comes calor, cum circa intermittentium initia plerumq; & diu & graviter affligat ægros, ut in ipso solo Vulgus totam febrem constituat.* Non ausus fuissem de Sylvio

qveri,

qveri, ita semper agendum mihi cum eo esse, qvasi τῶν τυχόντων ἑνὶ, nisi ipse se hic immiscuisset vulgo, cui ipse ὁμόψηφος. Scio vulgum cum videt aliqvem rigore vel horrore corripi, ita loqvi: He frigt dat Feber. Sed aliter Hippocrates lib. 1. Epid. ægr. 4. Φιλίνȣ (inqvit) γυναῖκα πῦρ ἔλαβε μετὰ ῥίγεος, &c. τῇ ὀγδόῃ, ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς. Ægroto 11. ibid. Δρομάδεω γυναῖκα ῥῖγος ἔλαβε, πυρετὸς ὀξύς. &c. τῇ τρίτῃ περὶ μέσον ἡμέρης ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς. Et libr. 3. epid. ægr. 12. Τῇ δευτέρῃ, σμικρὰ ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς. Et lib. 1. de morbis ῥῖγος ἢν λάβῃ, πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. In summa, ubicunq; Hippocrates ῥιγοπυρέτȣ meminit, rigorem à calore distinguit, illum suo, hunc febris nomine disertè exprimens. Non aliter Galenus plurimis in locis; Non aliter usqvam Celsus: Inter alia & præter ea, qvæ jam ex eo autore allegavi lib. 3. cap. 11. *Solet* (inqvit) *etiam ante febres esse frigus.* c. 12. *Horror autem eas ferè febres antecedit, qvæ certum habent circuitum, &c.* Qvomodo, qvæso, frigus ante febrem esse, aut horror antecedere febrem potest, si hic vel illud febris pars existimetur esse. Sed qvid dicam plura? Rem in bivio esse

satis

satis patet, modo pateret qva divertendum sit, huc scilicet cum Ducibus Hippocrate, Galeno, Celso? an illuc vero per novas ambages cum Sylvio? Cœterum ubi causa Veteres deserendi nulla movet, illis Ducibus malo adhærescere. Qvæ supersunt in Sylvii disqvisitione de motu cordis, de controversiâ, qvam inter Harveum & Cartesium examinat, de pulsu cœterisq; aliis, ad ea nihil, qvam qvod optarem & novam de febribus doctrinam typis expressam possem communicare tecum aliisq; bonis, utq; ex oppositione, de Sylvii & aliorum litigiosis placitis, meâ verò simplici facilitate, eò melius posset judicari. Tractatum de febribus meum unà cum Schediasmate de Flammulâ cordis luci edendum per Amicum abhinc Amstelodamum misi: Commendavit is Dn. Doct. Bonaventuræ Dortmond, Consularis Viri Joh. Blaeu Genero opus, qvi datis ad me literis promisit, procuraturum se, ut typis imprimatur; Sed tardè adeo procedit impressio, ut post semestre spatium nesciam, an manum operi admoverit Typotheta. Occasio illa, qvam Amicus hic insperatò offerebat libellos meos Amstelodamum transferendi, fecit, ut promissis stare non potuerim, qvibus spem feci scriptum, si non impressum, me Tibi trans-
missu-

missurum esse de flammulâ cordis schediasma, qvod utiq; vellem legisses, ut scirem, an sustinere censuram & exspectationem possit. Sed nisi bibliopolam agere me non posse, exemplariumq; distractionem apud me tardari longius, prævidissem, propriis voluissem sumptibus Opusculum in lucem edere. Retardavit qvoq; impressionem Amstelodami, qvam interim per literas urgere non potui, morbus, qvi me graviter detinuit, malignus. Cum primum sentirem δυσαρέστειαν, commodâ medicinâ ita impugnabam, ut per novem dies, qvibus superesse etiam negotiis potui, non magnam exserere vim potuerit; Decimo, undecimo, & duodecimo à potestate mentis exieram; Post paucos dies iterum erigebar in pedes, & jam nunc plenè & benè per Dei gratiam convalui, cui te ut optime semper cum omnibus Tuis valeas, & diu Medicinæ commodis superfis, ex animo commendo. Vale Vir Excellentissime, Præceptor optime, & qvam diu vivis me ama. Scribebam Tónningæ anno 1662. Calendis Decemb.

Nobiliss. Excellentiæ T.

omni observantia studioq; addictiss.

Jac. Holste, P. S.

P. S. Scripsi hactenus Vir Excellent. hæc forma Epistolari, contra leges epistolæ h. e. longius. Culpa in animo est, qvi studuit expectationi satisfacere & placere, nec potuit satis addere; Veniam dabit Humanitas tua; Interim etsi contra leges epistolæ scripserim, nolim tamen contra modestiam tuiq; observantiam qvicqvam esset scriptum, imò ne verbulum; Si qvod tamen per imprudentiam excidisset, dum argumentis & elenchis tuis doctissimis simul & acutissimis me obtusis rationibus meis oppono (qvod tamen jussisti,) deprecor culpam, & veniam à connata tibi Humanitate peto. Fidem veniæ dabit manus tua, cum videro qvamprimum nec recusare maturum responsum; Interim iterum vale Vir Excell. Nobilis. & me ama,

---

EPIST. XLVII.

De Rigore febrili ejusq; causa.

JACOBO HOLSTIO Tonningam.

CAlidi amoris signum est, & ignei ingenii documentum, qvod in ignea febris essentia probanda pro veterum authoritate tam fervidè & acutè nuper in arenam descenderis. Qvan-

Qvanqvam verò pauci sint in *Coi* ejusq; successorum scriptis versati, qvi id negare possint, recentiorum tamen consensum tantorum authorum testimoniis vix impetramus, qvi veteribus neglectis novas in Medicina hypotheses duce experientia conantur condere. Ego qvidem in veterum libris invenio qvæ me in venerationem antiqvitatis perducunt, haud facilè deserendæ; recentiorum verò inventa vel placita rejicienda non puto, qvibus veteres vel illustrantur vel corriguntur. Illorum authoritati assurgo, sed horum felicitatem laudo & industriam, qvod seculum nostrum non obmutescat. De febribus in præsenti erit sermo, qvarum in calore essentiam consistere negant magni nominis Medici qvidam, qvi seculum nostrum aliis inventis pulcherrimis ditarunt. Inter qvos eminent & scientia Medica & amicitia mihi colendi, *Johannes Walæus* & *Franciscus Sylvius*. Utriusq; rationes & sententias impugnas, veterum amore, qvos illi qvidem in hoc negotio deseruerunt. Pro *Walæo* defuncto nonnihil tentavi in Epistola ad Te scripta, pro se *Sylvius* respondeat, qvi etiamnum inter vivos magnam gloriam meretur, utinam diutissimè. *Walæi* tamen sententiam non eo animo defendi, ut Tibi aliisq; credendi autho-

ritate

ritate qvadam Magiſtrali præirem, ſed ut vires ingenii, Præceptori addictiſſimus, experirer, Tibiq; occaſionem præberem rem hanc accuratius expendendi, qvi in iſto de febribus argumento laudabili diligentia verſaris, & acutum vides. *Walæi* igitur dogma argumentis nonnullis ex veterum Medicorum penu depromptis fulcire volui, juſto pietatis exemplo. Et ut beatis ejus manibus benè precari debeo, ita & opinionibus, qvantum veritas permiſerit. Sunt enim ingeniorum fœtus, qvos etiam parentum cauſa amamus, ſi non degenerent: Præceptorũ qvoq; poſteros eo loco qvo germanos fratres apud me fore, *Hippocrati* in jureiurando promiſi, qvorum cohortem ſtipatam eſſe oportet. Age igitur, mi Holſti, meq; præceptoris *Walæi* partes ſublevantem placidè excipe. Si cauſa cecidero, ſcias alienam fuiſſe, non meam. Ad duo momenta reducuntur qvæ hac epiſtola tecum diſceptabo. Unum eſt, an rigor vel horror febrilis, febris pars ſit; alterum cauſa rigoris frigida ne ſit an calida. Calorem ex eſſentia febris excluſurus *Walæus* ingenioſus, rigorem & horrorem pro rei argumento adduxit, qvem ipſam febrem eſſe contendit. Ego magni Viri ſententiam veterum authoritate firmatam ſcio, nec ratione deſtitutam.

Partem

Partem febris esse rigorem *Celsus*, qvem familiarem habes, manifestè indicat. l. 3. c. 3. de qvotidianis: *aliæ protinus à calore incipiunt, aliæ à frigore, aliæ ab horrore.* Initium certè rei, pars est ipsius. Initium anni, anni pars est; initium vitæ & exordium nativitatis inter ætatis partes numeratur. Sic morbi initium, pro morbo incipiente sumitur. Calor certè febrilis, à qvo febrium paroxysmi oriuntur, febris particula est, & sicut calor febrilis initium est febrium, ita & frigus & horror febrilis inter eadem febrium initia à *Celso* recensetur. Igitur si initium rei, ejusdem est pars; rigor qvoq; febrilis, à qvo initium sumit febris, ejusdem pars censenda. Estq; rigor, à qvo initium habent febres, sicut exordium concionis seu orationis sacræ, ut simili tuo utar ad verum sensum converso, ad universam orationem. Nemo negabit, exordium orationis, ejusdem esse partem. Ita accessionem febrilem, cujus pars est rigor, horror, frigus, &c. partem febris esse, inficiari non potes, qvæ magnam nonnunqvam periodi febrilis partem implet. In hæmitritæo enim fere sex & triginta horæ per accessionem occupantur, fatente *Celso* l. 3. c. 3. Negotium hic nobis facessit *Horatius Augenius* lib. 6. Epist. Med. ubi contra *Altimarum*

 dispu-

disputat, rigorem qvi antecedit febrem, non esse principium febris, sed solius accessionis, differreq; duo hæc inter se, febrem & accessionem. Differre inter se largiri possum, sed ut pars à toto. Alioqvi magnam febris partem accessio occupat, sicut *Celsus* docuit. Rigor autem si accessionis est principium, certè erit & febris principium, siqvidem accessio ipsius febris pars est magna, sicut & declinatio, cujus pars, febris qvoq; pars dicenda. Sed videamus *Augenii* rationes, qvibus motus rigorem principium febris esse pernegat.

I. Principium febris est, cum calor igneus est accensus in corde. Atqvi, dum ægroti rigent in febribus intermittentibus, nondum calor est accensus in corde. Ergò dum rigent ægroti, non adest febris principium. R. ad minorem. Calorem in rigore esse accensum in corde pulsus indicat, sitis, urinæ mutatæ, &c. Rigor enim ex sententia veterum, non impedit qvo minus calor in corde sit, qvo copiosius confluit extremas partes deserendo. Deinde in principio febris, calor in corde istum ignei æstus gradum non acqvisivit, qvalis in augmento observatur, idcirco tamen febris pars accessio esse non desinit.

II. Febris

II. Febris est calida totius corporis intemperies: At, dum rigor adest, corpus non calidam sed frigidam intemperiem habet. Ergò dum riget non febricitat. R. Frigiditas exteriorum partium, vel rigor musculorum, non impedit, qvò minus calida intemperies principem corporis partem, cor scilicet, invadat, unde febris nomen essentiamq; mutuatur. Dum igitur riget, non febricitat in illa parte, si veterum dogmati insistamus, at aliter respondendum ex hypothesi Walæana.

III. Febris, ut febris, calor est p. n. toti corpori communicatus. At dum adest rigor, nondum hic calor per totum corpus transmissus est. Ergò rigoris tempore febris non adest. R *Galenus* solvit hunc nodum loco à Te lecto: febris enim essentiam ille ponit in calore præternaturali maximè qvidem in totum animal effuso; sin minus, in plurimis partibus, vel in nobilissimis accenso. Qvanqvam ex hypothesi Walæana, calor in febre per corpus diffusus effectum potius sit febris, qvam febris essentia.

IV. Dum ægroti rigent, tempus non est cibum exhibendi, qvia inqvit *Galenus* l. 3. Acut. indicat futuram febrem. Ergò rigente ægroto ante febrem, febris non adest. R. prorsus

ſus vera eſt concluſio. Si enim ante febrem rigor adſit, febris nondum aderit. At plus in concluſione eſt qvam fuit in præmiſſis. Futura illa febris apud *Galenum* eſt intelligenda de manifeſto calore, qvi demum ſentitur poſtqvam rigor diſcuſſus fuerit. Non negat tamen rigentes ægrotare. Si ægrotant, febre laborabunt, nam de aliorum morborum rigore non loqvimur, nec *Galenus* ibidem. Rigore vigente à cibo libenter abſtinent febricitantes, qvia motu illo vehementi & moleſto impediuntur. Potum tamen avidè appetunt, qvia æſtuant febrili calore interiora viſcera.

V. Gal. de inæq. intemp. & l. de diff. Febr. epialam & lypiriam conſtare docet duplici intemperie inæqvali, una frigida, qva rigent, alia calida qva ægroti febricitabant. R. Febris hæc lypiria hypotheſin, de qva ſerram controverſiæ ducimus, validè roborat, ex qvacunq; cauſa rigorem deducamus. Duplex enim illa intemperies, qva rigent ægri & calent, unam febrem conſtituit, & æqvè nomenclatura febris rigenti ac calenti competit, parsq; febris rigor dicitur. Plura pro ſententia ſua non urget *Augenius*, qvæ hypotheſin hanc infringant. Subtilis enim magis qvam verus mihi videtur, qvando rigoris tempore febrem ante-

antecedentis, non adesse febrem sed dispositionem ad febrem scribit. Dispositio ista prius in corpore fuit qvam rigor invaserit, à causis procatarcticis, vel antecedentibus, qvas enumerat *Galenus* l. 1. de diff. febr. cap. 3. Rigoris autem tempore revera febris adesse principium, ex *Celso* probavimus, qvi initium febres habere docuit à rigore, horrore, &c. principium autem rei, rei partem esse, nulli dubitamus. Unitatem enim, qvæ principium est denarii, partem denarii esse, in confesso est. Atrium qvoq; ædium esse partem, tam certum est, ut negari non possit. Veteribus inauditum id non esse, qvod de rigore dixi, præter *Celsi* testimonium, alia authorum nostrorum loca contra Te evincunt, eaq; Medicorum Principum. Ab ipso *Hippocrate* ordiamur. Is in Epidemiorum libris rigorem in febribus acutis cum ipsa febre computat ferè ubiq; l. 1. Epid. ſ. 2. stat. 3. qvod si qvi vigesimo novo insuper rigore corriperentur, iis qvadragesimo die morbus decrevit. Pleriq; autem omnes sub primam judicationem denuo rigebant. Qvin etiam qvidam per exordia sub judicium ipsum novo rigore correpti, adhuc in ipsis morborum reversionibus una cum judicatione riguerunt. Vere autem rigebant omninò pauci, æstate

plures, per autumnum adhuc plures, sub hyemem longè plurimi. In sectionibus seqventibus alia hujus computi exempla occurrunt, qvæ non vacat hic repetere. Æger decimus libr. 3. s. 3. instar omnium sit, qvi forte hæc meditanti ad manus erat. Huic Nicodemo primo die febris oborta, cum stomachi fastidio, siti, lingva exusta, urinis nigris. Postridie demum cum horrore invasit. Tertio imminuta erant omnia. Qvarto iterum rigor cepit cum febre magna. Idem horror circa vesperam vigesimi. Rigores febriles in hoc sæpius recurrerunt, inprimis diebus paribus, & tamen judicatus dicitur, qvod valdè rarum. Utplurimum enim cæteri, qvibus rigor die pari exortus memoratur, interierunt. Qvia ex eodem *Hippocrate* exacerbationes diebus paribus malæ sunt. Igitur de rigore aliter sentire non possumus, qvam, ex Hippocratica doctrina, febris partem esse, qvia cum febre, in febre oritur & exacerbatur, & iisdem cum febre diebus computatur. Nec præcedit febres, qvia in exacerbationibus, in declinationibus febrium observatur laudato *Hippocrati*. Nullo jure rigorem intermittentium distingvimus ab illo qvem acutæ febres habent. *Hippocrates* Coac. Prænot. 26. utriusq; eandem conditionem ponit. Causa

qvoq;

qvoq; eadem, acris nempe vapor interna viscera arrodens, sive ille à venenata qvalitate, ut in malignis, sive à biliosa, ut in tertianis, &c. elevetur. Malignæ idcircò febres, à rigore qvoq; incipiunt, & intermittentes mentiuntur, primo, secundo, tertio, qvarto, octavo diebus repetentes cũ rigore & frigore, qvale exemplum in Pythione recitat *Hippocrates* l. 3. Epid ſ. 3. ægr. 3. Expende qvæso, mi *Holsti*, & tecum delibera, an rigor, in his febribus eo modo repetens, febrium partibus annumerari non debeat. Invadit enim cum febre, febre manente, febremq; & comitatur, & ei supervenit. Duo illustres in hujus rei confirmationem *Aphorismi* extant sect. 4. Aph. 46. & 58. in illo rigor invadit febre non intermittente, vel, qvod *Vallesius* addit, non magnopere sublata; in hoc causo supervenit cum morbi solutione. Vides rigores & in principio & declinatione febrium, febribus cohærere ut partes, si qvidem omnibus febrium temporibus adsunt, nec minus principium & declinatio partes febrium sunt qvam incrementum & status. De *Galeno* tanto parcior ero, qvantum ille loqvacior. Testatur verò is l. de Tremore cap. 7. apud veteres Medicos receptum fuisse, febrim comitari necessariò rigores. Et

l. 5. de sympt. Caus. c. 5. rigores semper febrim seqvi, ut vetus sermo erat, verum ex omni parte esse negat. Qvippe non solum sibi, sed compluribus qvoq; ante eum Medicis, visum rigorem sine febre, non tamē adeò validū, ut is qvi vel tertianam vel qvartanam præcedit, vel is qvoq; qvi & ardentes & calidas febres finire potest. Ne Te suspensum teneat liber hic qvintus; qvē in tuo exemplari non invenisti: scias me seqvutum editionem Galeni Lugdunens. apud Beringos fratres M.D.XLVII. in formo portatili, in qva De Morborum & symptomatum differentiis & causis libri sex uno titulo conjunguntur *Guilielmo Copo* Basileiensi interprete. Eo loco rigorem sine febre vidit contra veteres Medicos *Galenus*, qvia à prava victus ratione originem ducit, in qva veteres non aberrarunt. Nobis autem de rigore sermo est, qvi febrilis est, qvemq; notat diligenter ibidem *Galenus* vel præcedere tertianam qvartanamq;, vel ardentes finire; ut testetur tam illum esse febris partem, à qvo incipit febris, qvam hunc, in qvem desinit. De Dissensu *Galeni* ratione causæ diversæ, post paulò d ɔturi sumus. Adhuc in sententia persisto, ex veterum monumentis, febrem intermittentem *incipere à rigore* seu horrore qvomodo *Celsus* supra loqvutus est, adeoq; *post rigorem* non

incipere. Ille enim qvi præcedit, eodem tempore circa idem, seqvi non potest. Consentit meæ loqvutioni *Galenus* l. 1. de Cur. Febr. ad Glaucon. c. 5. ubi febres tertianæ dicuntur incipere *μετὰ cum* vehementi rigore, ut videas qvomodo ἀπὸ explicari debeat, qvum *μετὰ* temporis paritatem denotet, sicut & latina particula *à* qva usus est *Celsus* h. l. Ita qvoq; l. 2. c. 8. sputum à septimo die cœpit; sive cum septimo, qvia seqvitur, & ultra septimum mansit. Non diffiteor tamen in freqventi esse usu apud *Celsum*, particulam *à*, adhiberi pro *post*. E. g. l. 3. c. 27. ab exercitatione, h. e. post exercitationem, & passim alibi. Qvo minus verò hoc loco id credam, pronuper dixi. *Galenus* alibi l. 1. Comm. in Epid. Com. 3. febrem *cum* horrore venientem à bilioso & pituitoso proficisci docet. Si excutiamus cæteros Medicinæ proceres, pro rigore confectum erit negotium. Apertè *Trallianus* l. 12. c. 2. Cæterum generatim *comitatur* eas (febres putridas) id qvod nulli aliarum febrium *adest*, ut rigor, aut horror, aut frigus superveniat, præcipuè intermittentibus. De epigenesi hic loqvitur, exemplo *Hippocratis* 4. Aph. 58. Alia Medicorum loca in priori Epistola signavi. Apud *Paulum Æginetam* & *Myrepsum* rigores cum f bri-

um accessionibus computantur in curatione, qvæ & hic & ibi eadem. Ille *Paulus* l. 2. R. Med. c. 46. in rigore curando, ante febris accessionem aqvam multam bibendam dat, in qva piper & ruta sint incocta. Ubi rigoris tempora cum febri, in accessione confunduntur. Ante enim utriusq; accessionem exhibendum medicamentum. Hic *Nicolaus* f. 1. de Antid. c.28 ad rigorem antidotum ex cariophyllis & c. terra samia dari jubet ante invasionis horam. Et c. 339. antidotum à sulphure ad rigores febrium duabus ante accessionem horis exhibet. Ubi accessionis horæ & rigorem ut febris partem includunt. Idem c. 228. panaceam antidotum & rigori & febri præscribit, uti & Antidotum ex Asaro c. 246. Cur ergo excludi debeat rigor frigusve à febrili nomenclatura & civitate, non video prægnantem causam, siqvidem temporibus febrium annumeratur, & in curatione ejusdem ratio habetur, tanqvam febrilis particulæ. Addidi & rationem à causa desumptam, qvam eandem esse utriq; ex veterum monumentis suspicatus sum, eamq; calidam, nempe bilem, vel qvamcunq; rem acrimonia, qvæ cum calore paria faciat, musculis visceribusq; molestam. Disputat pro hac thesi *Galenus* l. de Tremore c. 7. ubi rigorem frigidum

dum esse affectum concedit, sed neutiqvam à causa efficiente frigida. Probat id variis argumentis. Tertianæ enim exqvisitæ, si qvid aliud, certè rigor adest: etsi febrim hanc nemo vel insanus ex frigido constitui humore dixerit. Causos enim est genere, tanto altero causo continuo inferior, qvanto calor febris & flammeus & perurens deficit. Sitis autem indelebilis, & refrigerii desiderium, bilis meræ vomitus, & qvod post hunc æger melius habet, qvomodo non sint omnia manifestè ob calorem redundantem? Qvomodo igitur rigent in tertianis, qvomodo in causis, hoc est, ardentibus febribus continuis, si non intermittentes, sed perpetuo urentes affligunt, rigor supervenit, & febrem per crisin solvit? Si enim qvi causo affligitur, ait *Hippocrates*, si rigor supervenerit, morbus solvitur. Imò acre & calidum medicamentum ulceri admotum, primum sanè dolorem infert, mox horrorem, deinde rigorem excitat. Ac multos novimus tum riguisse, tum febricitasse, ob ulcera ab acribus medicamentis irritata. Jam etiam inflammationem, cum in abscessum mutatur, rigorem horroremq; comitari necesse est. Morbi ex flava bile rigorem habent, ex *Platone* & *Hippocrate*. Repetit nonnulla alibi, & ob flavam

flavam bilem, qvæ per membra sentientiæ ocyus feratur, fieri rigorem *Comm.* 4. *Aph.* 58. docet, qvamobrem scilicet & alvi fiat solutio, & sudores ac vomitus biliosi superveniant. Locus illustris est l. 1. in *Epid. Com.* 3. Ostendimus, inqvit, à bilioso & pituitoso succo febrem cum horrore venientem proficisci: eam verò qvæ caret horrore, à bilioso qvidem, sed lentiore, & concoctu difficiliore, qvam ferunt esse principum partium inflammationem. At qvæ cum rigore invadunt qvidem, cæterum ad integritatem cum biliosis vomitionibus, aut dejectionibus, aut sudoribus veniunt, harum est causa totum corpus permeans flava bilis. Jugulum tuum petunt diserta ejusdem *Galeni* verba l. 2. de *diff. Febr.* c. 6. de tertiana, qvæ præteris cum mihi cætera de epiala opponis. De febre epiala differt, rigorem fieri à pituita non putrescente, febrem verò à putrescente, adeoq; diversam in hac febre esse utriusq; causam: At *in tertiana flavam bilem efficere & rigorem & febrem.* Qvomodo autem bilis rigorem efficiat docet *l. de Trem.* cap. 7. nempe qvod mordax sit & vehementer agitata, unde utriq; causarum generi ascribit rigorem, & qvæ frigidæ & qvæ calidæ facultatis existit, ut corpus dolorificè moveat.

Ita

Ita incertus esse incipit, & frigus qvoq; admittit, qvatenus pungit. Primas tamen & hic calori partes tribuit. Qvod multis rationibus ostendit l. 2. *de Sympt. Cauf.* c. 5. sive l. 5. c. 5. editionis Beringorum. 1. Si sano corpori ferventem aqvam subitò infundas, aut ignis scintillas incutias, statim horrore vexabitur. 2. Cum ulceratæ particulæ causticum medicamentum imponitur, primum qvidem horrent, deinde rigent, mox etiam febricitant nonnulli. 3. Qvid qvod tertianæ febres qvæ omnium febrium maximè biliosæ calidæq; sunt, omnium maximè horrore infestantur, qvantoq; sinceriores tertianæ sunt, tanto etiam rigor in iis incidit vehementior. 4. Etiam eum qvi ardenti febre laborat, rigor superveniens à morbo liberat, *Hippocrates* ait, qvando scilicet bilis qvæ prius in venis errabat, à natura decretoriè per carnes ad cutem traditur. 5. Qvin etiam sudant deinde qvi ita obriguerunt, vacuataq; iis bile, à febre liberantur. Interim verò ubi non ad cutem, sed ad interna loca bilis impetum capescit, per vomitiones simul & alvum vacuatur. Fortius ibidem è contrario probat frigus non esse causam rigoris febrilis, eosq; falli pronunciat qvicunq; rigorem profligandæ ardentis febris salubrem esse causam propter frigus

gus putant: Si enim id verum esset, liceret ipsis rigorem excitare, partim frigida aqva inspersa vel affusa, partim ægro ipso nudo in frigidum aërem delato, aut in frigidæ aqvæ labrum demisso; deinde si per mutationem ad contrarium habitum, iis qvi in ardenti febre obriguerant, solutio accidit morbi, debebant post rigorem febricitare desistere qvod tamen non faciunt, gravius enim post rigorem urgentur, qvam ante. Qvanqvam igitur subinde inconstans sibi videatur in hoc negotio *Galenus*, in plerisq; tamen locis pro calore pugnat. In *Comm.* ad 6. *Epid.* observavit omnes Cacochymos, cum repente incalescunt, inhorrescere. Qvam sententiam qvotidiana experientia firmat *Ballonius* l. 1. Consil. 110. nam si qvis pravis scatens excrementis in sole versetur, statim inde redibit inhorrescens. Sic calor febrilis dum agitat humores putres idem præstat qvod & solis calor. Inducit enim rigores & horrores, nam humores corrupti incalefacti seipsis acriores fiunt, moventur & ita lancinant & feriunt membranas. Bilis igitur rigoris febrilis causa est efficiens, sive ratione acrimoniæ sive caloris, sive utriusq; qvod adeò verum visum recentioribus, ut *Mercatus* l. 6. de Febr. febris &

rigo-

rigoris materiam diversam qvidem statuat, non ratione frigiditatis, sed tenuitatis, hanc enim, qvia acris & mordax cito moveri & ad musculos protrudi, illum crassiorem intus manere, qvæ accendi potest in febribus: *Mercurialis* verò l. 5, de Febr. c. 8. rigorem immediatè effici neq; à calida neq; frigida causa, sed à copia humorum acrium vel vaporum velociter motorum: mediatam verò rigoris causam posse esse caliditatem & frigiditatem, eo qvod humores mordaces, & qvi impetu feruntur, possunt esse tum frigidi, tum calidi. Qvod tamen ego non asseqvor, frigida enim materia æqvè promptè moveri non potest. In qvo consentientem habeo *Galenum* l. 5. de Sympt. Caus. c. 5. qvi Rigorem ob frigidos succos unqvam excitari pernegat. Principio enim ob crassitudinem vehementer moveri non possunt; qvod si aliqvando extenuentur, rigorem qvidem excitabunt, sed non ita validum. Qvippe non tantam admittit subtilitatem extenuata pituita, qvantam extenuata flava bilis. Nec tantum unqvam in corpore vivente, præsertim ad febrem disposito; frigus actuale fuit, ut rigorem excitare potuerit, aut horrorem, nisi horror per totum morbi cursum perpetuus esse debeat, & sangvis omnis refrigeratus;

qva-

qvalem purulentum in venis Dominæ de Chalmontio obſervavit cum horrore perpetuo laudatus nuper *Ballonius*. Similis horror ſine dubio mulierem illam febricitantem exercuit, cujus ſangvis actu frigidiſſimus, nivis vel glaciei frigiditatem æmulabatur, notante *P. Pachegvo* Obſ. 46. ad *Riverium*. Cæterum bilem ejusq; acrimoniam incuſandam, ex anatome famuli Helvetici duplici tertiana & ſimplici Patavii defuncti videor mihi divinare. Veſica enim fellea, qvia ubiq; obſtructa obſervabatur, inprimis obſtructis meatibus; qvi per ſubſtantiam jecoris diſperſi bilem ad veſicam deducunt, bilem calidum ſuccum in corpore reſtitantem & febris & rigoris cauſam fuiſſe vero fit ſimile. Videatur *Spigelius* l. 1. de ſemitert. c. 15. qvi venas Portæ pro fomite hic agnoſcit. Frigus qvi pro rigore febrili inducunt, variè ſe torqvent, in rigoris modo probando, qvod ex locis Hippocraticis liqvet, à Te adductis. Liber de Flatibus, qvanqvam *Hippocrati* etiam à *Celſo* l. 1. aſſeratur, tamen à *Lemoſio* ad incertum Autorem refertur, qvia nec Hippocratis modus dicendi, nec ſententiarum acumen ineſt. Qvem iccircò *Mercurialis* Cenſur. Oper. Hipp. deſtinatum putat ſectæ Pneumaticorum ſpiritui omnium cauſam tribuentium.

tium. Qvi verò flatus ibidem rigorem inducere dicuntur refrigerato ſangvine, neutiqvam frigidi dicuntur per ſe, nec frigus ex ſe inducere. Sunt enim & flatus calidi, ſeu vapores calentes acresq;, qvibus rigorem excitari diximus. Nervoſè, ut omnia *Caſp. Hofmannus* in Inſtit. fieri rigorem & horrorem ſcribit, cum vapor p. n. calorem ſ. n. mentiens, inſinuat ſe in muſculos & cauſatur κλόνον illum. *Argenterius* negat à flatu fieri rigorem, fieri qvidem inæqvalitatem, puncturam, mordicationem, & veluti confractionem membrorum pro diverſitate vaporum, qvi non liberè tranſpirant; at frigus & concuſſionē membrorum neqvaqvam fieri poſſe; poſtulare enim hæc mala caloris contractionem, & expanſionem viciſſim temporis momento factam, id qvod neqvit efficere vaporis aut flatus motus ad externas partes, &c. Qvi flatus de frigidis intelligendi. Repugnat autem hæc de frigore doctrina, etiam initio libri ejusdem Hippocratis, ubi ab aëre cauſa morborum deducitur, non qvatenus vel calidus vel frigidus, ſed cum is vel copioſior, vel plenior, vel parcior, vel & morbidis inqvinamentis infectus in corpus ſubierit. Contraria qvoq; eſt aliis locis Hippocraticis, qvæ calorem ſeu bilem innuunt, de qvibus

r nuper

nuper egimus. Textus insignis occurrit *lib. 2. de Morb.* de febre biliosa: Si septimo die rigor & vehemens febris prehenderit, ac exsudarit, benè habet. Dic mihi Vir eruditissime, an in febris ἀκμῇ & calidissimo statu rigorem à frigore velis deducere? an si à frigore, qvomodo sudor ad salutem prodeat calidus? Alter textus, qvem pro frigore urges ex *Autore* libr. 1. de Morb. spirat genium Autoris libri de *Flatibus*. Hippocratis qvidem est, sed Thessali filii, si credimus *Galeno* in Epid. Ad qvem explicandum sufficit ut dicamus frigus hic comparatè sumi, si ad calidiora conferatur, qvemadmodum hoc ipso paragrapho bilem sangvine frigidiorem vocat Author, & rectè addit, hominem vivere non posse, si sangvis multo densior & frigidior seipso evaderet. Scrupulus oritur, qvia post rigorem necessario vel majorem vel minorem febrem supervenire dicitur. Sed rigor à febris essentia iccircò non excluditur, qvanqvam calor febrilis intus latens, post rigorem se diffundat ad exteriora & fiat manifestus. In textu Hippocratico, sangvis primum incalescit, deinde pituita & bilis sangvini permixta incalescit, rigorq; oritur, demum post hunc rigorem, ad sangvinis caliditatem & bilis pituitæq; incalescentiam, febris seqvitur, scilicet

major

major & manifeſtior. Occulta hæc & manifeſta febrium differentia rejici à Te nullo jure meretur, qvippe qvæ in re ipſa fundamentum habet, qvia calorem febrilem in principiis cordi magis inhærere, in augmento extremis etiam, nemo ignorat. Nititur & hujus textus authoritate, nec parum ſubſidii mutuatur ex lib. 6. *Epid.* ſ. 1. §. 17. Qvomodo à calida & rodente cauſa, ſine frigore alio, rigor fiat docet *Galenus* l. 5. Sympt. Cauſ. cap. 5. qvia partes extremæ omnes refrigerantur, declinante animali facultate una cum ſangvine, ad interna. Qvippe frigus hoc tempore non internarum, ſed externarum partium ſentiri: nonnullos enim tum vehementi ſiti cruciari, utpote ſervato ipſis intrinſecus calore. In præceptoris defenſionem & ulteriorem rei controverſæ explicationem *Altimarum* introducam, qvi ita loqvitur part. 2. Med. Febr. c. 4. qvod cum in acceſſionum principiis febrium intermittentium putreſcentes ſucci moveantur vehementiori motu per ſentientes corporis partes, eædem partes hoc in tempore mordacitatem ac dolorem ſentiunt, ob qvem doloris ſenſum vehementi qvodam impetu calor ipſe tanqvam offenſus, ſimul cum ſangvine in intima corporis & viſcera confugit, propriè tamen ad

thoracem adq; cor ipſum, ut ibi collectus, unitus ac vigoratus, vehementiori qvodam impetu redeat, ac certet cum eo qvod ſentientes partes doloribus laceſſat, & ipſas moleſtat. Rem verò clarius ab ovo ad mala perſeqvitur *Nicolaus Fontanus* in Fonte ſeu Orig. Febr c. 12. qvi audiri meretur: Cùm ab hepate humor bilioſus, vel in minera focoq; putredinis alius qvispiam excitetur, conante natura humorem noxium excutere, eum primo ad vias communes, ventriculum nempe & inteſtina, expellere ſatagit, cum autem hæ partes ab humore putri mordaciq; irritentur & ſtimulentur, natura calorem ſangvineum ad cor tanqvam ad arcem, & ſpiritum ad latebras internas viſceraq; intime recondita, recolligit, qvibus ibi retentis viſcera ardent, extrema autem algent & trigent: Sed poſtmodum redintegrata acie, à corde calor ſpiritusq; diffuſi ſunt, natura reſipiſcit, & humorem hunc per vomitum, ſeceſſum, urinam, inſenſilem transpirationem detrudens, reliqva extima tuetur membra, qvæ fovet ac calefacit; in ea enim dimicatione & pugna rigor fit, qvi in paroxismo febrili conſpicitur. Placuit hunc Fontem adire, qvanqvam non ita pridem effoſſum, non qvod nova dogmata proponat, ſed qvia vetera ſuo

more

more profert. Institutum verò fuit hujus Viri Clarissimi, hoc opusculo obicem ponere paradoxis *Helmontii* de Febribus, cui similia de febribus in mentem venerūt qvæ *Walæo* beato, nempe febres esse sine calore, adeoq; rigores, à qvo febres intermittentes incipiunt, esse febres. Hinc in Præfatione ad Lectorem, *Helmontii* hoc dogma perstringens, qværit, qvis sanæ mentis unqvam dixerit rei initium ipsam esse rem, & conseqventer febrium initium esse febrem; qvalis esset, si febris essentiam contineret frigus & rigor antecedens? Pro *Helmontio* respondebo, non amore illius sed veneratione *Walæi*, præceptoris mei nunqvam sine honore nominandi. Nemo sanæ mentis dixit initium rei ipsam esse rem integram & completam, sed rei partem essentialem. Ita initium diei, integer dies non est, sed ejusdem pars, si enim primam diei horam, à qva dies incipit, diei solidæ detrahas, integer dies non est. Tibi, amicissime Holsti, hæc facilè persvasero, qvia in Mathesi excellis. Novisti lineam ex punctis constare, & si primum punctum desit, integram lineam non superesse. Tempora sua qvatuor decurrit febris, ut adeò primi temporis spatium, qvod horror vel rigor implet, partem totius constituere debeat. Ex

ipsa *Fontani* descriptione rigoris in tertiana, partem esse febris demonstrabo. Fatetur enim rigorem in paroxismo febrili conspici. Deinde in ipso naturæ luctu & pugna cum causa morbifica expellenda rigorem fieri: at id tempus febris est. Unde videtur & illud clarius innotescere, cur *Walæus* calorem, qvem in febre observamus, effectum febris vocaverit. De externo facilè concipimus, qvem post rigorem diffusum sentimus, egoq; impropriè, Te repugnante, febrem dixi. Sive enim obstructis visceribus bilis vel alius humor putrescens sangvini mixtus, vel in foco mesenterii ex inflammatione & putrida obstructione vapores putridi ad cor tendant, certum est ibi calorem ab extraneo calore augeri, & febrem accendi, febremq; revera esse, etiam ex antiqvorum placitis, utroq; enim modo & vaporibus putridis & sangvinis in corde retentione incalescit sangvis, pulsum febrilem inducens & alia febris præsentis signa. En febrem ipsam internam. Interea rigor corpus invadit, sive qvod à bilioso humore vel vapore vellicentur sensibiles partes, sive qvod retrahatur calor ad cordis regiam pro suppetiis ferendis, sive qvod impedita sit sangvinis circulatio ut sangvis liberè externa membra calefacere non possit.

An

An à positivo frigore, ut cum Hippocrate credis, rigor dependeat, in medio relinqvo. *Galenus* l. de Rigor. c. 6. materiam frigidam esse causam frigiditatis positivæ, calidam privativæ edixit. Si qvidem frigus membrorum hic positivum dicas, causam qvoq; talem cum *Hippocrate* fatemur, adeoq; *Walæi* sententiæ invitus subscribis. Si à tali causa & febris & rigor oriatur, dicendum frigidam illam materiam cordi transmissam pulsûs alterare ad se sangvinem pro calore advocanti, & usum auctum systoles & diastoles poscenti. Qvicqvid horum jam sit: auctus in corde calor p. n. febris est, qvi demum superato hoste inqvilino in pugna certans expulsis humoribus noxiis sive per vomitum, qvi sæpe in tertianis post rigorem observatur, sive per alvum, sive per sudores, sive alia via insensili, reseratis viis se liberè exserit & per exteriora diffunditur. Qvi calor apparens, effectum febris dici potest, qvemadmodum lumen, orbem illustrans, à sole prodit, & à fornace incenso calor in musæo, sive ab incendio vicini aëris collustratio:

Æstifer ignis uti lumen jacit, atqve vaporem.

Sed nimius in hoc argumento sum, in gratiam alterius, Rigorem esse febris partem, etiam

ratione causæ calidæ, probavi. Si verò frigidam esse causam rigoris Tibi cum *Hippocrate* credam; vicit *Walæus*. Si essentialis febris pars, qværigor est, à frigore positivo dependeat. Utrumq; vulgi applausum impetrabit, si consensum Tu denegaveris. A rigore enim vel frigore febrem denominant & curant calidis, pipere, Sp. Vini, nuce muscata, absinthio &c. non sine successu. Vulgus tamen norma non est Medicinæ nostræ. Id miror, qvod *Avicennam* Magistrum recuses, optimum in Re Medica ducem, judice *Ænea Caprilio* l. 2. Febr. Putr. & Galeni interpretem, ut censet *Capivacceus* l. 6. Febr. c. 1. cujus tanta apud *Mercurialem* multiscium Tom. 3. Consil. 71. est authoritas, ut post *Hipp.* & *Gal.* qvem ipsi præponat, aut etiam æqvet, vix ullum autorem habeat. In qvo nihil desiderat *Donatus à Mutiis* Dial. in Gal. Aphor. f. 28. nisi qvod literas Græcas non calluerit. Hæc priori Epistolæ de rigore febrili addere volui, ut partim pietatem in defendendo vel excusando præceptore *Walæo*, partim Tibi amorem testarer. Doctissima tua argumenta non tam infringere volui qvam laudare, qvia in hac febrium doctrina necdum veritatem planè asseqvutos nos credo, qvanqvam sexcenti Medici in ea hactenus operosè desudarint,

darint. A Te magnum lumen expectamus, si meditatum Tuum de Febribus opus publico donaveris, qvod dudum promisisti. Ut promissis stes, DEUM rogo, ut huic aliisq; laboribus, publico dicatis, Te amicissimum Mihi & Musis diu parem esse jubeat & superstitem. Vale. Hafniæ XII. Mart. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XLVIII.

De Variis Eruditis Viris.

ANGELICO APROSIO, VINTIMIGLIA Genoam.

LEctis Tuis humanissimis literis rediit mihi animus & revixit, ingenti rigidæ hyemis frigore penè extinctus. Gaudeo qvod adhuc vivas valeasq; utinam diutissimè, in literarum vestrarum, qvibus assiduè magna fàma vacas, solatium. Nos valemus, & cum fratribus tui memoriam semper recolimus. Salutant illi Te perofficiosè, qvi inter vivos sunt. Sextus enim frater *Jacobus Bartholinus*, designatus olim in Academiâ Regia & Eqvestri Sorana Professor Historiarum, ante plusculos annos in Germa-

nia, qvum reditum in patriam meditaretur, doloribus colicis confectus obiit. Ante obitum tamen Ebræorum nonnullos Magistros publica luce donavit, in lingvis orientalib9 perfectissimus, qvos Tibi in fasciculo mitto, ut videas nec illum Bartholinum ignotum vixisse, & si fata vitam illi prorogassent, qvamplurima in schedis relicta, promisisse. Pro sollicitâ curâ, qva filiolos meos prosequeris, multum Tibi debeo. Utinam adolescant, & Te superstitem videant, si qvando Italiam visuri sunt. Illustrissimi *Antonii Muscettolæ* memoria mihi est gratissima, cujus & prosapiam & magnas virtutes amo & æstimo. Deus illum servet publico bono, ut etiam illius favore nostra soboles gaudere aliqvando possit. Captabo occasionem, te monitore, ut illius laudes publicè per me inter nostros innotescant. *Petri Francisci Minotii* elegans est Epigramma mihi inscriptum, vel eo nomine, qvod acutum sit & benevolo affectu plenum. Amo virum doctissimum, & officiosè resaluto. Sed qvid meritus sum, qvod *D. Laurentius Crassus*, Vir vitâ dignus, qvam aliis penna sua largitur, me qvoq; inter Principes Achivos legi velit. Qvia ita amice vult, mitto Effigies expetitas, Parentis, Wormii, Rhodii; meam, & singulorum opera

præ-

præcipua breviter ſignavi, qvæ vitis deſcribendis addere conſtituit. Agnoſco animum, & affectu qvocunq; conabor paria facere, ne ingrata mea penna ſileat. Lugeo mortem Illuſtriſſimi *Lauretani* & Rev. *Bonifacii*, qvorum tumulis Epitaphium deſtinavi in gratam amicitiæ memoriam. *Severini* exceſſus antea mihi innotuit viſo apud Bibliopolas noſtros Phoca illuſtrato, meo qvoq; nomini dedicato. Grillajam tuam videndi deſiderio tenemur, ut & Cl. *Bardi* Chinam Chinam, cujus jam pridem ſpem nobis fecit, cui eapropter debeo iconem arboris qvam in Hiſtoriis Anatomicis poſterioribus non ſine illius elogio depictam exhibui. Salutant Te plurimum fratres mei, & opuſcula nonnulla ſua Tibi Tuæq; Bibliothecæ inſtructisſimæ per me transmittunt, qvorum Catalogum adjuncta ſchedula continet. Commiſi faſciculum hunc librorum Hauboldo noſtro, qvi Venetis Bibliopolis Francofurti tradet Tibi poſtea Vintimigliam mittendum. Spes eſt indubia ad manus Tuas perventurum, ut videas qvid præla noſtra agant. Reliqvis operibus meis nolui onerare Hauboldum, ne ſegnior in officio eſſet, nec ſanè merentur à delicatis ingeniis videri aut legi, qvum majori forſan fama, domi manerent. Alia occaſione plura

addam,

addam, ut internuncii fallantur partito onere. *Beringius* noster totus est in Conscribenda Historia obsidionis Hafniensis, brevi absolvenda cum publico applausu. *Heinsius* junior in Svecia adhuc commoratur nomine Præpos. Ordd. Belg. Fœder. Residens. D. *Pouchius* Medicus est & Canonicus in urbe patria Ripis Cimbrorum, à qvo raram Historiam habui ungvium monstrosorum in homine sene, qvam in Centuria Secunda Epistolarum Medicinalium reposui. Qvod si in rebus naturalibus vel Medicis apud vos aliqvid occurrat, qvod consvetum non sit, non gravaberis ad me scribere, ut locum qvoq; inveniat in Centuriis meis seqvuturo anno prodituris. Ferax est patria vestra rerum variarum, nec dubito qvin subinde eveniant & videantur inusitata multa, qvæ longa nocte sepeliuntur, nisi sacrum vatem nacta fuerint. Addo his literis inclusa documenta qvædam, qvæ instituto laudati *Crassi* inservire possint, qvantum per festinatam scriptionem licuit. Plura enim possem, si vacaret. Tu tamen supplebis, qvæ desiderari judicaveris. Ita vale diutissime, delicium Musarum, & serus cœlorum incola, me meosq; amare perge. Salutant Te omnes, fratres, filii, & Beringius. Scripsi Hafn. raptim 25. Febr. 1663.

T. T. Th. Bartholinus.

EPIST. XLIX.

De experimentis Medicorum, & chyliferis ductibus.

Thomæ Bartholino Hafniam.

QVod meum ad petitum Frisium nostrum benevolo proseqvaris affectu, haud exiguum habeo Tui in me amoris argumentum, indeq; amplius obligor agendarum gratiarum debito. Qvem qvidem ipsum, magis tamen veritatis amorem ulterius spero testatum facies ubi meum illum de *Veræ Philosophiæ Bono*, non nempe omnibus æqvè seu perspectum seu acceptum, Librum acceperis, legerisq;. Tuum sanè uti & Nobiliss. *Conringii* suffragium jure merito permagni ego facio. Et vero qvid qvæso magis hodie de re Medica sit qvam ut tandem aliqvando è vera Apodictica suppetat prophylactica simul ac Therapeutica tot morbosarũ opinionũ, Artis nostræ physiologica ac pathologica principia indies qvassantiũ Medicina. Ut nempe certum ab incerto, pretiosum à vili ubiq; seqvestretur, & liqveat demum, qvæ conclusiones Apodictico, qvæ Dialectico solum jure de φαινομένων & αὐτοψιῶν, verbo, Experientiæ fundamento glorientur. Omnes namq; qvomodolibet gloriari constat. Novi Doctis-

Doctiſſimos ſæpe viros πειρασικῶς ſolum utq; aliorum extimulent judicia hæc & illa publicitus profiteri & defendere. In qvibus me judice eſt etiam *Anthon. Everhardus*, dum ex ſangvine, h. e. vernaculo corporis nutrimento, non ſangvinem & neſcio qvid corporis noſtri ſubſtantiam exedens ac arrodens fingere ſatagit: eò forte qvod p. naturam v. c. in Febb. is non careat corruptis & nocentibus ejusmodi partibus perq; inediam corpus conſumatur &c. Seriò vivum ἀπαιδευσίας arceſſi neſcium talia commentari, credat qvi volet, ego nullus poſſum. Qvæ verò idem de qvaqvaverſum excurrentibus ductibus chyliferis obſervavit in cuniculis, fallor an haud parum faciunt ad firmandum illuſtrandumq; meam de Lactearum Thoracicarum, hepatis ſanguificationis innocuo uſu ſententiam, qvam in Diſp. *de Corde* qvadantanus expoſui: nempe iisdem meatibus eſto eſſe qvod in nondum ſatis exploratum uſum, nunc chyloſum nunc aqveum magis liqvorem ad exteriores partes naturaliter deferri. Qvin id etiam *Everhardo* facilis ego qvidem largior, qvod ſangvis in vaſis ſuis naturali polleat facultate, cruditatum vel chyli qvid ſibi ὁμοιωδῶς aſſimilandi. Eſt verò & hoc diſtin-

distinctum sangvinis genus atq; (nempe & nutritorium & calidi vitalis cum utroq; spiritu regeneratorium) munus agnoscentibus facilè in confesso: per inediam corpus ex eo atrophiam incurrere, qvia tum natura, reficiendarum virium vitalium & animalium, qva spiritus, cumprimis intenta, nutritionis ad tempus veluti oblivisci cogitur. Ita inqvam, salvo cordatiori Tuo judicio, mihi videtur. Nempe ne nihil esset qvod hâc qvidem vice ad Te perscriberem, hoc interim fuit. Vale, amice perqvam honorande, & ceu facis, Tuum mihi favorem continua.

Excellentiss. T. Nominis
Studiosiss.
E. Leichner, D.

EPIST. L.

De Demonstratione Medica & experimentali. Hepar describitur.

ECCARDO LEICHNERO Erfurtum.

TAndem desideratus ille Liber Tuus ad nos pervenit, tanto labore elaboratus, ut eruditorum omnium oculos in se merito conver-

vertat. Ingens onus in Te suscepisti, cui tamen ferendo es, & si ad umbilicum reliqvas partes perduxeris, Tibi æternam famam & publico perpetuum commodum procurabis. Legi ex parte, magna cum voluptate & magnum Apolline Te æstimabimus, si promissa perfeceris. Certam enim demonstrationem Artis nostræ, diu optavimus. Sed frustra hactenus, qvia conjecturis pleraq; innituntur. Hæc est humanæ mentis imbecillitas, qvam emendare difficile erit, nisi recoxerit illam Prometheus. Nuper Lugduni ad confluentem Araris & Rhodani Cl. *Meyssonierius*, Elementa Medicinæ edidit ad amussim promodum demonstrationum Geometricarum exarata, opus annorum triginta, qvæ tamen demonstrationes experientiis recentiorum nituntur. *Cartesius* in Methodo sua Res per rectam rationem disqvirendi, multa conatus est, & Mathematicis principiis admirationem apud asseclas invenit. De veris experientiis, qvibus fidere possimus, præclara in ultima parte promittis, qvam avidissimè expecto, qvippe Medico necessariam, à nullo hactenus tentatam. Frater meus D. *Erasmius Bartholinus* Medicus & Mathematicus, Cartesii amicus, hoc de experimentis argumentum qvoq;

tractat,

tractat. In Philoſophicis ſimilia non infeliciter tentavit in Inſtauratione Magna illuſtris *Verulamius*. Ego igitur, donec ultima illa Apodictices Tuæ pars prodeat, qvod opto, deſiderium publicum applauſu & votis ſupplebo. Magnifico Rectori noſtro & Senatui Academico obtuli exemplar à Te deſtinatum, qvi læto animo munus exceperunt, literisq; reſponſoriis teſtabuntur, qvanti faciunt, qvamprimum perlegerint. Interea per me plurimam ſalutem & officia Tibi tranſcribunt. Cancellarii Lente reſponſum, Friſio interprete, reſcies. Friſius ille tuus, diligentia & ingenio hic à melioribus amorem meruit & favorem, dignus Te præceptore diſcipulus. Vidi apud illum Diaſcepſin de Corde Te Præſide à Cl. *Wittigio* editam, & ſententiam de ſangvificationis organo perſpexi, qvæ media via incedit, Heparq; defendit, ſed ſingulari temperamento. Eo enim ſenſu chylum ad Hepar mediantibus venis tandem ferri non repugnarim. At Medicorum hactenus placitum fuit, immediatè ad Hepar ſive per lacteas, ſive meſentericas venas chylum ex inteſtinis deduci, ut primum ſangvinis rudimentum accipiat, qvod αὐτοψία noſtra pernegat. Miſceri verò ſangvini in venis, illiusq; purpurâ veſtiri, tecum

 credi-

credimus, ita tamen ut in corde, qvo primum ex axillari pellitur, signaturam qvasi futuri alimenti seu corporis nutrimenti accipiat. Cætera qvæ de Hepate ingeniose affers, Hepatis necessitatem ad sangvificationem perfectam demonstrant, aliud nihil, & hanc nos qvoq; necessitatem concedimus, Tibiq; de magno ingenio & perspicaci publicè gratulamur & vitam in plusculos annos producendam precamur, & Magnatum auram benignam, qva absolvas qvæ optimo consilio meditaris in Reip. Medicæ ornamentum & utilitatem tuis laboribus accuratis promovendam. Vale, mi Leichnere, & amare perge tuum Bartholinum, qvi Tibi Tuæq; gloriæ optimè cupit. Hafniæ X. Mart. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPIST. LI.

De Malpighii scripto, observationes variæ Anatomicæ.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

ET tristia amicissimæ literæ Tuæ nunciant, & læta; triste, legisse illustrem familiam, Academiamq; beato sene Finckio, & qvanto lumi-

lumine! orbatam: lætum, meminisse mei Academiæ Patres, meq; voces gratulatorias ab Excell. Tua etiam in Belgio excipere. Optassem glorioso Lycei Atlanti ævum in his terris diuturnius; caruissem, cœlum testor, istoc salario patientiùs, qvàm ut ille spiritu; sed parendum fatis, qvorum in manu sumus, & volvimur. Tibi autem, Vir celeb. qva iterum gratulatione occurram? hac unâ, ut sanctissimum senem Finckium annis supergrediaris, & qvotidie, ceu mereris, nova inclutæ famæ capias incrementa. *Everbardi* tractatulum, qvem animadverto naufragio periisse, proxima iterum occasione transmittam. *Malpighii* scriptum hic qvoq; jam prælo subjicitur; fateor nos hic non perfunctoriâ curâ & flatu, & oculis microscopio accuratissimo armatis inqvisivisse in illas pulmonum vesiculas, sed easdem tamen nondũ nobis perspicuè potuisse conspici, qvòd cum uberiùs à Stenonio perscribatur, ego haud perseqvar; nec qvæ de cordis musculis & actione brevi in lucem prodibunt, itidem ingeniosè ostendente Stenonio. Epistolas Tuas Medicas, & qvæ de partus viis insolitis eruditissimè commentaris, *Dn. Sylvius*, *van Horne*, aliiq; mecum avidè exspectant, satis gnari à qva manu victura monimenta prodeant. Novum qviddam, &

inusitatum audio, narrante Dn. Sylvio, nuper ad *Schoockium* Prof. Grön. certâ & solidâ perscriptum fide, historiam illam de fœtu Mussipontano, nihil esse nisi svavem & lepidam fabulam, à nescio qvibus per otium, ad ludendos Medicos confictam. Qvod si ita est, haud sane magnam à multis meretur laudem Dn. *Horstius*, qvi eam sibi primum passus est persvaderi. Sed ad alia. 1. Observata nobis hac hyeme, secante in Nosocomio D. Sylvio, cisterna chyli in corpore muliebri duplex, idq; ad lumbos; capacitas cujusvis

sacculi tanta, ut pollicem meum caperet. Versus superiora coibant in truncum unum; infernè ingrediebantur ubiq; varia lymphatica, uti ruditer juncta figura ostendit. 2. In aliâ fæminâ cor vicinum auriculis pure fluens, cor ipsum exterius album & asperum lingvæ bubulæ obtusæ ad instar. 3. Deniq; in aliâ fæminâ ventriculus in medio angustus, utroq; extremo capaci, ut delineatio exhibet.

Dexter lobus hepatis aliqva sui parte, tantæ erat molis, sub osse ilium recondebatur. Duo ductus pancreatici in jejunum se exonerantes, superior, qvi amplior,

plior, ad lati digiti distantiam ab insertione ductus bilarii; exterior, qvi minor, eodem planè loco desinebat in jejuno, qvo ductus bilarius implantabatur. Uterus figuræ qvasi semilunaris, in dextrum latus solito magis inclinabat. Lien qvovis bubulo major, solidior & rubicundior justo, adeo ut colore & parenchymatis firmitate cum corde certaret. Ren sinister pure scatens, dextri parenchyma (non papillæ) hinc inde arenis crassioribus distinctum: In qvarto cerebri ventriculo plexus qvoq; choroides manifestè conspicuus. Ego ut uterum & vesicam attentiùs expenderem, domesticâ industria observavi tubas uteri, qvæ in fundum ejus ingrediuntur, qvamdiu corpori uteri adhuc inhærent, (erat enim uterus vetulæ satis crassus) esse qvasi nerveas, firmæq; consistentiæ, sed postqvam expandunt se extra versus alas, & testes, reddi infirmioris & membranaceæ texturæ. Qvâ ureteres se exonerant in vesicam, nullum ullius valvulæ vestigium, sed animadverti interiorem ureterum tunicam esse planè continuam cum interiori tunicâ vesicæ. Ureterum & meatus urinarii foramina respiciebant se mutuò ad trianguli figuram. Cervix vesicæ duos transversos digitos longa, sphincter parvus, sed non orbicularibus, ut

dici solet vulgò, verum secundum longitudinem sphincteris porrectis fibris insignis, nisi qvòd fibræ illæ tantillum ad obliqvos angulos, sed vix notabiliter, inclinarent. Hunc sphincterem corpus nervosum crassum, penis corpori analogum, exterius cingebat, in qvo fibræ circulares, nisi qvod tantillum ad figuram helicis inclinarent, ut solet in corpore nostro fibræ ferè nusqvam perfectum describere circulũ, idq; ob multas & singulares causas. Hæc in fæmina; de ductu fibrarum in marium sphinctere ampliꝰ dispiciendum. Qva parte calculus exscinditur, in viro superiori æstate mortuo, observavi fibras procurrere semiobliqvas, (non circulares) adeoq; earum multas dissecari ab imperitis lithotomis; in suillo autem sphinctere video plures esse uno musculos, eumq; qvi proximè ambit cervicem vesicæ, accedere ad circulares fibras, licet planè circulares non sint, reliqvos duos agnoscere fibras semiobliqvas, planè ut in viro, qvo loco exscinditur calculus. Alioqvin hac hyeme in bestiis varia se nobis curiosa obtulere. Chorion fœtus nullâ aqvâ immediatè madere observavimus, sed omnem aqvam vel esse in amnio vel allantoide, ut mirum sit Harvæum negare allantoidem dari in brutis, qvippe facile invenitur rectè inqvirentibus,

nosq;

nosq; allantoidem fœtus vaccini habemus vel duas integras ulnas longā. Observavimus iterū in canibus cor non esse ultimū moriens, seu ultimum movens, sed venam cavam prope cor motum aliqvem continuare, corde etiam & auriculis collabentibus: In fele, lienem longum instar camini, ductum hepaticum & cysticum amplos, præsertim hepaticum, qvi amplitudine calamum scriptorium æqvabat, (an qvia animal biliosum & pugnax?) oculum multum humoris vitrei, parum aqvei continere, (an hinc acumen visus explicari meretur?) ipsum aqveum humorem esse subsalsum. In mure majori, sex lobos hepatis; nullam fellis vesiculam; cœcum humano majus; testiculos corde majores (ô animal noxiè salax!) & intra corpus conclusos; epididymides qvadam sui parte testibus adhærentes, parte aliâ tantillum eminentes extra corpus, qvà testiculi solent emergere: In columba, nullam esse vesiculam fellis, esse tamen ductum hepaticum in qvo bilis, qvi visa nobis iterum, iterumq; retrahi in hepar (vivente alite) & iterum per intervalla in ductum reverti, motu pulsationi cordis non dissimili, sed tardiori; qvid qvod duraret adhuc ille motus sed langvidior corde jam tum qvíescente. In cygno fæminâ, asperam arteriam flexu illo,

(qvem observavit Tua olim dexteritas) destitutam (an in cygno fœminâ forsan illa structura deficit?) arteriam magnam descendere in dextro latere, ingluviem membranâ vestitam ita porosa, ut facillimo pressu liqvor subalbus ex glandulis minutissimis inter utramq; hærentibus tunicam eliceretur, inq; cavitatem ingluviei illaberetur, haud dubiè ad fermentationem alimenti, id qvod Cartesianis favet, qvi in gallinacea ingluvie jam ante simile qviddam deprehenderunt; duos ductus pancreaticos, unum à dextro hepatis lobo, unum à cysti fellea procurrere ad jejunum, ita ut cum ante seorsum decurrant, ubi ad jejunum deventum, simul omnes qvatuor uno, eodemq; loco in illud se exonerent; asperam arteriam, in pulmone non divaricari in minores ramos, verùm ubi truncos veluti duos agere cœperit, statim in ipso exortu desinere, relictis tantum patentibus in parenchyma pulmonum ostiis; in cordis ventriculo sinistro, resectâ auriculâ manifestos musculorum cordis tendines ad aortæ initium desinentes; loco diaphragmatis minutos & longiusculos musculos costis tendine suo adhærentes; latera lingvæ hinc inde, ordinatâ tamen serie in longum, poris distincta, qvi setam suillam admitterent, ut

necesse

necesse sit in carne lingvæ minutas latere glandulas, qvæ & qvandoq; liqvorem in os profundunt; cœcum duplex, nigrioribus qvam cætera intestina excrementis stagnans; renes longos vel pedem integrum, & velut segmentis distinctos, per qvorum interiora canalis excurrens ureteres tandem inde elapsus formabat, ad extrema recti intestini se exonerantes; uterum longissimum, figura qvasi longæ pyramidis, &c. Vereor n. ne nimia prolixitate delinqvam. Qvestiria, ingeniosa illa, sine ignis interventu, destillatrix, à plurimis licet de pandendo artificio sollicitata, debellari non patitur silentium suum. *Digbæi* tractatum, qvem jam ante *Deusingius* impugnavit, nuper Hagiensis qvidam Medicus, *Helvetium* vocant, confutare instituit. Prodiit demum *Deusingii* responsio ad Exc. Tuam de Hepate, sed illa oppidò modesta, contra Blottesandæanos acerbissima; me tandem meliora edoctus à ficto crimine liberat; vagus tamen, uti solet, nunc hunc nunc illũ cornu impetens. *Dn. Sylvium* ita pupugit, ut ille Apologicâ præfatione thesibus suis iteratò excusis præmissâ calumniarũ, mendaciiq; publicè Gröninganum postulet. *Van Horne* nuptiis nuper cum vidua van Ulftia celebratis maritus esse didicit. Dn. Jacobæus

noster levi oculorum nebula tentatur, qvam, si in medicamentis usurpandis patientius, constantiusq; se gereret, brevi discussum iri confiderem; qvanqvam sperem Gallicum aërem, qvippe Belgico subtiliorem malo isti panaceam futurum. Nec mihi aliqvot jam mensibus satis constitit valetudo, ut proinde anhelem in Gallias, loci mutatione solatium qvæsiturus. Si patria mihi ita debilitato jam petenda, nec Academiæ, nec mihi ipsi diu usui esse possem. Sed finio, & Tuam Excell. Deo opt. max. æternùm commendo, meq; sveto Tuo favori. Vale felicissime, & à D. D. Wormio cui semina petita curæ erunt, unà officiosè salutatus, diu flore, perenna. Dabam Lugd. Bat. A. 1663. 1. Mart.

Excell. Tuæ
Studiosiss.
Olaus Borrichius.

EPIST. LII.

De intestino cæco maculoso. Partus Cameli &c.

OLAO BORRICHIO Leidam.

OBservata à Vobis in Anatome hyemis elapsæ oppidò placuerunt. Nostrum Thea-

Theatrum adhuc ſilet, donec à *Jac. Henr. Paulli* aliqvando animetur, qvi jam de diſputatione Inaugurali eſt ſollicitus. Aperuit ille ſemel iterumq; nobis canem, ut rectius Bilſianum labyrinthum obſervaret, qvem æri inciſum publicè brevi exponet, longè à Bilſiano diverſum. Cœcum inteſtinum maculis qvibusdam fuſci nigroris qvaſi grandinibus conſperſum & refertum in canis ſectione ibidem vidimus. Dubitatum inter nos fuit, an iſtas maculas recepta cœco excrementa efficerent. At qvia ferè flatibus cœca hujusmodi à nobis animadverſa abundabant, aliud ſuſpicabar: Eſſe nempe variam tantum membranæ tenuitatem. Diſſectæ enim maculæ, nihil inſoliti monſtrabant, qvum aliud nihil eſſent, præter tunicæ ſubtilitatem. Subtilia multa de hoc cœco promiſit in Qvadripartito Botanico aucto Celeberrimus noſter *Simon Paulli*. Ecce verò cœcum flatuum qvoddam diverticulum, parum abeſt qvin credam *Highmoro*, qvia & ego in hypochondriacâ amicâ obſervavi, nunqvam ferè alvum deponi, aut flatum emitti, qvin murmur in dextro hypochondrio, qvo loci cœcum plerumq; ſedem habet, uno ſemper loco ſentiatur & audiatur, magno interdum optimæ feminæ tædio. Miſit ad me Cl. *Deuſingius* Disqvi-

qvisitionem suam ulteriorem, amicam prorsus, de Chyli Motu atq; Hepatis Officio, qva ingeniosè omnia mea refellit, in Hepate Defuncto allata, cui nihil responderi posset, si vel unico experimento novo argumenta erudita confirmasset. Difficile enim inducor ut credam rationibus, qvas antea oculorum fide rejeci. Expendam tamen prius accuratè singula momenta, qvam vel rejiciam vel approbem. Mense Decembri anni proximè elapsi obtulerunt Serenissimo Regi nostro, Legati Magni Muscoviæ Ducis in publica audientia magnâ pompa hic celebrata, præter pelles pretiosas, qvatuor Camelos, Onirocrotalum, Sabelum vivum, & Vasa lignea. Dubitabatur de Camelis, qvia in dorso duo tubera habent, qvalia in Dromadis ex Camelorum qvoq; genere, observari solent. Sed cursu hi celeriori ab illis distingvuntur, qvos tardioris gressus hic vidimus, & eadem tubera Camelis etiam *Plinius* tribuit. Onirocrotalus appenso, sub rostro, marsupio, & lato longoq; rostro planè similis est illis qvos in Musæis siccos habemus, vulgo pro Pelicano æstimatos. Vivus caveæq; inclusus militis, qvi eum portavit, non rarò brachia rostro vellicabat, ut iracunda avis esse videatur. Vasa lignea variæ magnitudi-

nis

nis oblonga, pro jusculis vel potu hauriendo percommoda, in omnem partem, aqvâ madida, flecti possunt, & iterum in aptam formam extendi. Qvantum expiscari potui ex radice Cedri variegatâ tornantur flexilia hæc vascula. Cæterum inter Camelos seqvioris sexus una gravida, hoc mense feliciter peperit naturalem qvidem partum, sed monstrosis seu portentosis adnumerandum, qvia nunqvam, qvod sciam, in Dania nostra Camelus natus. Permutarentur sic inter se orbis partes, si in Asiam qvoq; nostræ Balenæ vivæ deportarentur. Nostra sanè patria peregrinos multos videt, antea ignotos. Rediit ad nos Nobilissimus *Lutzovius*, calculiq; sui partem Regi Ser. obtulit. Dubitatum statim fuit à multis, an calculus ille, silici simillimus, sit suppositititius. Multi pro vero calculo tamen habent, inter qvos ipse qvoq; Lutzovius, qvia illo exempto levamen sensit, & similem prorsus alium in Musæo servo, hoc nomine mihi donatum, nec credibile sit, potuisse lithotomum in præsentia amicorum Lutzovii, alium calculum fictitium supponere. Impositus ille idem calculus est, nisi fallor, experiundi gratia an resolvi possit, addito sale calcis vivæ, sed irrito experimento. Sinistra tua valetudo me angit, speroq; ab aëre

Galli-

Gallico confirmatam, à Sereniſſimo Rege enim licentiam peregrinandi Te impetraſſe gaudemus, nuperq; cum laudato ſemperq; laudando Regi, Regum terrenorum optimo, adeſſem, magnum Regis erga Te favorem deprehendi. Miſi in faſciculo Dn. *van Horn* pro Te Centurias Epiſtolarum & Diatriben de Pulmonibus. Vale & me ama. Hafniæ VII. Apr. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LIII.

Variæ obſervationes de Bile, ejusq; ductibus. Chymicorum ſecreta qvædam.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

VIs ægritudinis qvâ vigor viſus ſenſim obtunditur, ut omnium fere rerum, ita & tibi ſcribendi oblivionem peperit, cui etiam tanto ſvavius hactenus indulſi, qvanto cæterorum amicorum in ſcribendo promptior & crebrior fuerit aſſiduitas, ex qvibus & ſtatum Belgii, & qvid eruditus orbis moliatur plenè & planè cognoſces, ut operæ pretium non duxerim faſtidiendo ſtylo ea enarrare qvæ ab iis tàm

tàm nervosè & operoſe exponuntur, ne tamen diuturno ſilentio cōſeneſcat memoria & amor tuus mei, placet & ſermonis ſymbolam conferre, ut ſolatiis literarum tuarum damna abſentiæ ſarciantur. Qvaſi è compacto rem gererent Eruditi, ita omnes à ſcribendo feriantur, calamumq; ſuſpendunt, neſcio an Reipubl. Literariæ commodis velificentur, qvæ multitudine librorum obruitur & ingemiſcit, an obulum & limam magni noſtri Ariſtarchi Deuſingii metuant & exhorreſcant qvi ob reliqvorum ſilentia ferus & ſuperbus, ſolus imperium affectat, & ſibi vendicat. Interim dum ſibi placet male libris ſuis proſpicit, qvibus ob effrenem lingvam periculum imminet nè in nigram culinam rapti thuris piperisq́, Cuculli fient, immatura enim ejus judicia qvibus Digbæi, Bojlej, aliorumq; experimenta obliqve perſtringit hæc omnino pollicentur & imperant. Non ignoras qvàm improbo ore nuper Blotteſandæum, van Horne, Sylvium, Vorſtium, Stenonium noſtrum & qvos non vulneraverit. Chemici varios qvidem tractatus publici juris faciunt, ſed more ſolito obſcurè ſcribentes de magno iſto Chryſopoiæ opere, famem excitant qvidem ſed non ſedant. Dn. Blaſius ductus ſalivales ſuperiores de ſuo nomine

ne debere nobilitari orbi jam notum fecit. Non tango ea qvæ in anatomicis ſubinde obſervata ſunt, cum hæc à Stenonio ſine dubio prolixe tibi referantur. In anatome Cygni nihil fere præter ea qvæ ipſe olim obſervaſti invenimus, glandulosa ſtomachi ejus & gallinarum ſubſtantia unde ſuccus poteſt exprimi qvin multum ad promptiorem concoctionem faciat, vix poteſt dubitari, & in avibus ſupplere vicem ſalivæ qvæ multum promovet fermentationem ciborum. Duplicem ductum pancreatis vidimus qvem & nuper in fœminâ canibusq; itidem obſervavimus. Indubitato nobis conſtat, nec in eqvis, gliribus, & columbis folliculum fellis adeſſe, ductus tamen in duodenum ab Hepate deſcendens non deeſt, qvi in columba liqvorem viridem inſtar fellis continebat, nunc ab Hepate in inteſtinum ſe exonerantem, nunc rurſus in Hepar regurgitantem. Miſcuimus bilem cum variis menſtruis, obſervantes in ſp. acido intenſe viridescere, cum Olei Tartari in maſſam fœtidam coagulari, cum ſale volatili naturali colore exſurgere, nec corrumpi facile, ut nec ſangvis iſto ſale aſperſus. Allantoidem ab Harvæo aliisq; tam pertinaciter negatam omni dubio exemimus, veſicæ fætus connexa eſt qvod inflatio teſtatur, an

an fætus in illam in utero natus urinam deponat juxta nonnullos verisimile saltem est, & qvamvis urinæ qvalitates exacte non habeat, nil impedit tamen, cum in embryonibus non tam perfecta vel coctio vel secretio instituatur, ut nec in illis bilis desinat esse bilis etsi albicet & parum amaricet. Ab aqva vero Amnii multum discrepat. Cl. D. Borrichius sex distinctas membranas vesicæ separavit, qvibus & vasa intercurrunt, in sp. acido & salis multum corroditur, in oleo & Tartari & communi indurescit. Doctor qvidam hujus urbis Gonorrhæam virulentam solis cantharidibus feliciter curat, qvas vino Rhenano macerat, infusionem alio liqvore temperatam propinans, sed cum initio non sine summo cruciatu & exulceratione vesicæ curam absolveret, miscuit tandem cum oleo Amygdalarum dulcium, Syrupo Fernelii, succo tapsi barbati, & intra triduum beneficio copiosæ urinæ malum svaviter tollit. Est Hagæ Comitis qvi eundem affectum pulvere Vitrioli sympathetico curat sed modum celat. Dn. Marcgravius urbis hujus Philochemicus Antimonio crudo pulverisato per singulare menstruum vini vomitivam cæteramq; noxam novit statim subducere, ut tria grana cum levamine febricitantium leni-

t ter

ter purgent. Verum Sulphur Vitrioli eo modo parat. R. Vitriolum optimum, calcinato in pulverem albissimum affundit Sp. Terebinthinæ, ponit in vase hermeticè clauso ut per duos menses digerantur, tum Sp. Terebinthinæ evaporat, & massa Sulphurea valde narcotica sed impune assumenda restat in fundo. Ego autem in summo & metu & periculo versor ne maculæ oculorum tenebras & perpetuas noctes portendant, nullis remediis adhuc volunt cedere, spes sola in Deo & mutatione aeris in Gallia benignioris. Illustriss. Borri ad invidiam adhuc felix est. Pro cura Dn. Mellerai Comitis Galli 60000. florenorum donatus est. Quoniam ad votum fœdus cum Gallo conclusum atq; perfectum sit, Celsissimus Princeps cum Legato abitum meditatur. Vale, Deo seriò cum tuis commendatus, Dn. Borrichius & Stenonius officiosè te salutant.

Dab. Lugd-Bat. 3. Martii 1663.

T. humillimus
cliens

Matth. Jacob. Matthiad.

EPIST.

EPIST. LIV.

De Cantharidum infuso. Cygni coronati. Ex Sp. Terebinthi contra lumbricos remedium.

MATTHIÆ JACOB. MATTHIADI Leidam.

DOleo qvod florente ætate oculorum vigor hæbescat, ut remora præclaris Tuis studiis injiciatur. Culpam verò ipse Tibi imputes. Magno enim discendi ardore accensus ad noctem subinde, ut audio, lucubrationes extendis. Nihil æquè luminibus officere, qvam lucubrationes, ipse meo exemplo testari possum. Nisi enim ab incœpto maturè destitissem, plus jam non viderem, qvam Cyclops postqvam ab Ulysse esset visu orbatus. Nec dubito qvin tui qvoq; mali remedium ex temperantia studiorum sis inventurus. Ita enim literis immergi debemus & scientiis, ne submergamur, ne unius diei diligentia damno multorum nos mulctet. Destituit spem publicam & amicorum exspectationem, qvi valetudinis dispendio scientias mercatur, qvas cum fœnore refundere non potest si ante diem vel mortalitati eximatur vel pluribus laboribus non sufficiat. Autor igitur Tibi sum, Nepos optatissime, ut modum serves & diligenter calculum cum sa-

nitate ponas. Facilis est jactura luminum, qvam ægrè postliminio revocamus, nisi mature nobis parcamus. Crede mihi. Raro magna fortuna magnam eruditionem seqvitur. Sæpius mediocria probantur, sæpe etiam valdè exilis rerum cognitio ad Deos evexit albæ gallinæ filios. Mutatio aëris multum qvoq; ad medelam tuam conferet. A crassiore enim aëre Belgico incrassantur spiritus visivi, nebulæq; oculis objiciuntur, qvas facilè Galliæ serenitas dissipabit. Observationes de bile ejusqve ductibus à Te signatæ, merentur memoriam. Infusum cantharidum alibi qvoq; in *Historiis* laudavi, gonorrheæ virulentæ & ischuriæ remedium, cujus felicem successum non semel ipse sum expertus. Notandum verò, ne noceant cantharides, integras esse sumendas. Ubi vesicis exulceranda cutis, extrema abjicienda, in qvibus benignior facultas latet, qvæ servanda sunt in infuso hoc vias urinæ expurgaturo. Legitimo modo mistum infusum, nunqvam, qvantum ego viderim, vel cruciatum vel exulcerationem vesicæ provocavit, ut nec pingvioribus abstergentibus opus fuerit. Cygno inspecto vos meas observationes confirmasse gaudeo. Nuper cygni omnes, cætera candidissimi, in Fossis Fridericiburgensibus,

ſibus, coronam rubram capite præferebant inſolito ſpectaculo, unde neſcio qvod augurium vulgo enatum. Ex voluntate Sereniſſimi Regis mei ad rei veritatem inqvirendam illuc miſſus, maculam rubram medio capiti plumis innatam, circularem, thaleri imperialis magnitudine, in evulſis verò plumis ad mediam partem tincturam hanc elegantem obſervavi, nec vel ab ætate, vel fundo, vel aqvis, qvibus innatant, acqviſiti hoc vere primum coloris ſangvinei cauſam inveſtigare potui. Rem vidi, cauſam ignoravi, ominoſum eventum rejeci. Qvia Spiritus Terebinthinæ mentionem facis, reticere non poſſum, nuper Empiricum qvendam oleum probati uſus cœruleum nobis Medicis in examine aperuiſſe, vermibus pellendis opportunum ſi umbilico inungatur. Compoſitum autem erat ex Spiritu Terebinthi cum ſucco abſinthii per æneam retortam deſtillato. Igitur, qvemadmodum Spiritus Terebinthinus renibus externè inunctus calculos pellit ex ſecreta Medicorum nonnullorum arte, ita eadem vi vermes expellere poteſt, inprimis ſucco abſinthii adjutus. Qvod ipſe Empiricus ignorabat, apud qvem, ut *Celſus* loqvitur lib. 1. morbi cognitio extra artem, medicina intra uſum eſt. Plu-

ribus nolo oculos tuos fatigare, qvibus breves epistolas commendo, breves labores, sed longius ocium. Vale, mi Nepos, & ut porrò benè valeas, fac ut oculi valeant. Salutant Te amici omnes, qvos de Tua salute sollicitos credas. Hafniæ III. April. cIↃ IↃc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LV.

De Vesiculis in pulmone. Anatome cuniculi prægnantis. In pulmonibus experimenta. De lacteis mammarum. In Cygno observationes, &c.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

SI unqvam ulla, præsens certè scriptionis celeritati juncta responsionis tarditas excusatione opus habet: cum & , binis licet eodem tempore beatus literis, nullas tot mensium decursu remiserim, & modo, cum respondendi officium differre amplius non liceat, temporis invidiam argumentorum copia experiatur. Sed facilem utriq; veniam nulli non decantata facilitas Tua promittit. De pulmonum parenchyma

chyma spectantibus Malpighii observationibus ulteriorem meditandi occasionem desideratum diu tandem verò mihi ab amico oblatum microscopium præbuit. Lectis qvidem Tuis tum ad D. Borrichiũ tum ad me literis, non dubitavi, qvin variæ in pulmonibus demonstrari possint vesicæ, & qvidem modo non uno. In exsiccatis enim, si prius Malpighii exemplo omnis eluatur sangvis, qvam exponuntur siccandi, plurimas, ubi dissecti fuerint lobi, conspiciendas cavitates sine omni controversia est: dissecantur enim simul plurimi tum venæ, tum utriusq; arteriæ ramuli, qvos omnes manifestis cavitatibus donatos nulli non manifestum. Qvod si vero etiam anteqvam siccentur, aëre pulmonum distendantur bronchia, qvot qvantasq, in dissectis videre licebit cavernulas? Sane cum arteriæ asperæ extremitates sine numero per totam pulmonum substantiam dispergantur, flatu easdem violenter distendente, innumerarum vesicularum, si dividantur, speciem exhibebunt. Sed ideo statuendum pulmonum parenchyma ex puris vesiculis constare, non videtur necessarium. Qvid qvod neqvidem inde seqvatur vel solius asperæ arteriæ extremitates in vesiculas desinere, ut de extremitatibus venæ, arteriæ, lymphaticorum nihil

addam. Qvantum in arido canis pulmone microſcopium mihi revelavit, præter rotunda diſſectorum vaſorum foramina, & minutiſſimorum filamentorum ſine lege currentes myriadas, nihil omnino conſpiciebatur, nullæ rotundæ membrana undiq; veſtitæ cavernulæ, nihil planè veſiculæ nomine ſalutandum. Nec ipſa ſiccati pulmonis illæſa ſuperficies veſicularum ſub microſcopio ulla exhibuit indicia, aderant protuberantiæ, ſed illæ ut magnæ, ita & inæqvales, nec in medio tumentes, nec in ambitu orbiculares, adeoq; veſicularum nomen minimè tuentes. Abſit tamen ideo ingenioſiſſimi Viri experimento fidem detraherem, qvod mihi ſemel iterumve idem tentanti non ſucceſſerit, viam forte non eandem ingredienti. Sed de Malpighio hæc ſufficiant, donec ipſas ejus literas examinare licebit. Ipſe his diebus cuniculum aperiendo, cætera ut in commodiorem locum remittam, circa fætuum (qvos utero geſtabat qvatuor) pulmones ſeqventia obſervavi: Relicto ſuas intra membranas in utero qvarto fœtu, reliqvos tres extractos ab involventibus tunicis liberavi, unius etiam ligavi umbilicum, & ecce poſt brevem moram moventes os pectusq; catulos & tandem aërem magna vi haurientes, ut plenam reſpirationem

omne-

omnes facile possent agnoscere, inde pedum vires ipsi tentando, post paucos nisus eo usq; invaluere ut eorum unus hinc inde perreptando, tandem sub expansæ per mensam matris cruribus, ab aëris frigore minus ibi vellicatus, qviesceret. Extraxi ex tepido suo asylo vegetum animal, & pro viribus satis reluctantis pectore dissecto pulmones reperi albicantes jam tum, & spongiosos, licet alterius intra membranas suas in utero extincti pulmones densi sangvinolenti, & his omnino essent dissimiles, miratus tantam tam brevi tempore factam mutationem. Superiori ætate in cane gravida circa respirationem idem observavi, ad pulmones tum temporis non attendendo, ubi fœtus, licet necdum partus tempus instaret, exsecti vitaliq; auræ expositi haustum aërem cum repetitis ejulatibus reddiderunt. Sed hæc freqventia, rarum qvod ingeniosissimus juvenis & in Anatomicis exercitiis assiduus Dominus Sqvammerdamius mihi exhibuit, aërem per medios pulmones in cor propellens. Deficiente animalis vita, vesica qvadam reciprocum pulmonum motum respirationis æmulum continuat, donec tandem per venæ pulmonalis ramos in cor descendentes bullæ experimenti successum demonstrent. Memoratu

qvoq; dignum videtur, qvod apud eundem ut & inde apud Dn. Padburgium juvenem itidem Anatomica magno cum fervore tractantem circa motum cavæ notavi ab ingeniosissimo Dn. Laer primo observatum. Viderunt hi, si in vivo denudetur jugularis vena, ut & per medium dorsum in abdomine decurrens cava, qvotiescunq; inspirando thoracem distenderit animal evacuari, & in collo & in abdomine cavam, ita, ut qvæ ante distenta rubebat, momento compressis tunicis albicet ad pristinam & rotunditatem & purpuram illico reditura. Qvi id videre hactenus, variè varias attulere rationes, mihi talem res visa est admittere posse explicationem, si vacui fugam ad partes vocare liceret. Si enim, ut ajunt, thoracis dilatatione distentus pulmo aërem sugit qvasi, & attrahit, posset dici propter eandem thoracis ampliationem, dilatatam qvæ intra thoracem est, cavæ portionem, attrahere illum sangvinem, qvi in cavæ ramis tam supra, qvam infra thoracem reperitur, ideoq; inaniri cavam extra thoracem, qvod qvæ intra thoracem est cava impleatur. Sed cum vacui fuga fere in totum devicta in vacuum aufugisse videatur, verior mihi illorum apparet mens, qvi per solam pulsionem similia phænomena expone-

pone-

ponere solent, atq; secundum hæc dogmata, thorax dum musculorum ope dilatatus circumstantia qvælibet eo pellit, ubi minor est resistentia, uno eodemq; tempore & in pulmones aërem, & inferiora versus abdominis viscera, & in partem cavæ intra thoracem, qvi in cava extra thoracem est, sangvinem propellit, ut adeoq; impleatur cava intra thoracem, qvod, qvæ extra est suum eò mittat contentum. Hoc forte modo illud phænomenon explicari posset, si ulterior experientia idem confirmarit, simulq; pateret ulterior respirationis in circulatione sangvinis usus. Sed qvo me pulmones, qvo respiratio abduxerunt? ad reliqva doctissimarum Tuarum momenta redeundum.

Lacteas qvasdam ad mammillas ab interioribus tendere multæ qvidem indicare voluerunt observationes, sed, qvantum ego colligere possum, necdum ulla demostravit. Sanè Schenckium nil vidisse nisi vasculum in ipsis mammarum glandulis ortum, & inde ad papillam delatum ipse qvam evidentissimè testatur, dum vasculi ejusdem pressu lac per papillam effluxisse fatetur. Nec enim facile crederem, si qvæ ab interioribus prodirent vascula eadem ad papillam immediatè esse continuanda, cum inde seqveretur & frustra esse datum

illis

illis glandulosum parenchyma, & in sectionibus non separari posse ubera lacte distenta sine vasculorum eorundem dissectione, adeoq; nec sine effusione lactis, qvorum huic experientia reclamat, illi fidem denegat ratio. Qvod si verò statuendum lactearum duo esse genera, unum ab interioribus ad glandulas adscendens, alterum ab iisdem glandulis per proprias radices receptum lac ad papillas deferens; non poterit idem Clarissimus Vir ex suo experimento demonstrare, primi generis fuisse, qvod vidit, lacteum, qvod tamen solum est de qvo qværitur, cum secundi generis lacteæ, qvæ nempe contentum suum extra corpus excernunt, à nemine facile in dubium vocentur. Qvod reliqvorum attinet observationes, obscurant illæ rem, non illustrant, cum pro Auctorum varietate varians istorum ductuum descriptio experimenti fidem dubiam reddat, & qvæ qvilibet mentis oculis primo vidit, eadem & corporis inde oculis se vidisse crediderit. Hic enim à ductu thoracico per thoracis musculos ad ubera, ille à receptaculo per abdomen supra abdominis musculos eòdem, alius ad eandem partem per abdominis musculos ab utero Lactea deducit, & nihilominus experientiam testem omnes producunt. Sed qvid si in

si in canibus hic, in cuniculis ille, tertius in homine, qvæ affert, viderit? Qvid si in qvolibet horum triplex ad ubera reperiendus canalis? Hæ, similesq; suspiciones locum forte invenirent, nisi varia se illis opponerent, veritatis speciem longè majorem præ se ferentia argumenta. Sed hac de re plura, si Deo placuerit, in responsione ad Everhardum, in cujus gratiam, ut eadem observarem sumptibus non magis peperci, qvam labori, cuniculorum omnem varietatem ad cultri examen revocans, sed qvò plura hoc in casu tento, eò lymphaticorum Tuorum clarior refulget veritas. De vesicula fellis, qvæ in corvo observata scripsi, paullo forte fuerunt obscuriora, negavi qvippe hepati accumbere, & tamen hepati jungi dixi. Ideo autem hæc duo putavi diversa, qvod in reliqvis, qvæ aperire mihi contigit, animalibus vesica non modo fibrillis qvibusdam hepati jungatur, sed eidem media fere sui parte accumbat secundum longitudinem ejus superficiei communi qvadam pellicula connexa, hic vero unico tantum ramo hepati adhærens reliqvo sui corpore undiq; libera sacculi instar oblongi se mihi exhibuerit videndam. Sed nec M. A. Severini observatio de vicino cordi hepate in omnibus corvis videtur

locum

locum inventura, cum in hoc etiamsi parvo multisq; in locis adhuc implumi auriculam dextram inter & hepar aliqvot digitorum fuerit intervallum. Cordis motum, cujus tum memini, accuratius ut examinarem, tum variæ, qvæ aliud agenti, qværentiq; se per intervalla obtulerunt experimenta, tum aliæ qvædam rationes occasionem dederunt: qvo fine in fibras cordis diligentius inqvisivi, de qvibus, favente divina gratia, brevi tractatulum curabo edendum cum adjuncta responsione ad Everhardi rationes, & Deusingii Blasiiq; convitia, qvorum ultimus amicâ Tuâ interpositione seposita, qvas ante biennium præter propter ad Te dederat literas, feriis proximis Nativitatis Christi publicam in lucem emisit, ubi ut taceam, qvæ in me evomit, admodum amarulenta, circa ductus istius descriptionem, Ideæq; Med. Gen. interpretationem sex & ultra committit Anatomicos errores, utpote qvi ne qvidem ex mea descriptione verum istius ductus vel ortum adhuc addiscere potuit, vel exitum. Ad crebras alvi excretiones excedentem bilis copiam multum facere non dubium est, minus certum an ad easdem aliqvid conferre possit vesiculæ bilariæ situs profundior, ut ut est, non in hac tantum sed & in aliis avibus eundem
fere

fere veſiculæ ſitum, bilariorum verò ut & pancreaticorum vaſorum numerum ſemper obſervavi eundem. Qvid in mure, glire, fele, variisq; boum uteris obſervatum, ab amicis ut puto, jam tum audiviſti, ut & de bile inſipida, nec non de hernia uterina in utroq; canis ingvine reperta. Cygnus, qvem hiſce diebus aperui, varia exhibuit, præ cæteris mirabar in utroq; lingvæ latere tredecim præter propter numerari oſtia in eadem recta linea ſita, qvæ ſingula & preſſa ſuccum emittebant, & ſtylum admotum ſatis recipiebant profundè; 2. totam ingluviem, ſed & ingluviem ſupra œſophagum, innumera exhibere oſtiola, unde nullo negotio ſuccus exprimebatur, in ingluvie albicans, aqveus in œſophago; 3. in membranas pulmonum à coſtarum extremitatibus procurrentes fibras carneas diaphragmatis forte abſentiam ſupplentes: adderem cætera, niſi ab amicis, qvi una aderant crederem ſignificata. In humano cadavere Blaſianos errores circa ductum ſalivæ ſuperiorem hiſce diebus detexi, ſed & qvæ in oculis brutorum obſervata deſcripſi vaſa, in ejusdem hominis oculis manifeſtè notavi, tum ex glandula oculi exteriori in tunicam palpebræ ſuperioris interiorem pergentia, tum à punctis lacrymalibus patentia

in

in nares, de glandula vero lacrymali dicta, nihil licuit observare. Eqvinum caput, ut alia varia satis egregia, sic & in cerebro qvædam in aliis mihi non visa exhibuit, ut in ventriculo nobili plexum choroidi similem, in hoc ut & ipso choroide affusam vasis substantiam glandulis simillimam; in pineali magnitudinem qvidem satis conspicuam, sed colorem exterius nigricantem, interius cineritiam multis fuscis maculis distinctum, usq; adeo jam omnia audent omnes, ut ne ipsam qvidem animæ sedem intactam relinqvat atra bilis. Sed eqvis fortè id familiare; idem enim etiam in altero, qvod inde secui, eqvino capite deprehendi. Certè qvo plura tum aliorum animalium, tum varii generis avium aperio cerebra, eo minus animalibus convenire ingeniosissima & actionibus animalibus explicandis admodum aliàs conveniens cerebri animalium à Nobiliss. Cartesio excogitata fabrica videtur. Id qvod aliarum rerum in cerebro observatarum expositione ostendere facile esset, nisi eædem observationes, cum maximam partem fuerint vespertinæ nec raro nocturnæ, multum adhuc noctis in se haberent, nisi eædem propter ordinarias occupationes interruptæ, multas multis in locis ostenderent lacunas; nisi denegatus mihi Pluti favor

favor id egisset hactenus, ut ex iis qvæ plurima in eum finem indies video agenda, paucissima præstiterim. Sed fovenda hæc sunt, donec otium & opes acerbos modo fructus ad maturitatem qvandam perduxerint. Vale Clarissime Vir, & favere perge.

Tibi
addict.
discip.
Nicolao Stenonis.

Raptim Leidæ A. 1663.
5. Mart.

EPIST. LVI.

De conario nigricante. Superfœtatio rara. Mictio periodica puerperæ. De funiculis umbilicalibus brutorum.

NICOLAO STENONIS Leidam.

PRo variis observationibus Anatomicis missis, qvæ elegantes sunt, & manus tuæ mentisq; promptitudinem produnt, qvid rependam, non invenio. Mirum mihi visum, qvod vena cava abdominis evacuetur in inspiratione; nisi fiat id compressione vicinarum partium in inspiratione compressarum, tuæ conjecturæ primæ aeqviescerem, nam si pulsione

 nego-

negotium esset conficiendum, videre non possum, qvomodo tunicas venæ in thorace satis densas, pervadat aër ut vel pellat vel impleat. Sed ad plures observationes suspendendum est judicium. D. *Hoboken* impressas Epistolas pro *Blasii* defensione ad me misit, doleoq; qvod irritus fuerit meus conatus irenicus. Nigricans conarii color mihi videtur *Cartesii* sententiæ favere, qvia species externæ in cubiculo clauso parieti rectius clariusq; repræsentantur, qvam in lucido, qvod in retina oculorum tunica qvoq; videmus. Possunt igitur in conario nigricante animales species repræsentari, nisi is color sit morbosus, aut Eqvi, qvorum capita aperuisti, minus sani. Ex nostris observationibus pauca reddere possum, qvæ vestræ diligentiæ respondeant. Raram tamen superfœtationis historiam novissimam dabo. Anna mulier urbana, qvæ in mitris mulierum nostrarum conficiendis occupatur, post festum Michaelis ultimum, abortum exclusit solitis doloribus prægressis, remanente tumore qvodam, qvem pro hypochondriaco affectu interpretabatur. Frustra ad putaticium morbum varia Medicorum auxilia sollicitavit, cottidie enim aucto in majorem ventre, mense hoc sanum alium vivumq; fœtum natum vidit.

In

In brutorum genere crebriora vidi exempla, cui multiplex fœtus familiarior. Qvia in muribus multa, uti narras, observasti, scirem libenter, qvalem in gravidis uterum inveneris, & an musculos in utero matris contentos aliis musculis prægnantes unqvam videris, sicut scribunt *Aristoteles*, *Plinius*, *Ælianus*, aliiq;. Hactenus ego nihil tale observavi, ut forsan dicendum sit, ita credidisse veteres propter copiam murium & fœcunditatem. In uno qvidem nido subinde magni parviq; musculi unius matris reperiuntur, an verò hinc illa diversitas dependeat, vel qvia sæpius mus parit, dicere non possum. Qvia circa prægnantes puerperasq; versamur, omittere non possum nuperum casum, qvi Medicorum nonnullorum industriam & curam fatigavit. A partu difficillimo, qvo pedes fœtus primum vi extracti, nobilissimæ feminæ in urbe nostra, lotii viæ lædebantur. Exulceratæ partes iterum qvidem temporis longioris intervallo consolidationem admiserunt, sed statis vicibus lotii incontinentia puerperam urget, eo nempe momento diei, qvo fœtum difficilem fuerat enixa. Jam verò post longa tædia, istud incommodum evasit. Insolita mihi visa est hæc periodus, nec satis de causa consen-

simus, adeò multa cottidie occurrunt circa hæc sacra; qvæ admirari satius nobis est qvàm rimari. Jam ab eqvis ad asinos, ab homine ad bestias deduco calamum, ut Tibi pro amplâ Epistolâ, nonnihil refundam. De funiculis enim umbilicalibus brutorum incidit jam cogitatio, data per villicum meum occasione, qvi ipso hoc momento vituli cujusdam fatum deplorat. Scilicet præter umbilicales arterias, venam & urachum, duo alii funiculi minores tenuioresq; ex umbilico progredi ad mesenterium, illiusq; ferè centro infigi in catellis dissectis à me observati fuere non semel, qvos etiam notavit *Adrianus Auzotius* Epist. ad *Pecqvetium*. In vitulis qvoq; eosdem aliàs vidi. Ad sustinendum abdomen in prono animalium incessu factos à natura prius suspicabar. Sed funestam hanc fabricam detestantur villici nostri in vitulis, qvamprimum ablactati ad fœnum transierint, creduntq; vitio evenire vaccarum, si postqvam Taurum admiserint, flagris cædantur. Cordatiores Veterinarii ex ingvine resecto extrahere sciunt & resecare. Alii ad cursum incitant vitulum, ut vehementiori motu ex se rumpantur funi-

culi.

culi. Plerumqve tamen atrophia fatiſcunt animalia & ablactata moriuntur, qvia ingeſto fœno ſatis abdomen diſtendi neqvit, funiculis hiſce conſtrictum. Sed hæc forſan à meo calamo aliena putabis, qvia ad colonos ſpectant. At ſcias, has me jam cogitationes verſare, ut relicto urbano ſtrepitu, in villa ocium qværam, & vir bonus fiam: Si enim credimus *Catoni* de R. R. majores olim Romanorum, virum bonum eum laudabant, ita laudabant: Bonum agricolam, bonumq; colonum, ampliſſime laudari exiſtimantes, qvi ita laudabatur. Diatriben meam De Pulmonibus Tibi miſi in faſciculo Horniano, Centuriis enim Epiſtolarum Te itineri accinctum onerare, auſus non ſum. Deus Te cum Comitibus, qvos officiosè ſaluto, ducat & reducat. Vale, mi Stenoni, & me Tuum crede. Hafniæ raptim VII. April. cIɔ Iɔc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LVII.

De Pulmonum Usu. Puris pleuriticorum per lotium & alvum expurgatio. Glandulæ Pinealis defensio.

MARTINO BOGDANO Bernam.

PRioribus ad Te XXII. Aug. anno priori scriptis, fideiq; Hauboldianæ concreditis, has superaddo; qvod sciam gratum esse Tibi qvicqvid ab amicis venit. Misi fasciculum cum Hauboldo Tibi tradendum, libris nonnullis ex prælo nostro nuper emergentibus farctum, qvem æqvi boniq; facies. Prodeunt his nundinis Vernalibus Centuriæ duæ priores Epistolarum Medicinalium. *Malpighium* addo, cujus observationem illustravi, & authoritate tam veterum qvam novis experimentis confirmavi. De substantia loqvor. Nam qvæ de Usu novo sangvinis miscellæ affert, dubia habent. Cur enim non sufficit cor ad miscelam, in qvo amplior cavitas, qvo chylus & lympha confluunt? Nisi perfectiorem fieri hic dicamus, propter innumeras vesiculas exiles, ut pulmones sint cordis percolatorium instrumentum, vel mistorium, sicut in abdomine hepar est pro ventriculo. Fluxibilitatem sangvini ab albo humore fieri, negare non possumus, qvatenus scilicet

scilicet lympham habet admixtam, sicut id de sero *Hippocrates* prodidit, qvod est ὄχημα αἵματος. Aëri id tribuit in pulmonibus *Backius*, qvia aër, etiam in peripato primum humidum vocatur. De Tubulo ex pulmonibus avium ad abdomen protenso qvæ scripsi in testudine magna confirmantur. Refert enim *Gassendus* in Vita Peireskii, asperam arteriam testudinis ramulos qvosdam ad renes & vesicam usq; producere. Similes in homine si demonstrari possent, prompta foret via qva pus pleuriticorum per lotium expurgaretur, & materia in abdomine contenta per tussim expectoraretur, in qvâ observatione desudat *Merletus* Medicus Parisiensis, qvi expurgari concedit, sed vias ignorat. Multæ certè viæ in corpore sunt, adhuc nulli notæ, præter Naturam, qvæ in vivis patent, & in Crisi naturæ patentes, humorum μεταςάσεις admittunt. Utinam omnia evidenter nobis aperirentur & vela ob oculos posita tandem removerentur. Nuper grandæva mulier pleuritica septimum feliciter superavit, sine Venæ sectione, copioso alvi fluxu leni purgante provocato. Sine dubio hic similes vias elegit Natura, qvibus pus expellitur. Utinam eas aliqvando diligentior manus

feliciorq; detegat. Nobis inposterum non licebit esse tam beatis, qvia manum de ista tabula removimus, aliisq; non invidentes qvibus Natura procari voluerit. Strenuè his exercitiis occupatur industria *Stenonii* nostri, qvi indies nova experimenta facit, præter illa qvæ publicis typis leguntur. Inventionem Ductus Salivalis exterioris illi dubiam facit Cl. *Blasius*, qvam sibi brevi publicè vindicabit. Ego amicum utrumq; reconciliare conatus sum, sed frustra. *Deusingius* ad Hepar meum Defunctum aliqva reposuit, qvæ primæ naves mihi afferent. *Bilsius* Pythagoricus est, & silet. Ejus labyrinthi Descriptionem aliam & diversam invenit apud nos *Paullinus* junior. Pater ejus, *Simon Paulli* noster, valetudinarius fuit ex divulsione scapulæ sinistræ molesta, qvæ diu optimum Virum exercuit. Qvando per otium licuerit, in Flora Latina augenda totus est. Nescio an ad vos pervenerit *Cartesii* opus posthumum *De Homine*, ingeniosius forsan qvam verius. Ad conarium enim omnes actiones animales referuntur. At *Stenonius* noster glandulam hanc in eqvinis capitibus nigricantem observavit, qvi color speciebus in cerebro repræsentandis non videtur satis idoneus, nisi obscuri cubiculi exemplo eum tueamur. Imminui-

minuitur qvoq; ejus glandulæ dignitas, qvod & arenulas & calculum exiguum ibidem invenerit *Fr. Sylvius*, Leidensium Æsculapius. Imò ipse *Schylius*, Cartesii interpres & fautor, cujus opera Homo Cartesianus natus est, in præfatione diffiteri non potest, lapillum ibi repertum fuisse, qvi plusqvam dimidium glandulæ occupabat. Dici tamen posset morbosam hanc glandulæ constitutionem nihil naturali derogare. Nimium enim sibi in hoc corpusculo blandiuntur Cartesiani, qvibus solida illa voluptas invidenda non est. Mulier qvædam apud nos ossa infantis pet umbilicum & ilia excrevit nuper, qvæ concepisse fertur A.C. 1643. Scripsi hac de Re Dissertationem, qvam mittam ubi lucem viderit. Aliàs plura. Tu, mi Bogdane, cum lectissima conjuge & Clariss. Collegis *Rege & Wilhelmo*, vive diu, & me ama semper Tibi addictum. Hafniæ VI. Mart. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LVIII.

Dubitatio de Fœtu Mußipontano.

De Hydrope nodoso.

JOH. DAN. HORSTIO Darmstadium.

QVanqvam magnæ res non occurrant, qvibus calamum impleam, eunte tamen Francofurtum Hauboldo, sine literis abire nolui, ut Te, amicorum optime, pro fortunatis renati anni auspiciis, salutarem & alloqverer. Ex officioso, etiam otioso, constantem amicitiam æstimabis. Valemus adhuc omnes, ad Dei nutum, & Te Tuosq; omnes valere optamus. Centuriæ duæ priores Epistolarum Medicinalium jam se publico sistunt, nescio an bonis avibus. Qvicqvid merebuntur, Tibi aliisq; acceptum referent. Pauca enim ego ad opus illud contuli, non qvod ad singulas Epistolas non responderim σχεδίως, sed qvod exemplar responsoriarum mihi non reservaverim. Posthac tamen ero cautior, qvanqvam repetitum calamum non mereantur, qvæ stans pede in uno sæpe effudi. De Fœtu Mussipontano rumor ad nos defertur, qvod figmentum sit ingenii cujusdam otio suo abundantis, & forsan Medicis illudentis. Certa id ad nos fide perscriptum, ut gaudeam,

qvod

qvod de fide Historiæ ante dubitarim, qvam sententiam meam ad Te perscriberem. Qvicqvid sit, impostoribus publicis malè precamur, neutiqvam illis, qvi imponi sibi passi sunt, ut in re difficili ingenii vires periclitarentur. Qvid præterea agam, Hauboldus referet. Pulmones illustravi, ita ut in ventos penè abeant, & vesiculas, qvales qvoq; in Chamæleonte & Testudine marina eleganter descripsit *Jo. Faber* in Hist. Mexican. Expositione ad Cham. Mexican. Ut planè evidens sit, nec nova prorsus, nec absurda protulisse *Malpighium*, qvia & apud veteres, in diatribe à me adductos, & recentiores clara vesicularum vestigia prostant. Brevi novam de insolitis partus viis Dissertationem promitto, prælo vicinam. Ne sterilis sit Epistola mea, hydropis nodosi exemplo nupero, tuam lectionem provocabo. Nobilissima Matrona hydropica nostræ curæ commissa, tandem tumidum abdomen sudore freqventi, qvem sumpto Unicornu nostro svasimus, superavit, Deoq; & nobis gratias egit. Sed, qvanqvam læta diu hac sanitate gauderet, perpetua non fuit gaudii optati possessio. Nam de sanitate illius dixerim, qvod de pace olim *Naso* l. V. Trist. El. 2.

Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunqvam.

Sen-

Sensim unius alteriusve anni decursu noduli in abdomine suborti, qvi primò exiles, molesti generosæ menti non erant, at sumpto incremento, animum ægræ non parum commovebant. Mobiles erant, hinc inde per abdominis regionem dispersi velut in campis tumuli, doloris expertes, nullo colore à reliqva cute diversi. Consultus iterum de hoc affectu, judicavi serosam colluviem glandulis omenti absorberi, hasq; in tumorem elevatas cutem abdominis inæqvalem reddere. Ut omentum incusarem, facilè mobilitas tumorum persvasit, nec aliam partem ibi divinare potui, vel mobilem, vel glandulis refertam. Et glandulæ, qvia vasa lymphatica recipiunt, serum possunt coacervare, & nodulos tales efformare. Ut id certius suspicarer, fecit *Hippolitus Boscus* Lect. 1. de Facult. Anat. p. 17. qvi observavit A. 1580. in cadavere mulieris Hydropicæ intra propriam tunicam multas vesiculas per se aqvam continentes per omenti substantiam dispersas, eodemq; anno mulieri cuidam, apertâ in regione umbilici vomicâ, excidisse vidit partem omenti ejusmodi vesiculis refertam. Hi noduli tandem increverunt, & ad tactum doloris præ se ferre sensum, unde qvanqvam auxilio nostro non defuerimus,

malè

malè ominari nos metus imminentis tandem ſcirrhi, huicq; ſuccedens cancer cöegit, qvæ tamen mala catarrho prævenit, qva ſuffocata ampliſſima bona fratribus reliqvit. De ſcirrho metum confirmavit mulier melancholica apud magnum Parentem Tuum *Greg. Horſtium* ſect. II. Epiſtol. p. 453. cujus omenti glandulas ſcirrhoſas & induratas in cadaveris eviſceratione deprehendit *Streiterus*. Hæ meæ fuere de nodulis hiſce ſuſpiciones, qvas nec oculis luſtrare potui, nec manibus ſatis, niſi per induſium, palpare. Neq; enim credidi eſſe fungos boletos, qvos ubertim in ſectis hydropicis in parte abdominis interiore Neapoli reperit *M. A. Severinus* de Abſceſſ. c. 2. § . 2. qvia hi extra abdominis ſuperficiem non eminebant. Nolo plura, niſi ut valeas diu & vigeas publico bono, meq; porrò ames, ex aſſe Tuum. Vale. Hafniæ X. Mart. cIↃ IↃc LXIII.

T. T. Th. Bartholinus.

EPIST. LVIIII.

De curatione Hypochondriaco-Scorbutici.

FRIDERICO HAMMERICO Elſingoram.

IPſo hoc momento tuas accepi, qvibus amici utriusq; Dn. Matthiæ Martini affectum ſignaſti,

ſti, meumq; de eo conſilium pro veteri amicitia, qvæ nos intercedit, exqviris. Qvanqvam verò ea qva cœpiſti methodo, iisq; remediis ſignatis indicationibus abundè, qvæ tua eſt ſolertia & experientia, ſatisfacere poſſis; tamen qvia meum etiam de illis judicium petis, paucis & in amici Medici, & Affinis ægri gratiam, meam ſententiam aperiam. Qvantum ſymptomata memorata indicant, credo adhuc affectum eſſe Hypochondriacum & Scorbuticum, à cujus vaporibus ex meſenterio, liene, &c. elevatis, & dyſpnœa oritur, & inſomnes noctes dependent. Igitur obſtructio meſenterii lienisq;, mali origo, tollenda, qvod commodiore medicamento fieri non poſſe credo, qvam vino medicato, aliàs præſcripto, vel Tua potione pectorali purgante, in qva tamen forſan augenda eſſet doſis foliorum Senæ, qvia per vices aſſumitur. Hiſce nonnihil inſiſtendum, & propter lienem, dulcia vitanda. Nec diſſvaderem venæ ſectionem in corpore Plethorico viribus adhuc conſtantibus, poſt uſum vini medicati vel potionis. Emetica non auſim ſuadere, propter metum ſuffocationis. Ejus loco clyſteres carminativi ſæpius iterati magis commodi forent & opportuni. Demum, qvod caput negotii eſt, Scorbuti qvoq; habenda

ratio

ratio est, qvem à Te neglectum video. Igitur præmissis aperientibus supra laudatis, & instituta Venæ sectione, sudores commendarem, sive in lecto sive laconico, exhibitis sudoriferis, qvæ Scorbutum qvoq; respiciunt, qvalis est Aqva antiscorbutica seu *Qvercetani* seu *Wormii* officinis nostris usitata, qva & eliciuntur superflui corporis cacochymici humores, & Scorbutus jugulatur. Cætera tuæ prudentiæ relinqvo, à Deo curæ Tuæ prosperum successum precatus. Meretur sane æger integerrimus omnem Medici curam, & sanam vitam qvam ex animo ipsi opto, & Tibi omnia felicia. Vale & me ama. Raptim Hafniæ XXVIII. Mart. cIↃ IↃc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LX.

De editione Hollerii. Galenicæ Medicinæ laus.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

POst tot ab humanitate tua accepta beneficia, non alius qvam ingratus esse possim, si taceam, & saltem gratum animum non osten-

ſtendam Tibi, Amicorum meorum principi. Scribo igitur ut ſcias me Tui memorem vivere ac valere. Si vales bene eſt, ego qvidem valeo: ſed ut verum fatear, longior ac frigidior hyems tædium mihi adfert. *Aretæus* Græco-Latinus *Petri Petiti* lentè procedit, ſed tandem ad finem perveniet: ut & *Hollerius* de Morbis Internis cum Scholiis *Hollerii*, *Lud. Dureti*, Enarrationibus & Annotationibus: ac *Ant. Valetii* Exercitationibus: Qvibus ſingulis nova hac editione ad completationem magni operis, accedent *Jo. Hautin*, Med. Pariſ. celeberrimi Commentarii & Obſervationes ſelectæ: qvum ad umbilicum pervenerint, utrumq; ad Te mittam. Tandem veſter D. *Fleſcher*, poſtqvam ex atrociſſimo acerrimoq; affectu convaluit, nempe dyſenteria maligna, atrabiliaria, peneq; Lethali, ac ex tanto morbo per 4. menſes roboratus fuit atq; recreatus, de repetenda patria cogitavit, & pro temporali illa, ad æternam penetravit: poſtqvam enim curſoriis eqvis, media hyeme frigidiſſima, ad Icium portum, vulgò Calais pervenit, ex immodico labore in ſumma frigiditate anni, Vir delicatus ac teneræ valetudinis, in febrem continuam incidit, qvæ hominem 3 die ſuffocavit: cujus caſum infelicem ſeriò lugeo: ſed nimis verum eſt illud *Martialis*, ingenioſi Poëtæ. Nullo

Nullo Fata loco possis excludere, qvum Mors
Venerit, in medio Tybure Sardinia est.

Dnum Legatum vestrum *Annib. Sested* ab aliqvot diebus ex affectu cholerico decumbentem curavi, & Deus servavit. Vestrum qvoq; Serenissimum Principem salutavi, qvi me opiparo prandio etiam excepit, mihiq; præbibit. Oeconomus ipse D. Legati, tuo nomine me salutavit: ut & ejusdem Secretarius, ambo amici tui. Qvando apud Dn. Legatum fient fasciculi in Daniam mittendi, unum qvoq; Tibi reddendum superaddemus, ex iis omnibus qvæ hic nobis occurrent, & qvæ spero Tibi profutura, vel saltem placitura. Heri ante prandium invisi cum Filio meo *Carolo*, Dnum vestrum Legatum, cui obtulit ille librum suum, *Fulvii Ursini* de Familiis Romanis à se adauctum, & magna accessione locuplètatum: alterum exemplar regio more compactum tradidit etiam Dn. Legato, pro Serenissimo Rege vestro. Tertium qvoq; obtulit Serenissimo vestro Principi, qvi gratum habuit munusculum, nosqve secum ad prandium retinuit. Exemplar Serenissimo Regi vestro destinatum apud me decreveram ad Te mittere, sed Dn. Legatus hoc omne in se suscepit: idcirco in tuo fasciculo unicum reperies exemplar, qvod tuum erit, à Fi-

lio meo *Carolo* Tibi oblatum; qvod ut grata accipias mente, etiam atq; etiam rogo. Ex amore in noſtram familiam D. Legati, ut & veſtri Principis, qvidqvid inde in poſterum redundabit, Tibi debebimus: ideoq; dicam cum *Ovidio*, *Gratia Muſa Tibi*: gratias amiciſſime & chariſſime *Bartholine*: imò etiam gratias Tibi, optime *Galene*; vobis qvoq; colendiſſimi Præceptores olim mei, & viri optimi, *Joannes Durete, Petre Seguine, Nicolae Pietræe, Michael de la Vigne, Renate Moreau, Andrea du Chemin*, à qvibus Galenicam benè medendi Methodum edoctus, nunqvam niſi melior receſſi, indeq; ſaluberrimam Artem feliciter exercui ab annis 40. ſummo popularium commodo, ſine fraude & impoſtura, ſine fuco & fallacia, more majorum, abſq; Stibio, Gilla Theophraſti, & aliis venenis Chymiſticis: paucis remediis contentus, Sena, Caſſia, rheo, manna, qvandoq; compoſitionibus ſcammoniatis, Diaphænico & aliis ejusmodi, cum Syrupo roſarum ſolutivo, & de floribus mali perſicæ, de cichorio comp. cum rheo, & omnium noſtrorum remediorum principe, nunqvam ſatis laudata propeq; divina Venæ ſectione, cujus ope acutiores morbi feliciter debellantur, atq; profligantur. Sunt & nobis in uſu

& ad

& ad manum alia præsidia, sed qværarius usurpantur, qvalia sunt balnea, & thermæ, aëris & loci mutatio, lactis species omnes, aqvæ metallicæ: qvæ qvidem singula qvum magis pendeant ab experto, faciunt secundum ordinem remediorum, & duntaxat in morborum depulsione easdem vires obtinent qvam turmæ auxiliares in exercitu. Hic habeas munusculum, nempe calculum argenteum, sive numisma, cusum in meo Decanatu, ex Decreto Facultatis: qvod ut grato animo accipias, enixè precor. Aliàs alia scribam. Interea, Vir Cl. vive, vale, & me ama. Parisiis, diè Lunæ, 18. Martii M DC. LXIII.

Tuus ex animo
Gvido Patin.

EPIST. LXI.

Errores in Bibliotheca Lindani. De Febrifugo Peruano. De Pedibus Phtisici.

GUIDONI PATINO — Lutetiam.

MAximo gaudio me affecerunt binæ literæ per Nobiliss. Biermannum mihi traditæ, eò inprimis nomine, qvod Te, amico-

rum ocelle, & valere & vivere & me adhuc amare significarent. Deus porrò Te servet in Reipubl. Medicæ ornamentum. Grata mihi fuit promissio *Aretæi*, à Cl. *Petito* editi, *Hollerii*, *Fulvii Ursini* à filio Tuo eruditissimo missi & aliorum operum qvæ doctæ vestræ officinæ pariunt. Ex nostris promittere pauca possum, qvia tardiores sunt operæ nostræ, & difficilius ad vos mittuntur, alioqvi misissem Centurias Epistolarum, & alia. Cl. *van der Linden* editionem ultimam de *Scriptis Medicis* accepimus, valdè auctam, sed doleo hinc inde errores irrepsisse. v. g. cum *H. Ernstii* nostri Catalogum Bibliothecæ Mediceæ Florentinæ, pro Medica substituit. Malè qvoq; diversa nomina facit *Andreæ Kragii* & *Krugii*. Kragius enim unus fuit, Medicus insignis, & Academiæ nostræ Professor, Frater *Nicolai*, qvi de Republ. Lacedæmoniorum præclarum Commentarium edidit. Decepit verò *Lindanum* in Cista Medica *Hornungus*, ubi vitio Typographi *Andreas Krugius* scribitur. Alia taceo qvæ inscio authore doctissimo & benè merito irrepserunt. Habeo *Rhodii* nostri *Celsum* cum variis lectionibus & Lexico, qvem publico destinabo, si svaseris. Thesin Lipsiensium de Pulvere Febrifugo Peruano, cujus mentionem facis non vi-

di.

di. Vidi tamen nuper Vindicias *Rolandi Sturmii* Delphis impressas 1659. in qvibus pulveris istius usus variis observationibus comprobantur. Utinam promissis semper responderet eventus, & securum certumq; antifebrile haberemus. Fecimus hic ejus pulveris experimentum, & ex duplici tertiana simplicem fecimus. Aliàs plura, jam enim urget tabellarius. Unum tamen addam, anteqvam finio. Ordinem fluxus certum humores corporis nostri servare, statasq; fluendi vices habere, ex febrium varietate constat, qva pituitam singulis diebus repetentem in febre cottidiana, bilem alternis in Tertiana, Medicorum Galenicorum, qvorum Te Principem æstimamus, constituit. Certas autem partes vel hanc vel illam humiditatem occupare, inter perpetua Naturæ præcepta necdum scio receptum esse. Aliqvid tamen in hanc rem observavi in juvene Hafniensi, Consulis filio, magnæ spei, de qva ingeniosi porrò cogitent. Phtisicus erat cum febre hectica, & mirantibus nobis die 8. May pedes tumere visi, dexter qvidem tumore œdematoso, qvem ex pituita solemus derivare, sinister erysipelate; qvod bili imputamus, ut adeò pes hic ruberet, ille pallesceret. Salutant Te officiosè fratres mei, D. *Simon Paulli* & *Wormius*, reliqviq;

 eru-

eruditi, qvi Patinum venerantur. Vale diu & diu vive. Officiosè saluto Cl. Tuum filium. Hafn. XXI. Jul. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LXII.

De rubore cancrorum, & Terra solari.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

AMicissimæ & omnis reconditæ Eruditionis nectare impraegnatæ Exc. T. Litteræ præterlapsi anni mense Aug. exaratæ & finitis nundinis Autumnalibus Lipsiâ Uratislaviam mihi allatæ, locupletissimi testes fuerunt exoptatæ promptitudinis & benevolentiæ singularis, me numero illorum, qvi diffusum & per totam Europam sparsum nominis Exc. T. lumen venerantur, & propius absq; metu Icarii lapsus accedere audeant, accensitum fuisse. Saxeus licet nomine non tamen saxeum & ferreum mihi pectus, ut non emollitus & tam liberali responsione, ceu blando Solis calore fotus, animus gaudio qvasi diffluere videatur. Optarem modo ut in me terram adeo excultam & dispositam ab Exc. T. dispersi radii invenirent,

qvo

qvo fructus exinde pronascentes Erudito Orbi non aspernabiles forent. Interim cum (qvod absq; omni adulationis pompa seriò à me dici, scias Vir Exc.) nostrum seculum feracissimum sit qvidem Ingeniorum selectissimorum qvæ publicæ utilitati student, sane Te magis Curiosum, Te magis laboriosum, Te magis difficilioribus Naturæ arcanis enodandis feliciorem agnoscit Germania & adjuncta Septentrio neminem, qvod tot singularia Tua scripta per totam Europam cum applausu suscepta, tot Tua itinera cum summo Rei Medicæ fructu confecta testantur. Gratulor ergo mihi, imò toti nostro Collegio pro impetrata imo oblata adeundi licentia, ut dum per prærupta & angusta & spinis implicata ad Augusta Naturæ Templa repere contendo, per Litteras Exc. T. instar fidæ Hegemonæ consulere, ut feliciter Labyrinthos eluctari possim, concessum fuerit. De Anglorum laudabili instituto & initâ Eruditissimorum Societate præter Exc. T. jam ab aliis audivi. Vocari illud Collegium Experimentale & instructissimum tum Collegarum ad 150. numerum ascendentium, tum sumtuum à Magnatibus munificentissimè assignatorũ pondere. Hinc facillimè in Exc. T. sententiam descendo longè majora exspectanda ex fertilis-

tiliſſima fertiliſſimorum Ingeniorum Angliæ, qvibus tam totus Orbis per navigationes patet ut Naturæ antra extra mare, & in mari latentes receſſus felicius & facilius perſcrutentur, qvam impenſæ ſuppetunt per plurima Ignis Experimenta Artis beneficio Naturæ faviſſam excutere. Conſtricti contrà nobis in Germania termini, conſtricta Magnatum marſupia, & dum pleræq; Magnatum Aulæ vino intempeſtivè profuſo madent, imò inundantur, Heliconii latices exareſcunt. Qvare ſi Cothurnus ob prædictas cauſas Collegio noſtro adaptari neqveat, Socio erimus contenti, dum

—— tenuo modulamur avena.

Qvæ de Gammaris Exc. T. ſubjunxit ſingularia, & ea ſingulari gaudio perlecta & à me excerpta ſciat. Utinam ad propoſita problemata Oedipus ſim non Davus, & imprimis de colore Aſtacorum coctorum. An qvod potentia rubor inſit cruſtæ? Sed qvi rubor dum terrea & ſalina cruſta dum adhuc multa humiditate distemperatur videri neqveat, anteqvam Ignis beneficio humiditas illa planè abſumatur, nativus color ſeſe prodat. Nam & in iis Aſtacis qvi ſub antiqvatâ cruſtâ novæ cruſtæ rudimentum gerunt eandem tunicam ruberrimam ſub cocto tegmine conſpicimus. Sal autem coctio-

nis

nis tempore additum intendere & augere ruborem dum igni ſocius humorem aqveum cruſtæ Sulphur diluentem & qvaſi obfuſcantem magis adhuc exſiccat & abſumit. Sic & flamma Sp. Vini dum eo aſtaci vivi aſperguntur ruborem evocat. Reliqva ut ſuis locis inſerantur, & enodentur pro virili dabo operam, aut anſam aliis Curioſis præbebo penitius acutiore & lyncea Ingenii acie rimari ea, qvæ coecutienti mihi denegata. Interim cum laboribus meis Cancrinis non Cancrinis ſed eruditis aliqvot verſibus gratulatoriis finito qvamvis nondum opuſculo applauſum dederint Amici qvidam faventes, idem ſummi Honoris & Benevolentiæ Suppondium prioribus ut addat ab Exc. T. aliqvot verſuum transmiſſione flatigare auderem, niſi nimia importunitate in urbanitatis Leges peccare viderer. Sed dum hæſito vellit mihi Cynthius aurem, animum titubantem confirmat, ut Exc. T. Fauonio aſpirante fretus, naufragii immemor

—— ſecurâ naviget aurâ.

Dum per hoc hiemale tempus Olai Wormi rerum naturalium peritiſſimi Viri Muſeum mente perambulavi, invenio Exc. T. præter alia plurima Singularia etiam diverſis ex Italia allatis Terris mirandum hoc Naturæ gazophy-

lacium locupletasse. Si tam pretiosæ purpuræ laciniam annectere auderem, transmitterem futuris vernalibus nundinis speciem Terræ Solaris qvæ in aurifodinis Silesiæ invenitur & diversa est ab illa axungia Solari & Lunari ſ. Terra Sigillata Silesiaca. Duplex illa Terra Solaris, una qvæ propè Reichenstenium ex adjacente monte olim aurifodinis (qvibus Aurei Asini nomen) decantatissimo eruitur subpallidior, altera qvæ prope oppidulum Zucmantel lutei coloris est, & si per retortam humiditas per se abstrahatur, purpurascit; Adstrictoriæ facultatis est cum vi alexiteria, nec inconveniens pro Tinct. extrahenda cujus mentionem feci Ampelograph. pag. 62. Append.

Anteqvam manum charta summoveam unum addere placet. In Cent. 6. obs. ult. Hist. Anat. Rar. Exc. T. mirum & ante inauditum Naturæ portentum producit Embryonem scilicet prægnantem. Inauditum in specie humana fateor. Lusisse tamen & alibi Naturam eundem lusum testis est Euseb. Nierenberg. in Hist. Nat. l. 6. c. 2. in Hispania Eqvam peperisse Mulam alia Mula gravidam. Exc. T. qvoq; notissima Naturæ Ludibria in Regno vegetabili, ubi dum producitur fœtus seu fructus

qvo-

qvorundam Limoniorum, prægnantes illos edit, qvale Limonium prægnans describit Cl. Wormius Mus. 2. 28. f. 206. & ante ipsum observavit Doldius in Cist. Med. Hornung. c. 245. ubi pomi exigui interioris cortex qvoq; flavus, medulla albicans, & succus suis distinctus loculis. Adeo polydædala Natura nunqvam otiosa est, sed Curioso Spectatori indies ab Antiqvis non percepta proponit miranda rimanda.

Vale vir Clariss. & tam Publico qvam Tuis mihiq; diu vive, & ulterius studiis meis qvalibuscunq; fave.

Vratislav. Silesiorum XXI.
Mart. 1663. Mag. Exc. T.

Cultor devotissimus
Philippus Jacobus Sachs à Lewenheimb Ph. & Med. D. A. C.

EPIST. LXIII.

De rebus variis impragnatis.

PHILIP. JACOB. SACHS Uratislaviam.

MItto Epigrammata bina extemporanea in laudem Libri Tui & Collegii illustris,

idq;

idq; ut Tibi gratificer, & monstrem qvanti Te Tuumq; Collegium faciam, ad majora officia semper paratissimus. De cancro tuo præclarum Commentarium posthac expectamus, ut circa difficilia problemata porrò erudiamur, qvibus enodandis parem Te in laboriosa & eruditissima Vite vinifera monstrasti. Jam igitur, qvia summo Tuo merito & felici omine Phosphori nomen in Collegio Illustri meruisti, gammarum publico bono profer & qvod Luna solet, qvando plena est, vacuum eruditione plenus imple, ut etiam hac accessione Rempublicam literariam augeas. Terra solaris illa, cujus spem facis, inter rara mea numerabitur. Habeo ejus aliqva frusta ex Ungaria nobis allata, qvæ cum tuis conferam, ubi steteris promissis. Eqvam gravidam mulâ gravidâ ante ex *Nierenbergio* observaveram, sed nescivi an propria vel aliena fide id narretur, qvum pauca alioqvin suæ Naturali Historiæ ex propria experientia interferat. Limonium prægnans ipse vidi. Et ovum gallinaceum alio ovo gravidum monstravit mihi in Augusto suo Musæo Serenissimus Rex noster. Qvod de Eqva *Nierenbergius* narrat, de muribus produnt uno ore veteres, *Aristoteles*, *Plinius*, *Ælianus*, qvos probabili aliqva ratione defendit vel excusat magnus

nus Licetus. Qvidqvid ſit, multa ſunt qvæ vel ignoramus, vel, qvanqvam cognita, ſine ratione ſcimus. Tu interim, Vir Excellentiſſime, vale, & naturæ arcana pro virili ſcrutare, meq; qvod facis, conſtantiſſimè ama. Hafn. raptim X. April. cIɔ Iɔc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

Impreſſ. Lipſ. & Vratislav. 1665.

EPIST. LXIV.

Contra Lactea & Lymphatica Vaſa inſtantia.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

ADeò incredibili gaudio ſuaviſſimæ Tuæ me affecerunt, ut verba deſint, declarandi illud modis, ut ajunt, digniſſimis. Ideò qvam raræ avis ſobolem nullus non eruditorum in Te, Viro veluti conſumatiſſimi judicii, humanitatem admiratur, Paradiſicam ego ſcrinio pectoris incluſam venerabor. Cæterũ cũ placet anniverſario literarum colloqvio amicitiam cæptam olim, recolere, nolui ab incepto recedere, ſed accepta appropinqvantium Nundina-

dinarum Francofurtensium occasione, pensum earum continuare, annexa hac saltem prece, ut, si forte intempestivè accessero aut minus commode verba fluxerint, iterum iterumqve ignoscas. Sanè nihil gratius mihi accidere potuisset limatissimis resolutionibus Tuis ad dubia de lacteorum & lymphaticorum usu, qvibus, qvotiescunqve me clinicum agere jubet ἀναπάθεια mea, & delector & reficior. Sed ne putes me qvas objectiones adnotavi ex selectis Tuis extraxisse, facile videbis, & ut factum video fuisse, multa plurimaqve ex istis Riolani, Hemsterhusii, Conringii, Rudebeckii, Horstii, & qvorundam, qvi eadem de re in literis mecum egerunt, esse, qvibus tamen sine nominis mentione honorifica vel ideo usus sum, cum ambigerem utrum ex sua aut aliorum mente essent profecta, maximè ceu bellè notas, qvod in rei novæ usu assignando dies diem doceat. Censuræ autem Tuæ multùm tribuo, & utinam citra æruginem tolerarentur ab omnibus, imprimis qvi non hanc modò sed & magistralem illam Acolaneam, patere qvæso, ut jocer, optimè merentur. Unum tamen, ni grave, fuerit, atqve alterum cujus uberiorem explanationem opto, adferam. In primo dubio, ubi scripseram, non omnia ex alimentis qvæ assu-

assumuntur opus habere, ut in chylum mutentur, cum partes in illis satis aptæ ut nutriant, ista mutatione excludantur, notas 1. nihil per arterias ventriculi attrahi, sed per venas qvicqvid esset trahi. 2. refectionem autem ejusmodi non sufficere reali indigentiæ partium. Ego vero hoc ipso thesin infractam adhuc agnosco, vim restaurativam solas per lacteas non statim ad cor deferri, cum tuo etiam calculo, per venas qvasdam ad cor perveniat, qvamvis non videam, cur tale alimentum spirituosum & aëreum ab arteriis ventriculi hauriri non possit, nisi adeò usqve malè Tibi videatur scripsisse Galenus, qvum διασυλῇ sua è partium poris frigidum ad se attrahere perhibet; id qvod multo magis in interioribus partibus fieri est credibile, qvæ magis calent, & ut alicubi disserit Hippocrates, cum exiccantur, id qvod famis tempore pariter accidit. Qvid nomines realem partium instaurationem, non satis percipio. Si enim ad corpus respicio, ecce & humorosa & spirituosa partium solidarum etiam substantia per humidum istud aereumq; realiter instauratur: Si ad vires verò, tunc oppidò nulla similiore nutrientur. Præterea facilè differentiam observabis effluvii istius alimentitii extrinsecè naribus attracti, & qvousqve huc

spectet.

ſpectet. Nolo enim prolixus eſſe in re clara, Nilóqve aqvam infundere. Si pepercerint Parcæ filo vitæ meæ, de nutritione inſtantanea illâ, aliqva luci dabo. Ejusmodi hiſtoriæ generali de Humoribus immiſcui, nec dubito, qvin ſerena fronte exemplar qvod offero, accipias.

In ſecundo non video, qveî, ſi ſyncope iſta ſtomachica Dd. conſenſu ſtatuitur à vellicatione oriri, aut, ſi mavis, à ſolutione continui, percipiunt enim ægroti morſum qvendam & laborem circa orificium ſiniſtrum, nervi ſint illæſi. Scio inediam non vellicare, nec famem, ſed cauſam famis, qvam utrum vaporem an acidam materiam aut aerem vocemus, non erramus. Conſenſus non eſt materiæ tantû ſed & generis ſocietate, connexionis & operis. Qvidam juvenis annis aliqvot ab hinc ſclopeto dorſum pedis ſauciaverat, ſuboriebatur dolor cum inflammatione ingens, ſuccedebat ſyncope & convulſio maxillæ inferioris κατ' ἴξιν affecto pedi oppoſita, brevi gangræna ſuccedente moriebatur. Materiam hic accuſare vix poſſumus. Condolent nervoſa nervoſis: Cauſam particularium convulſionum lymphaticarum genuinam ignoro.

Tertio

Tertium, Quartum & Quintum apprimè placet calculo Tuo confirmatum. Antipatri exemplum saltem thesin munit, non omnem inæqvalitatem pulsus chylo arteriis communicato adscribi posse.

Sextum illustras exemplis jucundissimis, Nescio tamen, ubi pistoris mei historiam usui tuo accommodas, utrũ avidè ingestus cibus copiosus, celerrimè propter aviditatem cordi infundatur. Johannes Major S.S. Theol. Doct. & P. P. nec non Superintendens h. l. 82. annorum, lumine privatus annos aliqvot ante obitũ, coeterum viribus & mente optimè valens, post sumtam cænam extemplò desiit. Consimiliter Diaconus h. l. M. Wilhelmus Wallichius senex, sanus & integer, comestis sub cæna duobus ovis coctis induratis, librum ex musæo petiturus, exanimis corruit vitamq; claudit. Flatuum multitudini & vehementiæ multum debemus, in senibus præsertim & qvibus debilis inest calor, aut viscera obstructa, respiratio non satis libera, ut in phtisicis & asthmaticis. Bennetti Theatrum nondum ad nostras pervenit manus; utinam Tua cura unà cum Everhardi Mediolanensis & Sylvii Leidensis scriptis ad nos perferri posset, vel duplo ære redimerentur,

Septimum auctoritate nititur Hippocr. & Galenic. Sed observes velim ἀτροφίαν illam esse particularem, deinde distorsionem vasorum non, si dicere licet, extra dorsum, sed in dorso delitescentium. Deinde locus iste de eventu & solutione loqvitur.

VIII Ideo oppugnavi, qvia dantur strumosi, sano invento mesenterio. Deinde qvod de lacteis ad collum pertingentibus adhuc nihil certi ostendatur. Constat autem Tibi Riolanum in responsionib. velle partes qvasdam corporis nutriri chylo, & hinc finxit lacteas per totum corpus dispergi. Cæterùm chylo plurimum sustentantur strumæ, etiamsi non lacteæ ad illas excursu suo pertingant.

XII. Usqve qvaq; sapit. Nec enim Tibi dica scripta hæc est, immò nulli, saltim optavi majus φαινόμενον. Ἀδίδακτος ἡ φύσις καὶ οὐ μαθοῦσα τὰ δέοντα ποιεῖ. Hæc invia etiam penetrat, & ignotas nobis vasorum ἀναστομώσεις, cum est opus, aperit.

XIII. Vicinitas lactearum renalib. comprobare debet. Diuretica strictè dicta & Cantharides, tum Spontè, tum rectà ad renes & vesicam descendere, in dubium revocat Rolfinccius, à qvo salutaris honorificè, hic spuria

pleu-

pleuritide penè extinctus fuisset. Sed in integrum restitutus optimè valet. De hoc problemate alio die scribam.

Qvæ mihi circa XIV. occurrant, de natura seminis, aperiet Tibi Schola mea partium, qvæ jam jam subjicietur prelo. Qvæ verò de mictu calculorum Saxo duriorum notas rara sunt, incantationi tamen ita simpliciter non adscribenda. Existimaverim egò æqvè in microcosmo generari posse qvæ in macrocosmo fiunt; Dari corpora vitri fraxellis, putaminibus ovorum, pilis, filis &c. similia. Hypochondriacum nobilem habui, qvi sæpius cum excrementis ingentem calculorum & ossium copiam reddebat. Pastor qvidam septuagenarius, ad 20. annos, certis intervallis septimanarum, oborto prius cruciatu circa umbilicum insigni, reddebat omnis generis excrementa referta sabulo, corticib. ovorum, ossiculis, vitro, filis, cæterùm suo munere perfungebatur optimè; qvæ ab incantatione profecta sibi imaginabatur, id qvod pro fabula habui.

XVII. Si chylus restagnans potest in flatus converti, & tumor ventris derepente factus multo melius huic qvam illi vitio imputabitur. Ascitis nunqvam est sine flatu. Qveî ventri-

 culi

culi non poterit in aſcite imbecillitas adeſſe, ſi calor cordis à ſero debilitetur.

XX. & ſeqq. Non adeò dilucidè propoſita extant apud hos, qvos nominas. Deuſingius erudite diſputat, ſed collectiones non ſunt καθ᾽ ὅλν. Hic vir ſcripturæ admodum deditus, ſæpe ſibi contrariatur. Qvid lis iſta inutilis ſibi velit, jecur ſangvificare pariter cum corde, capere non poſſum. Optarem in re clara bellum non faceret. Vellem adcuratè retunderentur ejus dubia. Stenonis aſſerta infirmo ſtant talo poſſe etiam cholū fractis lactearum clauſtris, aut qvieſcente animali, ubi valvulæ non ſunt ita attenſæ, ad jecur adſcendere.

Sed meum eſt non obtundere pluribus Apollinem Tuum, cujus oracula magni ſemper à me habentur. Potius vehementer oro, ut æqvi boniq; conſulas, qvæ in buccam & calamum mihi venerunt. Tuo de favore & candore ingenuo non dubito. Concedat Deus vitam Tibi longiſſimam, qvo tua ope uti nobis poteſtas crebrior fiat. Vale Decus Medicorum & Ocelle Fautorum, tuæq; voluntati me addictum redama. Jenæ ips. Calend. April. M. DC. LXIII.

Illuſt. & Excell. Nominis Tui
admirator dum ero
Joh. Theodorus Schenck. D.

P. S. Historiæ humorum ultima pagina defecit, hinc ejus copiam habebis Nundinis Lipsiensib. futuris.

EPIST. LXV.

Responsio ad instantias, cum variis observationibus.

JOH. THEOD: SCHENCKIO Jenam.

AD instantias Tuas, nescio doctas magis, vel magis amicas, in procinctu respondeo qvam brevissimè. Ignosce qvod sine proloqvio ad Te redeam, qvem scio sine verbis sesamo & papavere aspersis, facillimæ esse admissionis; nec ambagibus amicitiam, sed candore æstimare. Arterias qvicqvam ex partibus, cui inseruntur, exsugere, nec ipsi *Galeno* credam, qvia alium arteriosi sangvinis cursum posteriores observationes docuerunt. Famis tempore exsiccatas attrahere, veteri dogmati est conforme. Taceo tractionem illam suspectam reddi à subtilioribus seculi nostri Philosophis, qvos nec tueor nec damno. Mei sermonis institutum fuit, sine aliis ambagibus per novas vias cordi suppeditari necessariam citamq; refectionem. Si arteriæ Tibi concedendæ,

dendæ, certè prolongabitur iter per venas. Nos autem de brevissima via cogitabamus, qva alimenta, ad veram partium nutritionem, qvam realem instaurationem vocabamus, cordi inferuntur. Vaporosa effluvia rerum, reficere possunt, non verè nutrire, nec in futurum prospicere famelico corpori & emaciato. Cocus nidore ciborum reficitur, rarò saturatur, rarò qvoq; senescit, qvia subitaneæ illæ refectiones per vapores inflant magis qvam nutriunt. Hinc *Hippocrates* l. 1. Vict. Acut. panem calidum comestum repentinam repletionem, & sitim inducere scribit, tum tardè ex ventre descendere, & corpus flatibus distendere. Videmus certè calidas sorbitiones citius satiare, qvam frigidas, qvia vapores calidi citius penetrant. Rationem inde peto, cur calidi panes valentius nutrire dicantur, qvam frigidi, apud *Athenæum* Medicum, citante etiam *Oribasio* l. 1. Collect. c. 9. non qvod caliditas concoctionem solum promoveat, sed qvia vapore calido citius ad partes ferantur. Damnum tamen inferunt, qvia facilè excandescit corpus, & refectio constans non est, vaporibus facilè evanescentibus, qvibus intumescunt partes, ut laudabilem nutritionem mentiantur.

In

In Syncope ſtomachica an ſimul afficiantur nervi ſtomachici, non diſputo. Id ſaltem liqvet ad ſyncopen non reſpicere. Cerebri enim in commercium foret, non cordis. Nervorum ſtomachicorum alium uſum laudat veſter *Mœbius* c. 10 Fund. Med. qvem laudandum cenſeo. Fibrarum connexiones multum poſſe ad conſenſum mutuum, non iverim inficias; at materiæ & liqvorum communionem plus poſſe, indubiè credo. Utrumq; in exemplo tuo occurrit. Convulſio enim maxillæ nervis pedum læſis debetur, ſyncope verò malignæ materiæ, ex gangrænoſo pede per venas ad cor adſcendenti. Ex hoc materiæ commercio epilepſiam ex bubone peſtilenti ortam vidimus. De Paralyſi qvoq; exemplum addam. Muſici vidua grandæva Roeſchildiæ nuper obiit, qvæ primo paralyſi unius manus, mox utriusq; comprehenſa, deinde perpetua aliqvot annorum ferè ſputatione materiæ craſſæ & glutinoſæ vexabatur, qvæ tandem poſt levem à cœna deambulationem, translata pituita vel pituitoſo alimento ventriculi ad principium nervorum, motuq; illuc concitato, in Apoplexiam terminabatur, ſicq; fiduciâ ſecundæ valetudinis mulier oppreſſa. Eodem materiæ vaſorumq; conſenſu ex colica bilioſa paralyſin

 & con-

& convulsiones in Nobili observavi. Alius post largum potum paralysi oculorum & convulsione manus fatum evitare non potuit. Materiæ copiosæ vitium fuisse, copiosus vomitus testabatur, qvam vasorum communioni imputamus.

Atrophia, qvam à spina torta interne ex *Hippocrate* deduxi, qvo sensu Tibi sit particularis, non satis divinare possum. An qvia de pueris sermo? Vel qvia corpus ad spinam augeri non soleat? De pueris id *Cous* præcipuè pronunciavit, qvia humiditatibus abundant, qvibus luxationes accelerantur. Simili malo & adultiores patent si similis causa interna concurrat. Si deniq; spinæ regio augeri non potest propter vasa lactea compressa, damnum universo corpori erit commune propter vasorum communionem, qvanqvam in spinæ isto tractu manifestius appareat tabes. Qvod si senectutis annos alii attingant, macie tamen confectum corpus perpetuo circumferunt ex data ratione. Cætera non capio.

Strumosos esse sano mesenterio contra *Riolanum* olim defendi. Inter exempla tamen novimus, scrofulas colli cum mesenterio strumoso. Vetera non tango. Audiamus novissima. Apud *Henricum Roonhusium* in Observat. Chir.

Chir. Belgic. part. 2. p. 167. juvenis XIV. Dec. 1656. universum collum strumis obsitum habuit Amstelodami, cujus cadavere aperto, mesenterium universum strumis inventum & viscera pectoris repleta. Narrat de Virgine nobili, biliosa, macra, scrofulis multiplicibus vexata *Paulus Barbette* in Prax. l. 2. c. 2. qvæ satis cessit, febre continua continuo illam emaciante, in cujus cadavere aperto repertæ sint mille ultra glandulæ minores, majores, à faucibus ad os pubis usq;, ejusdem coloris, flavi scilicet, qvem aperta cute oculis objiciebant scrophulæ in collo. Junguntur igitur nonnunqvam in uno corpore diversis in locis scrofulæ, sed non credo dependentiam. Ex inventis novis lux pauca affulget, qvam veteres ignorarunt. Lacteæ enim thoracicæ in mesenterio exortæ, colli venas ingrediuntur, an autem immediatè chylum suum glandulis colli infundant, juxtà tecum dubito. Mediate verò id fieri per circulum, non eqvidem negarim, sed tum non magis strumæ in collo enatæ à mesenterio dependent, qvam in reliqvis partibus, qvæ succo chyloso nutriuntur. A jugularibus autem lymphaticis ortum & incrementum scrofularum colli majore specie veri deduxit in nupera Anatome Anat. Bilsianæ c. 8. Doctissimus noster

ster *Jac. Hen. Paulli*, qvum pro Cathedra Anatomica publicè & masculè disputaret.

Diuretica strictè dicta & Cantharides rectà ad renes & vesicam descendere evidenti experimento edocemur, qvia illas partes exulcerant, non alias. Tant.q; est Cantharidum cum vesica conspiratio, ut viderim in amico ægro, vesicatorio ex cantharidibus nuchæ imposito, urinæ difficultatem ortam. Infusum autem cantharidum integrarum observavi non semel in suppressione lotii, urinam provocasse, aliis nihil prorsus promoventibus. Qvæ omnia si damnare velit *Rolfincius*, Magnus ille Æsculapius Germaniæ, vacillare nos omnes coget, qvi tanti Viri Oracula suspicimus. Qvicqvid verò futurum sit, Deo sit laus, qvi summum Medicum à mortis limine revocavit, longiore vita, siqvis alius, dignissimum.

Mictum calculorum saxo duriorum an ab incantatione dependeat semper dubitavi, qvia parum magis sagisq; soleo tribuere, qvanqvam nuperum in Norwegia exemplum rerum alienarum, pilorum, plumbi, acicularum &c. per vomitum rejectarum incantationis veritatem videatur stabilire. Silices verò in corpore generari, difficilè inducor ut credam, qvos in macrocosmo observamus. Igitur si huic illive

illive incantatio abfuit, certè fraudis suspicio non defuit, qvâ suas artes sagæ magiq; tuentur.

Tumorem ventris repentinum solis flatibus nolim asscribere, si qvidem materia conjuncta fuit, qvæ serum suppeditare potuit. Flatus tamen conjungi potuerunt, qvi in Ascite rarò desunt. Qvod de ingesta cerevisia dixi, confirmatur historiâ à *Jo. Rhodio* nostro Cent. 3. Obs. 4. allatâ. In cadavere enim mulieris A. 1625. in valetudinario Patavino hydrope mortuæ, nullius visceris aderat vitium: Solus humor serosus à nimio potu mali causa deprehendebatur, qvem largius ingesserat. Si flatus solos tecum admitterem, non consentiret æger, qvi fluctuantem humorem in abdomine sensit, & aqva laconico expressa convaluit. Non ea est facies in tympanitide, ubi soli flatus regnant. Ne mihi diffidas, in memoriam revoco Tibi ancillam hydrope tympania denatam apud *Smetium* in Miscellaneis Medicis, in cujus cadavere dissecto, universa intestina, adeoq; ventriculus ipse flatu distenta inventa sunt, & ferè excrementorum prorsus vacua. In nobili qvoq; Patavino, teste *Saxonia* Præl. Pract. part. 2. c. 27. omnia intestina flatu erant plena citra ulla excrementa. Ventriculum affici tandem qvis dubitat?

bitat? Nec ex verbis meis colliges exemtum esse huic incommodo, qvia apertè professus sum, tandem in mali commercium trahi. Neq; aliter credendum, qvia compatiuntur omnia viscera inferiora inter se, & cum his superiora. Cætera qvæ minus de Utero dilucidè proposita suspicaris, ad accuratiores observationes amandabo, qvia necdum singula ita nobis revelavit Natura, qvin scrupuli superfint in animis eruditorum, qvos nemo hactenus satiare potuit. Futurum aliqvando auguramur, ut hæc aliaq; dubia manifestius nobis pateant. Lento enim gradu progreditur Natura, ne universa unius seculo exhauriatur. Qvod si tantum arti Anatomicæ adjicietur à posteris nostris, qvantum nos majorum defectum supplevimus, ante mundi occasum perfectam artem sperare mortales possunt. Interea orbis eruditus paratis & hactenus inventis fruatur, donec accessione aliorum augeatur scientia. Multa Tu, mi Schenchi cum Collegis Clarissimis *Rolfincio* & *Mœbio*, qvos officiosè saluto, ad naturæ artisq; perfectionem contulisti, plura additurus, si Deus vitam valetudinemq; qvod ex animo precor, diu concesserit. Vale, amicissime Schencki, & longiori epistolio ignosce. Multa qvidem ad doctissimas tuas

instan-

instantias reposui, sed paucissima forsan qvæ eruditæ tuæ curiositati satisfaciant, plurima tamen si animum metiaris diffusa voluntate Tibi addictum. Hafniæ prid, Cal. jun. cIↄ Iↄc LXIII,

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LXVI.

De Operibus edendis.

Thomæ Bartholino Hafniam.

ADOLPHUS VORSTIUS, S. D.

QVod rebus regni Daniæ, Vir amplissime, in integrum restitutis, superatoqve bello difficillimo cum Rege vicino, pace fruamini exoptatissima,& seriò vobis gratulor,& longè mihi est jucundissimum, vel tua inprimis etiam causa, qvem inter veteres fidosqve amicos numero inter præcipuos. Tui mores meo allubescentes genio, singularis tua eruditio ac varia ita penitus meo hærent infixa animo, ut, qvanqvam in scribendo, per ingravescentem ætatē meam, fiam Lentulus ac cessator sæpe magnus, nunqvam tamen non Bartholini mei cum voluptate

luptate recordor, & ad extremum usqve ſpiritum ſim recordaturus. Video te qvotidie præclaris tuis ſcriptis famam extendere cœlo. Ignoravi tamen in hanc usqve horam, qvâ hæc ſcribo, te epiſtolarum ſelectarum duas edidiſſe Centurias, niſi Vir Excellentiſſimus, mihiqve multis nominibus perqvàm charus, Doctor Wormius, ab Italica & Gallica peregrinatione redux, patriamqve à nobis repetens id me hodie monuiſſet. Inſpicere mox volui librum, &, inſpecto eo, deprehendi me qvoqve principibus Achivis permiſtum. Neſcio autem utrum tanti ſint epiſtolæ illæ meæ ut prælo ac typis mererentur committi: qvippe non eo fine cùm ſint ſcriptæ lucē uti aſpicerent. Vir Doctiſſimus, Ol. Borrichius, qvi jam ferè à biennio tuas mihi attulit litteras, modeſtia ſua atqve doctrina varia, minímeqve vulgari, ita ſe mihi probavit, ut nullius indigens fuerit commendationis, qva tamen amicum tuum ac Collegam ornare voluiſti. Amavt mox virum primo congreſſu, &, ut Græciſſem, ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην. Digniſſimus ſanè amare eſt, nihilqve de eo ad me perſcripſiſti, qvin virtus id ſuperet illius. Doleo eum ſæpius cum adverſa valetudine conflictari, qvod fatum ferè eſt literis nimium pertinaciter incumbentium. Hac

qvoqve

qvoqve de causa accidit ut rarius ad me visevit, qvi tamen consvetudine ejus summopere semper fui delectatus. Indignor seriò, qvoties cogito qvàm indignè habitus fuerit in editis publicè scriptis à Gröningensi Deusingio; qvem nescio qvæ intemperies exagitent, qvod viros optimos ac immerentes sinistris suis suspicionibus gravet, semet Censoré constituat omnium eorum qvi vel in Medicina, vel philosophia, aliqvid seculo nostro de suo impartiunt, si meis paternis fidem adhibuisset monitis, abstinuisset hinc manus, nominiqve suo ac famæ consuluisset melius. Sed qvid agas istis hominibus, qvi monitores ipsos, post sana suppeditata consilia, etiam impetunt? DEUS illis det mentem meliorem ac pacis tranqvillitatisqve amantiorem, ac desinant tandem lutum luto repurgare, cogitantes qvid à nobis exigat ἡ ἀγάπη, qvæ non est suspicax, neqve injurias & maledicta, maledictis ulciscitur. Steno vester, juvenis egregius & summæ exspectationis, modestius hîc sese gerit. Utinam Tertulliani istud meminissent ij, qvi tacti vel levissimè, mox ad arma convolant iracundè, calamumqve stringunt succo loliginis atro imbutum. Ait is Pater Latinus egregiè, si apud Deum deposueris injuriam,

juriam, ipse ultor est: Si damnum, restitutor est: Si dolorem, medicus est: Si mortem, resuscitator est. Mittamus ingrata hæc, & qverelas de hodierni seculi scriptorum fastu, animiq; impotentia. Nemo læditur, ut Stoici non malè opinantur, nisi à semet ipso. Qværis qvo Statu sint res meæ; id verbo dicam, non malò; per Dei clementiam, imò optimo. Vegetus pro ætate sexaginta & sex annorum etiamnum sum; doceo publicè aliqva adhuc cum laude; scribo etiam ac paro privatim qvæ alteri seculo prodesse qveant. Dabo luci propediem, αἰ θεὸς ἐθέλῃ, Philothei commentarium Græcum in Aphorismos Hippocratis; qvem habeo Ms. ex Bibliotheca regia Parisiensi. Epistolas itidem meas selectas, & Orationes aliqvot varii argumenti colligo, ac publico destino. Neqve de Theophrasto edendo omnem deposui curam; modo exemplar ejus collatum cum Mss. Romæ ex Bibliotheca τοῦ μακαρίτου Holstenii nancisci mihi concedatur. Fecerat mihi spem ejus obtinendi ipse Holstenius; at morte præventus, promissum exolvere non potuit. Audio eum Bibliothecam suam Christinæ, Svecorum olim Reginæ, Legasse. An verò ab ejus humanitate Codex ille impetrari possit, videro, viamqve

aliqvam

aliqvam tentabo. Scripsi ante annos complures, cum adhuc sceptra regni sui teneret, Epigramma geminum, Græcum pariter & Latinum, in tantæ tum existimationis Principis laudem honoremqve. Si qvis hujus memoriam apud eam renovaret, fortassis benevolentiam hac in parte ejus experirer. Legisse id ac probasse, ex Nicolao Heinsio, Dan. filio Doctissimo, qvi per id tempus Holmiæ in Aula vivebat, mihi constat saltem. Te cum tuis valere, & prælis qvotidie operam dare ac defatigari, lubenti animo percepi. Perge, mi Bartholine, istoc modo orbi litterato tua, qvæ amo & probo, propinare. Horti Acad. plantarum Catalogum auctiorem, si vitam concesserit vitæ nostræ necisq; Arbiter summus, dabimus ac transmittemus futuro Autumno. Satis longa epistola ultus jam sum diuturnum nimis silentium meum. Desino itaqve, & te, vir amicissime, valere ac vivere feliciter à Deo immortali opto, qvi tuus & vivam qvoad vivo, & moriar. Lugd. Bat. cIↃ IↃC LXIII. XIV. April.

Obiit ipso hoc anno mense Octobr. Medicus hic χαριέστατος, Floræ decus, Musarum delicium, summum amicitiæ nostræ ornamentum.

EPIST. LXVII.

Officiosa Epistola.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

VEneratur Bononienſis Univerſitas celeberrimæ ſapientiæ tuæ monumenta, Vir Excellentiſſime, & ego inter publicos hujus Archi-Lycæi Profeſſores minimus plurimũ admiratus fui eximiam præclariſſimæ Dominationis tuæ in Medica facultate & potiſſimum in Anatomica obſervatione experientiam, ut ſæpius mihi optaverim occaſionem devovendi Dominationi tuæ præclariſſimæ obſervantiæ meæ obſeqvia & ſimul aliqvam contrahendi inter nos literarum familiaritatem, ut cognoſcere poſſem ſpectatiſſima qvæ hactenus in lucem edidiſti facultatis medicæ oracula, qvoniam pauca licet electiſſima ad nos usqve pervenerunt. Tandem voti me compotem fecit, ſumma Perilluſtris & Generoſi Domini Milleri humanitas. Hujus præſtantiſſimi juvenis Domini mei fidelibus inſignis in te obſervantiæ meæ teſtimoniis credere non recuſet, qvia pluribus benigniſſimam patientiam tuam gravari non audet in præſenti animus, plura percipiet ab eodem præclariſſimo Miller, omnia in augmentum amicitiæ contrahendæ,

atq;

atq; in famæ tuæ gloriam nunqvam interituram respiciant: Plurimam interim fortunæ tuæ & votorum tuorum prosperitatem ex corde precor & me protestor

Perillustris & Exc. Dominationis Tuæ

addictissimum obseqventissimum, & fidelissimum servum

Bononiæ 17. Ap. 1663.

Raimundum Maria de Pistorinis.

EPIST. LXVIII.

Laus Bononiæ.

Raimundo Mariæ de Pistorinis Bononiam.

Amplissimas Tibi gratias ago pro oblata per literas amoris plenas & officii amicitia, auro contra æstimanda. Inter urbes Italiæ Musis deditas Mater Studiorum Bononia semper & patrum & nostra memoria caput extulit, & Tu inter ejusdem eruditos Doctores. Agnosco pronum tuum in me animum, sed nimio officio peccas, & me meaq; scripta pluris æstimas qvam reapse meremur. Nonnunqvam perituris chartis aliqvid illinimus, non ut secula ferat, aut eruditis ex asse satisfaciat,

 sed

ſed ne nihil egiſſe videamur. Audebunt tamen inpoſterum confidentius aliorum conſpectum ſubire qvæ meditamur, qvia Tibi & ſubacto tuo judicio placent. Indicem eorum qvæ prela noſtra hactenus fatigarunt mitto, qvia eam mihi pro naſcentis amicitiæ jure neceſſitatem impoſuiſti. Onus certè ut amplum judicio veſtro, ita reapſe grave mihi ac ſolicitum, dum enim nos cura poſteritatis exercet, conſumimur, & voto citiùs poſteritati adſcribimur. Solabitur temporum qverelas tuus favor, & animum addet, ne contagione ſeculi, vim & ſpiritum amittat. Qvicqvid futurum ſit, obfirmabimus animos, & conſtantia involvemus, ad qvam tua amicitia animabit, Qvid Malpighius veſter in Re Anatomica porrò meditetur, te interprete, ſcire aveo. Deniq; ne longior ſim, ad vos, Deo fortunante, iturum Nobiliſs. Frid. à Lente, amicum noſtrum magnum & Magno Parente natum, de optima nota Tibi commendo Dabis id honori Parentis, Regii Cancellarii, ſpectatæ virtutis fidei, dabis amicitiæ, qvam illibatam Tibi repromitto, ut eo favore excipias juvenem ad magna natum & ſurgentem, qvem à tuo candore expecto. Vale, Muſarum ornamentum,

tum, diu bono publico vive, meq; amare perge prorsus tuum. Hafniæ XXIX. Julii, cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPIST. LXIX.

De Scorbutici curatione ulteriori, & nævo puеruli.

Friderico Hammerico Elsingoram.

Ex amicissimis tuis literis intellexi amicum nostrum optimum Matthiam Martini adhuc de pectoris difficultate conqveri, nec multum sublevatum iis remediis qvæ communicato consilio svasimus. Interim tamen magna spes affulget ex sangvine misso, & subsecuto inde levamine. Sangvinis consistentiam laudabilem animadverto, nec putredinis indicia fovere, superficies tamē scorbutū indicat, sicut & seri copia, cui eapropter omni studio occurrendum. Hactenus qvidem parcior videtur fuisse in usu antiscorbuticorum, qvia palato minus grata sunt, inposterum tamen, te consentiente, svaderem continuum usum. Et qvia præcedentibus medicinis præparatum jam satis habet corpus, sudores commodè succedent

in laconico, si lectum refugiat, assumta prius, ante ingressum, aqva antiscorbutica. Pediluvia nescio an ex usu futura, qvod attrahant plus ad tumidos pedes. Spero detumescere posse post sudores in laconico procuratos. Cucurbitulas scarificatas rectè rejicis, qvia ulcera periculosa in pedibus scorbuticorum. Qvia primarium symptoma, qvod jam urget, est dyspnœa, eaq; meo judicio proveniat à vaporibus scorbutici abdominis & hypochondriaci, unde & somnus ille inqvietus & in sella sumendus, præter clisteres subinde repetendos carminativos, svaderem qvoq; subinde ante horam somni consueti pilulas Tartareas Qvercetani & de Ammoniaco, ut à capite & pectore revellantur vapores blandeq; evacuentur. Præterea aqvam Carminativam sæpe sumendam conferre credo flatibus discutiendis, qvibus diaphragma premitur & somnus turbatur. Deniq; motus corporis vectione & aëris mutatione sereno cœlo omne punctum feret. Nolo de vino medicato repetere, qvia aversum illius animum percipio. Decoctum qvoddam mihi ostendit Christina Trónnera sibi à Dn. Charisio pro dyspnœa communicatum ex Fol. Senæ, Rhab. Agarico, manna, glycyrriza; qvod impro-

bare

bare non ausim, hac tamen cautione, ut parcior minorq; sit dosis, deinde ut corrigentia, inprimis carminativa augeantur. Deus optimo Viro sanitatem reddat, qvod ex animo voveo. Nævum illum in capite filiolæ Illustris vestri Holckii qvod spectat, crediderim tutius auferri posse solâ ligatura arctâ fili fortis vel chordæ testudinis, qva interceptio fiat sangvinis affluentis, adeoq; sublato nutrimento tali tandem facilè contabescat. Ne verò sangvis affluere consvetus interiorem qvandam partem obruat, præcavendum levibus frictionibus revellentibus. In scapula verò qvi tumor adest puerulo alteri, sine magno periculo posset amputari & resecari, si peritum Chirurgum fuerit nactus. Pauca hæc amicissimis tuis literis respondere volui brevissimè, qvia plura negocia nos jam distrahunt. Tu vale, mi Hammerice, & me ama, officiosissimamq; salutem nuntia laudatis ægris Tuis nostri amantissimis. Raptim Hasniæ XXIV. April. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LXX.

Nova Musculorum & Cordis fabrica.

THOMÆ BARTHOLINO, Hafniam.

APologiæ Prodromum Nicolao Kragio transmisi Tibi offerendum, spero ritè curatum. A Clarissimo Sylvio disputationum de novo impressarum, aliarumq; de febribus, exemplaria qvædam accepi amicis offerenda, qvos inter cum nemo mihi sit, qvam Tu Celeberrime Vir, majori veneratione colendus, hisce diebus Hafniam petenti amico tradidi Tibi exhibenda. Cetera, in cordis & musculorum versor scrutinio, sperans brevi, si sufficiens isti labori otium fata permiserint, me utriusq; fabricam cum figuris absoluturum. In musculis qvæ observavi, an ab aliis fuerint notata, Tua me infinita docebit lectio. Tacebo vasa, qvæ necdum nisi pauca, eaq; non magni adeo momenti exhibuerunt, qvod vero fibras eorundem spectat, elegantem earum mirari satis neqveo structuram. Qvamlibet solam considerans fibram carnosam in medio, in utraq; extremitate videbit nervosam, id qvod & satis vulgare, sed omnium junctarum compositio mihi visa rarior. Carnosa namq; portio non ab uno musculi extremo versus alterum

recto.

recto ductu extenditur, sed inter latas tendinum expansiones fertur transversa, ita qvidem ut carnosarum singulæ parallelum inter sese observent situm. Si enim ab uno musculi extremo versus alterum fieret secundum fibrarum ductum sectio, hæc se manifestam sistet structura.

A B. Tendo per unam musculi superficiem se expandens.

C D. Alter tendo per oppositam se superficiem diffundens.

E E. Carnosa fibrarum portio, inter utramqve expansionem extensa.

Integri aliàs, simplicisq; hæc est fabrica.

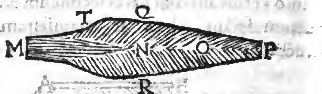

G H unius tendinis expansio.

I K expansio tendinis oppositi.

L L carnosus venter.

Sunt & musculi compositi, iiq; generis non unius; elegantissimi mihi visi, qvorum fibræ hôc modo dispositæ.

P. tendinum alter qvi in duas finditur expansiones, superior una versus Q diffunditur, altera inferior versus R se expandit.

M. alter tendo, qvi per medium ventrem suas dispergit fibras.

Ab N ad O & porro inter mediam & duas exteriores oppositas expansiones parallelo ductu feruntur carnosæ fibrarum partes.

Nec omittenda videtur qvæ cuilibet musculo peculiaris membrana, cujus fibrarum situs transversus & inter carnosas fibras diffusio non parum ad motus explicationem conferre videtur. Sed de his, ut & de speciali qvorundam notatu digniorum musculorum fabrica brevi plura, hæc enim tantum obiter Tibi volui significare, ut si qvid de illis à Te vel sectione observatum, vel lectione, liceret Tua informatione gaudenti, tum laboris compendium facere,

cere, sumptuumq; tum descriptionis rationem secundum Tua dictata dirigere. Qvod substantiam Cordis spectat; evidenter, ut opinor, demonstratum dabo, nihil in corde reperiri qvod non reperiatur in musculo, nec in corde desiderari, qvod in musculo invenitur, si illa respexeris, qvæ ad musculi faciunt essentiam, id qvod & de auriculis patebit verum. Erit & inde manifestum nullas in corde dari fibras vel rectas, vel circulares, vel, ut Vesalius describit, obliqvas, sed unius omnes generis esse, simplices puta, qvales in qvolibet alio reperiuntur musculo, in eo tantum à reliqvorum qvibusdam differentes, qvod non secundum rectam lineam extendantur sed ubi à basi conum versus obliq; descenderint, iterum superiora versus dirigant cursum. Omnium autem, ut spero, fibrarum utramq; ex aut opsia determinabo extremitatem, simulq; monticulorum seu lacertulorum usum, valvularumq; ortum, numerum, motumq;, & vasorum naturam spectantia non pauca. Videbunt hinc adversarii Tui, qvi figuras in Anat. Tua reformat, (edit. Lugdun. an. 1651.) p. 245. expressas systolen cordis & diastolen nobis exhibentes existimarunt evidenti rationi è diametro repugnare, se ante victoriam cecinisse trium-

-n. vni phum,

phum, cum ex fibrarum structura resultans actio, ibidem evidentissimè exprimatur. Sed fefellit illos de parenchymate cordis minus accurata opinio, qva illud se vesiculæ adinstar habere crediderunt, adeoq; cum brevius redditum intumescit, dilatari, cum longius concidit, angustius fieri. Qvod vero ibi & ligatura, & dissectione & tactu demonstras, idem & ipsa fibrarum evincit fabrica, unde etiam fere omnium qvæ ibidem p. 249. à Te de cordis in suis motibus forma exponuntur, ratio reddi potest. Sed & evidens erit conum non esse densissimum, sed ipsum ejus extremum, qvo loco fibrarum superiora versus fit intorsio, in corde bubulo aciculæ capite tenuius esse. Septum vero an pervium sit, necdum licuit videre. Cavernulas seqvutus clausas offendi; qvid qvod & exterioribus parietibus suæ sint cavernulæ magnitudine reliqvis non cedentes, sed & innumerus ille fibrarum per septum decursus idem videtur dissvadere.

Vix hæc, satis, ut vides, properanti exarata calamo, cum ecce mihi à Te litteras, qvibus etiam paucis, anteqvam de Fabula manum, respondendum. Cavæ motum inspirationi respondentem à Domino van der Lahr credideram inventum, sed inde tribus illam deberi inven-

inventionem didici, Fadburgio, van der Lahr, & Beckero, qvi simul sectioni tum temporis institutæ intererant. Qvod compressionem vicinarum partium in inspiratione depressarum spectat, locum hic non poterit illa invenire suspicio, cum & in collo & in abdomine ab omnium aliàs incumbentium vicinia liberata vena nihilominus ita evacuetur, ut latera ejus se mutuo contingant; nec qvam pressioni opponis, difficultas urgere videtur, cum non reqviratur ut tunicas venæ in thorace pervadat aër; sed tantum ut in venis extra thoracem exsistens sangvis, dilatatam intra thoracem venam ingrediatur. Pressioni verò ut faveam, seqventia qvasi cogere videntur. Extra omnem namq; controversiam esse puto, aërem, cum à pellente qvocunq; vim patitur, vel densari, eodem, in qvo est, loco, vel alium in locum propelli: ad condensandum autem magnam reqviri vim mechanica docet, & experientia evincit condensationem nunqvam succedere, nisi pressum aërem ambientia corpora omnia ad resistendum satis fuerint valida; qvod si autem vel minima pars ambientis resistendo fuerit impar, illico à trudente causa propulsus aër, qva elabatur, invenit rimam. Qvod si itaq; dum diductæ à se mutuo costæ, descen-

densq;

densq; diaphragma externo aëri vim inferunt, qvantum exterior superficies aërem premit, tantum ei cedant qvædam in thorace contentæ partes, necessarium existimarem non densari aërem sed eo pelli, ubi minorem invenit resistentiam. Qvæ autem cedunt, illa sunt, qvæ thorace distento dilatantur, ut pulmones, & thoracem intra existens cavæ truncus; ut itaq; pulmones aër diductos implet, aut ipse potius non resistentes diducit, sic & extra thoracem existens sangvis cedentem cavæ intra thoracem tunicam ut distendat, eò tanqvam versus locum sibi non resistentem propellitur. Qvod si mea me hic fefellerit ratio, & à vero abduxerit, Tuis in viam reduci desiderarem rationibus. D. Hobokium suas Tibi in defensionem Blasii scriptas misisse litteras miror. Certè & sibi consuluisset & Blasio suo si impressionem dissvasisset; jam vero ut Blasius, sic & ille demonstrarunt illorum demum maximam esse temeritatem, qvorum minima est experientia; nec credo in vastis sæpe voluminibus tot inveniendos errores, qvot ibi in proprii inventi defensione committit Blasius, suoq; Hobokius assensu confirmat. Miseret me Blasii, qvi lingvam ante manumq; non potuit frenare, qvam suis ipse scriptis suam publico manifestam reddi-

reddidiſſet indolem honeſto homine parum convenientem. Qvod eqvos attinet muresq;, nec illorum inde crania, nec horum aperire licuit uteros. Pro promiſſa Diatribe gratias ago maximas. Salutat Te Clariſſ Borrichius. Deuſingius antiqvum obtinet & Celeberr. Sylvio graviſſima minatur; ſed bruta hæc fulmina ſvavi riſu ille Vir moderatiſſimus contemnit. Plura non licet addere. Vale & ama

Leidæ ult. April.
Anno 1663.

T.
diſcip.
Nicol. Stenonis.

EPIST. LXXI.

De muſculoſo Corde.

NICOLAO STENONIS Leidam.

APologiæ Tuæ Prodromum rectè accepi, uti & miſſas magni veſtri Sylvii diſputationes uno volumini incluſas. Utriq; gratias ago. Tibi inprimis, qvo parario & autore mittuntur. Doleo verò vicem tuam, qvod tot tantisq; circumdaris adverſariis. Æmulatione hac honeſta aluntur ingenia præclara. Optasſem inter Te & Cl. Blaſium amicitiæ redintegratio-

reliqvi exercent. Hic enim motus voluntarius eſt, ibi naturalis, ex arbitrio noſtro non dependens, ſed perpetua ſangvinis influentia etiam invitis nobis vel non cogitantibus perennans. Unde ſui generis eſſe ſunt qvi credant, ex eo muſculorum genere, ad qvod diaphragma referimus, ubi mixti ſunt motus ex libera & naturali: cum qvibus tamen facere non poſſum, qvippe motus cordis omne arbitrium excludit, neq; ex voluntate noſtra dependet, qvanqvam ſangvinis influxus vel tardari vel accelerari nonnunqvam poſſit, qvod in exercitationibus vel vehementibus vel moderatis vel prorſus intermiſſis videmus. Fibras ſimplices ſolas dari in muſculo cordis ipſi tuæ experientiæ repugnat, qvippe contrario ſitu duplicantur ex tua ipſius confeſſione. Dicis enim, ubi à baſi conum verſus obliqve deſcenderint, iterum ſuperiora verſus dirigunt curſum. Duplices igitur fiunt, & qvaſi circulares deſcendendo & aſcendendo. Præterea qvia obliqve deſcendunt, obliqvas dari in corde fibras minus rectè contra magnum *Veſalium* negas. Et tales eſſe debuerunt, ſi actionem cordis reſpiciamus. Hujus qvippe motus, qvi ſyſtole & diaſtole conſtat, ſive dilatatione & conſtrictione ventriculorum, diverſas fibras poſtulat, ut di-

versi contrariiq; motus perficiantur. His verò similibusq; dubiis facilè satisfacies, ubi meditatæ de Musculis & Corde observationes uberiori commentario illustraveris. Miror autem *Hippocrati* id plerumq; affingi, qvòd Cor musculus sit. Validum musculum vocat *L. de Corde*, non ratione nervorum, à qvibus præcipua musculi denominatio, sed carnis spissamento. *Lindanus* eruditissimus c. 6. Med. Phys. § 71. musculum vocat cor, ex *Hippocratis* mente, actione non tendine: sicut enim actio musculi constat perficiturq; contractione & laxatione, ita & cordis. Non magnopere tamen de hac autoritate laboro, qvia incertum est, an inter genuinos *Hippocratis* libros ille numerandus. Apud *Plutarchum* certè in Sympos. ad Philosophum Platonicum refertur, & *Galenus* refert opinionem Platonicam de liqvore in tracheam descendente ex ipso hoc libro. Falluntur verò qvi contra Anatomen nostram cor cum vesicula comparare audent, qvos ex accuratissimis tuis inventis refellis. Parenchyma cordis carnis esse spissamentum *Autor* l. de Corde l. c. profitetur, ubi cor vesicæ non assimilatur, sed in vesica, seu pericardio, tunica lævi contineri dicitur. De septo ipse non semel dubitavi, an præter naturam fuerit pervium, qvando fora-

mina

mina penetrantia monſtravit nobis. Folliculam pilæ inſtar obſervavit idem *Autor*, ſed nec iſtam in alium ſinum patentem narrat. Qvicqvid novi de his aliisq; curioſa doctorum manus ſtatuerit, avidè deſideramus. Tui præ cæteris labores arrident, qvia naturæ dicati, docti, & à cive noſtro profecti. Macte hac tua diligentia, mi Stenone, perge his ſimilibusq; ſcriptis inclareſcere, & me Tuum eſſe certò credas. In Phocæ Anatome *Paullinus* junior, juſſu Regio, apud nos occupatur, ejusq; ſceleto conficiendo. Alia non occurrunt qvæ ſcribam, nec occupationes ſinunt. Vale feliciter & me ama. Raptim Hafniæ XXV. Julii cIↃ IↃc LXIII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPIST. LXXII.

De Pulmonibus dubia.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

SI cuiqvam amici nomen debeo & cultum, certè Tu ſolus is eris, qvô de idem velle & nolle audacter pronuncio. Magna ſunt & immortalia Tua in Rempublicam merita, qvibus

Tu alter cœli Apollinei, penè dixerim, & Musarum Charitumq; Atlas, amicos tuos, sidera veluti, animas & foves. Sed nolo in faciem videri Te laudari, mihi sufficit ex novissimis Tuis non displicere Tibi amorem & operam meam, hinc rogo ut eodem animo erga me permaneas, Schenckiumq; Tuum pristino isto affectu deinceps prosequaris. Hauboldo ad priores Tuas qvas concinnaveram tradendas jussi nostris,qvi Francofurti se id fecisse responderunt, redditis una elegantissimis aliis Tuis, qvarum de adventu in sinum gratulor. Cæterum ad monita tua superiorum qvæ denuò adpinxi, vides eum maximè in finem exstare, ut limam ulteriorem subeant, sicqve veritati, cui uterq; nostrum hostiam debet, in re obscura locus suus permaneat. Mihi sanè ingeniosorum hominum & qvi cum eruditione humanitatem excolunt, labores apprimè placent, nec aliud mihi propono in expendendis ejusmodi, qvam ut magis magisq; instigem, marcet enim sine contradictore virtus. Ut autem scias qvâ ego incedam viâ, seu qva methodo tractem aliorum scripta, ecce illud unicum ago, ut τὰ οἰκεῖα τοῖς ἀλλοτρίοις præponam, neq; facilè à veterum principiis secedo,qvousq;rei f.naturæ ipsius tum artis necessitas

cessitas id permittunt, alias apum more ex recentiorum flosculis optima qvæq; istis addo, fugioqve qvæ utrinqve ἄποπα, καὶ ἄλογα καὶ ἄχρειςα sunt. Verùm qvo dilabor? Historiam humorum succisivis horis congestam, & ceu vides vel τρία ἔπεα saltem ejus tibi offero, non ut probes sed ut castiges, modestiæ enim reprehensionis tuæ me libenter subjicio. Plura addidissem, ni veritus fuissem particularem operam ista desiderare, qvam adhuc molior, destitutus hâc vice mutua ope scriptorum nonnullorum, qvæ ad manus meas nondum pervenerunt. Qvousq; Helmontio subscripserim, citra laborem perspicies. Hominem æstimarem omni laude dignum si à conviciis abstinuisset & ænigmata sua paulò tersius proposuisset. Solitus sum ipsum larvatum Paracelsum appellare, & veterum placitorum hostem fictitium. Fateor qvam plurima esse qvæ ipsis etiam Cartesianis subtilitatibus anteferenda. Qvam primum appulerunt Epistolarum Tuarum centuriæ cum diatribe ista Tua de natura & motu pulmonum ad nos, statim adferendas curavi, neq; cessavi qvousq; transcursu aliqvo perlustraverim. Vehementer placent, & mirari satis non possum indefessos &

concatenatos Tuos labores, qvi rebus tam arduis eruendis irrefracti præsunt. Malpighius tuæ solertiæ famam suam debet qvâ sine nil nisi tenebræ exstitissent epistolæ suæ, perfunctorio enim sudore eruperunt. Cartesii hominem mihi pariter comparavi, ex qvo multa utilia collegi, ut ut aliqvando cerebrum componat modo qvo velit ipse. Vidi illum valvulas in extremitatibus nervorum statuere, qvæ sententia si rectè explicetur neutiqvam erronea est neq; αὐτοψία destituitur. Sed mitto hoc. Sylvii Leidensis disputat: priorem partem vidi miratus hominis facundiam & inveniendi facilitatem. Verum, id qvod tibi in aurem, ejus hypotheses aut merè sunt singulares, aut admodum generales, præsertim ubi Chymicorum postulatis & solutionibus & coagulationibus tantum inhæret. De Stenone & Boyleo multa mihi promitto, cujus fundamenta firmo nituntur talo. Bilsii ductum roriferum ad thymum se tàm variè torqventem propaginem lymphaticorum interpretor, cui qvam plures pectoris affectus vitiato aut rupto imputo. Easdem in brutis demonstravi sub sectione publica. In muliere qvâdam bronchocele laborante unicè hisce vasculis causam adscripsi. Lymphatica vasa in faucibus, palato,

nari-

naribus ac gutture &c. plurima inveni. Laus æterna Warthono sit & Stenoni, qvi Te duĉtore, ad horum anatomen se contulerunt, fateri enim possum, labores esse duros admodum & difficiles. Sed ad diatriben Tuam de pulmonibus revertor, qvæ salivam mihi movit copiosissimam, ut vellem vel unius horæ momento me conjunctum Tibi. Ut enim video, in paucissimis dissidemus. Plura addam, qvam primum ad ventris medii anatomicas Exercitationes me contulero. Interea qvæ mens mea sit, proximis nundinis observabis, ubi scholam partium absolvero, qvam disputando publicè sum aggressus, luci daturus.

Ut autem per transennam qvæ occurrunt, attingam, spumosas cavernas pulmonum dudum examinavi, estq; illud, qvod proximè ubi de poris partium sum acturus, hucusqve enim silui, attigi, nimirum contextum partium mollium exsangvium affabrè conformatum, modò spumas, modò cavernas, spongias, vesicas, valvulas, &c. exhibere, qvarum faciem obliterât ἐγχύματα, seu mavis dicere affusus sangvis, qvi est eis fomenti loco. Unde tantam necessitatem ratus sum exigere doctrinam de poris partium, ut si hâc vix possibile sit usus assignare earundem & actiones.

 Idem

Idem etiam in humoribus obſervo, qvorum conformationem mihi microſcopiorum delectus, & variorum liqvorum miſcella liqvidò oſtendunt. Verum de his alio die.

Qvod autem exiſtimas ex ſangvine, non procedere horum originem, me turbat. Nonne ſangvis albeſcit, ſi tinctura ſua privatur: ſi aliis liqvoribus permiſcetur: Si chylus rubeſcit alio ſubjectus caloris regimini, cur non viciſſim ſangvis, aliam vim ignis expertus? Et res clara eſt in ortu pullorum ex colliqvamento. Qvæ cauſa ipſum virum immortalem Harveum permovit, ut idem ſangvinis nomen & illi qvi in vaſis ſangvinis eſt, & illi qvi in concrementũ ſpermaticũ faceſſit, tribuerit. Non miror itaq; qvod Malpighius miratur, non vaſa ſangvinea pulmonum ſpectari in extremis ſangvinolenta, eo, qvod tali colore amplius non ſit opus. Sed cur rubent pulmones in adultis? Cauſam adferunt, aërem inſpiratum, motumq; pulmonum. Eſt aliqvid aërem mutare humorum colores, ſed non indifferenter. Sangvineum colorem aër non mutat, ſed intermedios plerumq;, qvi aqvei plerumq;. Sed multi ſunt qvi neq; ab aëre moventur, & tamen albeſcunt. Exemplum habes in oſſibus, in cartilaginibus,

Ideo

Ideo neutiqvam aëri, neq; chyli acceſſui per ſe imputo alborem pulmonum, ſed calori ipſi animali, qvi ab interno evolutionis principio & albam & cavernoſam ſpongioſamq; pulmonum ſubſtantiam produxit, idq; ſatis clarè lib. de princ. ab Hippocrate propoſitum.

Maculas nigras qvas rectè cum Helmontio ſignum & effectum corruptionis denomino, ortas eſſe ex circulatione interrupta cum Pecqveto exiſtimo, eſtqve id idē qvod videmus in ſugillatis & vexatis contingere, ubi partes cruentæ & lividæ apertis iterum poris partium, ſuccum iſtum abigunt vel aliundè revehunt.

Spumoſum ſangvinem conciliat ejus fermentatio & aëris acceſſus. In ea enim ſemper ſum ſententia, in arteriis plus eſſe aëris cum ſangvine conjuncti qvàm in venis. Et neſcio, qvî eo devenerint veteres, ut repudiaverint aërem ex cenſu alimentorum, qvem ego κατὰ περιουσίαν τροφὴν cum Hipp. appello. Ego qvi ſæpius adhuc ſputo ſangvinis tentor, mihi teſtis ſum, ſpumoſum reddi ſangvinem qvo pluries aërem attraho.

Ex ſangvine autem ſpumeo ſpumoſum oriri corpus, qvis ambigit?

In ſectione ſecunda occurrit mihi veſicularum σύστημα, qvod ego deprehendo eſſe

φαίνοις simile & cellulis aptum, qvæ satis sunt angustæ in homine, eo qvod à parenchymate qvod interpretor compaginem pulmonum universam validè contineantur. Ut autem qvæ notaverim circa horum constitutionem tibi clareant, illi qvi tabe moriuntur ex sputo sangvinis copioso, monstrarunt molem vel dextri vel sinistri pulmonis insignem, qvæ etsi primo intuitu nigricans apparebat, penitius tamen cultro dissecta, omnes istas vesiculas non dilatatas, sed mucilagineo humore, viscido & albo refertas exhibuit, qvæ causa, ut non nisi λεπτὰ ægri toto decubitus tempore exspuant.

Unde de transmeatu istarum vesicularum hæreo nonnihil. In ulcerosis autem, cum ad suppurationem & corruptionem devenitur, κοιλίας cavitas oritur, qvæ ex pluribus absumptis cellulis amplior redditur. Et hæc si exsiccari posset sufficienter, è vita non tollerentur tot phtisici. Verum rectè monuisti, plurimam lymphaticorum catervam hic spectari. Ita enim res se habet; ideò humidissimus pulmo. Accedit faucium & gutturis consensus, qvi multum humiditatis pulmonibus affundunt.

Non membrana interior, modo spongiosa est asperæ arteriæ, sed in extremis cartilaginibus vesicularum more expanditur; suntqve

qvadran-

qvadrangulares & sexangulares earum figuræ ad sustinendas vesiculas ordinatæ.

Pervios esse pulmones in omnibus animalibus, nemo nisi qvi cerebro destitutus, oculo & manu, aliter docere poterit. Cui fini? ut & ventri infimo aërem communicent, ad distribuendum chylum, & expultricis robur, tum calorem putredinalem eventilandum.

In respiratione thorax universus in momento non dilatatur. Sunt duo qvasi motus contrarii cum diaphragmate respirationis principali particula se coarctante elevatur abdomen & pars superior thoracis paulo introrsum trahitur, in exspiratione concidit venter & extrorsum thorax, anteriore parte movetur.

Hoc tamen plusqvam certissimum est aëris inspirationem esse langvidiorem, cum patula foramina sunt, & perceleriorem, cùm occlusa. Moram tamen aliqvam nectit aër inspiratus, ut distemperet calorem sangvinis, id qvod non fieret, nisi paulum perduraret. Deinde mistio hoc reqvirit.

Flatuum ex hypochondriis in thoracem adscendentium mentio fit, qvod est verissimum. Historias huc transfer qvas in centuriis obs. Anat. habes. His addam meam. Uxori meæ priori, qvæ erat hypochondriaca, deniq;

im

in peripneumoniam incidebat, qvatuor ante obitum septimanis, interdum manè, interdum vesperi, ante & post cœnam, molestissima obtingebat eructatio, adeò ut ne trecenti ructus pro vice, sine intermissione sufficerent. Hi ubi subsistebant, illa de anxietate vehementissima conqverebatur, interdum desipiebat planè, usq; dum iterum per discutientia excitarentur. Sed manifeste observo flatus in thorace per asperam arteriam exeuntes in me ipso.

Lindanus existimat qvæ tussi rejiciuntur in phtisi sæpè culpa ventriculi fieri, hinc se observasse in phtisicorum corporibus integros pulmones; male v. affectum orificium ventriculi. De qva opinione tuum aveo judicium.

De motu pulmonum ita sentio, implentur pulmones, sed non follium instar, id qvod experientia monstrat. Eorum & diaphragmatis motus, est unicus motus. De hoc egi in Schola mea partium, qvam etiam transmittam, & credo Tibi sententiam meam gratam fore.

Observavi in animalibus brutis, tamdiu se movere pulmones, qvamdiu diaphragma, & hoc qvamdiu nervus sextæ conjugationis adhuc aliqvid virtutis affundit. Discisso illo, protinus evanuit motus universus.

Metal-

Metallurgi plerumq; morbis pulmonum intereunt, qvos inter est, qvem Paracelsus vocat die Bergsucht: in hoc affectu pulmones exiccantur, & attenuantur chartarum more, quasi in fumo suspensi. Cogites inde qvod spongiæ vicem pulmones subeant, irrigando Zonam torridam thoracis, ut ajebat ὁ μακαρίτης Veslingius; tantus est horum usus qvantus hepatis & lienis, sed in adulto potissimum & sangvineis. Non sibi contradicunt hi duo usus, inservire voci & refrigerare sangvinem.

Plura vetat occupationum moles & valetudo adversa, cui reqviem debeo. Modò ut constaret Tibi de mea erga te observantia, neq; enim ad prælum scripta hæc sunt, neq; excocta satis, sed ut in buccam venerunt. Faxit ut ἀγαθῇ τύχῃ Deus Te servet literarum & artis decus immortale. Dab. Jen. d. 6. Maji. 1663.

Nobilisſ. Excell. T.

Collegæ mei amice te salutant. addictisſ.

Properanti calamo ignosce, urget enim cui commendantur.

Joh. Theod. Schenck D.

EPIST. LXXIII.

Purulenta sputa phtisicorum an ex ventriculo?

JOH. THEOD. SCHENCKIO Jenam.

NUllam ad Te scribendi occasionem prætermittam, qvanqvam alia urgeant negotia. Ita enim tui amore sum occupatus, ut perpetua apud me Tui sit memoria. Nec ullis libentius pennæ meæ operam condico, qvam Tui similibus, hoc est, candidis amicis & eruditis, qvi faciles se indulgentesq; præbent rebus, qvas aut vitæ necessarias, aut utiles, aut jucundas putamus. Refertæ sunt literæ, qvas nuper partitis vicibus cum Humorum Historia generali ad me mittere dignatus es, pristina fide & rara eruditione. Non repetam singula qvæ ibidem sive in Exercitationum Tuarum Anatomicarum defensionem, sive ad Diatribes nostræ de Pulmonibus illustrationem fusè pariter & doctè consignasti, ne vel Tibi tuisq; sententiis & opinionibus obicem ponere, vel mea pro Oraculis venditare videar, nec jam vacat plenam Epistolam Tuæ reponere, unum tantùm dubium libabo, de qvo meum judicium exqviris, nempe an verus sit Lindanus, qvi existimat ea qvæ tussi in phthisi rejiciuntur, sæpe

ſæpe culpa ventriculi fieri, eo qvod in phtiſicorũ corporibus pulmones integri, malè verò affectũ orificiũ ventriculi obſervatum ab eo ſit. Certè ſi phtiſis propriè ſumatur pro pulmonũ ulcere, ſeu corporis extenuatione vitio pulmonũ qvo modo Medicis uſitata eſt ea vox, à *Galeno* qvoq; tradita Comm. 7. Aphor. 16. *Aretæo* l. 1. Chron. c. 8. aliisq;, qvin in culpa ſint pulmones, dubitari non poteſt, & totiens ſecta à nobis phtiſicorum cadavera & ab aliis teſtantur, ut non immerito in his vulneratum pulmonem fateatur *Cælius Aurelianus* l. 2. Chron. c. 14. ſi verò de qvavis atrophia corporis laxâ ſignificatione ſumamus, ſæpe ſani eſſe poſſunt pulmones, vitio alibi in viſceribus naturalibus latente, præſertim in ventriculo, primæ officinæ patrono, cujus illuſtre exemplum ipſe ſubminiſtraſti lib. 1. Exerc. Anat. 7. ſect. 2. c. 33. Apud nos tabidi hoc anno, qvamplures comparuerunt, & fatis functi ſunt. Phtiſici verò pleriq; fuerunt, ex vitio pulmonum, qvod ex ſignorum omnium ſyndrome indubie ſcimus. Una ſola femina primæ notæ tabida fuit, & pro phtiſica judicata, etiam ex ſputo purulento. In qva tamen id ſingulare fuit, qvod ſine tuſſi aut ſcreatu ſputum illud in ore colligeretur ſatis copiosè ſemper poſt

ſom-

ſomnum ſeu nocturnum ſeu diurnum, nec tamen dubitare potuimus, qvin ex pectore profiueret, nam capite non dolebat, benè cibum appetebat; niſi ſalivalia vaſa ſputum hoc effuderint. Ex ventriculo advocarem, ſi illius læſi ullum indicium extaret. Ventriculus in tabe pus effundit, & per fauces excernit, qvemadmodum ex pure inter duas ventriculi membranas collecto aſthma vidit *Carolus Piſo* de Seros. Colluv. p. m. 196. Forſan in exemplo à Clariſſ. *van der Linden* allato, pulmonum robore purulenta materia ad abdomen fuit detruſa, & qvia moram nullam fecit in pulmonibus, his ſalvis, ventriculum infecit pus. Id ut credam, inducor exemplo pueri phthiſici apud *Plate-rum* l. 2. Obſ. p.m.437. cujus ventriculus tribus foraminibus exeſus fuit, ſeptumq; foramine amplo perforatũ à puris copia & acrimonia, qvod ex thorace in abdomen defluens has partes & muſculos qvoq; abdominis ad ſuperficiem cutis usq; eroſerat. Vel ſi vice verſa ventriculus per pulmones tuſſi rejecit purulenta, ſingularis adfuit partium conformatio, ſicut in avium genere, ubi per patentes ductus tranſitus ſit è pulmonibus ad abdominis cavitates, ſicut ex *Plinio* & *Harvejo* in Diatrib. ſect. 2. de Pulm. probavimus, qvos in teſtudine magna etiam

ad

adrenes & vesicam usq; productos observavit Illustris *Peireskius*, annotante *Gassendo* l. 2. de Vit. Peir. An talis fuerit homo ille phtisicus Lindani, divinare non possum, peneq; cum *Apulejo* l. X. Metam. dixerim, *qvod nemo novit, pænè non fit*. Plura in præsenti non permittunt negotia. Anteqvam finiam, optimus civis noster Benjamin Osvaldus ad patriam suam regressurus, me interprete, tuæ amicitiæ & Collegarum, qvos officiosè saluto, se insinuat. Vale diu & feliciter, mi Schencki, & valetudinem tuam de qva conqvereris, cura diligenter etiam publico bono, cui natus es. Scripsi occupatissimus Hafniæ XXV. Aug. 1663.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LXXIV.

De Terra Solari, Crystallo, & Vitriolo Silesiæ.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

ET alteræ M. Exc. T. Litteræ 10. April. currentis anni exaratæ felici sidere penates meos intrarunt, qvæ eò gratiores, qvòd, qvod maximè votis expetieram, non unum sed

bina secum adduxerint Epigrammata gratulatoria, summæ M. Exc. T. in me Benevolentiæ Testes & Tesseras. Tali clypeo munitus Cancer audebit eo confidentius imposterũ latibulis prodire & qvascunq; obversantes injurias despicere. Pro eximio & singulari affectu, qvam M. Exc. T. Collegio nostro defert, Collegii nomine maximas ago gratias, nihil magis exoptans qvam ut talia ex Collegio nostro læto progerminarent cultu, qvæ Eruditorum oculis non indigna, Sanioribus grata, plurimis proficua forent. Interim ut fidem promissis liberem arrepta Nundinarum Lipsiensium occasione adjunxi aliqvid de promissa Terra Solari Siles. eaq; duplici, & tam cruda qvam igne intensiore calcinata, insimul de Terra Solari Hungarica nobiliori, qvanqvam & aliam possideam Hungar. qvæ ferè ejusdem cum Reichsteinensi pallescentis est coloris. A paucis annis in pago qvodam Silesiæ Prüfern dicto in magna copia inveniri cœperunt crystalli, è qvibus qvidam optime à Naturâ maturati; Artifices iis annulos loco Bohemici Adamantis exornant præcipuè si iis substrato umbraculo nitor & splendor concilietur. Illustriss. Dux Olaviensis ex his crystallis candelabrum cum plurimis ramis sibi construere curavit, qvod adap-

adaptatis & accensis albis cereis jucundum aspectu exhibet spectaculum. Nec Vitriolum nostrum Silesiacum cedit colore & virtute Hungarico, ita & de illo parum thecæ inclusum observabit nec non de minerâ Lunæ Saturni ferace ex proximis Poloniæ Cracoviensibus fodinis. Parvi hæc ponderis & pretii qvæ transmitto, scio tamen M. Exc. T. non ingrata fore, utpote cum Naturæ thesauris hinc inde per terrarum orbem sparsis mirificè affici & delectari certò mihi persvadeam. Vale Vir Nobiliss. & fave ulterius

Vratislav. Siles. M. Exc. T.
Maximè currente calamo
10. Maj. 1663.

Cultori devotissimo
Philippo Jacobo Sachs
à Lewenheimb. D.
Acad. Cur.

EPIST. LXXV.

De Terra medicata Daniæ, & crystalli usibus.

Philip. Jacob. Sachs Uratislaviam.

NOn tam avidè auream vestram Silesiæ terram arripui, qvam ipsas comites literas,

teras, ab eo profectas missasq; qvi Silesiam magna fama auro magis æstimanda ditat & illustrat. Is tu es, mi Sachsi, cujus erudita scripta, amicitia constans & sincera maximi thesauri loco mihi sunt. Vile est aurum si ad tuas animi dotes comparetur, qvanqvam tot mortales inescare soleat. Felix est patria vestra rerum pretiosarum proventu, felicior ingeniorum. Terræ autem solaris fragmenta non dubito & in patria nostra monstrari posse. Certè terræ sigillatæ Silesiacæ, qvæ ad nos afferre mercatores solent, affinem terram Cimbria nostra subministrat, qvam Pharmacopæi & Chirurgi nostri peregrinæ substituunt pari eventu, eadem virtute adstringendi & sudores pellendi præditam. Eam ad Te mittere operæ non puto pretium, qvia aurea vestra eo nomine præferenda, qvod ex aurifodinis eruatur. Norwegia nostra mineram auri qvoq; non semel protulit, qvod miraberis, perfectissimum metallum in frigida regione posse produci. Mineras talçosas multis granatis refertas, inde allatas, habeo, qvas aurum condere ferunt, ex qvo aureos Ducatos cudi curavit Augustissimus Daniæ Rex Divus *Christianus* IV. Altera verò minera in tractu Necnesensi ex pondere centenario dedit puri auri marcas 38, de qva

aliaq;

aliaq; simili mentionem facit incomparabilis noster *Wormius* l. 1. Mus. s. 3. c. 2. Frigore Septentrionali externo incalescunt terræ viscera ut etiam focos suos sulfureos alant, & incendio sæpe montes fument, sicut ardens mons Hecla, inter alios testatur, in Islandia insula, cui à gelu nomen est, ubi etiam sulfuris magna copia prostat. Cæterum terra tua Solaris nonnihil colore pallidiore differt à terra Solari Ungarica, cujus frustum possideo, vidiq; olim non exiguam copiam in Pharmacopœa Regia Fridericiburgensi. Simile huic frustulum magni pretii & usus mihi donavit non ita pridem Medicus & Chymicus urbis nostræ eruditissimus D. *Assuerus Payngk*, qvod à Patre habuit Viro experientissimo *D. Petro Payngk*, Chymico olim Regio, qvi id à *Rudolpho Secundo* Imperatore, in cujus aula vixerat anteqvam ad nostram veniret, acceperat. Crystalli vestri an cum Italicis comparandi, te interprete scire velim. Nam & ibi pro adamante supponuntur à subdolis. Candelabra amplissima tria in unico cœnaculo arcis Regiæ Hafniensis qvoqve vidimus ex crystallo confecta, splendido lumine augustum cœnaculum collustrantia. Plurima crystalli Italici frusta in Musæo asservo, Unum longiusculum manubrii forma,

 febri-

febricitantibus percommodum, ad æstum leniendum si manu teneatur. Qvippe in vola manus refrigerato sangvine per circulationem recurrente, cor refrigerii sensum percipit. Sphæræ rotunditatem aliis proficuam observavi. Sed utinam pro transmissis paria reddere possem, qvæ tuæ curiositati satisfaciant. Non certè deessent in Borea qvæ inter rara vobis numerari possent, sicut vestra ad nos delata inter pretiosa reponimus. Nihil tamen apud me tuâ amicitiâ pretiosius, qvam æstimo & æternam mihi opto. Vale, Vir Magne, & me ama. Hafniæ X. Jul. cIↃ IↃc LXIII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPIST. LXXVI.

De vesiculis pulmonum, ranarum Anatome, aëre in cor penetrante, vesicæ tunica, modo solvendi calculos per aqvam calcis vivæ.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

Ecepi nuper à Te missam magni amoris plenam Epistolam, magnæ & eruditionis & judicii Diatriben de Pulmonibus, cum

cum selectis Epistolarum Centuriis; omnia mihi acceptissima, & officiosis gratiis excipienda, eoq; majoribus, qvò à candidiori profecta animo, & manu ad seculi decus & Arcti splendorem continuò vigilante. Nos hic, ex qvo prodiit scriptum *Malpighii*, ranarum viscera diligentius perscrutati loco pulmonum duas vesiculas crebrè offendimus, lineolis qvibusdam seu cancellulis internâ facie distinctas, non autem, qvales ille adumbrat, infinitas vesiculas minutas. Visæ sunt mihi duæ illæ pulmonariæ vesiculæ simile qviddam habere cum apum favis, ita apertâ cavitate versus interiora habant earundem eminentia interstitia; vesicula urinaria ranarum, præsertim mascularum, itidem dulpex est, magnitudine à pulmonum vesiculis non multùm abludens. Vivaciorem bestiolam vidisse me non memini inter tormenta; Cor excisum cum pulmonibus & sepositum in mensa ultra horam systolen & diastolen suam manifestè continuavit, reliqvò corpore seorsum posito interea, se qvoq; per intervalla movente, præsertim circa dorsi extrema, ubi qvasi novum cor novam systolen & diastolen moliebatur. Ab utero, si infletur, deprehenditur canalis variè intortus ascendere ad usq; fauces, novo Naturæ artificio, Iterato

 jam

jam experimento apud Dn. Sqvammerdammium observavimus aërem per follem in canis adhuc vivi pulmones adactum tandem cor, ejusq; vasa apertè subire, distendere, & bullas ibi in sangvine creberrimas suscitare. Follem ille confecit ex ventriculo molossi, adjunctâ ad portionem œsophagi fistulâ eburneâ, ad pylorum verticillo, crederes te tibiam utricularem cernere: fistulam arteriæ asperæ vivi canis in jugulo apertæ inserit, ligatq; ejus fistulæ caput strenuè, simul cum arteriâ asperâ, adeo ut canis ejulare amplius neqveat, qvòd anhelitus ejus non in os amplius feratur, sed in capacitatem dicti follis, qvæ ratio pro admissione & exspiratione aëris rugas in folle jam format, jam explicat. Qvo facto, pressu cubiti aërem folle contentum paulatim in pulmonem canis adigit, iterum novo aëre follem replet, versatoq; verticillo iterum in pulmonem intrudit, idq; continuat, donec vasa cordis manifestè flatu intumescant. Canis interea ab non negatum anhelitum, sed pænè duplicatum, vivit satis diu & satis férociter. Existimaverim hinc satis patere, aërem etiã naturaliter subire sangvinem & cor, adeoq; ad spiritus tum vitales tum animales conferre; qvanqvam enim hoc experimentum inter violenta, & insolita Naturæ, cen-

feri

ſeri poſſit, nullum tamen vas usqvam ruptum nobis apparuit, nec ea vis facta pulmonibus, ut multum de ſtatu naturali degenerarent. Qvod *Dn. Jac. Hen. Paulli* de labyrintho Bilſiano aliqvid commentetur, gratulor ipſi nobile argumentum. Ego ſæpe in homine, ſæpius in brutis bifurcatum ductum thoracicum obſervavi, non toto qvidem itinere, ſed jam non procul à capſulâ, jam non procul à claviculis, iterum tamen coire, qvod ſpeciem labyrinthi Bilſiani videtur qvoddammodo repræſentâſſe; qvia tamen non ita varios à ſe qvaqvaverſum ramos ſparſere iſti circuli, viſus mihi eſt Bilſius pro ſuo labyrintho tantùm æſtimare ſuperna ductus thoracici, ad claviculas, cum vaſis lymphaticis à collo deſcendentibus qvaſi connexa, ex qvibus ille ideam & figuram expreſſit ſuo genio, haud ſcio an ita Naturæ convenientem. Servat *Sqvammerdammius* inter rariora ſua ductum thoracicum ſpiritu diſtentum, moloſſoq; exemptum, cui paulo infra claviculas duo crura enata ſunt calamum ſcriptorium amplitudine æqvantia, ſed coëunt tamen in unum canalem ante ingreſſum in venam ſubclaviam. Ego per otium in veſicæ fibris inveſtigandis aliqvid operæ collocavi, ſed illæ qvò conſpectiores ſunt, & confuſiores

in vesicâ integrâ & distentâ, eò minùs se ostendunt, vesicæ corpore in tenuissimas membranas per artem diviso. Unica illa vesicæ membrana lucida, sæpe in qvinq;, aliqvando & in septem tenuissimas membranulas à me divisa fuit, per internas membranas discurrentibus vasis sangvineis; hinc sangvinem vesica ex suo corpore non fundit, nisi exesâ primum interiori vesicæ membranâ, hinc tunicâ vasis sangvinei. Vesica in coctâ acidis in mucilaginem abit tandem, in salsis incrassatur patiturq; se in philyras secari commodius, in oleosis, ut & liqvore salis alkalium, ut Tartari herbarumq; incineratarum, non incrassatur, non abit in mucilaginem, sed qvasi prunis candentibus imposita aduritur, patiturq; se qvasi in pulverem teri. Tentavi in hoc genere plura, sed propter itineris varia obstacula perscribere jam nec opportunum est, nec omnia adhuc à me ita absoluta, ut non ulteriorem limam mereantur. Arteriæ etiam, intestina, imò venæ se variè dividi patiuntur, inq; multis cum texturâ vesicæ conveniunt, sed cutis planè alterius est indolis, nec illam à variis liqvoribus sentit metamorphosin, seq; ita in philyris conspici non permittit. Qvod apud vos qvidam calculum Dn. Lytzovii pro supposititio habuerint,

sint, non admiror, hîc enim Chirurgi, qvi conspexere, Dn. Barbette, aliiq; idem adhuc sentiunt, & credibile est Dn. Lürzovium falli potuisse. Eum autem siliceum calculum ne ab ipso Philos. lapide solvi potuisse existimem, nedum à sale calcis vivæ, qvanqvam constet Authoritate *Basilii Valentini*, aliorumq; nihil in calculo profligando utilius spiritu calcis vivæ; mihiq; iterum, iterumq; compertum, aqvam calcis vivæ ostreorum, mitylorumq; solvere calculos ordinariè ab ægris exsectos in mucilaginem, si aliqvot dierum leni fotu in calido simul detineantur. Oportet tamen aqvam illam ex artis præscripto esse paratam, id est sale calcis illius bene prægnantem, alioqvin non mirum est nihil mirum conseqvi. Stamus nunc in procinctu itineris, cum Dn. Matthiade una in Angliam, hinc Galliam abituri, si Deo opt. max. placuerit. Dn. M. Magnus Blix, Nidrosiensis sacerdos, apud nos Lugd. Bat. vivit cum uxore, apud *D. Sylvium* remedium qværens affectionis hypochondriacæ & obstructionum alvinarum, ille sale suo volatili occurrit copiosè qvotidie ingesto, de successu (qvem prosperrimum opto) eventus docebit. In nundinis nostris, Haganisq; pauca rara & curiosa occurrerunt: Visi nobis duo vivi ichneumones,

mones, vivus Caſtor, Coati, Chuschus, vivus Leo Africanus 19. menſium, mas, ſed caſtratus, ideoqve ſegnior impetu, nec villis horridus anterioribus; vivus Leo Americanus Africano minor, & adhuc generoſitate hebetior, ut ſolent id loci Leones, qvippe in Americâ bene monet *de Laet* non Leonem, ſed tigridem inter animalia dominari. Sunt propterea qvi Leonum hoc genus non Leones, ſed ælutos Americanos nominant, qvod æluri capite non malè referant Leones. Viſus & vir robuſtus, qvi librarum qvadringentarum & amplius incudem ferream villis capillorum occipitii in altum promptè elevaret, homo Sampſonicæ familiæ. Adfuit & fæmina illa trimammia (qvam ſuperiori anno Goudæ conſpexeram) qvam cum intentius hac vice ſpecularer, deprehendi ſiniſtram mammam inferiorem (nam erat & altera ſuperior, utraq; lactifera, ſicut & illa, qvæ ſola in dextrâ parte eminebat) areâ & tuberculo non muliebri, ſed virili mammæ ſimilem. Rogata cauſam reſpondit mihi, parentem ſuum inter initia matrimonii ſæpe per ludum & jocum mammam ſuam matri oſtendiſſe, hinc ipſam continuâ ejus mammæ imagine animo obverſante virilem qvoq; mammam, præter fæmininas,

minas, fœtui impressisse, nunc idem ex similitudine matris, suis fœtibus fœmininis contigisse, qvamvis non omnibus. Cætera omnia, qvæ hìc spectata, trita & vulgata fuere. Lucem è tenebris Everhardi iterum cum D. D. Wormio transmitto, meliori fato, qvam prior illa, adventuram. Qvid de Celsi Notis aut variis lectionibus responderit D. van der Linden, D. D. Wormio significavi; ille in suo Hippocrate edendo, itidemq; Hartmanni praxi castigatius, sed resectis parergis evulgandâ occupatur; D. *Vorstius* Mss. Theophili Græcum in Aphorism. Hipp. luci publicæ brevi exponet; D. *van Horne* suam Chirurgiam; qvi omnes cum Dn. Sylvio officiosissimam Excell. Tuæ salutem denunciant. Lætor Sereniss. Regem mihi adhuc biennii peregrinationem indulsisse, Cl. Dn. Professores omnes unà Tecum, sacri Numinis tutelæ æternùm commendo, meq; Tuo illorumq; sveto favori. Salve Vir Excellentiss. & bene Vale. Lugd Batav. 12. Maji A. 1663.

Excell. T.

Semper studiosissimus

Olaus Borrichius mm.

EPIST.

EPIST. LXXVII.

Convulsio aspera arteriæ. De fibris vesicæ. Prolapsus Cartilaginis mucronatæ. De macrocephalo puero.

OLAO BORRICHIO Leidam.

DUm in perforanda arteria aspera in cane ad experimentum aëris recipiendi occupamini, mirari subit patienter adeo laringem annexosq; circulos musculos & nervos id tulisse. Causa admirationis hæc est, qvod insolitum nuper affectum viderim, laryngis nempe seu arteriæ asperæ convulsionem, in Studioso, cui nomen Lucæ, ad qvem visendum me ad se vocavit amicissimus noster *Simon Paulli*. Huic cartilago scutiformis in parte nobis patente disrupta est & divulsa, quod nimiæ vocis intensioni adscribit, cui Musices candidatus à teneris assuevit; præterea anterior asperæ arteriæ pars convulsionem patitur qvotiens deglutire cogitur, cogitur autem sæpissime à flatibus ex mesenterio adscendentibus, à qvibus suffocationis metus imminet, nisi deglutiat. Hinc fistula hæc pulmonaria distorta apparet, gibberis instar prominens, & prope claviculas introrsum retracta. *Hippocrates* aliqvid videtur simile observasse. Nam libr. De intern. Affect. arteriâ

arteriâ pulmonis convulsâ pus crassum undecima die expui prodidit. Convulsio sine dubio dependet à copula nervorum vasis pulmonariis annexorum, & qvia communes sunt hi nervi etiam œsophago, in consensum qvoq; cum larynge trahitur, & ad deglutitionem impellitur. *Solenander* Sect. 2. Consil. 24. non absimilem historiam tradit, in qvâ, qvia ipse oculatus non fuit testis, affectos laryngis musculos orbiculares opinatur. Exercitata verò *Sqvammerdamii* vestri manus incommoda ista declinare potuit, qvemadmodum in Laryngotomia inter annulos arteriæ innoxiè aperiri solet fistula ista spiritalis. Et si qvid supervenisset, qvia illustri experimento damnum compensavit, qvanqvam

mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,

assvetum jam tamen est genus caninum, caros pati posse cruores. Experimenta à Te in vesica facta, pulcherrima sunt, docentq; qvanto periculo vesicæ, ad lapidem frangendum vel acida, vel salia vel oleosa exhibeantur, injicianturq;, qvibus tamen lithontripticis gloriamur. Fibræ in vesicæ membrana media, an musculis eam afferant, ut cum *Aqvapendente* *Walæus* existimavit, nolim disputare; ex tua dexteri-

tate

tate liqvet, membranas qvamplures ſuis fibris donatas, invicem poſitas, muſculi vicem implere poſſe. Hinc certè fibris illis læſis, & vim paſſis, qvod à nimio motu venereo factum in Gujoto annotat *Ballonius* lib. 2. Ephem. urina ſupprimitur, qvia muſculi actio in expellendo tollitur, vel mingendi ardor oritur ab iisdem veſicæ fibris corruptis, teſte *Platero* l. 2, Obſ. An huc furfuroſæ cuticulæ cum urina craſſa exeuntes in *Aphorism.* 78. Sect. 4. referri posſint, in præſenti non vacat expendere, adeſt enim mihi mercator qvidam, qvi Coloniâ ad me venit conſilii cauſa. Illi jam oportet ut vacem. Dolet verò cartilago mucronata qvoties manu premitur, unde corporis atrophia. Credo eſſe prolapſum cartilaginis, qvia ſæpius legendo & ſcribendo menſæ duræ pectore incubuit. Varia paſſim expertum ſe fatetur, pro cujusvis Medici conjecturâ. Animus eſt abiturienti commendare Cataplasma ex emollientibus parti dolenti imponendum, deinde cucurbitulam ſiccam eodem loco affigendam pro cartilaginis attractione, deniq; potionem vulnerariam *Fallopii* cottidie, qvando commodum fuerit, ad Uncias qvinq; hauriendam. De reliqvis domeſtici familiaresq; ejus Medici provideant. Continere tamen me non posſum

ſum, qvanqvam feſtinet calamus, qvin macrocephali, filioli paſtoris Tierbyenſis, bimuli nudius tertius ad me allati hiſtoriam Tibi pro homine Tuo Sampſonico remittam. Caput puerulo inuſitatæ viſitur magnitudinis, majusq; & vaſtius qvam pro reliqvi corporis proportione, ut occiput expanſis digitorum apicibus amplecti aut metiri non poſſim, nec frontem latiſſimam. Nativum cranii vitium judico, ſuturæ enim jam coaluerunt, ſolo bregmate aperto. Oculi profundè orbitis occultantur. Ineptus adhuc eſt ad intellectũ, nihilq; diſcere valet, qvia forſan amplitudini capitis cerebriq; fluidioris ſpiritus non ſufficiunt. Autor fui ne vi caput comprimeretur membranarum damno, levi tantum compreſſione ſenſim firmandum. Nec cucupham negligendam, qva cerebrum laxius roboretur. Sed omnis nimium longa properanti mora eſt. Vale igitur, mi Borrichi, ut poſtera creſcas laude recens. Hafniæ XXIV. Junii, cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LXXVIII.

De Parenchymate Pulmonum.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

TRansmissa mihi fuit, mense superiore, Amstelodamo sarcinula cum libris, qvos mihi aliisq; Viris Clarissimis destinaveras, ut ex inscriptione apparuit. Studiosum eum, cujus fidei eandem credideras, hactenus non vidi; si venerit, scito vel solo Tuo nomine mihi fore acceptum. Exemplaria singulis distribui, & singuli gratias Tibi per me habent dicuntq; ingentes. Ego præ cæteris Tibi obstrictus pro liberali dono, gratum animum non verbis tantum, sed & reipsa præstabo, ubicumq; dabitur occasio. Excellentissimus Vorstius, nostræ facultatis, imo totius Academiæ, Senior, vivit etiamnum valetq;, & anniversarias in Horto instituit demonstrationes Botanicas. Consultius duxi eundem non reddere conscium tristis illius famæ de sua morte apud vos grassantis, ne forte putaret ab Aqvilone malum sibi prædici. Perlegeram antea avidissimè omnes Tuas Epistolas, qvia bibliopolæ officinam pertransiens, forte fortuna meum qvoq; nomen in Indice conspiciebam, & mirabar me Principibus permixtum Achivis; unde nunc mihi gratulor

tulor Tibiq; gratias persolvo, qvod honorificè mei memineris. Gratulor qvoq; Reipublicæ Medicæ, qvod absolutissimam Tuam Diatriben præmiseris Cl. Malpighii dissertationi, ut pleniori vasculo nunc liceat nobis haurire Tuas aliorumq; de Pulmonibus observationes. Nondum autem inducere animum possum, ut credam humanos pulmones ex solis vesiculis constare. Ranarum pulmones id manifestissimè ostendunt, ejusq; observationis primus autor non est Cl. Malpighius. De Humanis pulmonibus, aut certè aliorum qvadrupedum, jam olim idem prodidit Cl. Borellus in observationibus per Microscopium habitis. Ego, si alia methodo res ea explorari non possit, valde metuo me posse unqvam veritatem ejus rei indagare, qvippe oculi mei vix juvantur ope microscopii, & qvanqvam varietatem aliqvam video, distinctionem tamen non animadverto, qvam alii credunt se animadvertere, qvibus oculi melius favent. Omninò parenchyma, aut qvod ejus vicem gerat, simul adesse, docet pulmonum resolutio ad vasorum ostensionem necessaria. Hactenus tamen judicium & assensum cogor suspendere, donec aliis phœnomenis res clarior evadat. Mitto exiguum munusculum meæ Chirurgiæ, qvam brevissimè con-

 scripsi

ſcripſi ad microcoſmi imitationem. Notæ & Additamenta mea in Veſalium hactenus jacent ob varias, qvibus in hoc ſtatu diſtringor, occupationes, nam & conjux, præſertim gravida in præſens, & domeſticæ curæ animum meum avocant. Pro felici Tua ominatione de meo Conjugio, eſt qvod manus Tuas exoſculer, meaq; conjux Te Tuamq;, juxta mecum, ſalutat perofficiosè. Vale Litterati Orbis inſigne decus, & me, ut ſoles abunde, amare perge.

Excellentiſſimo Nomini
Tuo Addictiſſ.

17/27 Lugd. Bat.
Jun. 1663.

Jo. van Horne.

EPIST. LXXIX.

De Exceſſu Adolfi Vorſtii, ejusq; Theophraſto.

JOANNI van HORNE Leidam.

QVam vellem Te, amiciſſime Horni, vera narrare, vivere & ſupereſſe adhuc *Vorſtium* veſtrum, falſosq; eſſe rumores de tanti Viri exceſſu apud nos ſparſos. Vivere ſe, etiam in contemptum famæ, non ita pridem mihi ipſe per literas indicavit: ſed rumorem fuiſſe

, omino-

ominosum jam demum rescivi. Abiisse enim ad plures pro certo narratur. Ad paucos mallem dicere, qvia pauci sunt & fuerunt, qvi inter paucos felices & beatos cum *Vorstio* numerari mererentur, illo Medico multiscio, & qvod palmarium, honesto, pacifico, facillimo, & humanissimo. Summa eruditio variæq; scientiæ & lingvarum notitia, qvibus pectus illud candidum fulgebat, inter minimas dotes reputo, si ad Viri cæteras virtutes comparentur, qvibus immortalis esse meruit. Dolet meritò Academia vestra Seniorem amissum, Respublica Medica Antesignanum, ego amicum à multis jam annis constantem, imò præceptorem, qvod fateri non erubesco. Succum enim ejus scientiæ olim hausi in publicis prælectionibus, in botanicis demonstrationibus, in familiari admissione, cujus nunqvam sine insigni voluptate memoria mihi recurrit, ut taceam alia incredibilis affectus indicia, qvæ mihi ex Italia reduci non semel testabatur, & absenti postea ad extremam usq; lineam conservavit. Serio igitur tanti amici excessum lugeo, qvo inter Medicos doctiorem hoc seculo non novi, qvanqvam in exercenda medicina, cujus erat peritissimus, fuerit plus justo timidior more prudentissimorum Medicorum qvi huic

aleæ non libenter se exponunt & inter tot cautiones, qvas infinita autorum lectio suppeditat, cauti incedunt, dum alii triobulares Medici consilia præcipitant & qvævis obvia remedia cuivis morbo prompta manu ex manica depromunt, vel una fidelia omnes morbos extergunt. In veterum lectione, si qvis alius, fuit versatissimus, damnavitq; sæpe & apud me conqverebatur, qvod juvenum plurimorum cruda & novitiis autoribus tantum addicta studia in publicum hoc seculo protrudantur. Unde recentiorum inventa laudare qvidem solet, sed serò amplecti. Tanta tamen moderatione inter dissidentes recentiorum animos, arbiter electus, intercessit, ut exemplo *Scipionis* integro certamine eos reliqverit. Nam ni ita esset, unus *Vorstius* vel notitia rei, vel auctoritate ita de *Deusingio* & *Sylvio* meritus, finire nutu disceptationem, qva inter se summi illi Viri hactenus commissi sunt, potuisset. Sed hæc ad gloriam ejus spectant, & modestiam, qvæ tanta in hoc Viro fuit, ut famam summam merere maluerit qvam habere. Seniorum gloriæ succrevit, & ad suam gloriam majori famæ aviditate consurgentes alios lætus aspexit, qvod de *Fabio Magno* Romanæ Historiæ disertissimus *Autor* prodidit.

Nuper

Nuper adeò in litteris ad me ultimum ſcriptis, cui reſpondere non potui nuntio fatali perterritus, & corporis & animi vigorem in ætate hac eundem adhuc ſibi remanere beatus ſenex gloriabatur: ſed invida fata optimo ſeni felicitatem hanc invidentia vereri videbantur, ne fortuna nimia & conſtantior qvam velint res humanæ huic faveret. Igitur rumorem apud nos ſparſum, utinam in æternum mendacem, invitis omnibus qvi Boream incolunt, qviq; *Vorſtium* noverant, ratum habuere, contra Seniorum Romanorum ſententiam, qvi negabant olim ad rumores à privatis temere confictos, Senatus Conſulta facienda eſſe. Tu verò, qvi beatum *Vorſtium* amare qvoq; ſoles, & de Republica Medica benè mereri, urge apud hæredes editionem *Theophraſti*, in qvo multum olei & operæ conſumpſit *Vorſtius*, cujus qvoq; ſpem nobis non ſemel fecerat, ut tandem qvod diu ille parturiit, illi pariant. Neq; enim dubium eſt, qvin tot annorum cura & labore perfecerit in qvibus & *Furlanus*, & *Gaza*, & *Brodæus*, imò *Heinſius* authorem deſtituerunt. Ego deſiderio incredibili amiſſi amici confectus plura non ſcribo, ſed illi levem terram precor, & Tibi cæterisq; ævi noſtri luminibus, qvi ſuperſunt,

Vorsti nostri famam, annos, animum. Hafniæ Cal. Dec. cIɔ Iɔc LXIII.

T. T.
Th. Bartholinus.

EPIST. LXXX.

In Sylvium invectiva.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

MEas cum fasciculo, qvas sub Hyeme curaveram per Clariss. D. Blasium, at non nisi vernante anno ad T. Excell. transmissas, (ut audio,) devenisse tandem ad manus tuas, spero; admissa verò à Te benevolo affectu, qvæ Inclyto Tuo Nomini dicaveram, nec alio qvam qvo à me prodierunt, animo æstimata, confido. Arbitrii Tui planè facio omnia: Tu si qvid displicet hactenus, corrige, emenda, cense, pro Tua humanitate ac candore; contradicentem deinceps judicio Tuo non amplius me audies: qvi & hactenus neqvaqvam contradicendi studio qvicqvam tentavi, sed inqvirendæ veritatis. Si cum Tui similibus, Humanissime Vir, negotium foret, qvoties publica functio ad indaginem rerum ac veritatum hinc inde curiosos impellit, qvàm suaves forent

rent Bonorum Collationes! qvam volupe foret amicè redargui! At sæculi mos est convitiis grassari, ac calumniis aliorum affectare gloriolam. Hunc animum, hoc studium in Sylvio qvoq; nostro experior: in qvo profectò neqvaqvam adeò sylvestrem animum inesse credidissem; à qvo neqvaqvam tam acerba exspectassem. Hæret diutius per moram Typographi sub prælo mea *in Sylvium Echo*, seu *Sylvius Heautontimorumenos*, cui sortem ocyùs rependere decreveram: Interusurium interim postulare justitia & æqvitas videbatur, qvod alio prælo propediem paratum; aliaq; adornata, qvæ hominis ineptias ac nugas discutiant, qvæ redux, Deo favente, è Patria atq; Cliviæ Ducatu, qvo causæ graviores sub feriis canicularibus imminentibus me evocant, Typographo committam; interea, dum absum, per Amici curam qvæ prælo commissa expedientur. Profectò magis stolidum Professorem, at interim superbum, hactenus non vidi, in qvo, dum suspiciones, Opiniones, ac Conjecturas ipsius expendo, ne vestigium qvidem Eruditionis solidæ ullum invenio. Ut sua passim experimenta crepat; sic Empiricum merum esse, ratione omni ac judicio carentem ejus scripta loqvuntur: qvin imò, ni sensu Communi care-

ret ille ſenſualis Philoſophus, neqvaqvam *ſolo externorum ſenſuum judicio* paſſim veritates rerum dignoſcendas urgeret. Ea dementia eſt hominis, ut ea qvoq; qvæ ex Tæ Excell. ſcripto repetii, propriisq; Tuis verbis expreſſi curſorio charactere, qvo dignoſcantur à meis, illa imputet mihi, indeq; crimen calumniæ confingat; qvæ interim à Tua Excellentia in ipſius honorem ſunt dicta. Profecto magis ſtupidum animal inter homines non vidi; ac niſi in Sylvis Beſtia habenda ſit, certè Puerum demonſtrabo. Interim novit Deus, neqvaqvam mihi animum fuiſſe, contra Sylvium qvid agere, (utpote veterem commilitonem,) qvamvis animum ejus minus probum novisſem, & ſeqviora pridem in me molimina; ad qvæ me nullam occaſionem dediſſe, ſed potius ejus optaſſe amicitiam, conſcientia mihi teſtis eſt, atq; ipſemet καρδιογνώϛης Deus! Sed mitto nunc talia: Ac Latorem harum, aliqvandiu meum Auditorem & Diſcipulum, Excell. Tuæ de meliori nota commendo. Vale Vir Excellentiſſ. ac favere perge Tuo

Gröningæ
Pridie. Cal. Jul.
1663.

Excell. Tuæ
omni ſtudio & affectu
deditiſſimo
Ant. Deuſigio mm.

EPIST.

EPIST. LXXXI.

De Uteri ruptura, & *innocentia Sylvii.*

ANTONIO DEUSINGIO Gröningam.

SEgnior ſum in reſpondendo qvam vel humanitas Tua, vel ſincera, qvæ inter nos viget amicitia, expoſcit. Culpam igitur deprecor, qvod officio meo defuerim, negotiisq; impeditus ſubinde urbe abſuerim, nec ad gratiſſimas tuas reſponderim. Noli credere alium mihi interea fuiſſe animum, qvam Tibi addictum, qvem amare omni jure debui voluiq; Medicæ Reipubl. ingens ornamentum, & primum in amicitia. Ampliſſimas ago gratias qvod ea facilitate publicè privatimq; exceperis qvæ de *Hepate Defuncto* commentatus ſum, ut in ſententiarum diverſitate, amicus tamen animus conſpiret amiciſſimè, & tam rationibus eruditiſſimis qvam affectu prolixo & ſincera voluntate mecum certes. Certè qvanqvã antiqvum Hepatis munus amplecterer, volupe tamen foret diſſentire, ut promptam tuam & eruditam pennam in Naturæ augmentum mutuiq; amoris ſtabilimentum provocarem. Non poſſum non felicitatem meam agnoſcere, qvod tam benevolum adverſarium nactus ſim,

qvi,

qvi, ne rationibus qvidem inferior, ſuperior tamen eſt humanitate. Rem ipſam inter nos controverſam in præſenti non tangam, partim qvod per alia negotia non liceat, partim qvod nolim Te tuasq; cogitationes aliis, ut video deſtinatas, divertere, nec conſultum duco iſtam ſerram reciprocare, ne propter argumenti affinitatem *Blottrſandæi* partibus immiſceat. Stat enim ſententia omnia qvidem pro Hepatis jure experiri, ſed ſine tuis ingratiis. Dabitur forſan alias occaſio [NB.] ceptam telā pertexendi, ſiqvando ad experimenta otium perduxerit. Qvando id futurum ſit, Deus novit. Vitæ enim ſumma brevis ſpem me vetat inchoare longam, ut impoſterum malim alios eruditiores de his aliisq; differentes audire, qvā ſcenæ intereſſe. Tempori aliqvid dandum, ut tanqvam ex ſpecula proſpiciamus qvid aliorum ab incude hac recentium obſervatio pro controverſiis his illuſtrandis contulerit. Tuam interim ingenii promptitudinem admiror, qvod ubiq; per amplum medicinæ campum pari felicitate progrediaris, excutiasq; accuratè qvicqvid ſub calamum venerit. Multum Tibi debet Ingeræ noſtræ Partus mirabilis, qvem diffuſa Tua eruditione clariorem reddidiſti; multùm Tibi & ego debeo, cujus preci-

bus

bus inductus occasionem dedisti curiosis in partus insoliti arcana penetrandi, ut evidenti testimonio constet, qvantum facilitas Tua & humanitas, Naturæ mihiq; indulgeat. In Resolutione Tua doctissima nihil fere omissum qvod ad rem faciat nam

dicenda tacendaq; calles.

Non ita pridem Dissertationem conscripsi *De Insolitis Partus humani Viis*, in qva accuratius Ingeræ nostræ historiam expendi. Fervebat illa sub prælo qvum Tua Resolutio ad manus meas perveniret, gavisusq; sum impensè qvod conjecturæ nostræ passim à Te probarentur, qvanqvam locorum distantia impeditus, nec pennam ego tuam, nec tu meam potueris vellere. In uno tamen textu dissensus qvidam est, ut in epistola responsoria monui, qvam Te non accepisse reor, sed prorsus amicus, sicut inter amicos decet. Existimavi ego gemellos extinctos, in utero hæsisse donec apostemate rupto per partes excernerentur, qvod fusè ibi probare mihi visus sum. At aliam video esse tuam conjecturam, æqve qvidem probabilem, sed dubiis nonnullis involutam. Credis infantes validiores perrupisse ipsum uterum atq; in abdomen proruisse, ibidemq; extinctos in putrilaginem temporis tractu abiisse. Dubito tamen

men de uteri ruptura violenta, cujus nulla indicia urgentia invenio, neq; enim symptomata observata fuerunt qvæ vulneratum uterũ comitari solent, à *Celso* l. 5. c. 26. notata; neq; uterus rumpi debuit, qvia satis adhuc capax pro retinendis gemellis mortuis, neq; revera ruptum fuisse, sonus ullus vel crepitus indicavit, imò in utero tot annorum spiramentis hæsisse, aliorum exemplorum fide suspicamur, ut taceam interea nunqvam concepisse, qvod vacuo utero facilius tentasset Natura, qvam oppleto. Nihil tamen horum mordicus tuebor, qvia non deest qvod responderi possit, pauca tantum pro sententia mea defendenda adduxi, ante à me scripto consignata qvam Resolutio Tua adveniret, ne credas dato studio contradicendi me cepisse voluptatem, aut data per uteri rupturam à Te defensam occasione, abrupisse me amicorum animorum concordiam. Qvia de hoc argumento ortus sermo, occurrit forte locus *Senecæ*, in Hercul. Oet. Act. 5.

—— nefas est ubera atq; uterum tibi
Laniare, qvi me genuit. ——

Lugentium morem fuisse ubera laniare, ex antiqvitate notum est. Sed uterum an laniaverint, vel laniare potuerint, fateor me ambigere, nisi forsan uterum hic de veste uteri regio-

regionem tegente acceperit Philoctetes. Ex Troade ejusdem discimus in luctu, utero tenus patuisse artus, & veste remissa sinus fuisse substrictos. Sed relictis his locis, de qvibus sententiam tuam aperies, qvando per occupationes licuerit, qvibus publicè distringeris: mallem his aliisq; eruditum tuum calamum impleri, qvam tot Apologiis, qvæ à præclaris ingenii monumentis te avocant. Doleo sanè vicem artis nostræ, qvod illi pacato animo calamoq; vacare non possis. In primis doleo qvod inter Te & *Sylvium*, literarium bellum exarserit. Ægerrimè fero tantos Medicinæ Antistites, tantos amicos meos inter se aculeatis scriptis committi. Utinam superesset beatus *Vorstius*, ille pacis amor, ut has inter vos componeret lites. Ego si ad incendium istud restinguendum operam conferre possem, optimè de Republ. Medica me meruisse putarem. Utriusq; exacerbatos animos video, & ex suspicionibus infelix odium natum. Qvin subinde injusta ab adversario tuo patiaris, nolim dubitare, sed & illi nonnunqvam fieri injuriam, patere qvæso per amicitiam nostram ut tibi candidè & amicè exprobrem, nulla qvidem tua culpa aut malitia, qvam à Te abesse dejerarem, sed interpretum, sed dis-

fidia

ſidia ſeminantium, qvibus male precor extra inſulas veſtras relegandis. Ita memoria lapſi ſunt, qvi Tibi, in odium forſan *Sylvii*, perſvadere conati ſunt, primum *Sylvium* non fuiſſe qvi Leidæ circulationem ſangvinis Harveanam propugnarit. Sanctè teſtari poſſum, me Leidæ præſente, publicè privatimq; Cl. *Sylvium*, etiam beato *Walæo* repugnante, motum ſangvinis circularem per rationes & experimenta urſisſe, donec eundem etiam *Walæus*, veritati experimentorum cedens, publicè defenderet. Non eo animo hæc dicta volo, ut Te amicisſimum irritem, qvem æqvi veriq; conſtans amor ſemper commendavit; ſed ut candidum animum erga amicum utrumq;, qvem nollem ulla parte offendere, apertè videas, ſimulq; deteſteris illorum ſtudia, qvi non ſatis ſibi cognita pro certis verisq; Tibi narrarunt. Perſpecta mihi eſt Tua prudentia, qvam ita etiam juſtiſſimæ iræ attemperabis ne ex ingenti magnorum virorum diſſidio Reſpublica Medica capiat detrimentum. Meo conſilio non eges, qvia ea ſapientia pectus eruditum inſtruxiſti, ut monitore opus non ſit, amici tamen tui, qvo es candore, voluntatem æſtimabis Tibi amicisq; communibus addictam. Si injurias paſſus es, paſſus forſan & ille eſt,

ſed

ſed neutri imputandum qvod mente non mala, animo non malo commiſſum. Litis tamen arbitrium in me non ſuſcipio, ne in me faba cudatur. Utriq; tantum in memoriam revoco illud *Juvenalis* Sat. 13.

—— —— minuti
Semper & infirmi eſt animi, exiguiq; voluptas
Ultio —— ——

Dum inter homines ſumus, colamus humanitatem, non timori cuiqvam, non periculo ſimus: detrimenta, injurias, convicia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. Qvo ſapientis *Senecæ* conſilio, ne longior ſim, finio, Teq;, magne Deuſingi, in pluſculos annos feliciſſime vivere & valere opto; qvi Te ſerio amat æſtimatq;

Hafn. XX. Novemb.
cIↄ Iↄc LXIII. T. T.
Th. Bartholinus.

[NB.] Cl. *Deuſingii* argumentis Hepati Defuncto in Disqviſitione Ulteriori oppoſitis reſponſum deinde fuit à me in Concertatione De *Hepatis Exautorati Deſperata Cauſa* Sect. 1. edit. Hafniæ 1666.

EPIST. LXXXII.

Commendatio amici.

CAROLO DATI Florentiam.

NUnqvam alacrius mihi calamus decurrit, qvam cum Tibi ſcribendum, adeò pronam mentem manumq; experior ubi tuorum meritorum recordor. Qvanqvam pauci effluxerint menſes, ex qvo literulas ad Te miſi; tanto tamen libentius calamum reſumo, qvantò carior eſt is, qvi repetitæ ſcriptionis autor eſt, ad vos iturus Nobiliſs. Frid. à Lente, Muſarum delicium. Dudum ille & patriæ noſtræ & Magno Parenti, Sereniſſimi Regis noſtri Cancellario & Conſiliario intimo, dedit generoſæ indolis ſpem, qvam curioſa jam peregrinatione per meliores Europæ partes, inprimis Italiam veſtram, meliorum familiaritate, augere conſtituit & ad ſummum perducere. Nihil ad præclaros conatus ſibi defuturum ſperat, ſi tua acceſſerit amicitia, de qva ipſum ſecurum eſſe juſſi. Patre natus eſt, in qvem virtus & fortuna omnia munera ſua effuderunt, & ipſi filio, qvia virtute comite ad vos progreditur, tutum erit, qvod ex animo opto, omne veſtigium. Qvod ſi igitur primum in amicitia locum huic conceſſeris, nihil à ſolito candore

alienum

alienum facies, & me Tibi porrò ad qværis amici obseqvia obstringes. Vale, Vir Illustris, & me qvod facis, amicumq; qvem jam tuo favori insinuo, amare perge. Hafniæ X. Jul. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LXXXIII.

De experimentis Bilsianis dubitatio.

Thomæ Bartholino Hafniam.

COmmendari Vestræ Excellentiæ à me qvoq; petiit juvenis hic, qvi hasce defert, Ulricus ab Elten, Auricæ in Frisiâ Orientali oriundus, & antehac Academiæ Juliæ, nunc verò ab aliqvo tempore Nostræ Civis, moribus cultus & eruditus. Ego qvi Excell. Vestræ sincerum mentis candidæ Cultum, qvo ergâ Celeberrimum Bartholini Nomen feror, dudum pandere desideravi; ut hujus Juvenis desiderio deesse nolui, ita avidè hanc Clarit. Vestram compellandi occasionem arripui. Itaq; uti hunc Medicinæ Studiosum de modestiâ ac literis melioribus Vestræ Excell. favori & benevolentiæ commendare haud immeritò possum, & vestrâ gratiâ non indignum coràm se

 exhi-

exhibiturum confido, sic & Ego indubitata mei erga Excell. Vestram Cultus documenta per hasce literulas exhibere laboro. Sanè à qvo tempore vel prima emendatæ Rei Anatomicæ ac Medicæ specimina, ac iteratà reformatarum ac illustratarum illarum Artium eruditissima Excell. Vestræ monumenta mihi licuit pervolvere ac studiis usibusq; meis applicare; indefessos Clarit. Vestræ pro Republ. Literariâ, ac speciatim Medicâ, labores, stupendam Eruditionem, illustresq; Virtutes infucatâ admiratus sum veneratione, ac constanti etiamnum veneror admiratione. At postqvam Excell. Vestræ placuit me vel ore Amicorum, vel literis ad Cl. D. Deusingium, Collegam meum, datis, amicâ dignari salute; lætatus sum ex animo, gratulatusq; mihi maximoperè, humi adhuc repentem Nominis mei famam ad tantæ Celebritatis tantiq; fastigii Virum pervenisse. Unde cum persvadere mihi vix ausim, meam circa Infantum Ossa infantiam, aut informe de Fœtu Mussipontano ἔμβρυον, &c. Excell. Vestræ fuisse lecta aut examinata probatave; credere malim, solennem generosarum ac eruditarum Mentium ergà qvoslibet erudiri aut erudire cupientes propensionem, aut speciatim qvantulūcunq; de meo erga Rem Anatomicam Studio

studio rumorem, hæc benevolentiæ Vestræ expressisse indicia. Me qvod attinet, ut grato eadem amplexus sum animo, ita perenni eorundem recordabor voluptate. Interim si mea qvaliacunq; opuscula vel superficiariâ lectione, vel pressiore Examine aliqvando non dedignatam fuisse Excell. Vestram comperero, non tantum memet audebo plusculùm tollere humo, sed etiam sublimi me vertice vel ipsa ferire sidera existimabo; ac ad amicam aliorum justo ac sapienti vestro judicio submittendorum excitabor audaciam. Imò illam jam animo meo confidentiam conciliavit Benevolentiæ Vestræ fiducia, ut vel aliqvam meæ spei spem Vestræ facere Clarit. audeam; nempè palmarium Bilsii Bilsianorumq; pro Hepate redivivo, Chyliq; ad illud motu experimentum ac argumentum, qvod necdum mihi desiit esse suspectum ac invalidum, certiori me αὐτοψίᾳ fallaciæ (ne dicam, falsitatis) convicturum, simul-ac post depositum Recturæ Academicæ onus, intermissis aliqvandiu extispiciis me licuerit reddere liberiùs. Utinam saltem feliciori spem meam bearet eventu Deus! Utinam, qvod mox à primâ Bilsiani experimenti notitiâ, mentis percepi oculis, tandem oculatis confirmare manibus, & aliorum soli fortè rationi

nimium tribuentium aut fallacibus experimentis Hominis illiterati nimis facilè credentium oculis palam possem exhibere! Sed qvorsum me rapit Veritatis inqvirendæ Zelus? Hæc tam arrogantis audaciæ temeritas Virum gravem ac modestum ab incepto arceret amore. Excusabit tamen illam, ut confido, Excell. Vestra, calamiq; mei libertatem pro innatâ sibi erga Veri sectatores benevolentiâ benignè interpretabitur. Hac spe plenus, desino in sincero ad Deum opt. Max. voto, ut Te, Celeberrime Vir, Reipubl. Literariæ, Medicæ ac Anatomicæ superesse cum gloriâ velit diutissimè; Teq; obnixè rogo, ut hanc Cultus erga Te mei contestationem ex candido profectam esse pectore Tibi persvadeas. Vale, Decus Orbis, nec favore Tuo dedignare

Celeberr. Vestræ Excell.

Cultorem & Amicum

Henricum Eyssonium,
Med. Doct. & Prof.
ord. in Acad. patr.
Gron. & Oml.

Dabam raptim die
4. Julii, st. Jul.
Anni 1663.

EPIST.

EPIST. LXXXIV.

Anatomicæ exercitationis laus.

HENRICO EYSSONIO Gróningam.

IMpensè mihi gratulor, qvod me Tibi amicum volueris, cujus amicitiam diu tacitè optavi. Neq; enim per amicos tantum meos rescivi, sed ex scriptis Tuis didici, qvantum sibi de Te Respublica Medica promittere possit, gratulatusq; sum Arti nostræ, qvod ad illam operas tuas omni laude dignas contuleris. Certè illud seculum terimus, qvo medicæ artis incrementa lentè exeunt; festinatur in damnum, & qvod dolendum, inter placidissima terror existit, & mala unde minimè expectabantur, erumpunt. Deo sit laus, qvi præclara ingenia ad artis nostræ subsidium animat, excitatq; ad experimenta. Qvod tuum qvoq; Vir Clarissime, esse institutum, gaudeo, & eruditis monumentis publicis De Ossibus Infantum, De fœtu Mussipontano, & in Collegio Anatomico non ita pridem testatus es. Qvo nomine qvoq; data occasione magnum tuum in Anatome studium publicè laudare non desinam. Nihil tamen æqvè, ut cum *Seneca* loqvar, oblectaverit animum, qvam fidelis amicitia, qvam Tibi sincero animo repromitto,

& qvia præparata jam sunt pectora, eandem strenuè exerceamus. Utinam ad extispicia revertaris, ut sensuum fide de experimento Bilsiano constare qveat. Ego his vacare non possum, & rude jam videor donatus, aliorum tamen labores, tuosq; inter primos, avidissimè expeto & expecto. Doleo qvod publicum dissidium ortum sit inter Magnum vestrum *Deusingium* & Celeberrimum *Sylvium*. Qvia utriq; amicus, vellem inter eos amicitiæ redintegrationem, etiam publico nomine. Tu suggere consilia, qva es prudentia, ut benè de Medica Republica merearis. Tentavi ego nonnihil, sed qvo successu, videbimus. Stoicorum Principis præceptum memini, ut Princeps non tantum salutis, sed etiam honestæ cicatricis curam agat. Qvod irritatis doctissimorum horum Virorum animis ingerendum: nam, qvod de Civili bello *Lucanus* dixit:

Bella gerunt nullos habitura triumfos.

Tu, Vir Excellentissime, interea optime Vale cum tuis, & me porrò ama. Raptim Hafniæ XXI. Nov. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. LXXXV.

Institutum Rhodii in edendo Celso.

CAROLO OFFREDO Patavium.

QVanqvam multas alias ad Te scribendi causas habeam, si veteris amicitiæ memoriam recolo & inusitatam tuam humanitatem; unius tamen amici Nobilissimi, qvem vides, amor paucas has ad Te lineas expedivit. Generoso & vere nobili impetu Frid. Lente, ad magna natus, Italiam vestram invisere constituit, ut hausta domi à Magno Parente omnis virtutis semina ad maturitatem perducat. Nihil verò sibi antiqvius putavit, qvam ut Clarissimis Orbis vestri & Lycæi luminibus innotesceret, inprimis incomparabili *Octavio Ferrario*, in cujus laudes qvævis ingenia recta se ferunt. Facilè exorabis Virum Magnum, ut etiam mei causa, laudatum nostrum *Lente*, haud lento gradu in virtutis stadio pergentem, intimiori amicitia dignetur. Frustra essem si Te, amicissime Offrede, pluribus exorarem, qvi nos nostrosq; qvasi cónnatâ qvadam voluntate amare soles. Qvicqvid officii in hunc hominem contuleris, mihi in solidum imputabo. De Celso verò Rhodiano qvid suades? In manus meas incidit. An manu mittendus

sit, apud me deliberabo. Verbo monebis, si præter Varias Lectiones & Lexicon, beatus *Rhodius* Emendationes, ad qvas nonnunqvam provocat, ullo scripto consignarit, & an ulla spes esse possit eas videndi. Nam in schedis meis nusqvam comparent. Instituti verò ejus rationes circa editionem *Celsi*, si supervixisset, has invenio sparsim signatas.

1. Universi operis *Argumentum* breviter consignandum, redditâ ubivis ratione Connexionis, ut methodi artificium eluceat. 2. Capitum index ab Aldo petendus. 3. Variis Lectionibus juxta fidem Codd. M. SS. qvorum unde viginti lecti, & excus. subjiciantur Hypercritica, ceu receptæ lectionis Vindiciæ. 4. Obscura brevibus Notis explicentur. Omissa ex opt. scriptoribus supplenda. Rectè tradita Medicorum consensu roborentur. 5. Illustrium locorum cum Hipp. Harmonia ubiq; ad libri oras ponenda, ut autor in suos qvasi fontes derivetur, pariter cum Galeno, ad veritatis dogmaticæ illustrationem. 6. Sententiarum Index methodicus secundum Artis Capita præmittatur, additis libro & Capit. 7. Subjiciantur bini Tractatus: Prior de Autoris Vita, instituto & stylo; Alter, de Mensuris ac Ponderibus vett. Med. Rom. 8. Indices sepa-

separatim concinnentur. 1. Celsi, juxta libb. seriem, capp. & Rerum Alphabet: item Verborum & Locutionum cum Glossis. 2. Annotationum Alphab. qvibus præmittatur peculiaris eorum Syllabus, qvi citantur. Utinam susceptum opus ipse perficere potuisset optimus *Rhodius*, nec publicam expectationem morte sua destituisset. Confusa jam omnia reperio, & perpauca qvæ ad rationes supradictas exigi possint. Plura non addo, ne animum tuum avocem, qvem integrum Lentio nostro devovebis. Vale, & magnum *Ferrarium* ex me saluta, uti & Cl. *Molinettam*. Salutant Te *Fratres* & Consobrinus *Fuiren*. Hafniæ XXIX. Jul. cIↃ IↃc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. LXXXVI.

Octo Observationes Practicæ. De Carnibus Lucentibus qvæstio.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

QVam ad te scribendi denuo, jam à longo tempore qværebã opportunam occasionem, eam Serenissimi Principis Daniæ hac tran-

transeuntis in patriam reditus, & Clarissimi Viri Dni de Legard, Serenissimi Principis Medici Comitas mihi obtulit, qvi literas qvas ad te vellem scribere, tuto deferendas se curaturum pollicitus est, imò se illas in manus tibi tradendi spem mihi fecit, qvem favorem ideò ambivi qvod longissima dissiti locorum intercapedine, mutuo literarum prohibemur commercio, & ideo an literas, qvas via ordinaria decem abhinc annis aut circiter ad te scripseram, receperis nec ne, me fugit, qvibus non solum qvod me olim, dum Monspelii degebam, in amicitiam tuam recipere non dedignatus fueras, sed insuper me tibi non parum obstrictum confitebar, qvod benevoli tui ergà me affectus publica monumenta extare volueris in lucidissimo illo tuo *De Luce animalium* libro consignata, qvi admirandis qvidem historiis refertus est, sed magis admirandus est non tantum ob masculum illum & nervosum stylum qvo totus contextus est, sed potissimum, ob rationes illi sane novas, qvi alienâ qvadrâ tantum norunt sapere, Magistri alicujus authoritati velut ad Cippum alligati, apud alios, qvi veritatis nucleum & intima essentiæ rerum viscera perscrutantur, judicio meo antiqvissimas, cum suam veritati, qvæ ipsa est antiqvissima,

ſima, originem acceptam referre debeant, & ut de me loqvar, apud me, cæteris omnibus qvas unqvam conceperim, antiqviores. Sed ſi forſan ſuperiores illæ meæ literæ ad Te ſcriptæ interciderint, ideo ne, malo fato, tibi fiam ego ignotus, qvi me, aut ſaltem nomen meum omnibus qvi doctiſſimum tuum librum legerint, toti inqvam orbi literato, notum voluiſti, & illis ornaſti, aut potius oneraſti præconiis, qvæ cruda adhuc & imperfecta ſtudia, cum vix adhuc à limine Apollinis fana ſalutaſſem, nec ſuſtinebant, nec merebantur, poſtqvam me examinum aleam ſubeuntem in Celeberrima Monſpelienſium Medicorum Academia, præſentia Tua cohoneſtare haud fueras dedignatus, qvam ſtudiorum meorum juvenilium honorificam mentionem, ex affectu potius Tuo, qvam effectu aliqvo vero dum metior, me tibi vel eo nomine devinctiſſimum eſſe, & maximas debere gratias, confiteri teneor, unde etiam, altius ita inclyti tui nominis animo meo hæſit memoria, ut nulla vel locorum vel temporũ diſtantia potuerit obliterari, etiamſi, qvod facis, ſingulis veluti diebus, oculis noſtris, vel potius toti orbi literato, non illuxiſſes doctiſſimis tuis ſcriptis, Cedro dignis & ære perennioribus, & nemini niſi

nisi in Rep. literaria omnino sit peregrinus, non dictus fuisses Magni Parentis Major filius, qvi illustris nominis hæreditatem à parentibus corrivatam illustriorem qvotidie & auctiorem facis. Si verò aves qvædam, qvæ nocte volant feroqve trahunt à tempore nomen, nocturnis & conniventibus oculis, tuo nomini ferendo non sint, sed instar canum ad splendidissimi syderis radios oblatrent, dum se produnt, fulgorem tuum magis ac magis vel inde probant. Sed ex diverticulo in viam. Ad te scribendi liber tuus doctissimus (De Luce Animalium) causam & occasionem mihi suppeditaverat, partim ut tibi gratias agerem, ob honorificam in libro illo nominis mei, infantiæ inqvam meæ & balbutientium studiorum meorum mentionem, partim ut sententiam meam, tuæ conformem, de re admirandâ, cujus ego fueram testis oculatus, tibi aperirem: nam cum pro ratione muneris professorii in philosophicis, qvod in Academia patria nactus sum exornandum, agitanda mihi esset qvæstio Philosophica pro more solitâ, dum agerentur anniversaria nostra solennia Academica coram Magnificis Consulibus & Senatoribus, Venerando Synedrio, Viris aliis Doctis, in magno auditorum ut solet fieri tunc tem-

temporis concursu, nec dignius occurreret argumentum, qvam carnes illæ agninæ in macello Monspeliensi vænales, noctu lucentes; & illius materiæ tractationem suscepissem; commodum advenit, ut paucis diebus ante sciverim, Tractatum super hoc argumento à Te fuisse adornatum, & in lucem editum, qvem cum sedulo qværerem, forte fortunâ εὐδαιμόνως unicum exemplar superstes & vænale in officina cujusdam Bibliopolæ reperi; ex cujus attenta lectione doctior evasi & summa voluptate me inde perfusum sensi qvod tecum conformiter in pluribus sentirem, ut ideò tui pro honore debito crebram mentionem fecerim. Qvid super hâc re conceperim & collegerim ad te mitto, ut qvædam qvæ tua sunt agnoscas. Multa tamen ex illo tempore de natura lucis in mentem meam venerunt, peculiarem esse dispositionem agnoscendam puto in corpore qvod luminosum dicitur, qvanqvam nullum luminosum nisi virtualiter agnoscam, cum ita dicendum putem nisi qvatenus ex certa partium dispositione oculos nostros & nervos opticos ad recipiendam ejusmodi impressionem dispositos faciunt corpuscula illa virtualiter luminosa & actualiter lumen ex oculis nostris & aliis organis visoriis

expri-

exprimentia. Qvidni E. ejusmodi & cognata in corporibus lucidis in carnibus lucentibus & aliis partium dari poteſt diſpoſitio ob qvam radios ejusmodi de ſe mittant unde certo modo organa viſoria feriunt & inde lux ſentiatur & fiat corpus luminoſum. Sed qvid ludicris noſtris luſibus te moror? qvi talem diſpoſitionem nactus es ut in æternum illuſtrisſimum nomen tuum & ſplendidiſſimum toti orbi literato illucere debeat. Deum ſupplex veneror ut tu diu nobis illuceas, nomen enim tuum jam æternitati conſecratum eſt.

Sed à philoſophicis ad Medica. Rariora qvædam, qvæ mihi Medicam artem exercenti obſervanda contigerunt, pauca tamen pro temporis anguſtia, ad Te mittere conſilium eſt.

1. Mulier qvædam octogenaria, à duobus circiter annis, menſtruas purgationes patitur εὐτάκτως cum ſanitatis commodo & εὐφορίᾳ.

2. Obſervati ſunt infantes aliqvi, qvos in utero materno febricitaſſe, certiſſima erant τεκμήρια, demortuorum totius corporis habitus, maculis qvibusdam rubris & lividis diſtinctus erat, unum in utero vagientem Mater diſtinctiſſimè audiverat octo ante partum diebus.

3. Pater

3. Pater meus octo ab hinc annis tum ſeptuaginta qvatuor annos natus erat, ex altiori loco decidit in caput, & graviſſimam cerebri commotionem paſſus eſt, cui utriusqve brachii fugax paralyſis ſtatim ſucceſſit, ex perturbato ſpirituum animalium motu, paulo poſt in vomitum & λειποψυχίαν incidit, qvam excepit febris continua graviſſimis ſtipata ſymptomatibus cum lingvæ nigredine, univerſalibus partitis remediis, & ad affectus dictos aptatis, indeſinenti applicatione pullorum columbinorum & gallinaceorum, & pulmonum calentium è vervecibus recenter & ad lectum ægri jugulatis, 2. adhibitis occipitio cucurbitulis, qvod remedium dolorificum eſt admodum, & ideò multis nominibus laudandum in Apoplexia, tertiò applicitis toti capiti raſo veſicatoriis & ulcera diu aperta ſervando, continuato litu baſiliconis cum certa proportione cantharidum, velati ex orci faucibus ereptus fuit, paulatimq; convaluit, & proſpera utitur valetudine, niſi qvod inde auditus gravitatem, & majorem ac majorem viſus hebetudinem, ac tantum non cæcitatem jam patitur. Cæterum valens eſt & robuſtus.

4. Paucis abhinc ſeptimanis ſeptuagenario Seni Medicas manus attuli, ſangvinem me-

jenti, nullum dolorem nisi in renibus sed admodum obtusum & levem sentit, corpus facillime in omnem partem flectit & incurvat, nulla tentatur nausea vel vomitu, neutrum crus stupore afficitur, gravia corporis subit exercitia, is uncias tres ad minimum caruncularum & membranularum simul cum urina cruenta minxit, cum dysuria, vix enim exibant carunculæ, & ægrè ibat lotium, nullum unqvam pus observatum fuit, in renibus tamen vel in altero saltem rene ulcus judico, dolorem graviorem in lumbis anteqvam urina fieret cruenta expertus est, urina meo qvidem judicio, continuo præterlabens, non patitur materiam subsistere, ut in pus mutetur, ad id siqvidem reqviritur παραμονή.

5. Anno proximè præterito, mercator hujus urbis temperamento bilioso in melancholicum & adustione bilis degenerante donatus, ictero sæpius & tandem gravissime laboravit, varias febris ὑποστροφὰς sæpius passus, & in tabem fere deductus est, tandem verò cum de ipso omnino conclamatum esset, & nulla videretur affulgere salutis spes, vesicas & cystides sibi invicem connexas & concatenatas humore qvodam pultaceo repletas ovi columbini magnitudinem æqvantes, majores qvasdam,

alias

alias minores, tanta copia certis tamen intervallis per alvum excrevit, ut implendæ pelvi sufficere potuissent; cujusdam ignari svasu usus fuerat sale tamarisci &, renuentibus Medicis, potionibus vulnerariis. Excretis illis sacculis, ab ictero & febrium subinde recurrentium insultibus liber evasit, & à febre lenta qva sensim conficiebatur & contabescebat, jam sanus degit.

6. Paucissimis ab hinc diebus vocatus fui ad oppidum vicinũ Duillion ut inviserem ægrum febre continua decumbentem, qvem leipothymia graviter vexatum, hinc inde sese jactantem cum dyspnoea & facie hyppocratica reperi, eum in periculosissimo statu statim judicavi & attentius omnia pensiculando maximum in præcordiis ardorem observavi, potissimum è regione umbilici qvæsivi an aliqvod pondus sentiret, annuit æger, jussi ut corpus in alterum latus verteret & observaret an non aliqvod pondus cum corpore simul devolutum sentiret, ægre corpus suum vertit æger, & pondus illud ut dixeram manifestissimè expertus est, judicavi inflammationem ibi subesse, & humorum putrescentium & inflammationem facientium συνεχῶς φλεγμονήν, στοχασμὸν probavit eventus, applicatione fotuum emollientium & fre-

qventibus enematibus injectis, & aliis præstitis remediis succeſſit tanta fœtidiſſimi puris per alvum excretio ut fidem ſuperet, intra tres ſeptimanas integrè inde convaluit continuato uſu potionum traumaticarum qvæ apud nos celebres ſunt.

7. Expertum eſt nobis remedium, Crudus Mercurius ſine metu propinandus ad laborioſum partum, niſi malus infantis ſitus laboris ſit cauſa, miror! cum ſi non venenatus ſit, vim habeat catharcticam, & diarrhæa puerperis pernicioſa & plerumq; lethalis ſit: attamen de experientia mihi notiſſima loqvor, & ſine noxa ſed cum feliciſſimo ſucceſſu ſemper exhibitum.

8. Laudani illius ſine opio toties & tantis virtutibus præditi & tot laudibus à Qvercetano decantati potiſſimum in hoc pro nobili virgine conſilio deſcriptionem ex propriis authoris manuſcriptis habeo. Præparatio impenſas exigit & laborem, cui vacare per otium non licuit.

Paucula hæc ad te ſcribere vix potui. Utinam animum erga Te meum æqve ex effectu atq; ex affectu conteſtari, & tibi probare poſſem, Faxit Deus ut diu & perdiu in Reip. literariæ commoda, cujus ſingulare & illuſtre decus

cus es & ornamentum, vivas. Vices meas doleo qvod tanto locorum dissitus sum intervallo. Si qvidam vestrates aut amici huc veniant peregrinandi causa, potissimum si aliqvandiu hic sint commoraturi, ut sæpe fit, & illos velis mihi commendatos, omnibus meis obseqviis & officiis experientur qvanti Te faciam; qvi si nil aliud possim, saltem virtutum tuarum & laudum me habebis, etsi invitus, habebis tamen præconem. Ἔρρωσο. Dabam Genevæ 5. Julii anno 1663.

Tuus totus & ad omnia obseqvia paratissimus, & ubiq; devotissimus
Daniel Puerarius.

EPIST. LXXXVII.

De Lucis in animalibus causa. Observationes Medicæ aliis observationibus illustrantur.

DANIELI PUERARIO. Genevam.

ANtiqvum obtines, mi Puerari, & post tot annorum lapsum nihil à modestia solita, nec ab amore qvo olim me proseqvutus es, nec ab humanitate propria remittis. Eruditione autem & matura de rebus arduis judicandi

promptitudine & ætatem semper & nomen superasti. Benè tibi sit & omnia prospera eveniant, qvod veteris amicitiæ memoriam repetas. Mala autem internuncio illi precabor, qvi priores ante decem annos scriptas literas ad me non pertulit. Felici jam auspicio in comitatu Augusti Principis nostri, gentis nostræ delicii, Doctissimo Legardio fautore, Tuæ exoptatissimæ afferuntur, lucis plenæ & medicæ experientiæ. Amo Te multum, qvod ea qvæ de Luce Animantium olim conscripsi, & laudaveris in publico Magnorum Reipublicæ vestræ florentissimæ Virorum Consessu, & seqvutus sis, ingenioq; Tuo & eruditione illustraveris. Splendorem lumini meo addidisti, ut Te inter splendidissimos assereres, & famæ meæ laborumq; fautores. Lucem animalibus esse insitam asserere ausus sum, nec sententiæ pœnitet. Faces fascesq; virgarum cornibus boum præligabat olim Annibal ad frustrandum hostem. Natura verò nobis faces æthereas sive lucem intimis visceribus insevit, qvæ tum demum emicat clarius qvando per putredinem vel aliam corporis resolutionem ruptis qvasi repagulis se exserit, & diffundit, qvod in agnina carne Monspeliensi & Patavina, in piscibus putridis & lignis liqvere potest.

Ita

Ita aromata pleraq; inprimis piper, nec ſaporem ſui nec odoris præſtantiam exſerunt, niſi contundantur univerſa compage diſſolutâ. Nec ligna, nec ceſpites bituminoſi, nec ſtramina lucent, niſi accendantur, adeoq; ſubſtantia diſſolvatur ſolida qvæ lucem tegebat. Illuſtrant hanc rem cadavera nonnullorum gratum odorem ſpirantia, qvi in vivis non ſentiebatur. Inſita enim principia, per putredinem è carcere ſuo liberata, ſuam virtutem produnt. Exempla hujus odoris grati ſumminiſtrant *Leonardus Donatus* Venetorum Dux, *Wilhelmus* Epiſcopus Roeſchildenſis, *Olaus* Rex Norwagiæ, aliiq; de qvibus *Maurocenus*, *Saxo Grammaticus* noſter & *Snorro Sturlejus*. Hinc carnes animalium ita lucentes plerumq; contagioſi morbi inſeqvuntur, qvia putredini obnoxia corpora. Et qvotiescunq; ſplendores ſimiles vel oculis obverſantur vel ex capillis proſiliunt, in propinqvo eſſe ægritudines conſtat, de qva re plura non proferam, qvia alibi juſta diligentia omnia abſolvi. Injurius tamen videris in Floram Gallicam, qvæ in tractu Narbonenſi plena manu opes ſuas campis eliminat, & rorem marinum, thymum, ſalviam, pulegium, aliasq; præſtantiſſimas herbas agnis pro eſca exponit, qvaſi harum plantarum eſu inflam-

mentur animalia, lucisq; igneæ occasio emergat. Enimverò tantum abest in detrimentum animalium cedant herbæ istæ campestres, ut delicatissimæ potius exinde carnes mensis civium inferantur & sapore & præstantia sanitati proficuæ. Sunt præterea ex illo genere, qvæ putredinem arcent magis qvam promovent, adeoq; qvanqvam calorem intus augeant, impediunt tamen ne in flammam seu apertum lumen per putredinem erumpat. Posteriores tuæ de Luce cogitationes ingeniosæ sunt: an veræ, nescio. Dispositionem in objecto facilis concedo, neq; enim qvævis corpora vel lucida vel ad lucendum apta. Illa tamen dispositiò internum lucis principium supponit, sine qvo ad lucendum neutiqvam disponi potest. Id docet lapis Bononiensis, qvi calcinatione disponitur ad recipiendum lumen, idq; sulfuris innati beneficio, qvò alii lapides simili modo calcinatione dispositi, vel ipse hic Bononiensis inveteratus, si careant, qvamvis dispositionem habere videantur, ad lumen tamen recipiendum & diffundendum inepti sunt. Ita stellæ ad lumen dispositæ sunt, qvia luminosæ actualiter sunt. Lucret. l. 5.

Largus item liqvidi fons luminis æthereus sol
Inrigat assiduè cœlum candore recenti,

Suppe-

Suppeditatq; novo confestim lumine lumen.
Ab oculis ea dependere non possunt, qvia exinde tantum luminis exprimi neqvit, & qvalescunq; sint oculi, qvalisq; nervorum opticorum in variis dispositio semper eadem facie lux & color apparet in objectis. A mille observatus Mars singulis rutilus videtur, qvanqvam eandem singulis oculorum dispositionem esse, vix credi possit. Unde rectius laudatus ante *Lucretius* l. 4.

Esse in imaginibus qvapropter caussa videtur
Cernendi, neq; posse sine his res ulla videri.

Qvod de luce partibus innata, realiter, non virtualiter lucentibus qvoq; dixerim. Qvam lucem realiter inesse corporibus, etiam Deo creatori credimus, cujus oraculum est *Gen.* 1. 14. Fiat lux, rebus scilicet insita, non ex oculorum arbitrio dependens, sed revera existens. Hujus varia indicia dedi in Libris *De Luce Animalium*, passim in variis elucentia. In *Anatome Reformata* lib. 2. c. 6. magnum illius usum esse credidi in cordis motu promovendo. Qvo conspirant recentiorum nonnulli, qvi de flamma cordis commentantur. Certè magnum argumentum præbent cicindelæ, qvarum pars posterior, ubi cor situm, sola splendet simul & palpitat. Sed lucem hanc tuæ in-

dustriæ relinqvam, qvia claro ingenio fulges, neq; nebulas illi dubitationes meæ, qvæ ad istam lucem non assurgunt, offundent, qvia de luce ista mea vix cogitavi ex qvo in lucem publicam Liber ille meus prodiit, neq; jam ad calamum revocassem, nisi occasionem dedisses elegantissima Tua de eodem argumento Dissertatione, qvam cum literis exoptatissimis mittere placuit. Ab hac luce digressus Medicis observationibus clariorem epistolam reddis, meq; beas. Redderem Tibi similia, qvæ passim multorum annorum experientiâ collegi, nisi publicè in Historiis, in Epistolis, in Opusculis variis, hactenus editis, legerentur, & jam ad plenam Epistolam impleta esset penna. Percurram amico oculo historias tuas, ut illustrentur, ne materia amico Tibi respondendi desit.

1. Plethoricas feminas ordinarium menstrui fluxus tempus aut anteverte, aut protrahere experientia nos docet, si nempe sangvis calidior vel serôsior exitum urgeat. Puellis ante decimum fluxisse, inter exempla memini, qvæ eapropter ante tempus viro maturæ videbantur. Incertum qvoq; est tempus, qvo cessare menstrua illa evacuatio solet, pro varia sangvinis urgentis qvalitate & viarum aptitudine.

Hinc

Hinc etiam post sexagesimum annum genuisse qvasdam, exemplis probat *Schenckius*, Observationum rararum Oceanus. Fieri id naturæ solatio, si abundet sangvis, inde scimus, qvod alias vias qværat si ordinaria desit. Hinc bonum est sangvinem è naribus profluere. 5. *Aph.* 33. qvod de alia qvacunq; via rectè explicat *Galenus*, & de sudoribus, oculis, ore, hæmorrhoidibus, aliisq; exempla novi. Ad octogesimum tamen annum rarissimè vel sangvis abundat, vel viæ in senibus patent, ipsa Saræ confessione *Gen.* XVIII. 11. ut adeò divini aliqvid subesse debuerit qvod conceptio fœtusq; ea ætate successerit. Et qvanqvam ætas illa sangvine nonnunqvam luxuriet, ut in historia tua, tamen ineptus censetur ille, nisi miraculum accesserit, qvæ fœtum alat conformetve. Diversitas tamen temperamentorum hic exceptionem admittit, ut in re dissimili, non præter rem olim *Cato* dixisse fertur, nullam legem satis commodam esse omnibus. An autem fidem mereatur *Valescus de Taranta*, qvi *l.* 6. c. 12. de curand. morb. de Priorissa narrat in monasterio Monvero, qvod in senectute menstrua receperit, abundè ut in juvenibus fluentia, mammillas elevatas, nigros capillos, dentes molares, faciemq; pulcram,

mei

mei arbitrii non eſt decernere. Similis certè eſſet hæc Prioriſſa tuæ vetulæ, qvia utraq; benè ex fluxu illo habuiſſe dicitur: & auguror, qvia εὐτάκτως & cum εὐφορίᾳ fluit, longiorem adhuc ætatem.

2. Conſenſu & incommodo morborum matris in utero fœtum affici, ejusdem inordinato motu in gravidis obſervavi. Nec mirum, qvia à matre nutrimentum haurit, calore febrili accenſum. Vidiq; excluſos fœtus à matre febricitante debiles, & univerſo corpuſculo qvaſi excoriatos. Qvibus injuriis in utero expoſiti ſi vagiant ſubinde, mirum non eſt, & hujus vagitus alia exempla adduxi *Cent. 1. Hiſt. Anat. Rar. 1.*

3. Pater Tuus Paralyticus ex caſu, ſanitatem ſuam nativo robori & tuorum remediorum felicitati debet. Solent enim eſſe hujusmodi caſus periculoſi, etiam in junioribus. Cauſam aperit *Valleriola* qvi de Paralyſi cruris dextri & brachii ſiniſtri poſt vulnus capitis levidenſe, ſine cranii fractura aut rima orta, *l. 3. Obſ. 1.* narrat, è regione partis vulneratæ inter cranium & duram meningem pus non qvidem copioſum ſed lividum & fœtens inventum. A commoto tamen ſero ventriculis & principio nervorum incumbente, verius reſo-

resolutionem istam deduxerim, qvia copiosior in senibus ejusdem seri proventus,& hanc Paralyseos causam freqventior defunctorum sectio aperuit Curatio qvoq; tua per vesicatoria confirmat. Timendum tamen seni ab Apoplexia, si serum universa organa sensus motusq; interiora inundaverit, qvemadmodum in nervis auditoriis & visoriis occepit. Forsan tamen ex casu illo corpora striata medullæ oblongatæ concussu valido obliterata sunt, qvam paralysis causam sæpius in cadaveribus invenit *Willisius* ingeniosus, in nuperrima Cerebri & exacta Anatome c. 13.

4. Septuagenarii senis sangvinem & carunculas mejentis historia lucem mutuatur ab *Hippocrate* 4. Aph. 75. 76. utriusq; enim affectus sedes & causa in renibus qværenda. In Aphorismo vero 76, delenda omninò disjunctiva particula ἢ, qvicqvid hic præter mentem *Coi* moliatur *Galenus* in Commento. Jungit enim *Hippocrates* l. De Nat. Hum. sine disjunctione, σαρκία μικρὰ τριχώδεα, carunculæ velut pili. Talesq; se qvoq; vidisse testantur *Thriverius* Com. ad Aph. *Hollerius* in Schol. l. 1. cap. 52. Morb. intern. De pure qvæ adddis, clara sunt.

5. Ob-

5. Obstructionem mesenterii globuli, qvos excretos vidisti, sæpe inducunt, varia materia repleti. In mesaraicis eos in ictero observavit *Helmontius* in Sextup. Digest. n. 56. ut alios taceam, Atrophiam qvoq; ex aliqvot mille verrucis circa epar, mesenterium & intestina enatis vidit *Ph. Salmuth* Cent. 1. Observ. 5. Tuæ observationi, qvæ est inter rariores numeranda, respondet niger ille servus laqveo suspensus, apud *J. Phil. Ingrassiam* lib. de Tum. tr. 1. cap. 1. in cujus mesenterio strumæ circiter LXX. visæ, præter qvas in glandulis existentes, totidem ferè externè intestinorum crassorum tunicæ adhærentes tumores propria membranula vesiculæ instar contenti cernebantur, utriusq; autem generis tumores, varia qvantitate, & magni & parvi erant, atqs inter extremos qvi ad ovi gallinacei magnitudinem pervenirent; & minimi ciceris parvitate qvamplurimi intermediæ qvantitatis gradatim visi, qvi singuli dissecti, nonnulli lapideum gypsum, nonnulli verò glutinosam mucosamq; materiam, & interim liqvidam qvandam substantiam continebant, ut postremo ac novissimè genitus tumor liqvidiorem, antiqvior verò solidiorem substantiam præ se ferret. Qvem autem locum in

mesen-

mesenterio occuparint sacculi illi tui, vel qvo modo abrumpi & excerni potuerint, Oedipo non Davo opus erit. Vero simile fit, qvia ad tabem vergebat mercator, venas lacteas mesenterii istis vesiculis fuisse obstructas, & deinde vel naturæ conatu vel alio irritamento abruptas & expulsas. Refert enim *Hildanus* Cent. 1. Obs. 70. in puellæ tabe extenuatæ cadavere, mesenterium undiq; refertum tumoribus duris, scirrhosis atq; steatomatibus, præcipuè circa vasa & venas, qvæ ad venam portam protenduntur. Mesenterii qvoq; obstructionem ictero generando sufficere, ossea ejusdem constitutio apud *Jo. Rhodium* nostrum Cent. 2. Obs. 96. fidem facit: sine dubio, qvia sangvis per portam hepati inferendus, ibidemq; à bile purgandus à suscepto itinere avertitur, restitatq; eo impedimento bilis ne ad percolatorium suum perveniat. Infestari his globulis actionem fermenti fellis, *Helmontio* linqvo & explicandum & defendendum.

6. Dejectiones purulentæ vel à superioribus proveniunt, vel ipso abdomine. A thorace pus in pleuritide & phthisi per alvum expurgatur, qvod non semel observavi. Ex læsis inflammatisq; artubus idem advertit *Paræus* l. 10. c. 12. & l. 16. c. 49. Solet & interdum pu-

tris

tris ſanies profluere in Dyſenteria, qvia intus inteſtina exulcerantur *Celſo* l. 4. c. 15. qvem fluxum ſaniei continuum triennio obſervavit in Aretino qvodam *Benivenius* Obſ. c. 96. Pus iſtud in involucris inteſtinorum acervatum vidit *Hollerius* in Schol. l. 1. c. 43. & in ſolo recto inteſtino cæteris illæſis *Jo. de Lamoniere* c. 7. de flux. Dyſent. Internam faciem ita affecti hominis detexit in Anatome Dyſenterici beatus *Falioburgius*, præceptor in hoc ſtudiorum genere olim noſter. In inteſtino colo & recto apoſtemata hinc inde aderant, qvædam rupta, ubi & lacerata inteſtina. In meſenterio glandulæ nonnullæ tumidæ pomi inſtar, qvæ apertæ pus expuebant fœtidum, qvale ex Dyſenterico vivo prodierat. Hinc ſciri poteſt, unde pus in inteſtinis ſine illorum læſione coacervatum fuerit, apud *Hollerium* & *Lamonierium*. Obſervavi in generoſo Viro puris profluvium qvotidianum, qvo tandem macie confectus obiit. Hiſtoriam ejus pertexui *Cent.* 4. *Hiſt.* 96. Qvanqvam per ſectionem non patuerit pars affecta, ſuſpicatus tamen ſum vel meſenterium vel pancreas ulcere putrido corruptum fuiſſe, qvale annotavit *Jac. Aubertus* Exerc. 44. in Fern. nec abſimile *Highmorus* l. 1. p. 2. Diſq. Anat. c. 8. In tuo ægro puris fluxu decunbente, exi-

te, existimo in hepate fuisse abscessum seu vomicam pure plenam, unde elevatis vaporibus putridis vel inqvinato sangvine in corde calor p. n. accensus, & leipothymia inducta, & à tumore diaphragma premente dyspnœa. Locus umbilici id confirmat, & pondus qvod sentiit, & ardor in ista regione molestus. Tuæ verò solerti arti & industriæ ascribendum qvod rupta vomica & expurgato pure convaluerit. Gallum Tibi Æsculapio suo debebit, si gratus esse velit. Solent enim hujusmodi abscessus nobiliorum viscerum jugulare, sicut aliàs observavi, & in Romano vidit *Panarolus* Pent. 1. Obs. 37. qvi inflammatione hepatis laborans post XV. dies magna puris graveolentis copia per alvum excreta paulò post expiravit, & vomicam in hepate cum maxima puris coacervatione dissectori Larcheo, Chirurgo perito, monstravit. De purulentis fluxibus, ne longior sim, satis dixi.

7. Crudus Mercurius tam pellere fœtum potest, qvam lumbricos, qvia naturæ nostræ adversus, & vi exitiali præditus autore *Dioscorid.* lib. 5 cap. 70. partes ad expulsionem irritat. Tutum tamen non omnibus censeo, inprimis debilioribus. At robustiores Mercurio duce non indigent ad

Lucinæ labores, nisi alia pro matre spes evadendi nulla supersit, etiam fœtus detrimento. Sed tuæ experientiæ non diffido, qvia nec mihi nec publico imponis, & idem factitare obstetrices Goritienses narrat *Matthiolus* in Diosc. l. c.

8. Qvercetani Laudanum tot encomiis laudatum, si ex schedis authoris genuinum nobis dederis, laudem qvidem majorem mereberis à me, qvam ipse *Qvercetanus*, qvia propalas amico, qvod omnibus occultum ille voluit, more sectæ, cui addictus erat. Verè cum P. *Monavio* Epist. 238. apud *Scoltzium* dixerim: Qvercetani oracula aut ænigmata non intelligo, nec scrupulosè inqviro. Sino mortuos sepelire suos mortuos. Te verò, mi Puerari, veteri amicitia colende, laudare non desinam & amare, qvod officia tua amicis tam benevolo animo offeras. Captabo occasionem, ne de voluntate tua videar dubitare, vel certè in filiorum tandem adventum differam. Interea vale, & longiori epistolio ignosce, qvo testari volui, qvam prolixo obseqvio Tibi velim esse obstrictus, cui à tot annis benè precatus sum. Tuus esse non desinam, qvanqvam freqventiora literarum commercia cessent. Scripsi Hafn. XIV. Mart. cIↃ IↃC LXIV.

T. T. Bartholinus.

EPIST. LXXXVIII.

De impostura Lithotomi Raousi.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

AUreæ nostræ Messi multa interseritur Zizania, fucorum qvippe omnia plena; imposuit nobis in Anatomia Bilsius, in Medicina abituriens hinc Burrus, in Chirurgia Lithotomus Gallus Raoulx, cujus Diabolicas artes ex adjunctis vides; qvem nominant, Ipelarium Juvenem Amstelodamensem, vel manu tangere nolebat priusqvā ipsi solvisset fl. 2500, id est mille imperiales. Digna sunt ut nobilissimo genere & virtute Viro Dn. Hugoni Lutzo communicentur; ejus calculum putatitium, silicem esse, evidentissima probant signa; qvod post subitaneum ejus discessum Medicis & Chirurgis nostris indicavi; nolebam autem afflicto proboq; Heroi addere afflictionem, sperans istum nebulonem calculum qvidem extraxisse, sed magnum pro parvo supposuisse; talem enim, parvum scilicet, ipsum judicavit & adhuc dum judicat indies in arte sua incrementum sumens Lithotomus noster Harlemensis Salomon Verkaemer. Non potui hæc Tibi strenuo veritatis indagatori non significare. Age qvæso gratias Dn. Pauli pro docto suo

libello; in plerisq; omnibus rem acu tetigit, paucissima sunt qvæ aliter nobis hic videmur observasse. Vale & redama Te semper magnifacturum amaturumq;

Amstelodami 14. Aug.
1663. Paulum Barbette.

EPIST. LXXXIX.

Dubitationes de Lithotomi ejusdem arte,

PAULO BARBETTE Amstelodamum.

QVæ binis literis de Lithotomi Galli impostura scripsisti, mira nobis visa sunt. Qvum primùm ad nos ex itinere redux esset Nobilissimus Lutzovius noster, varia expertus est judicia de calculo qvem exsectum monstravit, plerisq; in aula pro fictitio traducentibus. Certè non ovum ovo similius, qvam iste calculus est pyriti, adeò ut & scintillæ exinde eliceantur, & cotis vice esse possit. Rogatus ego sententiam pro suppositítio habere primâ fronte ausus non sum, qvia similem prorsus calculum in Musæo servarem ab homine exsectum, si vera narravit amicus, qvi illum mihi olim dederat, meminerimq; me legisse apud Schenckium calculum silicis duritiei alicui fuisse

fuiſſe extractum. Augebat fidem ægri nobiliſſimi confeſſio, qvod peracta ſectione magnum levamen ſenſerit & longum iter ſine magno impedimento perfecerit; præterea comites illius affirmabant, vidiſſe ſe factam ſectionem. Dubius exinde fui propter inſolitam calculi ſubſtantiam, nec ſatis aſſeqvi potui, qva Naturæ arte in corpore humano ſilices duriſſimi poſſint concreſcere, niſi ad monſtra in Medicina confugiendum. Non ita pridem calculi complures ſatis magni & duri, ſaxo ſimillimi, ad Sereniſſimam Regiam Majeſtatem miſſi ſunt ex Cimbria, qvi excreti dicebantur ex puero, qvia fidem ſuperabant calculi, juſſu Regio puer ipſe adducitur & arcta cuſtodia in arce alitur. Sed qvanqvam ita edoctus puer aliqvoties convulſiones ſimularet prævias, nihil tamen ſucceſſit, nec ullum calculum excrevit, qvia remotis amicis ſuis cuſtodiebatur. Hinc cognitâ impoſturâ, ſingulari Sereniſſimi Regis Clementia puer innocens demiſſus & artificio honeſto traditus. Ita ſæpe ſpe lucri illudunt nobis mortales. An idem de Calculo Lutzoviano judicandum, dies docebit. Ipſe certè Lutzovius conſtans adhuc eſt in ea ſententia, dolum malum abeſſe, qvanqvam iisdem jam moleſtiis vexetur, qvibus olim ante ſectionem,

qvod in residuum calculum refert, qvia duplicem illi antea vester, nisi fallor Harlemensis Lithotomus prædixerat. Ut adeò si fraus ulla subsit, negligentiæ Lithotomi vel avaritiæ potius adscribendum, qvod alterum in vesica calculum una eademq; opera non extraxerit. Falaciā in operatione non subfuisse duplici argumento sibi Lutzovius persvadet, qvod calculum vesicæ digitis primum ad vesicæ collum protruserit Raoulx, deinde per mediam horam obambulare siverit. Ad hæc si astu aliqvo silicem per intestinum rectum ad locum sectionis protruserit, vulnusq; per intestinum rectum transierit, mirum esse cur nullus sangvis prodierit, cur tam cito vulneratum intestinum consolidatum fuerit? Hæ sunt rationes qvibus permotus Nobilissimus Lutzow non audet dexteritati Raoulx diffidere, à cujus solertia novam salutem adhuc sperat. Utinam voti fiat compos! Interea dum ipse Raoulx præsentibus arbitris in arte exercitatis artis suæ dexteritatem & sinceritatem dederit, qvod propediem facturum fama fert, meum de eo judicium suspendam, memor Senecæ l. 2. de Ira cap. 22: *Qvædam falsa, Veri speciem ferunt. Dandum semper est tempus. Veritatem enim dies aperit.* Successum solitâ tua humanitate ad me qvæso

per-

perſcribe, ut confidentius Tuæ ſententiæ, qvæ rarò fallere ſolet, ſubſcribam, & me porrò Tibi addictum amare perge. Vale, Vir Eruditiſſime, & publico artis noſtræ bono perenna feliciter. Scripſi raptim Haſniæ XXI. Auguſti cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus

EPIST. XC.

Impoſtura Lithotomi Raouſi confirmatio.

Thomæ Bartholino Haſniam.

Niſi, Vir Magne, judicio Tuo magna ſemper tribuiſſem, res tantæ ſeqvelæ nunqvam tantâ fiduciâ ei ſubjeciſſem: nec tam credulus, crede, ſum, ut incompertis velim ſubſcribere; nec tam parum fido bonis bonorum Inventoribus, ut ut Novatoribus, qvin ipſis tribuenda tribuam decenter. Annus eſt, & longè ultrà (tantum dabam laudato à bonis, ſed ſimplicioribus, Artifici:) qvo ego non Lithotomus anxiè ſudavi, qvâ meliori & huc usq; nobis incognita ſectione Raouſiano modo poſſemus miſeros noſtros ægros calculo liberare; cujus

meæ curæ testes possideo varia scripta & responsa, sed non poteram mihi indè vel Anatomicus vel Practicus satisfacere. Dei tamen providentiâ factum ut hac nostra solicitudine malo Raousiano in bonum ægrotorum mutato, melius nunc à Lithotomo Haerlemmensi secentur Calculosi, (Apparatu sc: semper minore, majorem enim qvamdiu vixero, concedam nulli) qvam unqvam sciam audiverimq; hac in urbe factum à qvocunq;: qvod alibi probandum, à Te vero nunc non qværitur. Nobilissimum autem Lutzovium cum aliis multis deceptum, qvi prioribus Banningii non credit, facilè credet Heuschii ad fratrem suum, primarium hac in urbe mercatorem, literis. Nebulonem Raoulx tanti fecerat noster Heuschius ut se itineri fastidiosissimo, pessimæq; arti Raousianæ commisisset, nisi frater homini Lutetia Paris. ubiqve præsens, neqvitiam ejus divulgasset. Ante octiduum legeram qvod Gallicè scriptum mitto Extractum, abhinc scribit Banningius ipsum Raoulx insalutato hospite discessisse. Qvæ pius Lutzovius infert, parum nos morantur: Primum ejus argumentum mihi, non ipsi favet; Calculi enim in collum vesicæ protrusio difficilior, imò potissima totius operationis pars est, & tunc Lithotomi, præcipuè

puè in adultis, sibi valdè metuunt à laborantis motu, resilit enim illicò; à Sphynctere verò intestini recti etiam ambulando retinetur facilè, in qvem protrusus erat, loco. 2. Scribunt Galli Raoulx inversos primum digitos in anum immittere, & contorsione postmodum sic extendere vel inflectere membranas, ut interiores non amplius correspondeant exterioribus, ut nec cuti: sic facilè curatur vulnus & pauca fit sangvinis effusio. In fistulis ani manuum operâ curandis non semel vidi nec dimidium sangvinis cochleare effusum, curatum autem vulnus 10. in aliis 14. die; qvod non mirum; mirum autem vulnus colli vesicæ urina semper madidum, intra octiduum ita consolidari posse ut nullum postea seqvatur vesicæ collive ejus ulcus. Nosti insuper deceptores vario modo decipere varios; dolores vero calculosorum cum non sint continui facilè credunt ad tempus se levatos ægri, ut sic non sensus, sed circa sensus erret ratio. Doleo hæc tam vera; crede mecum tempori, credeq; mecum Virum prudentem esse Vatem. Scribat Schenckius qvicqvid, sedulus reverà Scriptor, volet: in corpore humano Lapides per laminas, & nullo alio concrescunt vel augentur modo; neq; lapsum ferunt ex alto;

durities vero & pondus falsitatem semper detegent cuivis tecum omnia accuratius observanti; priora nostris sæcula nec malitiâ nec simplicitate peccantibus caruere. Summas interim pro Humanissimis Tuis habe gratias, qvibus revera me Tibi magis, si qvid superesse potuit, obstrinxisti; qvæ tam occupato Tibi, digna imposterum videbuntur scribi, semper calami mei arcebunt segnitiem. Vale interim & animitus salve. Dabam Amstelodami XV. Septemb. M. DC. LXIII.

Celeberrimi Nominis Tui
Devotus Cultor
Paulus Barbette Medicus.

EPIST. XCI.

De asthmatico Sene responsum.

FRIDERICO HAMMERICO Elsingoram.

REverso ex itinere offeruntur literæ Tuæ optatissimæ, qvibus statum ægri optimi exponis. Contuli consilia cum Excellentissimo nostro D. *Mothio*, qvi Te humanissimis verbis resalutat. *Riverii* Observatio 21. Cent. 3. utriq; lecta est, & qvia Looch suum tantis laudibus effert in asthmate senis septuagenarii, non possu-

possumus illius usum, spe alicujus levaminis, dissvadere. Duplam vero dosin præscripsimus:

R. Radic. enul. camp. sacch. cond. Drach. vj
Sacch. cand. Unc. j.
Syr. de hyssop. Unc. iv.
Gumm. Ammoniac. aq. Vit. dissol. Dr. j.
m. f. Looch.
Sign. Brustsaft.

Cæterum qvæ de pedum sudore refert internuncia, non displicent, credimusq; dissipari bono omine & evacuari serum ad partes illas decumbens. Qvi naturæ conatus si vel promoveatur culcitris commodis pedibus circumvolutis, vel saltem non impediatur; speramus nullum majus damnum imminere ex decubitu illo molesto. Cætera tuæ prudentiæ committimus, & cum optimo ægro, salvere Te jubemus & valere. Hafniæ IV. Aug. cIↄ Iↄc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XCII.

Observationes variæ curiosæ in itinere Anglico.

THOMÆ BARTHOLINO. Hafniam.

QVanqvam ambulatoria magnam partem vita mea, ex qvo ultimas LugdunoBat. ad Te transmisi, non indulserit literis aliis vel tempus, vel adeo materiem satis, meo judicio, dignam, qvæ Musas Tuas interpellaret, officii tamen mei erit, ne hîc qvidem interqviescere, occurrentibus præsertim nonnullis, qvæ si nil novi Tibi apportent, vetera tamen in memoriam revocabunt. Atq;, ut inde ducam exordia, Lovanii relatum mihi, proximis mensibus laudabili conditione vocandum eò *Dn. Bilsium*, ut Academiam illustrem secandi arte reddat illustriorem; emeruisse hanc Spartam dextris aliqvot coram Dn. Marchione de Caracenâ sectionibus in vivis bestiis administratis; neq; tamen ideo patefactum iri secreta ejus omnia omnibus, sed revelanda duntaxat Dn. Gutschovio loci Anatomico, ea lege, ut is vivo Bilsio artem non profanet revelando. Sunt qvi existiment thesauros illos in carbones tandem abituros esse, ego rem in suspenso relinqvam. In Arce Lovaniensi tamdiu, illustri Puteano habi-

habitatâ profundissimus qvidam puteus oculos, auresq; nostras morabatur, ut qvi non distinctissimâ duntaxat echo voces qvaslibet etiam polysyllabas redderet, sed & immissos lapillos, qvi inter lapsus initia sine strepitu deferebantur, ubi ad profunda ventum, eo fragore exciperet, ut tonitruum reboantium stridorem imitarentur. Bruxellis apud Patres societatis Jesu aurum potabile nobis conspectum, Verlarii opus, non ignobile. In horto Varandæo inusitatæ magnitudinis Struthio occurrebat, qvi sicubi caput attolleret, virum mediocri insidentem caballo (qvod *Plinio* olim notatum) proceritate æqvabat non difficulter. Nec inter vulgata numerabamus echûs Bruxellensis artificium, qvippe decies & eò amplius vocem spiritu virili prolatam recantans. Gandavi Pater à S. Vincentio, jam octogenario major, sed adhuc vegetus colloqvio nos suo beavit, etiam hac ætate in Mathematicis plura & præclariora minatus. Brugis ossa Caroli Boni, qvem Danici sangvinis Principem ibi inter sanctos retulere, qvo decuit, honore venerabamur. Ostendæ, Neoporti, Dynokerkæ, Caleti, in illâ Martis palæstrâ, qvid admodùm spectaremus præter munimenta, milites, arenas? Gravesandæ in Angliæ pomœriis, cum aliud forte

non

non esset, qvod agerem, occurrentem suo infortunio talpam ferro destinavi, in qvâ istæc notata: 1. lobi pulmonis qvinq; aderant. 2. ventriculus intersectionibus albicantibus distinctus. 3. lien immediatè ventriculo adhærens, similis canino. 4. hepar subpallidum puncticulis luridis respersum. 5. lobi hepatis qvinq;. 6. vesicula fellis conspicua, felle tamen vacua. 7. renes succenturiati minuti, albicantes. 8. testiculi intra corpus absconditi. 9. pedes anteriores glabri, humanæ manus æmuli, qvinq; digitis, ungvibusq; totidem acutissimis, qvibus terram effodit, armati; posteriores pedes priorum qvidem similes, sed longè minores. 10. lingva qvasi cyprini nobilis. 11. dentes acuti. 12. rostrum suillum. 13. sed qvod primarium, oculorum in externâ capitis parte vestigium nullum (unde forsan initium fabulæ, qvæ talpis visum denegat) in interiori tamen, remotâ pelle, duo visi rotundi globuli nigrantes cum appendiculâ nerveâ in cerebrum eunte, cujus beneficio globi illi extra pellem facile poterant exseri, retrahiq; pro arbitrio, namq; foramina intus erant conspicua satis, extra pilis intermicantibus, perfunctorie spectantium aciem non difficulter eludunt; in illis oculorum globulis humor

aqveus

aqveus copiosè satis natabat, cæterorum non nisi tenue vestigium. Londini conspecta nobis *Anna Macallame* pæne sexagenaria, si propriis ipsius verbis fides habenda; nondum qvinqvagenaria, si picturæ ejus, qvam mitto, credendum, qvanqvam ego fæminæ ipsi, ut jam canescenti potius crediderim, qvam Pictori qvidlibet audenti. Hæc ergo canâ & plenâ barba virum plane mentiebatur. Nasci cœperat ea barba ab anno ætatis tricesimo; interea duos enixa fuit infantes: menstrua non nisi ante hos decem annos substitere. Mammæ ei vastæ, sed mamillarum dextra subarida, qvæ vix infantem nutrierat unqvam. Vox illi audax & virilis, lingva Scotica. Meruit rei novitas oculis qvoq; Regis, Ducisq; Eboracensis subjici. Viltoniæ apud illustrem Pembrokianam arcem hospitæ nostræ nondum qvinqvagenariæ mystax creverat nigricans adeo copiosè, ut nisi vestimenta muliebria dissvasissent, virum esse omnes existimassemus. Sed anteqvam Londino exeamus, expendenda venit amplissima qvædam viri pauperculi hernia, qvæ spectata commiseratione movit & pæne stuporem. Namq; modio nostrate vel duplo majus scrotum omnia viscera cum ventriculo simul videbatur in se continere; qvæ etiam moles,

vere-

veretri pellem infernam ita secum in consensum raptaverat, ut vix leve ejus vestigium appareret partis, qvâ vir erat. Venæ cœruleæ per informem illam molem discurrentes pollice meo ampliores erant, & nutrimentum corpori debitum in suos convertebant usus. Nihilominus aliqvot annos miser ita traxerat à 13. jam annis solo potu victitans, facies interea nec cadaverosa, nec flaccida; sed videtur imminens gangræna malo & vitæ brevi colophonem impositura. Monstrabatur & nobis gallina viva tribus pedibus horridula. Vidimus tangentem 230. hominum strumas Regem; eventum Medicus nobis astans ominabatur felicem, qvod rara Serenifs. huic Regi in curando isto malo sit dexteritas. Illustris *Boyleus* nullo fatigatus sive labore, sive sumptu alacriter pergit, nec dubito qvin si centum haberemus Boyleos, totam Naturam brevi videremus patefactam. Observavit ille non ita pridem varia, qvorum gustum aliqvem hic præbebo: 1. magnetis incandescentis, & post refrigerati facile esse polos invertere, adeo ut qvæ pars ante qvadrantem horæ se in Austrum vertebat, post spectet Septentrionem, & è contrario; qvod an cum Cartesii meditationibus ad amussim conveniat, alii viderint.

2. Si

2. Si usu gannanaperidis non omnes sanentur qvartanarii, in Medico propināte veriùs qvàm in medicamine hærere culpam. 3. cani se præsente, à D. D. Jolivio, exsectum lienem, eo successu, ut saluberrimè post vivat. 4. Viperarum sangvinem & cor, etiam dum vivunt, esse verè frigida, hinc suspicionem nasci, utrum respiratio præcise ad refrigerandum cordis & sangvinis fervorem conferat, an secus. 5. Ranam post ablatum cor, integram adhuc horam vixisse & in aqvis discursâsse; eandem nullo modo ferre exemptionem cerebri, simul enim cum cerebro vitam ei auferri. Contrarium in calidioribus animalibus contingere; pulli enim gallinacei jam in plumas induti, atq; ita ovo exempti cor integram horam palpitare manifesto motu, post caput forfice præcisum; hinc nasci dubium, an motus animalium à cerebro dependeat &c. 6. Muscas majores bombycinas non modò post ablatum caput vivere, & volare, sed & generare: marem qvidem post truncatum caput fæminam comprimere non posse, fæminam tamen decollatam alacriter marem admittere, & aliqvot post horis ova confertim parere. 7. In littore Hyberniæ piscē observari magnitudine scombri, cujus cor inversæ figuræ; apicem enim (cui annectitur

arteria magna) ſpectare caput, baſin vergere deorſum. 8. liqvorem lymphaticum, calore per ſpeculum cauſticum immiſſo, in conſiſtentiam transire inæqvalem, ſingularis odoris, ſolere etiam ſtrepitum edere exſiccato humore. 9. propinatam cani eam opii doſin, ex qvâ homo ſubitò obiiſſet, nec ullum evidens attuliſſe corpori detrimentum: eandem feli propinatam, bilioſum animal egiſſe in rabiem. 10. Viperarum fel, caput, viſcera à cane hauſta eſſe ſine omni noxa. 11. Poſt infuſam in arteriam canis opii tincturam, illum mox in vertiginem, & poſt paulo in ſoporem incidiſſe, paulatimq; ex eo tempore mirum in modum cœpiſſe pingveſcere. In alterius moloſſi arteriam infuſum crocum metallorum minutâ qvantitate nil invexiſſe damni; cum autem doſis ad unc. ij adaugeretur, miſerum ſimul evomuiſſe animam & omnia. 12. In mammis fæminarum exulceratis (non autem cancroſis) in fiſtulis toto corpore ſparſis; in catarrhactæ malo nihil felicius propinari, qvam ſuccum, decoctumve millepedum. 13 Calculum humanum urinam & ſudores promptè exigere, qvin & in peſte excellentioris eſſe uſus, qvam decantatum illum Bezoardicum lapidem. 14. Veram plantarum (ceu vocant) eſſentiam, ſi aſſuma-

ſumatur aliqvot vicibus, efficere ut ungves manuum, pedumq; excidant, ſine dolore; ut gallinis plumæ veteres delabantur, renaſcentibus novis; ut vetulis menſtrua poſt diuturnam ſtationem, iterum profluant. 15. In deſperatâ hæmorrhoidum exulceratione nihil eſſe præſentius auro fulminante (poſtqvam cum fl. Sulphuris iterum, iterumq; exarſit prius) ſi cum Ol. amygd. dulc. illinatur. 16. In exulceratâ veſicâ multum præſidii ſperari meritò poſſe ab illo Vitrioli ſympathico pulvere, ſi ſanioſa urinæ eo aſpergantur, & convenienter tractentur. Læſas agnorum ungulas etiam ſanari ungvento armario. 17. Qvendam famulum ſuum qvando cultros acuit, ob ingratum illum in aëre ſtridorem, cruentari gingivis, atq; ſangvinem inde profundere. In dyſenteria ſtatuendum, in ſellâ ægrum, ſuppoſito thuribulo, qvod accenſum recipiat Zingiberi, malumqve ceſſaturum. In colicâ præſentiſſimum auxilium reponendum in clyſteribus ex fumo tabaci immiſſis. 18. Diuturnam cæcitatem centurionis Batteville plenè ſublatam fuiſſe ptarmico Mercuriali ad granum j. per nares qvotidie aſſumpto. Ptarmici præparatio hæc erat. Rec. Mercuriū vulg. fiat per Ol. Vitrioli efficaciſſimū præcipitatio, unde ſpiritus vini ſemper re-

cens, vicies qvinqvies destillatione evocandus. Eodem modo cancrum mammæ fæmineæ percuratum. Sed nimius sum, & publico jam istæc cum pluribus Dn. Boylæus, sed Anglicanâ lingvâ communicat. Rarum illud Tradescantinum Museum inspexi, qvod jam ob mortem possessoris sensim obsolescit, nec cum Wormiano conferri meretur. Nihil ibi rarius dracone septem capitibus insigni. Dn. Pellium Londini conveni beato Longomontano olim scriptis infestum cum Amstelredami viveret, nunc Ecclesiasten. Medicorum hîc numerosissimus proventus; maxime dolet irrepere hîc qvoq; in eadem sacra imperitissimum qvemq;, idq; impune. Narravit D. D. *Möseler* insignis & Medicus, & in Orientalibus literator, freqventari magis qvendam nuperum ex cerdone Medicum, qvam eruditissimos qvosq; & experientissimos practicos; ea scilicet ubiq; delirantis vulgi inscitia est. In cervina porticu Hamptoncourtii monstrosum caput nobis conspectum, alterâ sui parte bovem referens, alterâ qvasi cervum, cornu etiam dextrum â sinistro diversissimum; diu tamen vixisse horribile animal biceps præmonstrator noster asseverabat. Vindesoriæ inter excelsos illos ordinis aureæ periscelidis Eqvites insignia

sacra-

ſacratiſſimi Principis noſtri latè præfulgebant. In Oxoniæ vicinis ad vias nihil freqventius carduo cruciato, cypero triangulari, dipſaco, ſcandice, conſolidâ majori &c. ſponte naſcentibus. Sed qvod novum, in collegio Corp. Chriſti Oxoniæ taxus naſcitur, qvercum rigidam amplitudine æqvans, cujus fructum ſe comediſſe narrabat Mag. Parry ſine ullo valetudinis diſpendio. Alioqvin res Botanica apud Oxonienſes remiſſius tractatur, niſi qvod *Bobertus* qvidam in horto olim Regio Hafnienſi olitor, hortum ibi Phyſicum excolendo (ſic Botanicum appellant) ſpartam hanc utcunq; tueatur. Illi in protegendis à frigoris injuriâ plantis familiare eſt capacibus vitreis campanis herbarum delicatiores ſupponere, non ut noſtri tectis feneſtrarum more plumbo intercurrente junctis ſubjiciunt, adeoq; frigus plumbi cum calore ſolis ſimul communicant. Illius in horto roſa mundi, ſc. bicolor illa, & deniq; petroſelinæ vites largo proventu ſurgebant. Qvod ad Chemica, multum in iis profecere Oxonienſes, præſertim ex qvo Sthalius Germanus eam artem publicè ibi tradere cœpit. Vulgata tamen pleraq; ſunt, ſi unos D.D. *Williſii* (qvi de cerebro nunc commentatur) & D.D. *Dichiſohnii* labores exceperis. Ferrum in

ſua principia levi methodo ita diſſolvit D. D. Willis, ut omni liqvori vim ſuam ſtatim communicet, id qvod me qvoq; præſente in aqvâ ſimplici non infeliciter attentavit, recepit enim ſtatim aqva vim acidulis non abſimilem, qvanqvam ſine omni corroſivo ferrum priùs à ſe diſſolvi conſtanter aſſeveret. Sed ne cogitemus ſolum Bilſium ſibi ſua reſervare arcana, etiam hoc in ſecretis retinet Willis, nec ulli hactenus ſuſtinuit revelare, lucri haud dubiè inde emergentis odore illectus. D. D. Dichiſohn ſtrenuè ſe in illa exercet palæſtrâ. Salem mineralem guſtandum mihi obtulit ſacchari dulcedine æmulum, ſine ulla mixturæ Saturninæ ſuſpicione, à qvibus tamen ille natalibus profectus ſit, non difficile videtur ex arte conjicere. Notum illi qvoq; ceu narrat, totam aqvæ vulgaris ſubſtantiam, ſed non niſi longo tempore, in terram calci ſimilem commutare. In calculi affectibus laudabat ceu decantatiſſimum remedium, aqvas antinephriticarum herbarum aliqvandiu cum calce ovorum bene calcinatâ excoctas. Laboratorium Regium, qvod Londini mihi patuit, illuſtre eſt, moderatore Dn. Le Febure animatum, in qvo tamen præcipue placuit novum pro igne lampadis conſervando inſtrumentum æreum. D. Walliſius

lisius Mathem. Oxon. raro invento surdos loqvi docet, imò & mutos, duobus jam experimentis inclarescens. Visus mihi apud ipsum nobilis juvenis, qvi nescio qvo infelici casu anno ætatis qvinto surdus redditus est, & post sex ex eo menses mutus, jamq; totis viginti annis ne verbum qvidem potuit pronunciare. Huic D. Wallisius in schedula literas syllabasq; præscribit; hinc recitat ipse, ad motum similem in alterius lingvâ provocans: nec opinione suâ frustratus juvenem hunc nunc eò qvoq; redegit, ut qvædam satis distinctè eloqvatur, licet nec dum audiat. Simile qviddam ab Hispano olim Medico factitatum memini me jam ante legisse in *Fr. Wallesii* scripto de sacrâ philosophiâ. Bibliotheca Oxoniensis publica jam luculentè eminet, ex qvo Seldeniana adjuncta est. In Catalogo conficiendo laboratur, sed opus longi laboris erit, & plurium annorum. Inter rariora bibliothecæ nihil tam me affecit, qvàm rariora illa Britannorum numismata, qvibus Haraldi, Canutiq; nostratium, tum qvoq; harum insularum Regum nomina impressa exstabant. Theatrum Anatomicum cum Lugduno-batavô neqvaqvam conferendum. Merebantur aspici duo vasti crocodili, alter ex Nilo, ex Jamaïcâ

 alter,

alter, allati. Item cranium humanum ex Hyberniâ allatum, totumq; usneâ scatens. Ostendebatur qvoq; calculus humanus magnitudine capitis annui pueri; item cauda Vaccæ Indicæ alba, setosa instar eqvinæ, eaq; duplo major; Item cranium humanum in anteriori parte qvatuor tuberculis eminens, iisq; pertusis largo foramine. Cæteroqvin nihil in Anatomicis observare licuit Oxonii novum aut hactenus inauditum. Extra urbem per clivum rivulus decurrit, crustâ lapideâ ramos arborum injectos obducens; neq; enim, qvod aliis visum, lignum vertit in lapidem, sed, qvod evidenter animadverti, ligna primùm obtegit lapideâ membranâ, hinc ligno sensim putrescente, & abeunte in limo similem massam, lapidea illa crusta paulatim arctiùs coit, & cavum jam ante ligno oppletum sua mole infarcit. Ad pagum Inston senex nobis adfuit centum & qvinq; annorum, pedibus adhuc expeditus. Ibidem in nativâ ex saxo cavernâ (grottam nuncupant) boleti minuti ex solido saxo molari pronascebantur, sine ullâ notabili rimâ, cui radices infigerent. Sed qvia præter institutum scribendi haud scio an cacoëthes me in obvia & avia rapit, addendum & istud censui: relatum mihi nuper à Medico ex Jamaicâ reverso, Iliacam passi-

passionem malum illic endemium crudeliter regnare, seq; in aliqvot subjectis, qvæ ista lues confecerat, à morte cultro apertis, observâsse, intestina non in se invicem spiræ modo contorta arctari, cæterum duplicata in se involvi, haud aliter ac gladius vaginæ inseritur aut vitrum angustius capaçiori solet includi. Obiit superiori mense obstetrix post plurimos in illo artificio tritos annos, atq; à pollinctricibus deprehensa est non fœminæ, sed viri arma gerere. Superiori hebdomade Oxonii magnifico funere elatus est D. D. Juxon, Archiepiscopus Cantuariensis; præferebantur vexilla plura insignibus demortui inscripta, haud secus ac seculari Principi; sed nobis nil jucundius, qvam 82. decrepitos rusticos funus antecedentes spectare, (totidem enim vitæ annos numerabat) qvi omnes lugubri syrmati involuti & capitis tegmine in acumen tenuissimum, acutissimumq; desinente superbientes novi generis Capucinos mentiebantur. Comitia Oxoniensia (ita dies honoribus Academicis distribuendis destinatos appellant) magno apparatu celebrata; Doctores in omnibus facultatibus, etiam in Musicâ, (soli Medici hac vice præter consvetudinem inhonori) rarissimo in aliis Regionibus exemplo creati; nec à terræ

filiis (id eſt duobus morum cenſoribus ad hoc munus electis) ceſſatum; in omnes præſertim Docentes liberrimâ graſſabantur lingvâ, & leviſſimum qvodq; ſuperiori anno admiſſum erratum ſalſis arrodebant morſibus, ne ipſo qvidem Cancellarii Vicario Blamfortio, cùm præſens eſſet, intacto. Ea gentis conſvetudo eſt. Sed linqvenda Oxonii palatia. Per campeſtria Gloceſtriæ cùm illuni & pluvia nocte iter inſtitueremus, lampyridum fulgor oculos noſtros ad ſe pertraxit, idq; non ſine aliqvo profectus incremento; nam ubi collectas aliqvot ejusmodi beſtiolas in proximâ caſulâ attentius ſpecularer, hæ mihi natæ obſervatiunculæ: 1. Magnitudo & forma lampyridi pænè eadem, qvæ vulgari apiculæ, nec color diverſus; alæ tamen deſiderantur. 2. Sex ei pedes, & duo verſatilia cornicula, qvalia cochleæ, qvibus iter prætentat; caput ceu muſcis orbiculatum. 3. Corpus ei ex octo ſqvammoſis concretum annulis; ſoli duo extremi annuli, qvi caudam conſtituunt, infernâ parte albicant, ex qvibus tota illa & admirabilis lux proficiſcitur, ad qvam in tenebris qvoq; literas non difficulter legebamus: qvid qvod chartæ puræ incluſa lampyris per mediam chartam lumen ſpargeret, ac ſi candelam chartulæ incluſam

vidiſ-

vidiſſes. 4. Adhæret noctu foliolis graminum, poſticâ & infernâ corporis parte aëri obverſa. Lux illi qvaſi flammæ ſubviridis, qvæ in liberâ luculentior, qvàm captivâ. Hæc an cum Aldrovando, Mouffetto, Jonſtonoq; conveniant, ignorare jam cogor libris deſtitutus, cum veritate congruere oculi mihi fidem fecere. Gloceſtriæ in æde ſacrâ marmoreum mortarium capiti ſtatuæ Eqvitis Britanni jam diu exſtincti ſuppoſitum mirabar ſtrepitum continuè ebullientis leniter aqvæ imitari. Sciſcitatus cauſam ab æditu o reſponſum tuli, eqvitem dictum, dum in vivis eſſet, adverſus pauperes liberaliſſimum, conſveviſſe in eâ, qvam appellabat, ollâ cibos percoqvere pauperibus gratis offerendos, hinc ſtrepitum illum in miraculis habendum. Ego licet plenam ebullitionis cauſam non protinus caperem, ad miracula tamen in talibus confugere indoctus, exiſtimavi aërem, dum in acuto mortarii apice vicinoq; ei canaliculo aëri pervio rotatur, in ſe velut collidi, fervorisq; imagine credulis illudere. In Monumethenſi Comitatu, qvi Walliæ, ſeu Cambrobritanniæ pars eſt, divites ferri venæ nobis conſpectæ; ad Savum flumen albi marmoris. In propinqvis Savo montibus, menſarum

ſaxea-

ſaxearum infinita multitudo, à naturâ ita expolitarum, ut ars melius non poſſit; alterni menſarum lecti, alterni argillæ, iterum, tertioq; menſæ, iterum argilla, jucundo admodum ſpectaculo. Briſtoliæ thermas bibimus, ſed eæ non niſi tepentes æſtate, hyeme fervidiores; ad calculi mala & ſcabiem laudant, & uſurpant incolæ. In rupibus proximis adamantes, amethyſti, aliæq; gemmæ, ſed ſi cum orientalibus conferantur, adulterinæ. Flumen qvod Briſtoliam alluit qvindecim ſolidis ulnis noſtratibus ad acceſſum, receſſumq; maris, qvotidie attollitur, & rurſus deſcendit, raro naturæ impulſu. Bathoniæ thermæ nobis intratæ; ſatis eæ fervidæ, ſed cum Aqvisgranenſibus tamen calore non certantes. Freqventantur magno Britannorum concurſu, nec minus emolumento. Vis medicatrix illarum in ſulphure, nitro & bitumine potiſſimum reſidet. Limus thermarum luridus qvodvis argentum terſum, mundumq;, ſi affrices, colore aureo tingit, non admodum fugaci. Sunt mihi, qvos curioſitas mea ibi inauravit, nummi, faciem auri adhuc retinentes, ſine illis livoris ingrati notis, qvas aliàs ſulphurea affricta ſolent aſpergere. Ad Vellenſem urbem horrendum ſpecus, ſed nativum ingreſſi

(inco-

(incolæ Ukis-hole nuncupant, ego Ugartilochiano illi apud *Saxonem* noſtrum ſimilem ſpeluncam arbitror) aqvam puram & inſipidam lentè deſtillantem ſenſim in ſaxum verti obſervavimus, dependebantq; Saxeæ illæ ſtiriæ (qvarum aliqvas retineo) glacialibus ſimillimæ per omnes pæne rupis horridæ rimas. Comitum aliis præ horrore loci, capilli ſurgebant, aliis fluebat toto corpore ſudor, licet omnia alioqvin ibi ſatis frigida, mediis tantum frigoribus incaleſcere antrum dictabant accolæ. Rogati anne calculi dolores ſentirent vicini, qvòd rivus mediam illam rupem ſubterlabens potum miniſtret incolis, reſponderunt multo ſe minus affligi calculo, qvam qvamvis aliam in Angliâ gentem. Qvin imò ſuſtinent affirmare, illam ipſam antri hujus Trophoniani lympham, ſi potetur, calculos & præſertim arenulas largiter exigere, in ſtranguriâ autem non ea aliud præſentius eſſe remedium. Paries ibi unus, nec is procul à januâ ſpeluncæ, præſertim admirabilis, qvaſi infinitis adamantibus diſtinctus ob intermicantes ſpathii (ita metallurgi hoc genus ſplendentis Saxi appellant) angulos, qvibus hinc inde ſparſim adhærebant lapideæ ſtiriæ, non informes illæ ſed aliæ triangulares, nonnullæ laterum qvatuor, qvædam

iterum

iterum hexagonæ; nitri massas dixisses, nisi sapor vetaret: erantq; illæ stiriæ adhuc fragiles & subaqveæ, qvamdiu rupi adhærebant, sed à nobis in aërem translatæ post aliqvot horas in solidum saxum obdurabantur. In jugo Mendippeo non tam me oblectavit fodinarum plumbi copia, qvam qvod spectare liceret antiqvam qvandam molybdænam jam ante centum annos excoctam, exhaustamq; nunc iterum à metallurgis ad novos ignes cum insigni fructu vocari. Relictæ enim ab antiqvis post exustionem scoriæ annorum tractu iterum se veste plumbeâ induerant, incursu aëris, particularumq; in eo natantium, uti suspicor, efficaciâ redditæ prægnantes; id qvod terris nitrosis, post extractum salem omnem, paulatim contingere, nulli obscurum est; bismutho idem in Misniâ accidere, ut, cum effossa vena nil argenti contineat, post decursum annorum aliqvot, si aëri, ut arceatur pluvia, relinqvatur in commodis vasis, argentum excoctoribus reddat non minima copiâ testis est *Petr. Albinus* eruditus Chronic. Misnensium Mineral. Auctor. Cæterum ne miraculum à gente nostrâ jam olim in Angliâ relictum transiremus, in planitie Salisburiensi ingens Danorum monimentum, ex saxis vastissimis templi

ferè

ferè rotundi more erectum oculis lustravimus, cum Britannis omnibus mirati, qvo artificio Saxa illa viginti octo pedes alta, crassissima qvoq; & ex artis lege secta potuerint illic loci statui, cum nec in totâ viciniâ ad milliaria aliqvot saxa inveniantur nisi minuta, nec *Vitruvii*, *Fontanæve* machinæ videantur corporibus vastissimis vehendis, transferendisve suffecturæ. Molis auctores alii hactenus fecere alios; fuere qvi Romanis tribuerent, & nescio qvod Dianæ templum (qvod rectius in Sylvâ Dianæ in Monumethensi comitatu; ab incolis *Forest of Deane* appellatâ, qvam & nos peragravimus, qvæsivissent) animo figurarent. *Inigo Jones* scriptor luculentus tempore Constantini Magni erectam opinatur in honorem Dei Cœli. Verum D. *Gualth. Charleton* Medicus Regius opere, qvod hoc primum anno prodiit, insigni, nostratibus tam nobile opus ingeniosis argumentis motus asserit, Wormianis, Stephaniiq; monimentis similibus roboratus. Titulus libri: *Chorea Gigantum, or the most famous Antiqvity of Great Britain, vulgarly called Stoneheng, standing on Salisbury plain, restored to the* DANES. In Arce Comitis Pembrokiani, Wiltoniæ, Musicam hydraulicam audire contigit, multarum avicularum minurientium concen-

tui

tui ſimillimam; Salisburiæ in templo totâ Britanniâ ſplendidiſſimo (in qvo tot marmoris griſei inqvilini columnas numerare licet, qvot horas numerat ſolidus annus) ſpectatum nobis cadaver marmoreum Doctorem Salisburienſem, haud ſcio an Medicum, referens, qvi cum infortunato conatu qvadraginta dierum inediam, qvâ Salvator noſter inclaruit, imitari fruſtra inſtituiſſet, decimo ſeptimo abſtinentiæ die ſuccumbens hæredibus id dedit negotii,

Ut ſua marmoreo ſignatent fata ſepulchro.

Sed ut ex diverticulo Londinum revertar, *D.D. Gu. Charleton* aliud adhuc & luculentius Danicæ Antiqvitatis monumentum in Comitatu Viltonienſi obſervavit, alteri Salisburienſi pæne gemellum, ſed gigantei magis laboris, in qvo erecta ſaxa ad 36. pedes in altitudinem porriguntur, qvoddam etiam ad 40, cui Kong-Stool nomenclatura, plane ad genium lingvæ noſtræ. Topographiam mihi oſtendit. Stant in orbem diſpoſitæ cautes (Ætnæos fratres diceres) ſed certa lege, circulus minor majori incluſus, in qvo Regum noſtrorum qvendam tumulatum ſuſpicabatur Vir ingenioſus: Multa ille adhuc in re Medica molitur, qvæ affecta mihi monſtravit, librum de

ſtructu-

ſtructura Muſculorum; de ſectione artificioſa Muſculorum; de Reſpiratione piſcium; de adulteriis Vinorum ordinariis, eorumq; remediis, &c. Inprimis plena ingenii ſunt qvæ de piſcium Reſpiratione commentatur non tam rationibus, qvàm experimentis edoctus. Lienem ante ſex jam annos cani exſecuit, adhuc valido & Bathoniæ bellè viventi, niſi qvod ex intervallo in maciem qvandam tenuetur, & ſubitò iterum pingveſcat. In Collegio Medico ſtatua Dn. Harveo ex albo marmore ſurgit, titulis honoratis circum fulgentibus; In podio hæc leguntur: *Gulielmo Harveo, Viro monumentis ſuis immortali hoc inſuper Coll. Medic. Lond. poſuit, qvi enim ſangvini motum, ut & animalibus ortum dedit, meruit eſſe* STATOR PERPETUUS. Collegii inſpector *D.D. Merret*, ut vir doctus, curioſusq; eſt, ita balſamis corporum Bilſianorum parum tribuit, ratus nec ſibi adeo defuturum tale artificium, ſi mereri laborem res videretur; id qvod ne gratis locutum arbitrarer, in medium produxit viſcera omnia felis excrementis adhuc ſuis turgidula, & annorum jam aliqvot decurſu ab omni corruptione levi ſuo artificio defenſa. Sed cum de cerebri, pulmonumq; &c. conſervatione qviddam obducerem, non viſus mihi

 fuit

fuit experientiâ viſcerum omnium corporis ſatis præmunitus; nihilominus in phialâ hermeticè clausâ embryonem maſculum oſtendit, qvi jam ab anno 1656. in liqvore certo incorruptus natavit; magnitudo illi, qvæ pollicem meum medium vix æqvaret, ſexus adhuc diſcrimen conſpicuum; caput toti pæne reliqvo corpori mole par, & oculi tertiæ capitis parti. Collegium (aut, ſi mavis, Academia virtuoſorum, qvo jam titulo honorantur, ſceptro qvoq; inſigniti) Naturæ ſocios circiter centum jam numerat, omnes eruditos, & experientiæ deditos, Comites, Barones &c. Rex ipſe Præſidis nomen amat. Sociorum nemo poſthac qvicqvam in lucem emittet, niſi prius communi ſuffragio approbatum, ne aliorum, præſertim vitilitigatorum ungves reformidet. Diebus Mercurii convenitur, diſputatur familiariter, conferuntur experimenta, fit decretum, qvod Protocollo inſcribitur, proditurum foras, ſi iterata lima anni unius, alteriusvè prius attriverit. Secretarius Collegii eſt *D. Oldenburg*, Germanus, vir eruditus. De frigoris naturâ qvædam jam commentatur ex conſilio Collegii Dn. *Boyleus*, exqviſita haud dubiè, qvæ viri generoſiſſimi dexteritas eſt. Smicroſcopicas etiam adjunget obſervationes figuris magnitu-

nitudinem animalium, qvalem ostendit Smicroscopium, examussim repræsentantes. Hinc conspecta musca oculorum multitudine Argum referebat, cynips cornutum aprum, pediculus parum abest qvin vastam aliqvam ex Africæ desertis testudinem, ita sqvammis loricatus apparebat. Dn. D. Wilkins ex sociis qvoq; Collegii Alphabetum nobis Generale, sive, ut amabat loqvi, characterem Philosophicum ostendebat, inventum suum, cujus beneficio viri docti, labore non multo conceptus suos invicem communicare valeant, sine ullo addiscendarum lingvarum variarum tormento. Qvo sinu excipiatur inventum illud à publico, si prodierit, solus eventus docebit. Ea sanè visa est mihi sagacitas inesse iis, qvos ego familiariter cognovi, Collegii illius sociis, Dn. Cancellario *Digbæo*, *Dn. Boyleo*, *D. D. Wilkinsio*, *D. D. Charletono &c.* ut nisi à transmarinis ingeniis summâ diligentiâ obviam eatur, Britanni posthac omnibus palmam dubiam faciant, non paucis eripiant. *Dn. Boyle*, & *Dn. Charleton* de T. Exc. perhonorifice sentiunt, meoq; calamo officiosam Tibi denunciari cupiunt salutem. Sed ne illud negligam, oberrat jam per plateas Londinenses miles, qvi cum annis abhinc septendecim in sinistro hy-

pochondrio ſupra ingven globo trajectus fuerit, colo dilacerato inferna inteſtini illius portio in tantum coaluit, ut pôſt ſemper per hypochondrii dicti hiatum excrementa reddat, redditisq; iis, faſciâ propendentem exterius coli portionem compeſcat, donec iterum ſtimulantibus aliis fecibus viam remotâ faſciâ permittat. Ita lacero colo 17. totos annos vivendo complevit, valetudinario propior, ſed nondum tamen viribus defectus, licet cruentam illam coli portionem qvotidie invitus aſpiciat. Viſus hîc alioqvin apud Agyrtam anſer qvadrupes, novo luxuriantis Naturæ inſtituto. Sed excedo Epiſtolæ modum, & reſtabant nihilominus addenda qvædam, de qvibus forſan coram. Tu vero, Experientiſſime Collega, ex his animum metire hominis inter qvotidianas occupationes & jactationem itinerum diſtracti, faveq; , uti ſoles,

Virtut. Tu: & Exc.

veneratori, atq; Amico

Londini 10. Aug.
A. 1663.

Olao Borrichio.

EPIST.

EPIST. XCIII.

De causis Iliacæ passionis, & Anatome nova ex cadaveribus morbidis.

Olao Borrichio, Londinum.

PRonum Tuum affectum exosculor, tot documentis mihi perspectum. Utinam parem rependere possem. Certè nunqvam parem voluntatem & benè merendi conatum apud me desiderabis. Salvum Te cum Comitibus in Britanniam, felicem illam meliorum ingeniorum insulam, pervenisse, gaudeo. Multum Tibi debeo, qvod itineri me qvoq; interesse volueris adeò jucundo, adeò utili, dum ea amico calamo ad me perscribis, qvæ curiosis oculis ibidem lustrasti. *Boylei* in primis illustris observationes perplacent, tanto naturæ interprete dignæ. *Charletoni* qvoq; Clarissimi in patriam nostram candorem laudo, qvod ad authores suos antiqva illa campi Salisburiensis & Viltoniensis monumenta retulerit. Optarem ut promissam Pathologiam ea dexteritate absolveret, qva incepit felicitate, cujus perficiendæ Tu illi author sis, si adhuc apud Londinenses moraris. Qvæ in lampyridibus observasti planè veritati sunt consentanea, similiaq; prorsus vidi in lampyridibus

in Provincia Narbonensi. Barbatæ illius feminæ icon, qvam misisti, externâ facie sexum splendidè mentitur. De simili barbata, ex Hallandia huc advecta, jam ante scripsisse memini, utriusq; sexus insignibus ornata, qvanqvam propriè femina sit, qvippe clitoris ad penis virilis longitudinem excrevit, cætera qvoq; similis illi, si perforata esset. Iliaci affectus ratio à Medico ex Jamaica reverso in dissectis observata placet & vera est, sed non sola. Vera est & aliorum observationibus consona. *Columbus* enim l. XV. de Rar. in Anat. animadvertit intestinorum tenuium mutuum ingressum spatio ampliore, qvam sit digiti longitudo in nonnullis qvos dolor iliacus enecaverat. Dissecuit qvoq; *Plempius* Fund. Med. ult. edit. c. de Mes. qvandam volvulo denatam, cujus superior intestini pars in inferiorem inserebatur. Eodem modo intestinum in cavitatem intestini descendisse in Iliaci Anatome invenit *Panarolus* Pent. 1. Obs. 50. Coecum verò, una parte impervium, ileo insertum, obstructionis hujus princeps causa est. Debemus hanc observationem *Hildano* diligentissimo, qvi *Cent. 1. Obs. Chir. 61.* invenit in aperto pueri ileo defuncti corpore intestinum coecum contractum, in intestinum ileum sese insinu-

sinuasse, idq; opplevisse adeò ut nihil ex superioribus intestinis ad colon permeare posset. Monetq; idem, in omnibus, qvæ rei hujus indagandæ causa inspexit, hactenus se observasse, principium & originem hujus morbi fuisse circa intestinum coecum. Modus, qvem sibi concipit, ibidem legatur. Sed solam hanc intestini ab alio intestino obstructionem pro causa volvuli admittere non possumus. Spiræ enim modo intorta, aliorum fide dignissimorum diligentia notavit. *Riolani* summi Prosectoris est experimentum revolvi in iliaca passione intestinum instar digiti chirothecæ reduplicati. Videndæ Animadversiones ejus ad *Veslingium*. Clarior est experientia *Henrici ab Heer* Obs. Spad. 24. in puella ileosa. Invenit in fine ilei qvinq; intestini complicationes maximas, ita ut ad longitudinem ejus digiti, in qvalibet complicationum, ileum convolutum esset, qvodq; pessimum erat, hic infernè sursum repetebat; alibi supernè deorsum implicabatur. *Panarolus l.* c. secundam hanc volvuli speciem constituit, cum intestina aliqvo modo connectantur, ut observavit ipse, tanqvam in fune madefacto, qvi postmodum convolvitur. Tertia his addenda, nempe intestinorum totalis obstructio à flatibus, vel

alia materia qvæ, velut farcimen, farciat, & prorsus transitum obturet. Tantaq; subinde fit intestinorum distensio, ut in amplissimam molem dilatata rumpantur, fæcesq; in abdominis cavitatem effundant. Utramq; hanc speciem conjunctam viderunt *Platerus* & *Riverius*. Ille l. 3. *Observ.* in puero XVII. annos nato refert, intestina tantopere distenta fuisse, ut femoris crassitiem certis in locis adæqvare viderentur, atq; ex compressione disrumperentur, aliis verò locis adeò convoluta, intorta & implexa, ut nulla illic nec excrementis nec flatibus deorsum pateret via. Apud *Riverium* Cent. 3 Obs. 26. in cadavere Guilielmi Patris inventum memoratur intestinum ileon tribus complicationibus convolutum, & qvasi compactum in unam massam circa finem illius: reliqva intestina amplissima brachii magnitudine; præterea intestinum gangræna affectum supra complicationem perforatum, ex qvo tota excrementorum colluvies in abdomen effluxit. Fissura hæc intestinorum in duobus iliacis notatur *Benivenio* Obs. c. 76. ex qvorum uno recentes uvæ proruperunt, fœdumq; lectu est qvod prodit *Henricus ab Heer* Observ. Spad. 2. intestina brachii crassitie sponte crepuisse, anatomicumq; & viciniores tantâ

alvina

alvinarum secum mole obruisse, ut vestes illorum nemo adstantium internosceret. De flatu qvoq; testatur *Dodonæus* Obs. Med. c. 37. Induratas fæces caloreq; compactas addit *Panarolus* Pent. 3. Obs. 29. qvibus intestinum in plures partes divisum tubera æmulabatur. Consentit *Hippolitus Boscus* Lect. 1. de Fac. Anatom. in materia assata & qvasi lapidescente, & inter mali caussas numerat tumorem vesicæ inclusum cum materia sebacea intestino recto, & scirrhosum colo adnatum. Ultima species caussam enterocelen agnoscit ileo in scrotum descendente, cujus exemplum recitat in Jo. le Charron *Ballonius* l. 2. Consil. Med. 24. in Annot. & fusius describitur à *Formio* Chirurgo Monspeliensi Obs. 15. ad *Riverium*. Omphalocelen ad hanc qvoq; classem refert *Platerus* l. 3. Observ. Plures igitur sunt caussæ volvuli, qvam Medicus ille Doctissimus ex Jamaica redux sibi persvasit. Qvod ille prodidit, in cadaveribus observavit eo morbo defunctis. Omnia qvoq; exempla à me adducta ex eodem fonte manarunt, qvem in locis affectis cognoscendis consulendum svadeo. Hæc enim sacra securius apud dissectiones cadaverum peraguntur, qvam in cerebro Medicorum. Diu talem Anatomen ex cadaveribus morbo

defunctis meditatus ſum. Forſan tamen illa mecum morietur. *Harvejo* ſimile opus in mentem venerat, uti teſtatur Exercit. 1. ad Riol. Sed nihil tale in publicum emiſit, qvod dolendum, fortaſſe cum aliis lucubrationibus Cedro dignis furto ſurreptum. Optandum ſeriò ut ad hanc curam ſe Proſectorum induſtria demitteret, qvibus in Noſocomiis cadaverum copia ſuppetit. Hujus Anatomes auſpicium ſibi juniori optavit *B. Euſtachius* de Ren. Adm. c. 45. & laudes recitat *Al. Deodatus* Valetudin. p. 117. ſed addit: aliqvem Medicum cui talia curæ ſint, reperiri non eſſe hujus ſeculi dotem. Ego certè unam hanc Anatomen pluris facerem qvam centum alias. Ad qvam operam Noſocomiorum Medicos & Chirurgos, qvi plures illiq; in arte exercitati ſunt Londini, Pariſiis, Romæ, Neapoli, qvando itineris ratio Te, amice exoptatiſſime, illuc perduxerit, animare ne ceſſes. Fama ad nos pertulit, vanas eſſe Lithotomi Galli *Raoux* artes, adeoq; calculum potius ſupponere, qvam exſcindere. Induci tamen non poteſt Nobiliſſimus Lutzovius, ut impoſturam credat, qvanqvam eisdem calculi difficultatibus adhuc prematur, qvas ante ſectionem paſſus eſt, ut illum revidendi ſpem habeat pro iterata ſectione. Ubi

Lute-

Lutetiam perveneris, in rei veritatem inqvires accuratius, & nisi grave fuerit, salutabis officiosè Clarissimos Medicos *Guidonem Patinum*, ejusdem filios, & *Jacobum Mentelium.* Dissertatio mea De Insolitis Partus Viis tardo gradu apud Typographum nostrum procedit, qvia iisdem typis exscribitur Pars altera Commentariorum in Danielem Archi Episcopi nostri Eminentissimi D. *Johannis Svaningi.* Multum Tibi debemus, qvod Nepotis mei Mathiadis curam amicam geras, qvam satis deprædicare non potest. Erimus debendi rei. Hisce vale, mi Borrichi, & diu feliciter vive, ut patriæ redditus, publicam spem expleas. Salutant Te Collegæ omnes. Raptim Hafniæ III. Sept. cIↃ IↃc LXIII

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. XCIV.

Ad oppugnandum Hippocratem exhortatio.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

EX diurnâ ac variâ lectione, Democriteâ etiam contemplatione animadverto, plures

tes Aphorismos Hippocratis: à particularibus experientiis collectis; curationibus, juxta priscam Medendi Methodum, ac validiora purgantia institutis; judicationibus similiter secundum symptomatum supervenientium considerationem perperam pronunciatis: fuisse exortos, atq; digestos in regulas qvasi universales ad morem receptum veterum. Cum itaq; hujusmodi aphorismos Medici curiosi & lyncei in dubium vocarunt, & impugnarunt; creduli verò Hippocratis asseclæ illos semper & ubiq; pro veris agnoverunt: à tot retrò seculis usq; ad hæc tempora, Medicorum Practicorum perpetuæ & infames sæpe rixæ exortæ sunt, non citra Artis Medicæ extremum contemptum, atq; multorum ægrorum incomparabile, vitæ miserè finitæ, dispendium.

Rem ita se habere, Archiatrorum propriis verbis demonstrabo. Qvod si Excellentia Tua instituto meo annuerit, veritati adstiterit, mortalitatis commoda promovere studuerit, hunc meum laborem publicis typis exscribi curabo, in boni publici promovendi gratiam: ne decipiatur posteritas, æger perire permittatur, atq; præproperè præcipitetur pulverem in ultimum. Salve, Vir honoratissi-

tiſſime, ſurge ad divina in ſummaria cauſa veritatis.

21. Auguſti 1663. Lubecæ. Exc. T. ſtudioſiſſ.

Georgius-Fridericus Laurentius D.

EPIST. XCV.

Hippocratis Defenſio.

GEORGIO FRID. LAURENTIO Lubecam.

PRæclara tua in Rempublicam Medicam merita dudum orbi literato innotuerunt, meq; in tui venerationem pertraxerunt. Ingens jam onus in Te ſuſcepiſſe ex humaniſſimis literis & jam olim ex Exercitationibus eruditiſſimis intellexi; nempe ut Magnum Medicinæ Magiſtrum *Hippocratem* in Aphoriſmis à via aberraſſe oſtendas: meq; iccirco hortaris ut inſtituto tuo annuam. Qvanqvam verò is non ſim qvi inſtitutis tuis ad ſeculi utilitatem ſuſceptis remoram injicere præſumam; tamen qvia communis præceptoris reverentia nos ad illius defenſionem qvaſi lege obſtringit, amice exorandus es, ut mitius cum Divinis Viri Manibus agas, qvem antiqvitas tota ſuſpexit, qviq;

qviq; teste *Galeno* l. de Atr. Bil. c. 7. honestus fuit ac probus, neq; ambitionis aut gloriæ sed veritatis amator. Huic igitur divino autori, sicut inculcat M. *Cordæus* Com. 7. in l. 1. Hipp. de Muliebr. non nisi iniqvo maximè animo injuriam inferri unqvam, qvisqvis est veritatis amator, patietur, qvum in ejus scriptis nondum errorem ullum, etsi obscura pleraq;, animadvertant pleriq; omnes. Fulmen est *Vallesii* in Comm. Progn. *Pereat, qvi Hippocratis oracula perstrinxerit.* Non dubito multa illum ignorasse, qvod seculo imputandum, nec nego nonnulla videri veritati minus consentanea, qvæ emollienda, ne pereat Viri authoritas, adeoq; universa Ars Medica malè audiat. Excusandi sunt illius errores, potius qvam incusandi. Aphorismos qvod spectat, qvanqvam *Thessalus* olim librum composuerit, qvo falsi eos convinceret, & *Julianus* 48. volumina scripserit, ut ψευδῆς eos ostenderet; tamen sola autoris authoritate se hactenus ab invidia tutati sunt. Sed qvi moderatiores esse voluerunt, *ut plurimum* esse veros concesserunt. In qvam sententiam ipse *Galenus* benignè interpretatur enunciationis Hippocraticæ perpetuitatem Comm. 6. Aph. 58. si dictionis formam spectemus, qvamvis non semper res ipsæ simi-

similiter, sed aliqvando aliter etiam licet rarò eveniant. Benignius est judicium nuperi Explanatoris Romani *Matthiæ Naldii* Medici Cubicularii Pont. *Alex. VII.* cujus consilium est in opere Romæ 1657. edito demonstrare, *Hippocratis* sententias, qvas Aphorismos appellant, non ad Medicos erudiendos esse scriptos, sed ad instruendos qvos Medico absente, vicaria illius opera officioq; fungi necesse est, id qvod ex singulis Aphorismis Sect. 1. probat. Si forsan liber iste ad manus tuas nondum pervenit, mitto explicationem Aphorismi 11. in qvem Exercit. 20. doctissimè ipse commentatus es. Tuis tamen laboribus demorsos ungves sapientibus nihil derogo, qvibus solidâ ratione & invictâ posteriorum temporum experientiâ Aphorismos *Hippocratis* magis illustrare in Te suscepisti, qvam morosè refutare: ideoq; qvi jam alter seculi nostri censeris *Hippocrates*, rogandus es publico nomine ut doctas tuas in *Hippocratem* lucubrationes eo applausu typis committas; qvo hactenus oracula tui Hippocratis, orbis consensum meruerunt. Sic Te Deus publico bono, cui natus es, diutissimè florente senecta servet. Vale & me ama. Hafniæ Cal. Dec. cIↄ cIↄ LXIII.

T. T. Th. Bartholinus.

EPIST.

EPIST. XCVI.

Fermentatio ventriculi impugnatur.

THOMÆ BARTHOLINO Hafniam.

SI veneranda antiqvitas, illis, qvi nimium laudabantur, cum ratione metuere potuerit à fascino; næ literæ vestræ, singularem benevolentiam spirantes, hominem hunc & scriptorem proletarium illi obnoxium reddere qviverint. Fascinum licet eludere nos docuerit Philosophia sanior, illiusq; qvàm securos reddiderit ratione verborum, inculpato animo prolatorum; tenuitatis tamen & infantiæ conscientia trepidare nos compellit. Tu qvidem Vir Excell. (pauca commodato accipiam à Sidonio Apollinari lib. 8. ep. 10.) *Ingentes præconiorum titulos moribus meis adplicas. Sed si pudoris nostri fecisses utcunq; rationem. Simmachianum illud te cogitare par fuerat: ut vera laus ornat; ita falsa castigat.* Conor multa, & ad qvæcunq; animum applicui, penitissimè cognoscere anhelo: sed obstat ut plurimum rei non modo cognoscendæ difficultas, sed & ingenii hebetudo, qvæ qvòd non juvetur aut à mutis magistris, aut per liqvida experimenta; (libri apud me cum trissyllabici jam diu sint, non permittunt aut ingredi officinas librarias,

aut experimentis vacare) animo veri ſtudioſo non modo dolor, ſed ſubinde qvoq; obvenit deſperatio, conando tamen aliqvid, qvod & pulchrum ſit aliqvo prodire tenus, probare me laboro vobis Vir Excell. & paucis aliis hoc ſeculo, qvibus ex prima cavea datum eſt intueri & diſcutere illa, qvæ nos, nimis qvàm audaces, perituræ chartæ illinere audemus. En vero muſteum, conatuum in verecundorum fœtuum numerium! qvi ſi ab Excell. veſtra tollatur, Deo Nixio gratulabor, ut mea patior à qvovis diſcuti, auſus fui liberè aliorum opiniones examinare de operatione, qvæ non tam meretur ad naturæ arcana referri, qvàm ad chymicorum fornaces, qvi cum viderentur in ſua Fermentatione νέγοτιαρ inveniſſe, per hanc (ſi Deo placet!) Jovis machinam, ſecretiſſimas Naturæ operationes explicare ſuſtinuerunt. Ex amicis in Gallia didici D. Galateau magnæ famæ Medicum Burdigalenſem pariter patrio idiomate inſtituiſſe diſcutere ſcriptum. D. Willis de Fermentatione, librum nondum accepi, ſi alicubi conſentiamus, non tam mihi, qvàm veritati gratulabor. Ad coronidem vergit Tractatus de Sternutatione, juxta novas obſervationes Dn. Sneideri adornatus, omniaq; complectens, qvæ ad materiam hanc pertinent:

itemq; tractatus de Butyro, qvod licet ad res obvias pertinet, singulares tamen difficultates omnia curiosius ruspanti procuravit. Simul iterato prodibant Exercitationes Sacræ, suis & vindiciis munitæ, & altera parte auctiores. Audebo propediem hæc scruta Excell. V. offerre, ut hominis, ferme ad dispendium valetudinis laboriosi, ineptiis se oblectet. An provi Observationes dias oras seculi hujus delicati mereantur subire, Excell. V. dijudicare poterit ex tribus, qvatuorve, qvarum, occasione eorum, qvæ circa Fermentationem se offerebant, mentionem feci. Duas propemodum Centurias hujus commatis exhibere possem. Tandem, ut dubio procul Excell. V. innotuit, contigit τὸν πάνυ Sylvium qvoq; committi cum nostro Collega Medico, prævideo multa, nos tamen vix hiscere audemus, assvefacti à multis annis præfinitò loqvi. Homo imperitus, superbus, & cui δεμμεια χολὴ ἐνὶ φρενὶ κάθηται, qvid non audet? Vellem liceret ex mutuis his Eristicis scriptis, nobis (qvi sumus φιλομαθεῖς) proficere: qvemadmodum à scriptis Excel. V. semper doctiores discedimus. Deploro hominum pertinaciam, qvod in gratiam cujusdam Bilsii, hominis

ἀπαιδ-

ἐνδάνῃ, nunqvam visi, sed cæco animi impetu, ad commendationem hominis Politici, mente haud semper constantis, æstimati, tantum strepitum excitent; ut malint universam remp. literariam turbare, qvam errorem fateri. Deus talibus saniorem mentem largiatur: simul Excell. V. bono communium studiorum longum sospiter, &, vel parte annorum meorum beet. Vale, & salve, Vir summe, ab eo qvi perpetuo manet

Excell. V. cultor sincere
devotissimus

Ocyssime Gröningæ

Mart. Schoockius.
1663.

EPIST. XCVII.

Fermentatio ventriculi ex Hippocrate defenditur.

MARTINO SCHOOCKIO Gröningam.

FErmentationem Tuam oppidò eruditam accepi, & pro ea gratias ago, non tantum qvod ingenio magno & promptissimo ingeniis aliorum nimium fermentationi tribuentium occurreris strenuè, sed qvod bene-

volum tuum animum & affectum in tanto disputationis fervore integrum mihi conservaveris & illibatum. Qvanqvam vero rem in plerisq; acu tetigisse videris, tamen cur fermentationem à chylificatione prorsus excludas, causam nullam video, præsertim si ea temperantia adhibeatur, qvam in *Reformata Anatome* nos adduxisse ipse, Vir Magne, probe monuisti; nempe qvod coctionem ciborum præcedat, adeoq; facilitet aptaq; reddat alimenta ingesta ad concoctinem. Ex chymicis inductus fui in hanc suspicionem, putredini & fermentationi herbas exponunt, ut exinde, qvia per minima resolutæ sunt particulæ, spiritus efficacior igne eliciatur. *Hippocratem* pro ea sententia laudavi ex libro *de Veteri Medicina*, nec adhuc video, alium ex illo sensum posse elici. Credis tamen, Vir eruditissime, Medicæ familiæ principem loco dicto, de ventriculo noxia aliqva qvalitate affecto sermonem habere, adeoq; ex eo non procedere argumentum ad ventriculum integrum sanumq;. Sed pace tua, mi *Schoocki*, Hippocrates de sanis loqvitur, illorumq; ventriculo, sicut manifestè indicant textus præcedentes: Inqvit enim: Qvod non minores afflictiones ab intempestiva vacuatione, qvam à repletione hominibus contingant, probe disce-

discemus, si in sanis (ὑγιαίνοντας) rem expendamus. Declaraturus enim, ut explicatione *P. Martiani* utar, Hippocrates hoc axioma, non minus ægrotantes ab intempestiva evacuatione lædi, qvam ab incongrua repletione, illud sanorum exemplo demonstrat, qvi si à consveta diæta recedant, manifestè læduntur, tam scilicet qvi plus solito assumunt, qvam qvi minus. Igitur de sano ventriculo loqvitur *Cous* noster, ut ex illo argumentari possit ad ægrotum. Nec mens *Hippocratis* est, ventriculum male affici, qvod sit ἐζυμωμένη, sed qvod fermentato, h. e. in actione fermentationis nativa naturaliter occupato, cibus novus priore nondum concocto, superaddatur. Naturalis enim illi est fermentatio & effervescentia, sed præter naturam & ventriculi etiam commodum, repletio nimia, vel inanitio. Ita & Interpretes omnes mecum sentiunt. Doctissimus *Zuingerus* in Notis, læsiones ventriculo sano accidere docet, non ob fermentum, sed vel repletione, qvia cibo priore nondum concocto alium super ingessit, vel inanitione, qvia cibo priore jam absumpto, alimentum corpori non suppeditavit. Supra laudatus *Martianus* pro *Hippocratis* hoc controverso loco illustrando, hanc conclusionem deducit:

Consuetæ diætæ permutatio homines sanos lædit, Ergo multò magis ægrotantes. Conseqventia probatur: Sanorum hominum, qvi à præfata mutatione læduntur, si magis offenduntur, qvi debiles sunt, qvam robusti, sed ægrotantes proximiores sunt debilioribꝰ corporibus, Ergò hi etiam magis offenduntur, &c. Ut constet communi consensu apud *Hippocratem* ventriculos sanos dici fermentatos, hoc est fermentantes, ut explicat *Foesius*, qvo etiam judice, fermentari cibi dicuntur, qvi ad concoctionem præparantur & subiguntur, dum calore agitantur, & permixta multa materia flatuosa attolluntur ac intumescunt. Hunc & mihi & ex parte qvoq; Tibi faventem ideò adduco, ut fermentationis necessitatem ex *Hippocrate* à me defensam videas, & fermentationis explicationem sine fermento pro Te interpreteris. Reliqva non vacat expendere qvæ rara eruditione de Fermentatione immortalibus chartis consignasti: Solo *Hippocrate* jam ergo contentus, & tua amicitia, qvæ sincera est prorsus sine fermento sine bile. Non dubito qvin videris qvæ nuper de Fermentatione Wittebergæ edidit *Martinus Kergerus* Medicus Lignicensis eruditus. De Sternutatione & Butyro qvæ promittis, avidè expecta-

pectamus, ubiq; enim Polyhistor regnas. Vive igitur diutissime, Reip. literariæ emolumento, meq; amare ne cesses, qvi Totus sum Tuus.

Hafn. XXI. Nov.
cIↄ Iↄc LXIII. Th. Bartholinus.

EPIST. XCVIII.

De curatione fœdi profluvii alvi.

Thomæ Bartholino Hafniam.

POstremam tuam accepi propria manu nostri D. *Biermanni*, cui paucis ecce respondeo. Laus sit Deo Opt. Max. qvod vivas & valeas: utinam in multos annos. Febrifugus ille pulvis multos fefellit, nec vera esse possunt qvæ de illo mentiuntur & impune fingunt tot nebulones mercurio addicti, nempe Seplasiarii, pharmacopœi, chymistæ, Loiolitæ, & alii lucripetæ, qvi hoc unum agunt & student, ut aliqvem decipiant novitatis suæ studio, & rem agant pro modulo virium; mihi tamen nunqvam imposuit istud figmentum, utpote qvi à novitatibus abhorreo, æqvè ac à fraudibus & imposturis Artis, qvæ sunt hodie multi-

plices. Hic habemus novum ac eruditum librum Cl. Viri *Sam. Bocharti*, de Animantibus sacræ scripturæ: intra mensem, alterum speramus æqvè bonum, nempe *Diogenem Laërtium* cum notis & Commentariis Variorum eruditorum. Hic habemus nobilem Danum D. *de Rosecrantz* periculosè decumbentem, ex diaphthora pulmonis & atonia hepatis, cum fœdo & fœtido alvi profluvio, lentaq; febre, qvæ vires ejus ex diuturni morbi contumacia languidas miserè atterunt: ex arte & methodo multa illi fuerunt adhibita remedia: sed *nihil author Apollo subvenit*. Consultores habui viros peritissimos *Petrum Hommets* & *Paulum Courtou*, nec qvidqvam profecimus:

Cessere Magistri,

Phyllirides Chiron, Amythaoniusq; Melampus.

Vale & me ama. Amicos omnes tuos resaluto. Parisiis die 13. Aug. 1662.

Tuus ad omnia

Guidò Patin.

ITerum ad Te scribo, ut scias D. Vestrum *Rosencrans*, melius habere. Ex consilio optimorum virorum, qvos mecum ad ejus curationem adhibui, nempe P. *Hommets*, & P. *Courtois*, utitur lacte asinino horis matutinis, & bellè procedit:

cedit: exqvisitam servat victus legem; aliqvando repurgatur ex decocto cichorac. cum paucis foliis & Syr. de Cichorio compos. cum rheo: facilius capit somnum, dejectiones crassescunt, melius qvam antehac se habet ad ea qvæ offeruntur: Collegæ mei, ambo peritissimi, de morbo melius sperant: libere dicam & verè: *Si Pergama dextra defendi possent, etiam hac defensa fuissent.*

Tandem igitur convalescit Dei Opt. Max. opera, cum *Hippocrat. & Galeno*, manu Medica, Phœbiq; potentibus herbis: per aphorismos Hippocratis, & divinam Galeni methodum. Fuit illi secta vena, fuit repurgatum corpus sæpiuscule, usus est lacte asinino & caprillo. Hesterna die illi valedixi, proximè rus abituro ad neoterismum sibi procurandum, per aëris & loci mutationem: qvod illi spero summè profuturum. Utinam per Te habeamus *Corn. Celsum Jo. Rhodii*: age igitur & seriò cogita de ejus editione, ad qvam seriò suscipiendam Te supplex invito, & hortor ex animo. Utinam Deus opt. Max. ad hoc Tibi firmam valetudinem & animum idoneum indulgeat. Adhuc expecto *Th. Fienum* de signis Morborum Lugduni nuper editum. Tuos Fratres, Te & Tuam saluto, cum liberis, si qvi

ii 5 sint.

sint. Vale igitur Vir Cl. & me qvod facis, amare perge. Optimum Virum saluto, Cognatum tuum, D. *Wormium*, cui utinam aliqvo modo utilis esse possim. Parisiis die Veneris 7. Sept. 1663.

Tuus ex animo

Gvido Patin.

EPIST. XCIX.

De Thoracis & abdominis communione.

GVIDONI PATINO Parisios.

RECtè tuas svavissimas literas tradidit Amplissimus D. *Biermannus*, cum fasciculo librorum selectissimorum, pro qvo & Tibi & filiis Tuis Clarissimis, inprimis Dn. *Carolo Patino*, qvem olim in Collegio Præseo Bellovaco juvenem audivi ingeniosè disputantem, sicut *Cent.* 1. *Epist.* 57. ad *Walæum* scripsi, gratias ago amplissimas. Felicem Te prædico, Vir Magne, qvod & propria & Clarissimorum filiorum famâ inclarescas. Ne ingratus sim remitto pro libris libros, nec mole tamen, nec precio pares, tales tamen, qvi ex officina

ficina nostra non ita pridem prodierunt, Epistolarum mearum Centurias duas primas, diatriben de Pulmonibus, *Bagnii* nostri cœlum Orientis, *Vindingii* pariter nostri Diatriben de Lingg. Græc. & Ægypt. affinitate, *Jac. Henr. Paulli* Anat. Professoris Anatomiam Bilsianam, & alia, qvæ æqvi boniq; consules, ab amico animo & grato profecta. Gaudeo qvod Artis divinæ felicitate Nobilissimum *Rosencranzium* ex orci faucibus eripueris, cui ea propter ut altero Æsculapio gallus debetur. Qvomodo pulmonibus abdominis vitia communicentur ex Te malim discere qvam ariolari. Communes vias novi. De alia ξυῤῥοία an sit cogitandum, nescire cogor. *Merletus* vester, puris in tussientibus exscreatum ex inferioribus deducit, sed vias ignorat. In avibus res esset expedita, in qvibus pervius commeatus inter thoracem infimum patet. An similis in homine sit, Deus novit. Necdum enim hæc sacra tradita sunt. Eleusis servat, qvod ostendat revisentibus. Dysenteriam cum febre & marcore vidit *Ballonius* vester l. 2. Eph. sed sanare non potuit. Et in *Ludovico* XIII. Rege vestro Christianissimo, fluxu purulento tabescente, observavit *Lyonnetus* de Morb. Hæred. p. 79.

pul-

pulmonem in purulentiam abiisse, hepar exsuccum, mesenterium & colum pure diffluisse. Felicius cum Rosencranzio nostro actum gaudeo, nec mirari possum, qvia Te Medico usus est, cui tot in orbe salutem suam debent mortales. Deus tantum nobis orbiq; diu servet Æsculapium. Illustris Parens *Rosencranzius*, Musarum Fautor & Amor, renatus sibi videtur, qvia à limine mortis revocatum filium paternæ indolis & virtutis, tua opera lætus intellexit. Hisce vale, Vir summe, & me semper tuum, semper ama. Officiosè saluto Clarissimos Tuos filios, & Collegas. Raptim Hafniæ 30. Sept. cIↃ IↃc LXIII.

T. T.

Th. Bartholinus.

EPIST. C.

De calculi sectione ficta & vera.

CHRISTIANO FOSSIO Lundinum.

CONvenerat ita nuper inter nos, cum jucundo sermone in ædibus utriusq; affinis Scaveni jungeremur, ut Raousi Lithotomi Catastro-

tastrophen Tibi per literas indicarem. Stabo promissis, & qvia multis nominibus Tibi obstrictum me fateor, rem totam enarrabo. Nobilissimus noster *Hugo Lutzow* è Gallia redux & à Lithotomo *Raoux*, qvem fama sparsa commendaverat, sectus, calculum secum, exsectum nobis attulit, qvi ovi gallinacei ferè æqvabat magnitudinem. Hic verò reapse prorsus silex erat, è qvo scintillæ excutiebantur, ut cotis vice esse potuerit. Unde non injuria dubitatum à multis, an suppositiitius esset, astu sectoris substitutus, qvod impossibile sit talem in homine lapidem generari. Augebat suspicionem, qvod adhuc calculum in vesica habeat, molestiamq; aliqvam sentiat. Ipsi tamen ægro nobilissimo persvaderi non potuit suppositiitium esse, qvia lithotomum pro Viro bono æstimabat, & ipsi comites amici præsentes fuerant sectioni, levamenqve statim finita sectione sentiit, qvanqvam jam alter calculus (qvia duos calculos in vesica antea Lithotomus Amstelodamensis prædixerat) molestus sit, qvem forsan majoris lucri spe in aliam occasionem reservaverit Raousius. Ita sibi blandiri volens æger pro Lithotomi fide pugnabat, miramq; hujus in

in secando dexteritatem deprædicabat, quod celerrimè sine apparatu majore sectionem perfecerit. Ego monitus à Medico Amstelodamensi exercitato & erudito *Paulo Barbette*, fucum subesse, & impostorem Raoux alios eodem modo delusisse, leviq; vulnere ad os pubis inflicto calculum supposuisse, judicium distuli, donec Medicis & Chirurgis Parisiensibus artis suæ dexteritatem in aliis calculosis probasset. Habebam quidem similis duritiei calculum in Musæo ex vesica humana sectum, sed an hic quoq; fallus sit, pro certo affirmare non potui. In his enim aliisquè stamus donantium fide & relatione, quam sine offensa in dubium vocare non audemus. Hinc quanquam ad examen rigidius exigamus, verè tamen Stoicorum Princeps, nunquam apertius quam coram Catone peccatum esse. Interea certa documenta Parisios afferuntur, Raousium artis suæ diffidentia, ut publicum supplicium evitaret, clam se subduxisse, & peccata artis artifici fuisse pudori. Tandem igitur reapse edoctus nobilissimus æger noster, aucto in dies singulos vesicæ calculo, qui exemptus credebatur, relicta de Raousio ulteriori spe, Parisiis Chirurgo & Lithotomo

tomo solertissimo *Francisco Collott* se commisit, qvi sine fuco duos calculos, diversæ à Raousianis consistentiæ, felici sectione extraxit, qvorum major Uncias duas & drachmas septem, minor duas Uncias & totidem drachmas pendebat. Hujus nuntii læti per Generosum *Lutzovii* socerum Dn. *Georgium Rosencranzium* Regium Academiæ Soranæ Præsidem mihi allati Te participem facere volui, ut mecum imposturas Artis detesteris, & impensè gaudeas optimum ægrum torturam & calculi & impostoris evasisse. Scripsit ad me laudatus supra *Barbettius*, posse eos, qvorum interest, Regiâ cumprimis intercedente Auctoritate, de recuperandis nummis cogitare, & horrendam hominis malitiam refrenare. Cæterum, qvia clanculum se subduxit, erroremq; fuga falsus est, ignominia ipsum se mulctavit, & bonæ fortunæ auxilio pœna, neutiqvam metu liberatus. Mala qvippe facinora hujusmodi medentium, conscientiâ flagellantur, qvi in eo maximè miseri sunt, qvod sponsoribus securitatis suæ non possint credere. Ita splendidus ille Cystotomus abiit, excessit, evasit, erupit. An postliminio rediturus, dies docebit. Utinam cordatis Medicis & bo-

nis

nis Viris majus ſtatuerent pretium mortales, qvi bonâ conſcientiâ tuti, prodire volunt & conſpici. Alia in arte noſtra curioſa recenſere nolo, ne Tibi in medicina magno, etiamſi maximis comparemus, ſim moleſtus. Alias ad hæc qvoqve excurram, qvæ utriusqve otii oblectamenta ſunt. Vale, mi Affinis, cum lectiſſima Conjuge, & in artis gloriam feliciter vive. Hafn. XX. Jul. cIↃ IↃc LXIV.

T. T.

Th. Bartholinus.

INDEX

INDEX RERUM
RARIORUM
in
Centuria Qvarta Epiſtolarum.

Bilſia-

Car-

Cor-

 Dy-

Hepar

Mulier

Ll 2

Islan-

Errata Typographica nonnulla ita corigenda.

Pag. 20. l. 12. qvotidie, p. 22. l. 2. necessariam p. 27. l. 2. viis p. 35. l. 10. in opin. p. 68. l. 5. Mouffetus p. 69. l. 24. stellaris p. 72. l. 17. facilè p. 74. l. 14. præcipitato p. 84. l. 13. periculosum p. 86. l. 11. potest carnifex p. 94. l. 1. serum eliminarit. p. 96. l. pen. imperfecta p. 98. l. 16. amicitiam p. 112. l. 24. moriente p. 113. l 5. Cartesii p. 115. l. 12. non accubuerit p. 121. l. 9. decursu p. 122. l. 19. LXIII. p. 201. l. 25. consvetam p. 212. l. 10. pluscula p. 215. l. 14. Viriis p. 218. l. 14. suppressionem p. 221. l. 25. aere p. 228. l. 6. Avunculo p. 237. l. 2. venenata l. 4. convellitur p. 242. l. 20. interius p. 302. l. 12. forma p. 324. l. 11. virum p. 327. l. 9. faciant p. 329. l. 11. famæ p. 337. l. 19. Esse p. 363. l. 10. cum p. 382. l. 13. socco l. 14. tenui p. 391. l. ant. Medioburgensis p. 394. l. 12. chylum p. 397. l. 4. dele *in* p. 404. l. 21. Amavi l. 23. amari p. 418. l. 24. Tabula p. 447. l. 4. Arctoi p. 448. l. 21. ob p. 499. l. 17. qvi p. 504. l. 10. Falcoburgius.

Sunt certè & alia, qvæ annotare non vacat, benevolo Lectoris judicio relinqvenda. Nam aliud est Epistolam amico, aliud omnibus scribere.

